

Euroopa Komisjon

Üldine aruanne
Euroopa Liidu
tegevuse kohta

2005

Brüssel • Luxembourg, 2006

Euroopa Komisjon võttis „Üldise aruande Euroopa Liidu tegevuse kohta 2005“ vastu 31. jaanuaril 2006 dokumendi SEK(2005) 1200 lõppvariandina.

“Europe Direct” on teenistus, mis aitab leida vastused Euroopa Liitu puudutavatele küsimustele

**Tasuta infotelefon:
00 800 6 7 8 9 10 11**

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate Internetist Europa serverist (<http://europa.eu.int>).

Kataloogimisandmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2006

ISBN 92-79-00599-5

© Euroopa ühendused, 2006

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Belgium

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PABERILE

Euroopa Komisjoni presidendilt Euroopa Parlamendi presidendile

Austatud härra president

Mul on au esitada Teile *Euroopa Liidu 2005. aasta tegevuse üldaruanne*, mille on komisjon võtnud vastu ja avaldanud vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 212 ja Euratomi asutamislepingu artiklile 125.⁽¹⁾

Lugupidamisega

Brüssel, 14. veebruar 2006

José Manuel Barroso
president

⁽¹⁾ Vastavalt 22. jaanuari 1972. aasta ühinemisaktis sisalduvale ühenduse põllumajandushindade kinnitamise süsteemile edastab komisjon lähemal ajal parlamendile 2005. aasta aruande Euroopa Liidu põllumajandusolukorra kohta. Peale selle valmistab komisjon vastavalt 1971. aasta 7. juunil parlamendi ees võetud kohustusele ette ka XXXV aastaaruande konkurentsipoliitika kohta.

Sisukord

SISSEJUHATUS	9
I PEATÜKK. INSTITUTIONAALNE MÕÕDE, JUHTIMINE JA DEMOKRAATIA	15
Institutsioonide tegevus	15
<i>Põhiaspektid</i>	15
<i>Euroopa Parlament</i>	16
<i>Nõukogu ja Euroopa Ülemkogu</i>	19
<i>Komisjon</i>	21
<i>Euroopa Kohus ja muud kohtud</i>	23
<i>Kontrollikoda</i>	25
<i>Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee</i>	26
<i>Regioonide Komitee</i>	26
<i>Euroopa Keskpank</i>	27
<i>Euroopa Investeeringuspank</i>	28
<i>Seadusandlik tegevus</i>	29
<i>Institutsioonidevaheline koostöö</i>	29
<i>Põhiseadus</i>	31
Avalik haldus	33
<i>Euroopa Liidu piirkondlik ja kohalik mõõde</i>	33
<i>Reguleerivad asutused</i>	34
<i>Avalik haldus ja statistika</i>	35
Parem õigusloome	36
<i>Üldine lähenemine</i>	36
<i>Eri lähenemisviisid</i>	39

<i>Läbipaistvus</i>	40
Info- ja teavitustegevus	41
<i>Teabepoliitika</i>	41
Eelarve ja finantstegevus	44
<i>Eelarve</i>	44
<i>Finantsmäärus</i>	44
<i>2000.–2006. aasta finantsperspektiivi muutmine</i>	45
<i>2007.–2013. aasta finantsperspektiiv</i>	45
II PEATÜKK. HEAOLU	47
Majandus- ja sotsiaalkeskond	47
<i>Lissaboni strateegia uus algus: partnerlus majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks</i>	47
<i>Makromajanduslik raamistik</i>	49
<i>Maksustamine</i>	53
<i>Konkurents</i>	55
<i>Regulatiivne koorem</i>	59
<i>Sotsiaalmeetmete kava rakendamine</i>	59
Healu hoovad	60
<i>Innovatsioon ja ettevõtluspoliitika</i>	60
<i>Teadusuuringud ja kosmosepoliitika</i>	63
<i>Info- ja sidetehnoloogiate arendamine</i>	67
<i>Õpe, haridus, koolitus</i>	70
<i>Transport ja energia</i>	72
<i>Tööjõu liikuvus</i>	78
<i>Siseturu areng</i>	79
III PEATÜKK. SOLIDAARSUS	87
Majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine ja uued väljavaated	87
<i>Piirkondlik mõõde</i>	87
<i>Sotsiaalne mõõde</i>	88
<i>Demograafilise olukorraga seotud küsimused</i>	92
Solidaarsus tulevaste põlvkondadega ja säästev areng	93
<i>Keskkond</i>	93

<i>Põllumajandus</i>	99
<i>Kalandus ja merendus</i>	102
Ühiste väärtuste edendamine	105
<i>Põhiõiguste kaitsmine ja diskrimineerimisevastane võitlus</i>	105
<i>Kultuuriline mitmekesisus</i>	108
<i>Rändepoliitika</i>	110
<i>Noorsugu, kodanikuaktiivsus ja sport</i>	111
IV PEATÜKK. TURVALISUS JA VABADUS	115
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	115
<i>Haagi programmi elluviimine</i>	115
<i>Euroopa õigusruum</i>	116
<i>Politsei- ja tollikoostöö</i>	119
<i>Terrorismi-, kuritegevuse- ja uimastivastane võitlus</i>	119
<i>Piiride haldamine ja sisseränne</i>	123
Riskijuhtimine	127
<i>Tervishoid</i>	127
<i>Tarbijakaitse</i>	130
<i>Transpordiohutus</i>	131
<i>Energiaohutus ja rajatiste ohutus</i>	132
<i>Euroopa Liidu finantshuvide kaitse</i>	133
<i>Katastroofid</i>	134
V PEATÜKK. EUROOPA LIIT KUI RAHVUSVAHELINE PARTNER	137
Euroopa Liidu koht maailmamajanduses	137
<i>Laienemisprotsessi jätkumine</i>	137
<i>Naabruspoliitika</i>	140
<i>Rahvusvaheline kaubandus</i>	143
Rahvusvaheline solidaarsus	147
<i>Ühiste väärtuste kaitsmine ja edendamine väljaspool Euroopa Liitu</i>	147
<i>Arengupoliitika</i>	150
<i>Humanitaarabi</i>	155
<i>Piirkondlik lähenemine</i>	156
Osalemine julgeoleku tagamisel kogu maailmas	162
<i>Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP)</i>	162

<i>Euroopa Liidu julgeolekustrateegia ning julgeoleku- ja kaitsepoliitika (EJKP)</i>	166
<i>Ülesehitustöö Iraagis</i>	170
<i>Lähis-Ida rahuprotsess</i>	171
<i>Atlandiülene koostöö</i>	172
<i>Suhted Ida-Euroopa riikidega</i>	173
INSTITUTSIOONIDE JA ORGANITE NIMEKIRI	177
EUROOPA LIIDU DETSENTRALISEERITUD ORGANISATSIOONID	179
LISAD	181

Sissejuhatus

2005. aasta oli 25 liikmesriigist koosneva Euroopa Liidu jaoks esimene täispikk tööaasta. Esimesel poolaastal oli Euroopa Ülemkogu ja ministrite nõukogu eesistujaks Jean-Claude Junckeri juhtimisel Luksemburg ja teisel poolaastal Tony Blairi juhtimisel Ühendkuningriik. 2004. aasta juunikuus valiti Euroopa Parlamendi uus koosseis ja president Josep Borrell ning sama aasta sügisel nimetati ametisse José Manuel Barroso juhitud Euroopa Komisjon. Nende kahe institutsiooni ametiaeg langeb peaaegu kokku. Kuna 2004. aasta viimased kuud kulusid nii Euroopa Parlamendil kui ka komisjonil tegevuse alustamiseks, kujutas 2005. aasta nende mõlema jaoks viieaastase töö esimest etappi.

Prantsusmaal ja Madalmaades toimunud rahvahääletuse läbikukkumise tõttu seisunud Euroopa põhiseaduse lepingu ratifitseerimine jättis 2005. aastale sügava pitseri. Nimetatud sündmused ja seejärel institutsioonide edaspidise tegevuse hindamiseks võetud mõtlemisaeg ei halvanud siiski ühenduse tegevust. Vastupidi: kõik see tõi olukorda selgust ja rõhutas vajadust muuta käimasolevate kavade raskuskeset, võttes seejuures arvesse nelja suunda, mida Euroopa institutsioonid peavad kõige olulisemaks, et täita kodanike ootusi: heaolu, solidaarsus, turvalisus ja Euroopa Liidu roll maailmas. Nendest suundadest lähtuvad institutsioonid ka oma tegevuses.

Käesoleva aruande põhiosa on pühendatud Euroopa Liidu tegevusele 2005. aastal. Samas on aruande esitus sel aastal kompaktsem, kuna institutsioonide veebisaitidel on liidu meetmete kohta juba hulgaliselt üksikasjalikku teavet.⁽¹⁾ Vaatamata võimalikele erinevustele, võrreldes muude möödunud aasta tulemusi käsitlevate teavitamise meetmetega, piirdutakse siinkohal ainult mõne olulisema algatuse ja saavutusega, mis väärivad lõppenud aasta tähtsamate sündmuste seas esiletõstmist.

Kõnealused sündmused on seotud peamiselt Lissaboni strateegia taaskäivitamisega kõigil kolmel rindel – majanduslikul, sotsiaalsel ja keskkondlikul –, mis moodustab omakorda osa säästva arengu laiemast eesmärgist. Selle algatusega kaasneb stabiilsuspakti ajakohastamine ja institutsioonide jõupingutused parandada õigusloo-

(1) Üks parimaid allikaid on päevakajalisi sündmusi tutvustav *Euroopa Liidu bulletin* (<http://europa.eu.int/abc/doc/off/bull/fr/welcome.htm>), mis käsitleb regulaarselt kõiki ühenduse meetmeid ja programme, sisaldab otseviitaid ametlikele tekstidele ja on dünaamiliselt ühendatud vastavate andmebaasidega ja teabega.

met, uue sotsiaalmeetmete kava esitamine ja jõupingutused, mida nõustuti tegema keskkonnapoliitika nimel, eelkõige valdkondlike strateegiate vastuvõtmise ja kliimamuutustega seotud rahvusvaheliste eesmärkide taotlemise teel.

Seistes viis aastat pärast *Lissaboni strateegia* käivitamist silmitsi Euroopa Ülemkogu vahearuande tõdemusega, et selle tulemused on olnud nõrgad, pidasid riigi- ja valitsusjuhid hädavajalikuks anda strateegiale uut hoogu ja suunata selle põhirõhk kasvule ja tööhõivele. Selleks tuleb liidul tugevdada oma konkurentsivõime alustalasid, tõsta oma kasvupotentsiaali ja tootlikkust ning toetada sotsiaalset ühtekuuluvust. Nende eesmärkide saavutamiseks püüab liit edaspidi enam ära kasutada kõiki riiklikke ja ühenduse vahendeid, sealhulgas ühtekuuluvuspoliitikat, et suureneks viimaste koostoimest säästvate arengule tõusev kasu. Euroopa Ülemkogu 2005. aasta märtsikuu istungjärguks valminud komisjoni dokumendis „Koostöö majanduskasvu ja töökohtade loomise nimel. Lissaboni strateegia uus algus“⁽¹⁾ esitati põhimõtted, mille alusel ülemkogu määras kindlaks taaskäivitatud strateegia põhiteljed: teadmised ja uuendustegevus säästva arengu edasivijatena, soodsama investeerimis- ja töökeskkonna loomine ning kasvu ja tööhõive kasutamine sotsiaalse ühtekuuluvuse teenistuses. Kuna soov kõnealuse arengu taaskäivitamiseks oli sedavõrd tugev, võtsid erinevad avalik-õiguslikud, majanduslikud ja sotsiaalsed organisatsioonid ja ELi meetmeid ellu viivad asutused eesmärgiks oma tegevuses üksteist toetada. ELi meetmed lähtuvad majanduspoliitilistest üldsuunistest ja tööhõivesuunistest koosnevatest integreeritud suunistest, mille põhjal liikmesriigid loovad oma reformikavad. Taaskäivitamise laiema tausta moodustavad seejuures säästev areng ja selle juhtpõhimõtted, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks samal juunikuu istungjärgul. Ülemkogu leidis, et praeguseid vajadusi ei tohi rahuldada järeltulevate põlvkondade arvelt.

Makromajanduslikul tasandil ajakohastati 2005. aastal *stabiilsuse ja kasvu pakti*, mille rakendamises oli eelnenud aastatel tuvastatud mõningaid probleeme ja puudujääke, et seda saaks kohaldada võrdselt ja ühtmoodi kõikide riikide suhtes ja et see muutuks üldsuse jaoks mõistetavaks. Selle reformi elluviimisel pöörati senisest rohkem tähelepanu majanduse arengule, jäädes siiski kindlaks paktis nimetatud kahele põhimõttele, mis toimivad selle tugisambana: eelarvepuudujäägi ja riigivõla püsimine vastavalt 3% ja 60% kontrollväärtuse piires sisemajanduse kogutoodangust (SKTst). Pakti ennetusmeetmetes tehti muudatusi, nähes ette võimaluse erinevusteks keskmise pikkusega eelarve-eesmärkides ja nende kestuses ning mõnedel juhtudel isegi nendest ajutiseks kõrvalekaldumiseks.

Alates 2002. aastast on komisjon käivitanud koos teiste institutsioonidega „*Parema õigusloome*“ projekti jätkamiseks hulga algatusi (mõju hindamine, lihtsustamine jms), et aidata kaasa *õigusaktide paremaks muutmisele* ja parandada nende koostamist, suurendada neist kodanikele tõusvat tulu, tugevdada eeskirjade tõhusust ja nendest

(1) KOM(2005) 24.

kinnipidamist ning vähendada majanduskulusid vastavalt proportsionaalsuse ja subsidiaarsuse põhimõttele.

Turvalisuse vallas on komisjon esitanud viieaastase tegevuskava Haagi programmi ambitsioonikate eesmärkide elluviimiseks. Seeläbi tahetakse 2004. aasta novembris toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul vastu võetud suuniste kohaselt tugevdada õigusel, turvalisusel ja vabadusel rajanevat ala Euroopa Liidus, sealhulgas selle välismöödet, ning eriti põhiõigusi ja kodakondsust. Euroopa langes sel aastal jälle valusalt terrorismi ohvriks ning seetõttu tehti turvalisuse valdkonnas ühiseid jõupingutusi, et võidelda terrorismi vastu. Selle võitluse käigus tuleb aga pidada kinni õigusriigi põhimõtetest ja inimõigustest. Pärast esimesel poolaastal toimunud rida ränki õnnetusi võeti meetmeid transpordiohutuse, eriti lennuohutuse suurendamise nimel. Ka rahva tervise valdkonnale pöörati kõrgendatud tähelepanu, rakendades linnugripi kollete tekkimisest põhjustatud pandeemia ohu tõttu ennetusmeetmeid, mis hõlmasid teatavate linnuliikide impordi keelustamist.

Liidu *välissuhete* alal jäävad 2005. aastat meenutama ühinemisläbirääkimiste alustamine Türgi ja Horvaatiaga ning Euroopa partnerluse lepingute sõlmimine Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ning Serbia ja Montenegro, sealhulgas Kosovoga.⁽¹⁾ Sellise poliitika jätkamine annab neile Lääne-Balkani riikidele väljavaate ühinemiseks Euroopa Liiduga. 2005. aastal, mil Vahemere piirkonna riikidele suunatud Barcelona protsessi algusest möödus kümme aastat, jõudis olulisse etappi naabruspoliitika, mis on välispoliitiliste prioriteetide hulgas kesksel kohal kui vahend, millega kindlustada kogu selle piirkonna stabiilsus, turvalisus ja heaolu. Praeguseks on käigus seitse tegevuskava (Iisraeli, Jordaania, Maroko, Moldova, Palestiina Omaavalitsuse, Tuneesia ja Ukrainaga) ning valmistatakse ette veel viit tegevuskava (Armeenia, Aserbaidžani, Egiptuse, Gruusia ja Liibanoniga). Veebruaris viidi edukalt lõpule ministritevahelised läbirääkimised Euroopa Liitu ja 77 Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riiki ühendava Cotonou lepingu läbivaatamise üle. Läbirääkimiste peaesmärk oli parandada ja tõhustada Euroopa Liidu ja AKV riikide vahelist partnerlust.

Samuti pöörati tähelepanu partnerluse tugevdamisele Euroopa Liidu strateegiliste liitlaste, näiteks Ameerika Ühendriikidega, ning dialoogi arendamisele uute oluliste partnerite, näiteks Hiina ja Indiaga. Need sündmused leidsid aset ajal, mil ärikeskkond oli Euroopa majandusliku ja sotsiaalse olukorra tõttu tundlikum ja lähenes Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) raames toimuvate läbirääkimiste lõpptähtaeg. Korduvalt tuli tegeleda 2005. aasta alguses aegunud WTO tekstiililepingu tagajärgede lahendamise, sealhulgas läbirääkimiste pidamisega sellekohase memorandumiga sõlmimiseks Hiinaga.

(1) Kosovo staatus on määratletud ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis 1244.

Eriti väärib äramärkimist Euroopa Liidu roll 2005. aasta septembris toimunud ÜRO tippkohtumisel. See osutus oluliseks tänu tema ulatuslikule ettevalmistustööle ja lubadusele hoogustada tegevust aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks. Arengupoliitikas olid kõige olulisemateks sündmusteks Euroopa Liidu lubadus kahekordistada 2004. ja 2010. aasta vahel oma abi arengumaadele, Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni ühisdeklaratsiooni vastuvõtmine, milles väljendatakse Euroopa Liidu üksmeelset arvamust, ja Aafrika strateegia kinnitamine. Samal ajal jätkati humanitaarabitegevust, mille poolest EL on endiselt maailmas esimeste seas. Ka sellel aastal tabasid paljusid maailma piirkondi kohutavad õnnetused, olgu need põhjustatud inimese või loodusjõudude poolt. Nagu on juba tavaks saanud, sekkus Euroopa Liit nii kiiret reageerimist vajavate suurõnnetuste puhul, nagu Lõuna-Aasia tsunami ja maavärise mine, kui ka unustatud kriisipiirkondades, mis on avalikkuse tähelepanu alt välja jäänud, kuid mille elanike kannatused kestavad edasi. Uut olulist sammu kujutas liidu võetud kohustus ühtlustada arenguabi toetavaid poliitikavaldkondi ning lülitada aastatuhande arengueesmärkide hulka ja nende ajakavasse muid poliitikavaldkondi.

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) vallas tehti täiendavaid jõupingutusi, et võidelda esile kerkinud uut laadi ohtude vastu, millele on osutatud Euroopa kaitse- ja julgeolekustrateegias, mis võeti vastu 2003. aasta detsembris toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul. Need jõupingutused hõlmasid eelkõige Euroopa Kaitseagentuuri esimest tegevuskava, 13 taktikalisel üksusel põhineva kiirreageerimisvõime tagamiseks tehtavaid ettevalmistusi ja kaheksat välioperatsiooni, mis toimuvad Euroopa Liidu juhtimisel (näiteks Bosnias ja Hertsegoviinas) või mis on võetud üle Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) juhtimisel tegutsenud rahvusvahelistelt stabiliseerimisjõududelt (SFOR), et aidata seoses Daytoni leppe rakendamisega kaasa turvalise olukorra püsimisele.

Kuna sissejuhatuse eesmärk on piirduda ainult mõnede tüüpiliste näidetega, et kirjeldada Euroopa Liidus sellel aastal ellu viidud kõige olulisemaid meetmeid, ei ole siinkohal võimalik nimetada kõiki ühenduse tegevusvaldkondi. Need on esitatud aruande eri peatükkides. Sellele vaatamata tuleks veel mainida *Euroopa Liidu info- ja teavitustegevuses* kasutusele võetud uut lähenemisviisi, mis on suunatud dialoogile ja avalikule arutelule, kuna see tähistab olulist etappi ELi suhetes oma kodanikega. Selle lähenemisviisi kõige selgemaks väljenduseks on demokraatia, dialoogi ja diskussiooni D-kava, mida tuleks edaspidi igal võimalusel rakendada. Sellele järgneb 2006. aastal komisjoni valge raamat.

Hampton Courtis toimunud mitteametlikul kohtumisel arutasid riigi- ja valitsusjuhid üheskoos, milline koht ja roll peaks Euroopa Liidul olema praeguses, kodanike jaoks pingelises õhkkonnas, mille põhjuseks on üleilmastumine ja liidu ees seisvad suured väljakutsed, näiteks kasvõi ELi demograafiline areng või toimuvad kliimamuutused. Kohtumisel jäi kõlama mitu tuleviku seisukohast väga olulist teemat, millele ühendus peaks oma tegevuses keskenduma. Põhiliselt nimetati vajadust töötada välja ühtne

energiapoliitika, teha erilisi jõupingutusi teaduse, uuendustegevuse, kõrghariduse ning piiri- ja rändehalduse alal ning ühtlustada liidu tegevus rahvusvahelisel tasandil. Selline ühtlustamine on seda vajalikum, et enamik poliitikavaldkondadest ei puuduta enam ainult liitu ennast, vaid neil on ka oluline välispoliitiline mõju. Siinkohal võib näiteks tuua keskkonna, transpordi (eelkõige selliste suurte tööstusprojektide nagu Galileo ja SESAR elluviimise), rände ja energeetika. Nendele küsimustele keskendutakse kahtlemata juba järgmises üldaruandes, kus võetakse vaatluse alla Euroopa Liidu tegevus 2006. aastal.

On selge, et ühenduse tegevuseks on vaja stabiilseid vahendeid, mis oleksid kooskõlas talle seatud väljakutsete ja eesmärkidega. Seetõttu peab liidul olema mitmeaastane finantsraamistik ajavahemikuks 2007–2013, mille üle peeti läbirääkimisi kogu 2005. aasta vältel. Detsembris toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul saavutati selles küsimuses üksmeel. (1) Nüüd tuleb sõlmida institutsioonidevaheline kokkulepe Euroopa Parlamendiga, et anda sellele konkreetne kuju.

Kasulik teave ja viited

- Nõukogu eesistuja järeldused (22. ja 23. märts, 16. ja 17. juuni, 15. ja 16. detsember): <http://ue.eu.int/showPage.asp?id=432&lang=fr&mode=g>.
- Euroopa Komisjon, „Strateegilised eesmärgid 2005–2009”, KOM(2005) 12.
- Euroopa Komisjon, „Komisjoni töökava 2005. aastaks”, KOM(2005) 15.
- Komisjoni panus riigi- ja valitsusjuhtide oktoobrikuu kohtumisse: „Euroopalikud väärtused globaliseerivas maailmas”, KOM(2005) 525.

(1) http://ue.eu.int/cms3_applications/Applications/newsRoom/loadBook.asp?target=2005&bid=76&lang=2&cmsID=347:

I peatükk

Institutsionaalne mõõde, juhtimine ja demokraatia

1. jagu

Institutsioonide tegevus

Põhiaspektid

Kasutatavad keeled

13. juunil andis nõukogu *iiri keelele* Euroopa Liidu ametliku töökeele staatuse, jõustumisega alates 2007. aastast.⁽¹⁾ Sellise staatusega keeli on nüüdseks seega 21. Sama päeva järel dustes leiab nõukogu, et liidu kõikidele kodanikele lähemale toomiseks tehtavate pingutuste raames tuleks rohkem arvesse võtta selle keelelist mitmekesisust. Seega anti kodanikele võimalus kasutada asjaomase institutsiooni ja taotlejaliikmesriigi vahel sõlmitava halduskokkuleppe alusel ühenduse institutsioonidega suhtlemisel täiendavaid keeli, mida riigi või piirkondlikul tasandil kasutatakse. Novembris sõlmis Regioonide Komitee Hispaania valitsusega lepingu selle riigi piirkondlike keelte kasutamiseks komitee töös.

(1) Määrus (EÜ) nr 920/2005 (ELT L 156, 18.6.2005).

Euroopa Parlament

Euroopa Parlamendi koosseis

31. detsembri seisuga jagunes Euroopa Parlamendi 732 kohta fraktsioonide vahel järgmiselt:

- Euroopa Rahvapartei (Kristlike Demokraatide) ja Euroopa Demokraatide fraktsioon, esimees H.-G. Pöttering 264
- Euroopa Parlamendi Sotsiaaldemokraatide fraktsioon, esimees M. Schulz 200
- Euroopa Demokraatide ja Liberaalide Liidu fraktsioon, esimees G. Watson 90
- Euroopa Ühendatud Vasakpoolsete / Põhjamaade Roheliste Vasakpoolsete liitfraktsioon, esimees F. Wurtz 42
- Roheliste / Euroopa Vabaliidu fraktsioon, kaaspresidendid M. Frassoni ja D. M. Cohn-Bendit 41
- Fraktsioon Liit Rahvusriikide Euroopa eest, kaaspresidendid C. Muscardini ja B. Crowley 33
- Fraktsioon Iseseisvus ja Demokraatia, esimehed J.-P. Bonde ja N. Farage 30
- Fraktsioonilise kuuluvuseta parlamendiliikmed 32

Parlamendiliikmete põhimäärus

23. juunil võttis Euroopa Parlament vastu parlamendiliikmete põhimääruse. Uued eeskirjad, mille nõukogu 18. juulil heaks kiitis, hõlmavad eelkõige sätteid liikmete vabaduse ja sõltumatuse, algatusõiguse kasutamise, keelelise mitmekesisuse ning palga- ja kulude hüvitamise tingimuste kohta.

Euroopa Parlamendi töö

2005. aastal jagunes Euroopa Parlamendi töö järgmiselt (vt tabelit 1 allpool).

2005. aastal esitas Euroopa Parlament Euroopa Komisjonile 5313 küsimust, millest 4493 kirjalikku, 80 suulist arutelude raames ja 740 infotunni ajal. Nõukogule esitas Euroopa Parlament 1033 küsimust, millest 543 kirjalikku, 37 suulist arutelude raames ja 453 infotunni ajal.

Komisjon edastas aasta vältel Euroopa Parlamendile 378 teatist ja vastas kokku 212 täiendava teabe taotlusele.

Euroopa Parlamendi petitsioonikomisjon palus Euroopa Komisjonil teostada 325 uue kaebuse eeljuurdlused ning teatada tulemustest. Märtsis võttis Euroopa Parlament vastu aruande, milles käsitletakse petitsioonide komisjoni arutelusid parlamendi tööaastatel 2003–2004.

Heaolu edendamise küsimuses esitas Euroopa Parlament arvamuse mitmesugustel teemadel, nagu Lissaboni strateegia vahekokkuvõte, haridus kui Lissaboni protsessi nurgakivi, Euroopa teaduspoliitika, majanduspoliitika üldsuunised ja tööhõivesuunised, rahandus, kliimamuutus, energiatõhusus ning taastuv- ja alternatiivenergia allikad, euro ning majandus- ja rahaliidu teabe- ja kommunikatsioonistrateegia, konkurentsi tugevdamine tööstusmuudatuste järel, biotehniliste leiutiste patendid ning ringhäälingu digitaliseerimine.

Õigusloome seisukohast olid aasta olulisemateks sündmusteks novembris REACHi paketi esimesel lugemisel kompromissi saavutamine pärast nn maratonhääletust ning arvutirakenduslike leiutiste patenteerimise ettepaneku tagasilükkamine teisel lugemisel. Ka lükkas Euroopa Parlament esimesel lugemisel tagasi komisjoni ettepaneku, mis käsitles lepinguliste kvaliteedinõuete kohaldamist raudteetranspordi teenuste suhtes, ning humaanse püüisjahi ettepaneku.

Solidaarsuse valdkonnas tegeles Euroopa Parlament peamiselt järgmiste küsimustega: üleilmastumise sotsiaalne mõõde, majandusrände haldamine ning seadusliku ja ebaseadusliku rände seosed, siseturg, sotsiaalne hõlvamine ja tarbijakaitse uutes liikmesriikides, sotsiaalpoliitika kava 2006–2010, keeleline mitmekesisus, põhiõiguste edendamine ja kaitse, vähemuste, eriti mustlaste kaitse ning võitlus diskrimineerimise vastu laienenud Euroopas, territoriaalne ühtekuuluvus ning otsene riigiabi regionaalarengu vahendina, linnade tähtsus laienemise taustal.

Julgeoleku valdkonnas esitas Euroopa Parlament arvamuse sellistel aktuaalsetel teemadel nagu terrorismivastane võitlus, vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomise vallas 2004. aastal tehtud edusammud, komisjoni tegevuskava seoses Haagi programmiga, Euroopa julgeolekupoliitika, ühenduse finantshuvide kaitse ja pettustevastane võitlus, strateegia gripipandeemiaga võitlemiseks. Detsembris vastu võetud resolutsioonis teatas Euroopa Parlament soovist luua ajutine töökomisjon, uurimaks Euroopa riikide väidetavat kasutamist Ameerika Luure Keskagentuuri (CIA) poolt kinni peetute ebaseaduslikul transportimisel ja vahi all pidamisel.

Euroopa Parlamendi detsembri istungil astuti õigusloome plaanis oluline samm, eelkõige seepärast, et esimesel lugemisel jõuti kokkuleppele eelnõus selliste andmete säilitamise kohta, mida on töödeldud seoses üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste osutamisega. Õigusakti vastuvõtmisest nähtub, et eelnevalt oli olemas kompromiss nõukoguga, ning see võimaldas saavutada kaasseadusandjate vahelise kokkuleppe esimesel lugemisel. Tuleb märkida, et Euroopa Parlament oli varem lükanud tagasi Iirimaa, Prantsusmaa, Rootsi ja Ühendkuningriigi algatuse nõukogu samateemalise raamotsuse vastuvõtmiseks.

Valdkonnas „*Euroopa Liit kui maailmatasandi koostööpartner*” olid arutluse all peamiselt järgmised teemad: üleatlandilised suhted, Euroopa Liidu suhted Venemaaga, olukord Lähis-Idas, Euroopa Liidu suhted Vahemere maadega ja Barcelona protsessi läbivaatamine, uus strateegia Aafrika suhtes ning Euroopa arengupoliitika, Lääne-Balkani riikide seis integreerumisel, tendentsid ühises välis- ja julgeolekupoliitikas, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) reformimine ning aastatuhande arengueesmärgid, liidu Iraagi-alane tegevus, „põhjamööde”.

Aprilli istungil avaldas Euroopa Parlament positiivse arvamuse seoses Bulgaaria ja Rumeenia liitumisega Euroopa Liiduga. Seejärel võttis Euroopa Parlament vastu resolutsioonid ühinemisprotsessi ja nimetatud riikide valmidusastme kohta (juuli ja detsember). Türgi küsimuses kiitis Euroopa Parlament septembris suure häälteenamusega heaks resolutsiooni ühinemisläbirääkimiste alustamise kohta, kuid lükkas edasi hääletuse ühinemise järel nõusoleku andmiseks Euroopa Ühenduse ja Türgi vahelise assotsiatsioonilepingu lisaprotokollisõlmimiseks. Euroopa Liidu laienemist silmas pidades anti nõusolek Euroopa ühenduste ja Horvaatia vahelise stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu protokollisõlmimiseks. Samuti andis Euroopa Parlament nõusoleku raamlepingu sõlmimiseks, kehtestamaks üldpõhimõtted Horvaatia osalemiseks ühenduse programmides. Oluline otsus oli ka Euroopa Parlamendi heakskiit paindlikkusinstrumendi kasutuselevõtuks taastusabi andmiseks tsunami tagajärjel kannatanud riikidele.

Euroopa Parlamendi suhted teiste institutsioonidega (1)

Euroopa Parlament esitas oma suhete raames liidu teiste institutsioonide ja asutustega mitu resolutsiooni, muu hulgas nõukogu programmi kohta Luksemburgi ja Ühendkuningriigi eesistumisperioodil ning 22. ja 23. märtsi Euroopa Ülemkogu otsuste kohta.

Euroopa Parlamendis olid arutelu all järgmised teemad: Luksemburgi ja Ühendkuningriigi eesistumisperioodi töökavad ja kokkuvõte, 16. ja 17. juuni ning 15. ja 16. detsembri Euroopa Ülemkogu istungjärgu ettevalmistamine, samuti 27. oktoobril Hampton Courtis mitteametlikult kogunenud Euroopa Ülemkogu ettevalmistamine ja selle otsused, Euroopa Investeeringuspanga 2003. aasta tegevusaruanne, Euroopa ombudsmani 2004. aasta tegevust kajastav aruanne N. Diamandourose juuresolekul, kes valiti jaanuarikuu istungil uuesti ombudsmani ametisse, kontrollikoja 2004. aasta aruanne, mida esitles selle president H. Weber.

Euroopa Parlament edastas mitu tugevat poliitilist sõnumit, võttes vastu resolutsiooni Euroopa tuleviku kohta 60 aastat pärast II maailmasõda, Balkani piirkonna tuleviku kohta kümme aastat pärast Srebrenicat, Solidarnośći 25. aastapäeva ja selle sõnumi kohta Euroopale, samuti holokausti, antisemitismi ja rassismikuritegude mälestamise kohta.

(1) Koostööd komisjoniga käsitletakse käesoleva peatüki „Institutsioonidevahelise koostöö” osas.

Lisaks 2006. aasta eelarve vastuvõtmisele ja 2003. aasta eelarve täitmise kinnitamisele võttis Euroopa Parlament eelarvevaldkonnas vastu olulised resolutsioonid Bulgaaria ja Rumeenia ühinemise finantstagajärgede ning laienenud Euroopa Liidu poliitiliste väljakutsete ja rahaliste vahendite kohta aastatel 2007–2013.

Detsembrikuu plenaaristungil anti 2005. aasta Sahharovi auhinnad Kuuba opositsiooniliikumisele „Damas de Blanco“, inimõigustega tegelevale Nigeeria advokaadile Hauwa Ibrahimile ja rahvusvahelisele organisatsioonile „Piirideta reporterid“. Veebruaris astus Euroopa Parlamendis ametlikult üles Ukraina president V. Juštšenko, mais Luksemburgi suurhertsog Henri ja Afganistani president H. Karzai, juulis Itaalia Vabariigi president C. A. Ciampi ning oktoobris Tšiili Vabariigi president R. Lagos.

Töötajate arv

31. detsembri seisuga oli Euroopa Parlamendi sekretariaadi talituste ametikohtade loetelus märgitud 4696 alalist ja 121 ajutist ametikohta.

Nõukogu ja Euroopa Ülemkogu

2005. aastal juhtis nõukogu tööd esimesel poolaastal eesistujariik *Luksemburg* ning teisel *Ühendkuningriik*. Kokku toimus eri koosseisudes 75 istungit.

Euroopa Ülemkogu tuli 2005. aastal kokku neli korda.

22. ja 23. märtsi istung

Ülemkogu istung toimus Brüsselis Luksemburgi peaministri J.-C. Junckeri juhtimisel. Peamiselt käsitleti majandusküsimusi, täpsemalt Lissaboni strateegia taaskäivitamist. Ka kiideti istungil heaks muudatuste tegemine stabiilsuse ja kasvu pakti. Muu hulgas väljendati arvamust komisjoni esitatud sotsiaalpoliitika kava ja juhtimise parandamise asjakohasuse suhtes ning kinnitati, et on oluline jätkata säästva arengu edendamist Euroopa Liidus.

16. ja 17. juuni istung

Ülemkogu istung toimus Brüsselis Luksemburgi peaministri J.-C. Junckeri juhtimisel. Keskenduti peamiselt kahele tundlikule küsimusele: Euroopa põhiseaduse ratifitseerimine pärast Prantsusmaa ja Madalmaade referendumide negatiivseid tulemusi, mistõttu ülemkogu andis kõikidele huvitatud osapooltele järelemõtlemisaega, ning finantsperspektiiv aastateks 2007–2013, mille osas kokkulepet ei saavutatud. Euroopa Ülemkogu kiitis muu hulgas heaks kompleksed suunised majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks, tegevuskava Haagi programmi (vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala tugevdamise kohta) elluviimiseks ning käsitles terrorismivastase võitlusega seotud küsimusi.

Tabel 1

Euroopa Parlamendi jaan.–dets. menetlused. Vastuvõetud resolutsioonid ja otsused

Istung	Seadusandlikud							Muud menetlused				Kokku	
	Konsultatsioon (¹)	Koostöömenetlus		Kaasotsustamismenetlus			Nõusolek	Eelarve ja selle kinnitamine	Algatusmenetlused	Resolutsioonid (art 103, 108)	Inimõigused		Muud
		Esimene lugemine (²)	Teine lugemine	Esimene lugemine (³)	Teine lugemine (⁴)	Kolmas lugemine							
Jaanuar I					1		1		1	6	3		12
Jaanuar II					1		3			2			6
Veebruar	9			5	4		5		7	7	3	1	41
Märts	1			2	2			3	6	6	3		23
Aprill I	7			4	4		2	24	7	6	3		57
Aprill II	6			1	1		1		4	2			15
Mai I	5			7	2		5	1	3	7	3		33
Mai II	5			6	4				4	3		1	23
Juuni I	7	1		5	1				13	4	3		34
Juuni II	5		1	4				2	3	1			16
Juuli	10			8	2		3	1	7	9	3	4	47
September I	9			4	2		3	3	6	1	3	3	34
September II	6			7					5	6	3	1	28
Oktoober I	7			1					6	3		3	20
Oktoober II	2			8	3			4	3	4	3		27
November I	5			7				1	10	3	3	1	30
November II	5			1			1	2	5	6		2	22
Detsember	24			20	5			2	7	4	3	2	67
Kokku 2005	113	1	1	90	32	0	24	43	97	80	36	18	535

(¹) Sealhulgas 63 juhtu, kus Euroopa Parlament tegi muudatusettepanekud komisjoni ettepaneku suhtes, ja 3 juhtu, kus ettepanek lükkati tagasi.

(²) Sealhulgas 1 juhtum, kus Euroopa Parlament tegi muudatusettepanekud komisjoni ettepaneku suhtes.

(³) Sealhulgas 77 juhtu, kus Euroopa Parlament tegi muudatusettepanekud komisjoni ettepaneku suhtes, ja 1 juhtum, kus ettepanek lükkati tagasi.

(⁴) Sealhulgas 25 juhtu, kus Euroopa Parlament tegi muudatusi nõukogu ühisel seisukohas, ja 1 juhtum, kus ühine seisukoht lükkati tagasi.

Hampton Courti mitteametlik kohtumine (Ühendkuningriigis 27. oktoobril)

Ühendkuningriigi peaministri Tony Blairi poolt kokku kutsutud, Londoni lähistel toimunud riigipeade ja valitsusjuhtide kohtumisel arutati peamiselt selle üle, mil moel peaks Euroopa Liit vastu astuma üleilmastumisest ja rahvastiku vananemisest tingitud väljakutsetele. Käsitleti ka energiavarustuse kindluse, teadusuuringute, ülikoolide rolli ja mitmepoolsete majanduslääbirääkimistega seotud küsimusi.

Riigipead ja valitsusjuhid võtsid arutelu aluseks komisjoni dokumendi „Euroopalikud väärtused globaliseerivas maailmas“⁽¹⁾ (vt ka käesoleva aruande sissejuhatust).

15. ja 16. detsembri istung

Ülemkogu istung toimus Brüsselis Ühendkuningriigi peaministri Tony Blairi juhtimisel. Istungil keskenduti peamiselt finantsperspektiivi 2007–2013 osas viimaks saavutatud kokkuleppe vastuvõtmisele. Samas lükati edasi otsus vähendatud käibemaksumäärade kohta. Muu hulgas võttis ülemkogu vastu Euroopa Liidu strateegia Aafrika suhtes, globaalse lähenemisviisi rändeküsimustele, deklaratsiooni Vahemere piirkonna ja Lähis-Ida kohta ning terrorismivastase võitluse strateegia ja strateegia kergrelvadega ebaseadusliku kaubitsemise vastu võitlemiseks. Käsitleti Euroopa tuleviku, säästva arengu, kliimamuutuse ja säästliku energiakasutuse küsimusi, samuti Lissaboni strateegia edusamme majanduskasvu ja tööhõive edendamisel. Endisele Jugoslaavia Makedoonia Vabariigile otsustati anda kandidaatriigi staatus.

Komisjon

Strateegilised eesmärgid 2005–2009

26. jaanuaril tutvustas komisjon Euroopa Parlamendile oma viieaastaseks mandaadiks seatud strateegilisi eesmärgi.⁽²⁾ Eesmärgiga anda oma panus Euroopa uuendamiseks kõikide asjaosaliste (ühenduse institutsioonid, liikmesriigid, kodanikuühiskond, kodanikud) vahel loodavasse partnerlusse otsustab komisjon koondada meetmed nelja peaeesmärgi alla: *heaolu, solidaarsus, julgeolek* ning liidu *välismõõde*. Muu hulgas rõhutatakse olemasolevate õigusnormide rakendamise ja õigusraamistiku parandamiseks mõeldud eeskirjade hoolika kohaldamise olulisust.

2005. aasta tööprogramm

Strateegiliste eesmärkidega samaaegselt tutvustas komisjon oma 2005. aasta tööprogrammi prioriteete, perspektiive ja peamisi väljakutseid ning 2005. aasta vältel

(1) KOM(2005) 525.

(2) KOM(2005) 12.

esitatavaid prioriteetseid ettepanekuid ja muid akte, mis ei ole seadusandlikud, (1) rõhutades, et ettepanekuid tuleb rakendada ning õigusakte koostada parema õigusloome põhimõtte kohaselt. Programmis tuuakse eraldi prioriteedina välja vajadus süstida täiendavat elujõudu Lissaboni strateegiasse, et kiirendada majanduskasvu ja luua rohkem töökohti. Veebruaris andsid programmile omapoolse toetuse Euroopa Parlament ja Regioonide Komitee.

Strateegiline planeerimine ja programmid aastaks 2006

Aastaprogrammi esimese sammuna võttis komisjon 2. märtsil vastu oma *poliitilise strateegia aastaks 2006*. (2) Selle eesmärk on määrata kindlaks 2006. aasta poliitilised prioriteedid, milliste algatuste kaudu neid saavutada ja milliseid eelarvevahendeid ette näha. Strateegia kajastab komisjoni poolt viieks aastaks võetud strateegilisi eesmärke.

25. oktoobril esitas komisjon *2006. aasta õigusloome- ja tööprogrammi*, mille egiidiks oli „Euroopa kogu potentsiaali rakendamine“. (3) Programmi väljatöötamisel oli palju kasu Euroopa Parlamendi ja nõukogu aastastrateegia teemalistest aruteludest.

Seadusandlik tegevus

Aasta jooksul kogunes komisjon 43 korda. Edastati 411 direktiivi, määruse või otsuse ettepanekut ja kuus soovitus. Esitati 288 teatist või aruannet, 14 rohelist raamatut ja kaks valget raamatut. Lisaks 2005. aasta tööprogrammis vastu võetud uutele algatustele, programmidele, tegevuskavadele, algatatud aruteludele ning jätkunud meetmetele kajastavad need arvud muu hulgas jooksvaid haldusettepanekuid (eriti põllumajanduse, kalanduse, tolli ja kaubanduspoliitika valdkonnas) ja olemasolevate õigusaktide konsolideerimise ettepanekuid.

Personalipoliitika ja -juhtimine

2005. aastal oli komisjoni tegevuseelarves ette nähtud 17 571 alalist ja 366 ajutist ametikohta ning teadusuuringute eelarves ette nähtud 3705 alalist ja 50 ajutist ametikohta. Sellele lisanduvad komisjoni haldusalas olevate asutuste 1981 alalist ja 147 ajutist ametikohta. Detsentraliseeritud ja täitevasutuste vastavad näitajad olid 2224 ja 100.

Personalivahetuse raames on 20 komisjoni ametnikku praegu lähetuses liikmesriikide riigiasutustes või rahvusvahelistes organisatsioonides, komisjoni talitustes töötab omakorda 979 liikmesriigi eksperti. Muu hulgas oli 2005. aastal rohkem kui 200 riigiametnikul struktureeritud täiendõppe raames võimalus tutvuda komisjoni tööga.

(1) KOM(2005) 15.

(2) KOM(2005) 73.

(3) KOM(2005) 531.

Mis puutub *uutest liikmesriikidest pärit töötajate palkamisse*, siis selle kohta võttis komisjon vastu uue teatise, (1) mis täiendab kahte 2004. aastal vastu võetud teatist (2). Nendes sätestatakse kõrgemate ametnike palkamise metoodika ja menetlus, samuti üleminekuperioodi ajal kohaldatavad põhimõtted. Muu hulgas määratakse selles kindlaks töölevõtmise üldised eesmärgid ja keskastme juhtkonnaga seotud eesmärgid aastatel 2004 ja 2005. Kui enamik üldiseid eesmärke suudeti saavutada, siis juhtkonnaga seotud eesmärkide puhul esines viivitusi ning küsimust vaadeldakse hoolikalt.

Pärast Euroopa ühenduste ametnike ja muude teenistujate *uute* personalieeskirjade vastuvõtmist 2004. aastal alustas komisjon uuendustes sätestatud meetmete konsolideerimist ja täpsustamist ning teenindusel rajaneva halduskultuuri edendamist. Sellise lihtsustamise eesmärk on tõsta personali tõhusust ja rahulolu, püüdes võtta veelgi enam arvesse tema vajadusi ja kasutades võimalikult paindlikku lähenemisviisi. Nimetatud meetmed on mõeldud personali ja haldustalituste läbipaistvuse ja omavahelise suhtluse arendamiseks ning personalihalduse (mille kohta on plaanis esitada eraldi tegevuskava) professionaalsuse tõstmiseks võetavate edasiste meetmete ettevalmistamiseks.

Lõpetuseks: 2005. aastal rakendati komisjonis *soolist võrdõiguslikkust* käsitlevat neljandat tegevuskava (2004–2008) esimest korda. Aasta lõpuks oli suurem osa talitustest nimetanud ametisse oma selle valdkonna esindajad, rajanud võrgustikud ning töötanud välja talitusesisesed tegevuskavad.

Euroopa Kohus ja muud kohtud

Kohtupraktika Euroopa Kohtus

Politseikoostöö valdkonnas tegi Euroopa Kohus kaks sümboolset otsust:

- *Pupino* kohtuasi (3) – hoolimata sellest, et raamotsustel puudub vahetu õigusmõju, kuulutas kohus end nende tõlgendamises pädevaks ning kinnitas põhimõtet, et riigi õigust tuleb tõlgendada kooskõlas liidu õigusega. See oli esimene kord, kui nimetatud põhimõtet kohaldati kriminaalasjades tehtava politsei- ja õiguslase koostöö kontekstis;
- *Miraglia* kohtuasi (4) – kohus tõi selgust Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54 sätestatud *non bis in idem* põhimõtte kohaldamisse. Kohus sätestas, et nimetatud põhimõtet ei kohaldata liikmesriigi õiguskaitseorganite otsusele, millega kriminaalasi loetakse lõppenuks sellele sisulist hinnangut

(1) SEK(2005) 811.

(2) SEK(2004) 253 ja SEK(2004) 1602.

(3) Kohtuasi C-105/03.

(4) Kohtuasi C-469/03.

andmata, ainuüksi põhjusel, et teises liikmesriigis on kriminaalmenetlus sama kahtlustatava suhtes juba samade asjaolude kohta algatatud.

Kohustuste täitmata jätmise menetluste raames määras kohus asutamislepingu artikli 228 alusel esimest korda liikmesriigile ühenduse õigusnormide püsiva ja tõsise rikkumise eest (struktuurne mahajäämus piisava kalapüügikontrolli tagamisel) nii trahvi kui põhisumma.⁽¹⁾

Ühenduse pädevuse valdkonnas tõdes kohus, et ühenduse seadusandja võib juhul, kui ta leiab, et on vaja tagada tema poolt kehtestatud õigusnormide täielik tõhusus, näha tõsise keskkonnaohu korral ette kriminaalkaristusi.⁽²⁾

Siseturu ja maksustamise valdkonnas leidis kohus, et kuigi liikmesriik võib teatavatel tingimustel piirata oma territooriumil asutatud emaettevõtete õigust arvata oma maksustatavast kasumist maha teises liikmesriigis asuva tütarettevõtja kahjumi, on selline asutamisevabaduse piiramine ebaproportsionaalne olukorras, kus emaettevõtte suudab tõestada, et kahju ei võeta ega saa võtta arvesse tütarettevõtte asukoha-liikmesriigis.⁽³⁾

Kohtupraktika Euroopa Inimõiguste Kohtus

30. juunil tegi *Euroopa Inimõiguste Kohus* sümboolse otsuse⁽⁴⁾ ühenduse õigusaktide kooskõlastamise kohta inimõiguste Euroopa konventsiooniga. Kohus veel korrigeerib ja täpsustab oma seisukohta nimetatud põhimõtte osas. Kohtu väitel ei tähenda asjaolu, et ühenduse institutsioonide õigusakte jõustatakse riigisisestest rakendusmeetmete kaudu, veel seda, et kohus ei pea neid konventsiooni seisukohast läbi vaatama. Eeldades, et ühendus *kaitseb põhiõigusi inimõiguste Euroopa konventsiooniga samaväärselt*, loeb kohus ühenduse õigusaktid ja riigisisestest rakendusmeetmed konventsiooniga *automaatselt kooskõlastatuks*. Kui siiski konkreetse juhtumi puhul leitakse, et põhiõigusi on ühenduse tasandil ilmselgelt ebapiisavalt kaitstud, võib selle eelduse ümber lükata.

Esimese Astme Kohus

6. oktoobril asus Esimese Astme Kohtu kohtusekretärina ametisse E. Coulon.

Avaliku Teenistuse Kohus

Nõukogu 2. novembri 2004. aasta otsusega⁽⁵⁾ asutatud Avaliku Teenistuse Kohus alustas tegevust 2005. aastal. Kohtus töötab seitse kohtunikku: P. J. Mahoney

(1) Kohtuasi C-304/02 (komisjon v Prantsuse Vabariik).

(2) Kohtuasi C-176/03 (komisjon v nõukogu).

(3) Kohtuasi C-446/03 (Marks & Spencer plc).

(4) *Bosphorus v Iirimaa*.

(5) Otsus 2004/752/EÜ, Euratom (ELT L 333, 9.11.2004).

(president), H. Kreppel ja S. Van Raepenbusch (koja presidendid), I. Boruta, H. Kanninen, H. Tagaras ja S. Gervasoni (kohtunikud) ning W. Hakenberg (kohtusekretär).

Kohtute töötajate arv

Euroopa Kohtu, Esimese Astme Kohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu talitustes oli 31. detsembri seisuga 1332 alalist ja 411 ajutist ametikohta.

Kontrollikoda

Uus president

14. jaanuaril valiti H. Weber kaastöötajate poolt kontrollikoja uueks presidendiks. Tema ametiaeg kestab kolm aastat.

Aastaruanne

15. novembril esitas Euroopa Kontrollikoja president Euroopa Parlamendile kontrollikoja 2004. aasta eelarve aruande. Selle kohaselt on kulude kontrollimise ja järelevalvemehhanismid paranenud. Kuigi see annab tunnistust 2000. aasta haldus- ja finantsreformi esimestest viljadest, tuleb kontrollikoja arvates teha veelgi rohkem tööd, eriti liikmesriikidega, kus on järjest rohkem ühenduse vahendeid haldavaid asutusi ja organeid ning kes samuti vastutavad nimetatud vahendite kontrollimise eest. Muu hulgas tervitab kontrollikoda ühtse sisekontrolliraamistiku tegevuskava avaldamist komisjoni poolt. Tegevuskava sisaldab alustalasid reformi laiendamiseks kõikidele eelarve haldusviisidele, nagu ühishaldus liikmesriikidega.

Eriaruanded

2005. aastal avaldatud kontrollikoja eriaruannetes käsitleti järgmist:

- pettustevastase ameti juhtimine;
- Euroopa Arengufondi eelarvetoetused Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidele (rahendusreform);
- maaelu areng (põllumajandusega seotud keskkonnakulud);
- majanduskoostöö korraldamine Aasiaga;
- konverentsitõlke kulud institutsioonides.

Aasta eriaruanded

2005. aastal Euroopa Kontrollikoja koostatud aasta eriaruannetes käsitleti Euroopa Liidu asutuste ja ametite 2004. aasta raamatupidamisaruandeid.

Arvamused

2005. aastal andis kontrollikoda kümmekond arvamust finantsmõjuga õigusaktide ettepanekute kohta, näiteks määruse ettepanekule ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta või otsuse ettepanekule Euroopa ühenduste omavahendite süsteemi kohta.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Majandus- ja Sotsiaalkomiteele oli 2005. aasta väga tulemuslik. Üheksa plenaaristungil vältel võttis komitee vastu hulgaliselt liidu poliitilisi põhisuundi käsitlevaid arvamusi. Ka aidati oluliselt kaasa Lissaboni strateegia (pärast seda, kui komisjon ja isegi Euroopa Ülemkogu olid selleks ametliku üleskutse esitanud) ja säästva arengu teemalistele aruteludele. Pärast seda, kui komisjoni president J. M. Barroso esitas kolleegiumile palve võtta osa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tööst, osales igal plenaaristungil vähemalt üks komisjoni esindaja. Tänu sellele täiendasid komitee tööd oma kohalolekuga asepresident M. Wallström, kes tutvustas komisjoni kommunikatsioonipoliitikat, ning D. Hübner, kes tutvustas majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika põhisuundi.

Ka soovis komitee anda oma panuse Euroopa Liidu D-kavasse ja kommunikatsioonipoliitikasse. (1) President A.-M. Sigmundi egiidi all korraldati „Sidusrühmade foorum”, diskuteerimaks teemal, mil viisil ületada lõhe Euroopa ja selle kodanike vahel. 7. novembril toimunud foorum osutus edukaks nii oma sisu kui uuendusliku vormi poolest ning sellest võttis osa hulgaliselt kodanikualgatuslike ühenduste esindajaid.

Siinkohal tuleb rõhutada, et komitee moodustas peamiste valitsusväliste organisatsioonidega suhtlemiseks ja koostöö tegemiseks kontaktrühma, mille tegevust ta terve aasta vältel juhtis. Kontaktrühm tugevdab komitee kui esmatahtsa institutsioonilise vahendaja rolli kodanikeühendustega suhtlemisel.

Komitee 636 ametikohta jagunesid järgmiselt: 493 alalist, 124 ajutist töötajat, 18 vaba töökohta ning üks koosseisuväline töötaja (peasekretär).

Regioonide Komitee

2005. aasta plenaaristungitel käsitles komitee mitmeid võtmeküsimusi, eelkõige järgmisi: laienenud Euroopa Liidu poliitilised väljakutsed ja eelarvevahendid aastatel 2007–2013, REACH-algatus, struktuurifondid, töötaja direktiiv, ümberkorralduste ja tööhõive keeruline dokument, riigiabireformi tegevuskava 2005–2009.

(1) Vt käesoleva peatüki jagu „Info- ja teavitustegevus”.

Ka võttis komitee osa mitmest ulatuslikust projektist, nt struktureeritud dialoogi raames peetud koosolekutest (veebruaris ja novembris) komisjoniga, riiklike või üleeuroopaliste liitude ja kohalike või piirkondlike omavalitsustega. Komitee uuris kaua subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtete kohaldamist ja täitmist ning seadusandliku pädevusega piirkondlike parlamentide rolli liidu demokraatlikus elus, mille kohta saadi vastuolulisi arvamusi piirkondadelt, kellel on seadusandlik võim, ja nendelt, kellel seda ei ole.

Komisjoni liikmed võtsid komitee tööst regulaarselt osa. J. M. Barroso tutvustas veebruari istungil komisjoni aastast tööprogrammi ja õigusloome programmi. Regionaalpoliitika volinik D. Hübner jälgis komitee tegevust eriti innukalt. Ta võttis aprillikuu istungil sõna ning juhtis komitee tähelepanu majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitikale. Juulikuu istungil asendas D. Hübner viimasel minutil asepresident M. Wallströmi ning kutsus komiteed üles allkirjastama sügisel komisjoniga uut koostööprotokoll, märkides, et komisjon võtab oma kommunikatsioonistrateegias arvesse komitee panust ja ettepanekuid. Oktoobrikuu istungil kõneles D. Hübner valdade ja linnade põhirollist regionaalpoliitikas ja Lissaboni kavas. Novembri istungil tutvustas asepresident M. Wallström kommunikatsiooni käsitlevat valget raamatut ja president J. M. Barroso komisjoni 2006. aasta tööprogrammi, märkides, et ta jääb truuks oma mandaadi alguses seatud järgmistele eesmärkidele: heaolu ja solidaarsus laienenud Euroopa Liidus ja struktureeritud dialoog ühendustega.

Euroopa Keskpank

Euroopa Keskpank jätkas oma esmatähtsa *rahapoliitilise* eesmärgi – keskpikas perspektiivis hindade stabiilsuse säilitamine – täitmist, aidates nii kaasa majanduskasvu ja tööhõive edendamisele euroalal. Euroopa Keskpanga nõukogu meetmed selle tähtsa eesmärgi saavutamiseks toetusid hindade stabiilsust ohustavate tegurite jooksvale hindamisele. Ka jätkas Euroopa Keskpank oma rahapoliitika *läbipaistvuse* tagamist, tutvustades panga presidendi regulaarsete pressikonverentside, kuukirja, mitmete muude publikatsioonide ning nõukogu liikmete ettekannete kaudu majandus- ja rahandusanalüüse, mille alusel otsuseid vastu võetakse. Muu hulgas toimus keskpanga regulaarse aruandluskohustuse raames presidendi ärakuulamine Euroopa Parlamendi majandus- ja rahanduskomisjonis.

Maailma suurimaid *makesüsteeme TARGET*⁽¹⁾ aitas jätkuvalt kaasa euro siseturu integreerimisele ja mängis ühtse rahanduspoliitika sujuval toimimisel endiselt olulist rolli. Praegu käib töö selle nimel, et võtta 2007. aasta novembris kasutusele uue põlvkonna süsteem (TARGET 2).

(1) Üleeuroopaline automatiseeritud reaalaajaline brutoarvelduste kiirülekandesüsteem.

Pärast ühinemislepingute sõlmimist *Bulgaaria* ja *Rumeeniaga* 25. aprillil kutsuti kahe mainitud riigi keskpankade juhid ja eksperdid osalema vaatlejatena Euroopa Keskpankade Süsteemi üldnõukogu ja komiteede koosolekutel. 29. aprillil liideti ERM II vahetuskursimehhanismiga *Küprose*, *Leedu* ja *Malta* vääring.

Keskpanga tegevus hoolika järelevalve ja majandusstabiilsuse valdkonnas jätkus. See seisnes muu hulgas pangandus- ja rahandussektori peamiste tendentside jälgimises ja analüüsimises, keskpankade ja muude järelevalveasutuste vahel uute koostöövaldkondade edendamises, finantsmääruse raamistiku ümberkujundamisele kaasaitamises.

Liikmesriikide keskpankade abiga jätkus ulatusliku statistika kogumine, töötlemine, koostamine ja avaldamine. 30. septembril avaldas Euroopa Keskpank esmakordselt euroala finantsintegratsiooni näitajad, millega kaasnes aruanne euroala finantsturu tähtsamate segmentide integratsioonitaseme kohta. Näitajad avaldatakse edaspidi iga kuue kuu tagant ning aruannet ajakohastatakse igal aastal.

Kuna 2002. aasta euro pangatähtede emissioon osutus edukaks, kavandab Euroopa Keskpank teistkordset emissiooni, mis peaks järk-järgult toimuma kuni käesoleva kümnendi lõpuni. 6. jaanuaril seati sisse eurosüsteem võltsitud euro pangatähtede tuvastamiseks ning krediidi- ja muude igapäevaselt sularaha käitlemisega tegelevate töötajate tarbeks eurode sorteerimisel. Liikmesriikide tasandil hakatakse seda süsteemi kohaldama hiljemalt 2006. aasta jooksul.

Osaleti mitme institutsiooni ja rahvusvahelise organisatsiooni töös ning avaldati arvamust keskpanga pädevusvaldkonda kuuluvate ühenduse ja liikmesriikide õigusloome ettepanekute kohta.

Euroopa Keskpanga tegevust käsitletakse üksikasjalikumalt põhikirjajärgse aruandluskoostuse raames avaldatud aruannetes.⁽¹⁾

Euroopa Investeerimispank

2005. aastal andis Euroopa Investeerimispank (EIB) laenusid kokku 47,4 miljardi euro ulatuses: 42,3 miljardit sellest Euroopa Liidu liikmesriikidesse ja 5,1 miljardit liidu koostööpartneritele. Euroopa Liidu piires arenes hoogsalt tegevus uutes liikmesriikides (5,8 miljardit eurot), eriti laenu tehingud struktuuriprogrammide heaks. Lisaks määratles EIB oma tegevusprioriteedid majanduskasvu ja töökohtade loomise toetamisel Lissaboni strateegia uue käivitamise raames.

(1) <http://www.ecb.int/>.

Seadusandlik tegevus

Kaasotsustamismenetlus

2005. aastal koostas komisjon kaasotsustamismenetluse raames 80 ettepanekut. Euroopa Parlament ja nõukogu allkirjastasid või saavutasid allkirjastamiseks konsensusse 82 dokumendi puhul. Neist enamus oli enne 1. jaanuari menetlemisel.

53 ettepaneku suhtes saavutati kokkulepe *esimesel lugemisel*. Kuigi enne teist lugemist lõpetatud menetluste nimekirjast moodustavad põhiosa tehnilised ja kodifitseerimisdokumendid või dokumendid, millega reguleeritakse suhteid kolmandate riikidega, sisaldab see ka dokumente, milles käsitletakse muid, avalikkusele hästi teadaolevaid valdkondi, näiteks õhustransport: liikumispuudega isikute õigused, lennuoperaatori kohta teabe andmine reisijatele; finantsturud: aktsiaseltside piiriülene ühinemine, võitlus rahapesu ning terrorismi rahastamise vastu. Märkimist väärib ka elektrooniliste sideteenuste raames andmete säilitamist käsitlevate seadusandlike aktide vastuvõtmine.

Õigusloome ettepanekutest võeti *teisel lugemisel* vastu umbkaudu üks kolmandik – 24 dokumenti. See annab tunnistust seadusandjate poliitilisest tahtest saavutada oluliste ja keeruliste dokumentide suhtes kokkulepe, ilma et selleks oleks vaja lepitusmenetlust. Nii viidi lõpule näiteks menetlus, milles käsitleti infrastruktuuride kasutamise tasu raskeveokitele (Eurovinjett), või keskkonnavaldkonnas jäätmeveo küsimus. Samuti viidi lõpule tarbijate jaoks oluline menetlus ohtlike ainete ftalaatide kohta, mida laste mänguasjad võivad sisaldada.

Euroopa Parlament kasutas esimest korda kaasotsustamismenetluse ajaloos talle EÜ asutamislepingus antud õigust *lükata tagasi nõukogu ühisseisukoht*. Tegemist oli arvutirakenduslike leiutiste patenteerimise ettepanekuga, mis muutus seega kehtetuks.

Lepitusmenetlust oli tarvis kasutada järgmistel väga harvadel juhtudel: suplusvee kvaliteet, kaevandustööstuse jäätmed, maanteeveo valdkonna sotsiaalkaitse, töötajate kaitse optilise kiirguse eest.

Institutsioonidevaheline koostöö

Euroopa Parlamendi ja komisjoni koostöö

26. mail kirjutasid Euroopa Parlamendi ja komisjoni president alla kahe institutsiooni suhteid reguleerivale uuele *raamlepingule*. Tegemist on 2000. aasta raamlepingu muudetud ja lihtsustatud variandiga, mis sisaldab sätteid institutsioonidevahelise poliitilise dialoogi, uue komisjoni ametissenimetamise, õigusloomeprogrammi ja teabevahetuse kohta.

Novembris võttis Euroopa Parlament vastu *aruande, mis käsitles komisjoni ametisnimitamise heakskiidumenetlust*.

Mai istungil esitati komisjonile 70 saadiku allkirjaga *umbusaldusavaldus*. Juuni esimesel istungil lükati see suure häälteenamusega tagasi.

Õigusloome kavandamise raames võttis parlament vastu resolutsioonid komisjoni 2005. ja 2006. aasta õigusloome- ja tööprogrammi kohta. Resolutsioonide hääletamisel veebruaris ja detsembris ilmnis seisukohtade tugev lahknevus parlamendis.

Euroopa ombudsmani tegevus

Euroopa ombudsman N. Diamandouros algatas EÜ asutamislepingu artikli 195 alusel 250 juurdlust seoses hea haldustava võimaliku rikkumisega Euroopa Komisjonis. Juhtumid kujutasid endast peamiselt läbipaistvusküsimusi (juurdepääs dokumentidele), vaidlusi hankemenetluste ja eraldatud toetuste üle, töölevõtmis- ja personaalijuhtumeid, komisjoni rolli põhilepingute täitmise järele valvajana ning selliseid klassikalisi hea haldustava rikkumise juhtumeid nagu päringute vastustega viivitamine või üldse mitte vastamine. Viimaste aastate jooksul on ombudsman esitanud kriitilisi märkusi 15% juurdluste tulemusena.

Koostöö piirkondlike parlamentidega

Komisjon soovib edendada suhteid *piirkondlike parlamentidega*, et tutvustada oma poliitikat liikmesriikides paremini ja tugevdada Euroopa kodanike mõjuvõimu oma parlamendi kaudu. Selle saavutamiseks seati kolm peamist eesmärki: vastastikune abistamine, pidev dialoog ja tõhus võrgustik.

Koostöö komisjoni ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vahel

2001. aasta protokoll jätkuna allkirjastasid komisjoni president J. M. Barroso ja Majandus- ja Sotsiaalkomitee president A.-M. Sigmund 7. novembril uue koostööprotokoll. Uus protokoll kajastab selgelt soovi tugevdada komisjoni ja komitee vahelist koostööd. Selle iseloomulikud punktid on järgmised:

- komisjoni president või asepresident, kes vastutab suhete eest komiteega, tutvustab täiskogule iga aasta alguses komisjoni aastase tööprogrammi põhipunkte;
- komisjoni president või asepresident, kes vastutab suhete eest komiteega, teeb Majandus- ja Sotsiaalkomitee presidendile ettepaneku arutleda kummagi poole prioriteetide üle ja määrata kindlaks ühishuvid;
- komisjon võib taotleda komiteelt uurimuslikke arvamusi ehk arvamusi, mille komitee peab esitama enne õigusloome- või poliitilise algatuse vastuvõtmist komisjonis;

- Majandus- ja Sotsiaalkomitee töö kavandamises toimub oluline edasimineku, kuna komisjon on võtnud kohustuse minna selle lihtsustamisel kaugemale olemasolevatest vahenditest (jooksev ning aastane tööprogramm);
- komitee arvamuste suhtes võetavate järelemeetmete parandamine komisjonis: praegu annab komisjon teavet komitee arvamuste suhtes võetud järelemeetmete kohta kvartali kaupa avaldatavas dokumendis, kuid poliitilisemat laadi arvamuse puhul võiks veel ette näha, et pädev komisjoniliige teavitab sellest või avaldab sellekohast arvamust komitee täiskogu istungil.

Komisjoni ja Regioonide Komitee koostöö

2001. aasta protokoll jätkuna allkirjastasid komisjoni president J. M. Barroso ja Regioonide Komitee president P. Straub 17. novembril uue koostööprotokoll. Selle põhisätted on küll samad, mis komisjoni ja Majandus- ja Sotsiaalkomitee vahel sõlmitud protokollis, kuid selles pööratakse ka tähelepanu Regioonide Komitee erisusele, eelkõige tema soovile jälgida enam subsidiaarsuspõhimõtte täitmist.

Euroopa Haldusjuhtimise Kool

26. jaanuaril loodi Euroopa Parlamendi, nõukogu, komisjoni, Euroopa Kohtu, kontrollikoja, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Regioonide Komitee ja Euroopa ombudsmani otsusega *Euroopa Haldusjuhtimise Kool*.⁽¹⁾ Otsus on osa 2000. aastal algatatud laiemast haldusreformist ning selle eesmärk on koolitada seeläbi allkirjutanud institutsioonide töötajaid. Euroopa Haldusjuhtimise Kooli ülesanded on esitatud sama päeva otsuses.⁽²⁾

Põhiseadus

Taust

2000. aasta detsembris 25 liikmesriigi riigipea ja valitsusjuhi algatatud protsess tipnes 18. juunil 2004 nende poolt valitsustevahelise konverentsi raames ühehäälselt vastu võetud Euroopa põhiseaduse lepinguga. Õigusakt on V. Giscard d'Estaingi juhtimisel 2002. aasta veebruarist 2003. aasta juulini koos käinud Euroopa Liidu tuleviku konvendi töö tulemus ja sellest juhendus ka valitsustevaheline konverents. Riigipead ja valitsusjuhid allkirjastasid lepingu ametlikult 29. oktoobril 2004 Roomas. Jõustumiseks peab iga liikmesriik selle vastavalt riigi põhiseaduslikele menetlustele ratifitseerima.

(1) Otsus 2005/118/EÜ (ELT L 37, 10.2.2005).

(2) Otsus 2005/119/EÜ (ELT L 37, 10.2.2005).

Lepingu käekäik 2005. aastal

Januaris kiitis Euroopa Parlament lepingu omalt poolt suure häälteenamusega heaks (500 poolt, 137 vastu, 40 erapooletut) ning kutsus liikmesriike üles seda ratifitseerima.

2004. aastal alanud ratifitseerimisprotsess jätkus 2005. aastal. 13 liikmesriigis leping ratifitseeriti, kuid 29. mail Prantsusmaal ja 1. juunil Madalmaades toimunud referendumil lükkasid kodanikud *põhiseaduse* tagasi. Sellest lähtudes nentis 16. ja 17. juuni Euroopa Ülemkogu, et „1. novembrile 2006 kavandatud ratifitseerimiskokkuvõtte ei ole enam võimalik”. Praegu on kõikidele liikmesriikidele – on nad põhiseaduse ratifitseerinud või ei – antud aega mõtlemiseks, selgitustööks ja diskussiooniks. Austria eesistumisel teeb Euroopa Ülemkogu (2006. aasta esimesel poolel) kokkuvõtte põhiseaduse ratifitseerimise diskussioonist. Siin on oluline pöörata tähelepanu Euroopa Parlamendi 12. mail vastu võetud resolutsioonile, milles käsitletakse Euroopa Liidu teabe- ja kommunikatsioonistrateegia elluviimist.

Oma panusena Euroopa Ülemkogu antud järelemõtlemisajale ja ulatuslikku diskussiooni Euroopa Liidu demokraatlike institutsioonide ja tema kodanike suhete kohta esitas komisjon 13. oktoobril algatuste kogumi „*Demokraatia, dialoogi ja diskussiooni D-kava*”. (1) Selle eesmärk on muu hulgas aidata liikmesriikidel, kes seda soovivad, korraldada ja rahastada üritusi, mis soodustavad ulatuslikku arutelu Euroopa ja Euroopa kodanikele muret tekitavatel teemadel. Samuti on selle eesmärk õhutada ürituste või Euroopa poliitiliste juhtfigureide külaskäikude kaudu süsteemsemat dialoogi kodanikega. Komisjon esitab enne juunis 2006 toimuvat Euroopa Ülemkogu kokkuvõtliku aruande liikmesriikides toimunud sellekohastest diskussioonidest. Käimasoleva arutelu raames korraldas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee koostöös komisjoniga 7. ja 8. novembril nõuandefoorumi „Kuidas tuua Euroopa oma kodanikele lähemale”.

Kasulik teave ja viited

- Põhiseadusprotsessile pühendatud lehekülg „Europa” veebisaidil (sealhulgas Euroopa põhiseaduse lepingu terviktekst):
<http://europa.eu.int/constitution/>.
- Euroopa Parlament:
<http://www.europarl.eu.int>.
- Euroopa Liidu Nõukogu:
http://ue.eu.int/cms3_fo/index.htm.
- Euroopa Ülemkogu istungjärgud:
http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=432.
- Euroopa Komisjon:
http://europa.eu.int/comm/index_fr.htm.

(1) KOM(2005) 494.

- Volinike veebisait:
http://europa.eu.int/comm/commission_barroso/index_fr.htm.
- Aasta poliitiline strateegia:
http://europa.eu.int/comm/off/work_programme/index_fr.htm.
- Komisjoni töökava:
http://europa.eu.int/comm/off/work_programme/index_fr.htm.
- Euroopa Kohus, Esimese Astme Kohus ja Avaliku Teenistuse Kohus:
<http://curia.eu.int/>.
- Kontrollikoda:
<http://www.eca.eu.int/>.
- Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee:
<http://www.ces.eu.int/>.
- Regioonide Komitee:
<http://www.cor.eu.int/>.
- Kaasotsustamismenetlust käsitlev veebisait:
http://europa.eu.int/comm/codecision/index_fr.htm.
- Komiteemenetluste register:
http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/regcomito/registre.cfm.

2. jagu

Avalik haldus

Euroopa Liidu piirkondlik ja kohalik mõõde

Komisjoni ning piirkondlike ja kohalike omavalitsuste liitude vaheline struktuurne dialoog

Piirkondlike ja kohalike omavalitsuste liitudega peetava struktuurse dialoogi raames osales komisjoni president J. M. Barroso kahel kohtumisel: 24. veebruaril tutvustas Barroso komisjoni strateegiliste eesmärkide suuniseid komisjoni ametiajal ning 2005. aasta õigusloome- ja töökava; 17. novembril tutvustas ta 2006. aasta õigusloome- ja töökava.

Valdkondlikest kohtumistest rääkides võib mainida S. Dimase osalemist 6. oktoobril kliimamuutuste arutelul, mis oli esimene konkreetsele teemale pühendatud kohtumine, millel osales komisjoni presidendi asemel üks selle liikmetest. Teine samalaadne kohtumine toimus 2. detsembril, kus J. Borg esitles Euroopa Liidu tulevast merenduspoliitikat.

Euroopa Liidu avalikku haldust käsitlev kõrgetasemeline rühm

Pärast Haagis 2004. aastal toimunud kohtumist organiseeris eesistuja Ühendkuningriik Londonis 21. ja 22. novembril kõrgetasemelise rühma teise kohtumise, kus osalesid kõigi liikmesriikide esindajad. Päevakorras oli neli peateemat: komisjoni, liikmesriikide ning piirkondlike ja kohalike omavalitsuste vahelised kolmepoolsed korraldused (kokkulepped) eesmärkide saavutamiseks „Parema õigusloome“ lähenemisviisi raames, et eelkõige vähendada ühenduse õigusaktides sisalduvat tarbetut halduskoormust; avalik haldus kohalikes omavalitsustes ja nende elujõulisus; suhete tihendamine Euroopa Nõukogu, Euroopa Liidu ja liikmesriikide vahel; piiriülene koostöö.

Komisjon tõi omalt poolt esile kolm seika: kohalike omavalitsustega organiseeritud struktureeritud dialoogi tihendamine (vt eespool); piirkondliku mõõtme arvestamine mõju hindamise suunistes; ⁽¹⁾ komisjoni ja Regioonide Komitee vahelise koostööprotokolliga allakirjutamine ⁽²⁾.

Kolmepoolsete korraldustega seoses palus kõrgetasemeline rühm koostada komisjonil koostöös Regioonide Komiteega enne teavituskampaaniat algatusi koondava dokumendi. Lisaks sellele tervitas rühm piirkondliku ja kohaliku mõõtme arvestamist mõju hindamise suunistes.

Kolmepoolsed kokkulepped eesmärkide saavutamiseks

Euroopa Liidu eesistuja Ühendkuningriik korraldas 18. oktoobril Brüsselis kolmepoolseid kokkuleppeid käsitleva foorumi. Eesmärk oli saada ülevaade selle valdkonna katseprojektide kogemustest ning see toimus avalikku haldust käsitleva kõrgetasemelise rühma kohtumise ettevalmistuste raames (vt eespool). Foorumil rõhutati vajadust kaasata paremini piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused avaliku halduse mitmetasandilisse lähenemisviisi Euroopa Liidus.

Reguleerivad asutused

Uued asutused

2005. aastal loodi uus amet – *Ühenduse Kalanduskontrolli Agentuur (CFCA)*; ⁽³⁾ lisaks on komisjon teinud ettepaneku veel kahe esimesse sambasse kuuluva ameti loomiseks: *Euroopa Põhiõiguste Amet* ⁽⁴⁾ ja *Euroopa Soolise Võrdõiglikkuse Instituut* ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ SEK(2005) 791.

⁽²⁾ Vt käesoleva peatüki osa „Institutsioonidevaheline koostöö“.

⁽³⁾ Määrus (EÜ) nr 768/2005 (ELT L 128, 21.5.2005).

⁽⁴⁾ KOM(2005) 280.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 81.

Nimetatud asutuste ülesanded on esitatud käesoleva aruande asjaomastes temaatilistes osades.

Institutsioonidevaheline kokkulepe Euroopa Liidu reguleerivate asutuste ühtse raamistiku loomiseks

Vastusena Euroopa Parlamendi ja nõukogu üleskutsesele koostada ettepanek reguleerivate asutuste loomiseks võttis komisjon 25. veebruaril vastu eelnõu institutsioonidevahelise kokkuleppe kohta Euroopa Liidu reguleerivate asutuste ühtse raamistiku loomiseks⁽¹⁾. Euroopa Liidu avalikku haldust käsitlevas 2001. aasta valges raamatus⁽²⁾ nimetatud raamistiku sisu põhineb suuresti komisjoni 2002. aasta teatisel⁽³⁾ ning komisjoni korraldatud aruteludel Euroopa Parlamendi ja nõukoguga. Euroopa Parlament võttis 1. detsembril vastu resolutsiooni, milles väljendab rahulolu komisjoni esitatud institutsioonidevahelise kokkuleppe eelnõu üle, kuid samas avaldab kahetsust, et nõukogu ei soovi astuda läbirääkimistesse kokkuleppe sõlmimiseks kõnealuse eelnõu alusel.

Avalik haldus ja statistika

Komisjon võttis 25. mail vastu teatise *riikide ja ühenduse statistikaasutuste sõltumatuse, aususe ja vastutuse kohta*.⁽⁴⁾ Selles on esitatud Euroopa Liidu statistika tegevusjuhise ja statistikaasutuste sõltumatust käsitlevad eeskirjad. Tegevusjuhises antakse lisatagatis Euroopa statistikasüsteemi nõuetekohaseks toimimiseks ning usaldusväärse ja kõrgekvaliteedilise statistika tootmiseks. Samuti püütakse sellega parandada usaldust, mis on seotud riikide statistikaametite ning Euroopa Statistikaameti (Eurostat) sõltumatuse, aususe ja vastutusega ning ühtlasi nende asutuste toodetava ja levitatava statistika usaldusväärse ja kvaliteediga. Komisjon võttis samal päeval vastu ka soovitusel liikmesriikidele, et edendada nimetatud juhise rakendamist nii riikide tasandil kui Eurostatis.

Kasulik teave ja viited

- Avalik haldus:
http://europa.eu.int/comm/governance/index_fr.htm.
- Reguleerivad asutused:
http://europa.eu.int/comm/governance/governance_eu/decentral_fr.htm.

(1) KOM(2005) 59.

(2) KOM(2001) 428.

(3) KOM(2002) 718.

(4) KOM(2005) 217.

3. jagu

Parem õigusloome

Üldine lähenemine

Taust

Euroopa Liit on aastate jooksul töötanud välja õigusaktide kogumi, mis aitab jätkuvalt kaasa majanduse arengule ja keskkonnakaitsele ning parandab sotsiaalseid standardeid, eelkõige siseturu väljakujundamise abil. Euroopa õiguse tõhusus on järjest suurema tähelepanu all ning Euroopa Liit on seadnud praegu sihiks püüelda parema õigusloome poole.

Algatused põhinevad komisjoni 2002. aastal käivitatud tegevuskaval, ⁽¹⁾ mis pandi kokku pärast laiaulatuslikku üldsusega konsulteerimist, mis oli omakorda jätkuks aasta varem ilmunud valgele raamatule avaliku halduse kohta. Selle üldise tegevuskava eesmärk oli luua uus strateegia, mille abil kooskõlastada õigusloome eri etappe. Lisaks sellele kavandati mitmeid meetmeid erinevates valdkondades: avalik haldus, ⁽²⁾ ettepanekute mõju hindamine, ⁽³⁾ konsulteerimis- ja dialoogikultuuri süvendamine, ⁽⁴⁾ ekspertarvamuste kogumine, ⁽⁵⁾ Euroopa Liidu reguleerivate ametite tegevusraamistik, ⁽⁶⁾ teatavate meetmete rakendamiseks lepingute sõlmimine kohalike omavalitsustega ja liikmesriikidega ⁽⁷⁾.

2003. aastal järgnes sellele sammule kaks uut etappi: määratleti strateegia, et ajakohastada ja lihtsustada ühenduse õigustikku, ⁽⁸⁾ ning võeti vastu institutsioonidevaheline kokkulepe, ⁽⁹⁾ milles Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon leppisid kokku, et peavad oma volituste täitmisel kinni sellistest põhimõtetest nagu selguse ja ühtsuse edendamine õigusaktide sõnastamisel ning võimalikult suur õigusloomeprotsessi läbipaistvus.

Euroopa Liidu toimimine peab muutuma lihtsamaks ja tõhusamaks ning liit peab pakkuma kodanikele rohkem võimalusi ja eeliseid, vähendama majanduskulusid ja pidama kinni proportsionaalsuse põhimõttest.

Euroopa Liit soovib praegu parandada ühenduse õigusloome kvaliteeti. Komisjon vaatas märtsis uuesti läbi 2002. aastal õigusliku raamistiku parandamiseks käivitatud tegevuskava, mille eesmärk oli parandada nii õigusaktide koostamist kui ka tugevdada

⁽¹⁾ KOM(2002) 275 ja KOM(2002) 278.

⁽²⁾ KOM(2002) 705.

⁽³⁾ KOM(2002) 276.

⁽⁴⁾ KOM(2002) 277 ja KOM(2002) 704.

⁽⁵⁾ KOM(2002) 713.

⁽⁶⁾ KOM(2002) 718.

⁽⁷⁾ KOM(2002) 709.

⁽⁸⁾ KOM(2003) 71.

⁽⁹⁾ ELT C 321, 31.12.2003.

viimaste rakendamist ja järgimist. Seeläbi kõrvaldatakse bürookraatlikud takistused ja ülemäärane reguleeritus kõikides valdkondades. Selle eesmärk ei ole mitte vähendada Euroopa rolli, vaid vastupidi, muuta Euroopa tõhusamaks.

Strateegia on kolmetasandiline:

- komisjoni esitatud *ettepanekud*, mille menetlemine on Euroopa Parlamendis ja nõukogus *pooleli* ning mille üldine olulisus ja mõju konkurentsivõimele on kindlaks tehtud;
- *kehtivad eeskirjad*, mille lihtsustamist jätkatakse aktiivselt;
- komisjoni esitatavate oluliste *uute õigusloome ettepanekute koostamine*, mis peavad põhinema koondanalüüsil, milles võetakse arvesse eri stsenaariume nii majanduslikust, sotsiaalsest kui ka keskkonna seisukohast.

Lissaboni strateegiat toetav poliitika

Märtsis Lissaboni strateegia kohta tehtud komisjoni vahekokkuvõtte pani aluse uuendatud strateegiale, mis keskendub majanduskasvule ja töökohtade loomisele ⁽¹⁾. Õigusaktide kvaliteedi parandamine Euroopas on selle uuendatud strateegia üks peamine vahend.

Tuleb veenduda, et vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele sekkub Euroopa Liit vaid siis, kui vajalik, ning et kavandatavad eeskirjad oleks püstitatud eesmärgiga proportsionaalsed.

Lissaboni eesmärkidest lähtuvalt soovis komisjon, et 2002. aastal õigusaktide parandamiseks käivitatud tegevuskava rakendamisele uue hoo andmise olulisust teadvustataks poliitilisel tasandil. Selle taustal esitas komisjon 16. märtsil ⁽²⁾ rea meetmeid, et edendada parema õigusloome kaudu konkurentsivõimet ja seeläbi soodustada majanduskasvu ja tööhõivet, arvestades samal ajal sotsiaal- ja keskkonnavaldkondades püstitatud eesmärkidega. Algatus lähtub kolmest olulisemast tegevussuunast:

- edendada liidu tasandil paremate õigusaktide koostamist ja nende rakendamist, eelkõige seoses mõju hindamise ja lihtsustamisega;
- teha liikmesriikide vahel tihedamat koostööd tagamaks, et kõik reguleerivad ametiasutused rakendavad süstemaatiliselt parema õigusloome põhimõtet kogu Euroopa Liidus;
- konstruktiivse dialoogi tugevdamine ühenduse institutsioonide, valitsuste ja liikmesriikide ametiasutuste vahel.

(1) Vt käesoleva aruande II peatüki osa „Lissaboni strateegia uus algus: partnerlus majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks“.

(2) KOM(2005) 97.

Kuna Euroopa õigusaktid hõlmavad valdkondi, milles liit jagab pädevust liikmesriikidega või kus Euroopa Liidu roll seisneb riikide meetmete kooskõlastamises ja täiendamises, peavad õigusaktide parandamise algatusi tegema ka liikmesriigid ja seda igal haldustasandil.

Meetmed, mis on hiljuti võetud parema õigusloome tagamiseks

- Kõik enne 1. jaanuari 2004 esitatud komisjoni ettepanekud, mida veel menetletakse nõukogus ja Euroopa Parlamendis, on põhilikult analüüsitud. Selliste ettepanekute arv ulatub ligikaudu 183ni. Septembri lõpus⁽¹⁾ teatas komisjon, et kavatses võtta tagasi 68 ettepanekut ehk ligi kolmandiku kõnealustest ettepanekutest. Selgus, et need ei vastanud Lissaboni kriteeriumidele või hea õigusloome põhimõttele, nende vastuvõtmine tulevikus oli vähetõenäoline või need olid kaotanud asjakohasuse.
- Juunis võttis komisjon vastu muudetud sisejuhise, et hinnata oma oluliste ettepanekute mõju. Sisejuhiste abil peaks komisjoni talitustel olema võimalik hinnata mõju kõikehõlmavalt ja kvaliteetselt. Alates 2003. aastast on komisjon analüüsinud uute laiendatud menetluste alusel ligikaudu 100 õigusloome ettepaneku mõju. Kõigi komisjoni 2006. aasta õigusloome- ja tööprogrammis sisalduvate uute prioriteetsete küsimuste mõju analüüsimisel tuleb lähtuda nimetatud juhistest, välja arvatud konsulteerimised tööturu osapooltega ja rohelised raamatud.
- Nõukogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahel peetud läbirääkimiste tulemusena jõuti detsembris kokkuleppele ühise lähenemisviisi suhtes mõju hindamisel. Selles on esitatud kõik eeskirjad selle kohta, kuidas hinnata õigusloomeprotsessi käigus toimuvat mõju.
- Komisjon võttis õigusraamistiku lihtsustamiseks oktoobris⁽²⁾ vastu uue strateegia, mis hõlmab nii lihtsustamise meetodeid kui ka kolmeaastast programmi. Programmis on loetletud 220 Euroopa Liidu õigusakti rühma, mida komisjon kavandab lihtsustada. Kõnealune programm töötati välja Interneti vahendusel toimunud liikmesriikide, ettevõtjate ja kodanike laiaulatusliku konsulteerimise tulemuste alusel. Seda uut lähenemist täiendavad aegunud õigusaktide kehtetus tunnistamine ning kodifitseerimine (algteksti ja sinna tehtud muudatuste koondamine ühte õigusakti) ja muud praktilised parandused. Strateegia õnnestumine eeldab kaas-seadusandjate igakülgset koostööd, et võtta kiiresti vastu komisjoni esitatavad lihtsustamise ettepanekud.
- Komisjon tegi oktoobris⁽³⁾ ettepaneku ühise meetodi kohta Euroopa õigusaktidest tulenevate halduskulude hindamiseks, mis põhineb liikmesriikide tavadel ja aprillis käivitatud katseetapist tehtud tähelepanekutel. Ettepanekus nähti ette ka

(1) KOM(2005) 462.

(2) KOM(2005) 535.

(3) KOM(2005) 518.

järgmised etapid nimetatud meetodi kasutuselevõtmiseks õigusloome ettepanekute koostamisel tehtava mõju hindamise korral.

Vajadust parema õigusloome järele rõhutas ka Majandus- ja Sotsiaalkomitee. Oma septembris toimunud istungil leidis viimane, et see vajadus kujutab endast tõelist „kogu ühiskonna tahet“, mis nõuab tihedat institutsioonidevahelist koostööd koos organiseeritud kodanikuühiskonna sama aktiivse osavõtuga. Lisaks soovitas ta muuta kogu lähenemisviisi, et püüelda uute Euroopa õigusaktide loomise asemel pigem tõhusama õigusnormide rakendamise poole.

Eri lähenemisviisid

Seda parema õigusloomega seotud üldist lähenemisviisi on rakendatud järk-järgult ja seda on täiendatud konkreetsemate algatustega, mida on esitatud nii valdkondlikul, põhimõtete kui ka õigusaktide tasandil.

Keskkond

Selleks et töötada välja keskkonna kuuendas raamprogrammis ettenähtud *temaatilisi strateegiaid* (õhusaaste, merekeskkond, jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt jms), on komisjon lähtunud paremal õigusloomel põhinevast lähenemisviisist. Need strateegiad vastavad uue põlvkonna keskkonnapoliitika nõuetele. Seda lähenemisviisi tutvustati 28. septembril:⁽¹⁾ selliselt koostatud strateegiad peavad põhinema mõju hindamisel ja nende kavandamisel tuleb pöörata erilist tähelepanu huvirühmadega konsulteerimisele, lihtsustamisele ning valdkondadevahelistele küsimustele ja seostele. Iga strateegia hõlmab kolme seika: üldine lähenemine teatistes esitatud temaatilistele küsimustele, tuues esile probleemid ja pakutavad lahendused; õigusloome ettepanekud vähemalt teatavate strateegiate jaoks; mõju hindamine.

Ühine põllumajanduspoliitika

19. oktoobril⁽²⁾ tegi komisjon ettepaneku *ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP)* põhjalikuks lihtsustamiseks. Eesmärk on vähendada bürokraatiast tingitud piiranguid, mis lasuvad nii põllumeestel kui ka ametiasutustel, kasutades selleks läbipaistvamaid, arusaadavamaid ja lihtsamini rakendatavaid eeskirju. Selleks teeb komisjon järgmised ettepanekud:

- teha kindlaks ja tühistada sätted, mis on üleliigsed või aegunud, kasutades selleks olemasolevate õigusaktide juriidilist auditit ja parandades põllumajandust reguleerivate õigusaktide ülesehitust ja esitust;

(1) KOM(2005) 466. Vt käesoleva aruande III peatüki osa „Keskkond“.

(2) KOM(2005) 509. Vt käesoleva aruande III peatüki osa „Põllumajandus“.

- koondada kehtivad ühised turukorraldused ühe ühise turukorralduse alla, et turupoliitika põhivaldkondades (sekkumine, eraladustustegevus, impordi tariifivoodid, eksporditoetused, kaitsemeetmed, põllumajandustoodete müügiedendus, riigiabi käsitlevad eeskirjad) oleks olemas üks ühtlustatud eeskirjade kogum, ilma et see muudaks praegu kasutatavate õigusaktide sisu ega mehhanisme;
- aidata riikide ametiasutustel määrata arvuliselt kindlaks põllumeestele kehtestatud piirangud ja neid vähendada;
- töötada välja tegevuskava, mis sisaldab konkreetseid meetmeid ÜPP lihtsustamiseks aastal 2006;
- võtta arvesse liikmesriikide ja huvitatud isikute olulisi ettepanekuid;
- korraldada 2006. aastal konverents teemal „Lihtsustamine“, milles keskendutakse huvitatud isikute seisukohtadele ja vajadustele.

Läbipaistvus

Taust

Viimastel aastatel on komisjon oluliselt suurendanud läbipaistvust. Selles küsimuses tehtud edusammudest väärivad nimetamist eelkõige järgmised: 2001. aastal valge raamatu avaldamine Euroopa avaliku halduse kohta; täpsete eetika eeskirjade ja tegevusjuhiste koostamine ametnike uute personalieeskirjade raames; (1) täpsete eeskirjade määratlemine dokumentidele juurdepääsuks ja üksikasjaliku teabe kättesaadavaks tegemine seoses komiteede ja eksperdirühmadega. See teema on oluline kõikidele institutsioonidele. Küsitlustest nähtub, et kodanike usaldusnäitajad kõikide institutsioonide vastu muutuvad sarnaselt (Eurobaromeeter 63): avaliku arvamuse usaldus Euroopa institutsioonide vastu kasvab või kahaneb üheaegselt ning kõikide institutsioonide tasandil tuleb viivitamata käivitada usaldusväärne läbipaistvuse algatus. Sel põhjusel soovis komisjon algatada arutelu teiste Euroopa institutsioonidega ning kaasata sinna kõik huvitatud isikud.

Kellele on ühenduse vahendid suunatud? Missugune mõju on surverühmadel? Missugusest kutse-eeetikast lähtuvad Euroopa institutsioonide juhid? Niisugused küsimused tekivad sageli Euroopa kodanikel seoses nn Brüsseliga. Nimetatud küsimuste taustal otsustas komisjon 9. novembril 2005 käivitada *Euroopa läbipaistvuse algatuse*. Avaldamisele tuleb roheline raamat, et õhutada kõikide huvitatud isikutega arutelu viiside kohta, kuidas parandada läbipaistvust seoses Euroopa vahenditega, konsulteerimist kodanikuühiskonnaga ning surverühmade ja valitsusväliste organisatsioonide rolli Euroopa institutsioonide otsustusprotsessis. Neid küsimusi arutatakse muu hulgas institutsioonide vahel, et edendada ELi kutse-eeetika

(1) Näiteks hea haldustava, millega reguleeritakse suhteid komisjoni ja üldsuse vahel, ning komisjoni volinike tegevusjuhend koos kohustusega avalikustada finantshuvide deklaratsioonid.

raamistikku. Komisjon püüab ka edaspidi suurema läbipaistvuse poole, võttes konkreetseid meetmeid, mille abil on võimalik läbipaistvust Euroopa kodanike jaoks suurendada. See algatus täiendab D-kava (demokraatia, dialoog ja diskussioon) (1).

Selle algatusega, mis on praeguse komisjoni oluline strateegiline eesmärk (2), püütakse muuta läbipaistvamaks viisi, kuidas Euroopa Liit täidab oma ülesandeid ja haldab talle Euroopa kodanike poolt usaldatud vahendeid. Läbipaistvus on iga kaasaegse ametiasutuse õiguspärasuse keskne tingimus ja sellel põhineb olulisel määral Euroopa kodaniku usaldus avalik-õiguslike institutsioonide vastu.

Kasulik teave ja viited

- Komisjoni aruanne „Parem õigusloome 2004”, KOM(2005) 98.
- Läbipaistvus – Euroopa Komisjoni komiteemenetluse register; Euroopa eksperdirühmade register: http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/index_fr.htm.

4. jagu

Info- ja teavitustegevus

Teabepoliitika

Taust

Aastatel 2001–2004 võttis komisjon vastu kolm teatist teabe- ja kommunikatsioonipoliitika kohta. (3) Nimetatud teatised võimaldasid parandada institutsioonide ja liikmesriikide vahelist koostööd. Kohandati teavitamismeetmete rahastamist ja määratleti olulisemad eesmärgid: mitmeaastased programmid; üldsusele huvi pakkuvate teemade ühtne käsitlemine; koostoime ja kasulike kogemuste vahetamine ning võetud meetmete hindamise täiustamine. Siiski selgub nii avaliku arvamuse analüüsist kui ka 2005. aasta valimistulemustest, et kodanikud tajuvad institutsioonide ja Euroopa ülesehitusprotsessi vahel suurt lõhet, mis takistab neil osalemist Euroopa projektides.

(1) Vt käesoleva peatüki 4. jagu „Info- ja teavitustegevus”.

(2) KOM(2005) 12.

(3) Teatis uue koostööraamistiku kohta seoses Euroopa Liidu teabe- ja kommunikatsioonipoliitika meetmetega (KOM(2001) 354); teatis Euroopa Liidu teabe- ja kommunikatsioonipoliitika kohta (KOM(2002) 350); teatis Euroopa Liidu teabe- ja kommunikatsioonipoliitika rakendamise kohta (KOM(2004) 196).

Uus lähenemisviis

Selles kontekstis iseloomustab 2005. aastat uus lähenemisviis nii teabepoliitikale kui teavitamistegevusele. Uus lähenemisviis, mille komisjon on Euroopa Liidu teavitamistegevuse korraldamiseks välja töötanud, toetub kolmele põhimõttele:

- *kuulamine*: teabevahetus on dialoog, see ei toimi vaid ühes suunas. Lisaks kodanike teavitamisele ELi institutsioonide tegevusest on eesmärgiks ka see, et kodanikud väljendaksid oma arvamust. Ainult nii saab komisjon teada, kuidas kodanikud Euroopa Liitu tajuvad ja millised on nende mured. Kodanikud tahavad, et nende arvamust võetaks kuulda, ja nende demokraatlik osalemine peaks otseselt mõjutama Euroopa Liidu poliitika väljatöötamist ja kujundamist;
- *teavitamine*: selleks, et kodanikud saaksid jälgida Euroopa poliitika arengut ja ennast sellega samastada, tuleb neid Euroopa Liidu poliitikast ja tegevusest ning selle mõjust igapäevaelule arusaadavalt teavitada;
- *side kodanikega kohalikul tasandil*: kvaliteetne teavitamine eeldab väga head publiku tundmist, sh kohalikul tasandil. Teavitamist tuleb korraldada sobivate vahenditega ja see peab vastama liikmesriikide kohalikele vajadustele. Teavitamisel tuleb kasutada kanalit, mida kodanikud eelistavad, ja seda tuleb teha keeles, millest nad aru saavad.

Komisjon on teinud teavitamisest oma olulise strateegilise eesmärgi. Komisjon on arvamusel, et liidu algatused ja meetmed on tühised, kui neid ei toeta selge ja tõhus teavituspoliitika. Teavituspoliitika uue lähenemisviisi põhimõtete kohaselt peab Euroopa Liit mitte ainult selgitama oma poliitikat, vaid olema ka ärakuulaja rollis, ning juba meetme kavandamisel tuleb mõelda ka sellest teavitamisele. Samuti peab liit kohandama oma sõnumit vastavalt liikmesriikide vajadustele. Teavitamise eesmärk on suhete ja dialoogi loomine Euroopa kodanikega. See nõuab viimaste tähelepanelikkude ärakuulamist ja sidet nendega. Teabevahetusel on poliitilises protsessis määrav osa.

Uue lähenemisviisi rakendamise hõlbustamiseks algatas komisjon 2005. aastal kaks olulist meetet:

- esiteks võeti vastu *komisjonisisene tegevuskava*, mis hõlmab neid konkreetseid meetmeid, mida on vaja võtta komisjoni sees. Tegevuskava peamine eesmärk on tagada kodanike tõhusam teavitamine Euroopa asjadest, mida komisjonisiselt toetavad kaasaegse lähenemise ja professionaalsusega kõik talitused;
- teiseks alustati kõikide asjaomaste poolte kaasamiseks *valge raamatu* ettevalmistamist, milles kirjeldatakse kavandatavat teabepoliitikat ning keskmises ja pikas perspektiivis vajalikke meetmeid, mida tuleb võtta koostöös teiste institutsioonide ja asjaomaste pooltega. Valge raamat on aluseks kuus kuud kestvatele konsultatsioonidele, mille kokkuvõtte võimaldab komisjonil teha praktilisi ettepanekuid, lähtudes tehtud soovituselt. Arutelu peaks andma vastuse, kuidas korraldada koostööd liikmesriikide, Euroopa Parlamendi ning liidu teiste

institutsioonide ja ametitega, kuidas arendada ELi avalikku sektorit, eriti audiovisuaalse meedia ja Euroopa-teemaliste arutelude kaudu. Valges raamatus käsitletakse ka kodanikuühiskonna rolli ja tema aktiivset osalemist Euroopa dialoogis ja aruteludes.

Põhiseadust käsitlevate arutelude korraldamisel on neid põhimõtteid juba rakendatud nn *D-kava* käivitamisel, mis algatas laialdase arutelu Euroopa Liidu demokraatlike institutsioonide ja liidu kodanike vaheliste suhete teemal. Seda meedet on üksikasjalikult kirjeldatud 13. oktoobri teatises „Komisjoni panus järelemõtlemisperioodiks ja kauemakski: demokraatia, dialoogi ja diskussiooni D-kava“ (1).

Ka Euroopa Parlament on teinud pingutusi Euroopa teabe- ja kommunikatsioonipoliitikale uue hoo andmiseks. 12. mai resolutsioonis Euroopa Liidu info- ja teavitustegevuse kohta kirjeldas Euroopa Parlament, millistele nõuetele kõnealune poliitika peaks tema nägemuse kohaselt vastama.

Kogu aasta jooksul on Euroopa Liidu institutsioonid püüdnud rakendada uut lähenemisviisi oma igapäevatöös, kasutades kõiki teabeedastusvahendeid, mida on üksikasjalikult kirjeldatud veebiportaalis „Europa“. Kuigi ei tohi alahinnata regulaarselt läbiviidava töö tähtsust (Eurobaromeeter, infotelefon, pressiteated, trükised, audiovisuaalsed tooted jne), võib siiski välja tuua mõned olulisemad näited uue lähenemisviisi rakendamisest 2005. aastal:

- Euroopa Parlamendi veebilehe kujunduse muutmine, et teha see kodanikele arusaadavamaks ja kajastada paremini parlamendis arutatavaid aktuaalseid teemasid;
- teabevõrgu „Europe Direct“ loomine, mis tegutseb kohalikul tasandil ja hõlmab 400 infopunkti kõikjal liikmesriikides;
- teleprogrammi edastamine kanali „Europe by Satellite“ kaudu;
- avaliku hanke korraldamine dokumentaalsaadete, institutsioone kajastavate reklaamklippide ja muude audiovisuaalteoste tootmiseks.

Kasulik teave ja viited

- Euroopa Komisjoni pressi ja teabe peadirektoraat:
http://europa.eu.int/comm/dgs/press_communication/index_en.htm.
- Teave Euroopa Liidu kohta ja ühendusevõtmine:
http://europa.eu.int/geninfo/info/index_en.htm.
- „Europa“ veebiportaal, kus on avaldatud viidad ELi kõikide institutsioonide veebilehtedele:
http://europa.eu.int/index_et.htm.

(1) KOM(2005) 494.

5. jagu

Eelarve ja finantstegevus

Eelarve

2005. aasta eelarve täitmine

Euroopa Parlamendi 16. detsembril 2004 vastu võetud 2005. aasta eelarve⁽¹⁾ oli esimene, milles 25-liikmelise Euroopa Liidu esmatähtsaid poliitikavaldkondi ja vajadusi võeti arvesse terve eelarveaasta ulatuses.

Assigneeringute (kogusummas 116,6 miljardit eurot) üksikasjalik jaotus peamiste kuluvaldkondade vahel on antud käesoleva aruande lisas.

2005. aasta eelarvet muudeti aasta jooksul mitme paranduseelarvega, mis on arvesse võetud samas lisas.

2006. aasta eelarve koostamine

Vastavalt asutamislepingus ette nähtud menetlustele kujunes 2006. aasta eelarve välja järgmiselt:

- komisjon kiitis 27. aprillil heaks esialgse eelarveprojekti;
- nõukogu koostas 15. juulil eelarveprojekti;
- 27. oktoobril toimus esimene lugemine Euroopa Parlamendis;
- 1. detsembril toimus teine lugemine nõukogus.

Pärast teist lugemist Euroopa Parlamendis võeti lõplik eelarve 15. detsembril vastu.

Finantsmäärus

Finantsmääruse muutmine

3. mail tegi komisjon ettepaneku⁽²⁾ muuta 2002. aastal vastu võetud finantsmäärust⁽³⁾ eesmärgiga lihtsustada rahastamiskorda, vähendada halduskoormust, eriti ühenduse subsidiumide ja toetuse saajatele kehtestatud formaalsusi, ning muuta Euroopa Liidu kulutused tõhusamaks. Ka kiitis komisjon 12. oktoobril heaks

(1) ELT L 60, 8.3.2005.

(2) KOM(2005) 181.

(3) Määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 (EÜT L 248, 16.9.2002).

finantsmääruse rakenduseeskirjade muutmise eelnõu⁽¹⁾, et viia võimalikult kiiresti sisse väikesemahuliste avalike hangete korraldamise ja väikeste abisummade eraldamise menetluse lihtsustamiseks vajalikud muudatused.

2000.–2006. aasta finantsperspektiivi muutmine

Võtmaks arvesse 2003. aasta ühise põllumajanduspoliitika reformi mõju, millega vähendati maaelu arendamise poliitika rahastamise nimel talunike otsetoetusi, viisid Euroopa Parlament ja nõukogu 7. septembril sisse muudatuse praegusesse finantsperspektiivi⁽²⁾. 2000.–2006. aasta finantsperspektiivi muutmise põhjuseks on praeguses finantsperspektiivis tehtud ümberpaigutuste mõju aastale 2006.

2007.–2013. aasta finantsperspektiiv

Detsembris toimunud Euroopa Ülemkogul saavutati 2007.–2013. aasta finantsperspektiivi kokkulepe. Konsensuse tulemusena kehtestati kogu perioodi kulukohustuste assigneeringute kogupiirmääraks 862,3 miljardit eurot, mis moodustab 1,045% liidu rahvamajanduse kogutoodangust (EL-27). Et anda institutsioonidevahelise lepinguga kokkuleppele ametlik kinnitus, peavad Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon veel kolmepoolselt läbi rääkima.

Kasulik teave ja viited

- Eelarve veebisait:
http://europa.eu.int/comm/budget/index_fr.htm.

(1) SEK(2005) 1240.

(2) Otsus 2005/708/EÜ (ELT L 269, 14.10.2005). Vt käesoleva aruande III peatüki osa „Põllumajandus“.

II peatükk

Heaolu

1. jagu

Majandus- ja sotsiaalkeskond

Lissaboni strateegia uus algus: partnerlus majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks

2005. aastaks oli ette nähtud teha vahekokkuvõtte 2000. aastal Lissabonis kogunenud Euroopa Ülemkogu sätestatud strateegiast, mille eesmärk tollal oli muuta Euroopa Liit 2010. aastaks „maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmispõhiseks majandusjõuks“. Analüüsi segaste tulemuste tõttu mindi seatud eesmärkide tavapärasest läbivaatamisest tublisti kaugemale: vahehindamiskohtumisel käivitati kogu protsess uuesti ja keskenduti strateegia põhitelgedele.

Taust

Lissaboni strateegia

2000. aasta märtsi Lissaboni erakorralisel kohtumisel, mis toimus veidi pärast seda, kui Prodi juhitud komisjon oli tutvustanud oma viieaastaseks mandaadiks seatud eesmärged, sätestas Euroopa Ülemkogu kümneks järgnevaks aastaks suure strateegilise eesmärgi: saada maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmispõhiseks majandusjõuks, mida iseloomustaks jätkusuutlik majanduskasv, töökohtade arvu ja kvaliteedi tõus ning suurem sotsiaalne ühtekuuluvus. Et juhtida nimetatud sotsiaalmajandusliku eesmärgi täitmist, millele lisandus vahepeal keskkonna – „säästva arengu“ – sammas, on Lissaboni kohtumisele järgnenud Euroopa Ülemkogu kevadistel kohtumistel käsitletud selle strateegia eri aspekte, nagu teadusuuringud, innovatsioon, tehnoloogia areng, ettevõtluse areng, ühtse turu väljakujundamine, konkurents, peamiste infrastruktuurivõrgustike areng, sotsiaalpoliitika, haridus ja koolitus.

Strateegia taaskäivitamise eellugu: Wim Koki aruanne

Et pidada enne Lissaboni strateegia vahekokkuvõtet aru, moodustati 2004. aastal kõrgetasemeline töörühm, mille esimeheks oli Madalmaade endine peaminister Wim Kok. Töörühma ülesanne oli määrata kindlaks meetmed sidusa strateegia väljatöötamiseks, mille abil oleks Euroopa Liidu majandus võimeline saavutama 2000. aasta eesmärgi. Töörühm esitas 2004. aasta novembris ülemkogule aruande „Lissaboni strateegia majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks – väljakutsega silmitsi“. Selles rõhutati kahte aspekti: esiteks, et Lissaboni strateegia elluviimist tuleb viivitamata kiirendada, ja teiseks, et võrreldes 2000. aastaga on väljakutsed Euroopale suurenenud, eelkõige seoses sellega, et lisaks aeglasele demograafilisele kasvule leiab aset rahvastiku vananemine.

Strateegia taaskäivitamine

22. ja 23. märtsil Brüsselis kogunenud kevadine Euroopa Ülemkogu andis Lissaboni strateegia vahekokkuvõtte tegemise käigus protsessi kolmemõõtmeliseks taaskäivitamiseks (majanduslik, sotsiaalne ja keskkondlik mõõde) poliitilise tõe, et suureneks nimetatud mõõdetega koostoimist jätkusuutlikule arengule tõusev kasu.

Ülemkogu tervitas Euroopa Parlamendi, Regioonide Komitee, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, samuti tööturu osapoolte olulist kaastööd ning kiitis heaks põhisuunised, mida komisjon oli soovitanud oma 2. veebruari teatises „*Koostöö majanduskasvu ja töökohtade nimel: Lissaboni strateegia uus algus*“⁽¹⁾. Hoolimata kokkuvõttes märgitud vaieldamatutest edusammudest, selgusid ka ilmselged lüngad ja viivitused, mistõttu taaskäivitatud strateegias keskenduti tulemuste segasuse taustal kahele prioriteedile, mille nimel tuleb viivitamata tegutseda, nagu Koki aruandes on juba rõhutatud: kiirem ja püsiv majanduskasv ning suurema arvu ja paremate töökohtade loomine.

Nende esmatähtsate eesmärkide saavutamiseks kutsutakse taaskäivitatud strateegias üles arendama kolme põhisuunda: teadmiste ja innovatsiooni muutmine jätkusuutliku Euroopa majanduskasvu edasiviivaks jõuks, Euroopa atraktiivsuse suurendamine investorite ja töötajate silmis ning täielikul tööhõivel ja suuremal sotsiaalsel ühtekuuluvusel põhineva Euroopa sotsiaalse mudeli tugevdamine.

Kuna Lissaboni strateegia edu aluseks on selle tunnetamine kõikide osapoolte ühise asjana, peab see veelgi enam tuginema *partnerlusel*, mis põhineb *ühenduse tegevuskaval* ja kindlate kohustustega *riiklikel kavadel*. Selles vaimus on sisse seatud lihtsustatud „juhtimismehhanism“, mille eesmärk on hõlbustada prioriteetide kindlaksmääramist, parandada nende elluviimist liikmesriikides, millele aitab kaasa viimaste tugevam kaasatus, ning ratsionaliseerida järelevalvekorda, et strateegia rakendamine riikides oleks paremini jälgitav.

(1) KOM(2005) 24.

Strateegia elluviimine

Kirjeldatud lähenemisviisile järgnesid esimesed rakendusmeetmed:

- 12. aprillil esitas komisjon esimest korda ühte õigusakti koondatuna *komplekssed suunised* aastateks 2005–2008⁽¹⁾, mis sisaldasid komisjoni soovitusi majanduspoliitika üldsuuniste ja tööhõivesuuniste kohta Lissaboni strateegia elluviimiseks. Pärast Euroopa Parlamendi ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ning Euroopa Ülemkogu heakskiitu võttis nõukogu ametlikult vastu otsuse *liikmesriikide tööhõivepoliitika suuniste kohta*⁽²⁾ ning *soovituse liikmesriikide ja ühenduse majanduspoliitika üldsuuniste kohta (2005–2008)*⁽³⁾. Need kaks õigusakti kokku moodustavad kompleksed suunised;
- 20. juulil tutvustas komisjon *ühenduse Lissaboni kava*⁽⁴⁾, mis hõlmab kõiki ühenduse tasandil võetavaid meetmeid majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks. Riiklike programmide täiendamiseks koostatud kavas keskendutakse Euroopale suurt lisandväärtust andvatele põhimeetmetele, eelkõige teadmiste ja innovatsiooni toetamisele Euroopas, riigiabipoliitika reformile, teenuste ühtse turu väljakujundamisele, majanduse ümberkorraldamise sotsiaalsete tagajärgedega toimetulemise toetamisele, äriühingute õigusraamistiku parandamisele ja lihtsustamisele, ambitsioonika kokkuleppe sõlmimisele Doha mitmepoolsetel kaubanduslääbirääkimistel, transpordi, tööjõu ja hariduse liikuvuse tõkete kõrvaldamisele ning majandusrände suhtes ühise lähenemisviisi väljatöötamisele;
- aasta lõpus edastasid liikmesriigid komisjonile oma *riiklikud reformikavad* ning komisjon on asunud neid 2006. aasta kevadel toimuva Euroopa Ülemkogu tarbeks analüüsima.

Makromajanduslik raamistik

Eespool käsitletud Lissaboni strateegia elluviimismenetlused, eriti majanduspoliitika üldsuunistest ja tööhõivepoliitika suunistest koosnevate komplekssete suuniste formuleerimine on vaadeldavad makromajanduslikus raamistikus, nagu ka muud *püsivat majanduskasvu* käsitlevad lähenemisviisid.

(1) KOM(2005) 141.

(2) Otsus 2005/600/EÜ (ELT L 205, 6.8.2005).

(3) Soovitus 2005/601/EÜ (ELT L 205, 6.8.2005).

(4) KOM(2005) 330.

Stabiilsuse ja kasvu pakt

Taust

Stabiilsuse ja kasvu pakt

Stabiilsuse ja kasvu pakt põhineb 1997. aasta juunis Amsterdamis kogunenud Euroopa Ülemkogu saavutatud poliitilisel kokkuleppel ning sellele lisatud kahel rakendusemäärusel, (1) mille nõukogu võttis vastu 1997. aasta juulis: määrusel (EÜ) nr 1466/97, mis käsitleb liikmesriikide eelarveseisundite järelevalvet ja nende majanduspoliitika kooskõlastamist (ennetav osa), ning määrusel (EÜ) nr 1467/97, mis käsitleb ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse rakendamist juhul, kui teatava liikmesriigi eelarvepuudujääk ületab kontrollväärtuse, milleks on 3% SKTst (korrigeeriv osa).

Pakti eesmärk on tagada Euroopa Liidu riikide rahandussüsteemide usaldusväärne juhtimine, vältimaks olukorda, kus teatava liikmesriigi leebem eelarvepoliitika mõjub teistele riikidele intressimäärade ja majandusliku ebastabiilsuse tõttu vähenenud usalduse kaudu ebasoodsalt. Ka soovitakse paktiga aidata kaasa euroala liikmesriikide majanduspoliitika püsivale ja jätkusuutlikule ühtlustamisele.

Komisjon vastutab stabiilsuse ja kasvu pakti elluviimise järelevalve eest. Kui on kahtlusi, et teatav liikmesriik ei järgi majanduspoliitikale seatud tingimusi, võib nõukogu komisjoni soovitusel esitada asjaomasele riigile erisoovituse (varajane hoiatamine). Kui liikmesriik seda ei järgi ja puudujääk ületab 3% sisemajanduse koguproduktist (SKTst), algatatakse ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus.

Kuna teatavatel liikmesriikidel esines ajakohastatud stabiilsusprogrammides võetud eelarveliste kohustuste täitmisega raskusi, algatati 2002. aastal arutelu teemal, kuidas saavutada tasakaalustatud või ülejäägiga eelarve. Komisjoni ja nõukogu lahkarvamuse tulemusena Prantsusmaa ja Saksamaa olukorra suhtes tegi Euroopa Kohus 13. juulil 2004 otsuse, (2) millega tühistati nõukogu järeldused ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse peatamise kohta.

Arutelu tulemusena tegi komisjon 2004. aasta septembris rea parandusettepanekuid eesmärgiga muuta stabiilsuse ja kasvu pakt selgemaks.

Lähtudes stabiilsuse ja kasvu pakti elluviimise selguse huvides komisjoni 2004. aastal tehtud märkustest (vt ülal), esitas nõukogu 20. märtsil 2005 mitu ettepanekut, kuidas pakti reformida, sealjuures võimalikult minimaalsete seadusandlike muudatustega. Kevadisel Euroopa Ülemkogul kiideti ettepanekud heaks. Nendega soovitakse tagada parem juhtimine, parandada liikmesriikide majanduspoliitika koordineerimist ja järelevalvet ning vältida ülemäärast eelarvepuudujääki kooskõlas EÜ asutamislepingu vastavate sätetega. Reformi põhiteljed on järgmised: eelarvenõuete parem majanduslik ratsionaalsus, et tõuseks nende usaldusväärsus ja et neid oleks võimalik paremini jälgida, liikmesriikide poliitikute vastutuse tõstmine, järskude majanduse

(1) EÜT L 209, 2.8.1997.

(2) Kohtuasi C-27/04 (komisjon v nõukogu: ELT C 228, 11.9.2004).

tõusu- või langusperioodidega arvestamine, võlgadele ja riigi rahanduse jätkusuutlikkusele suurema tähelepanu osutamine. Kõik eelarvemuudatused on tehtud selleks, et aidata kaasa Lissaboni strateegia taaskäivitamisega seotud jõupingutustele majanduskasvu ja tööhõive edendamiseks.

Reformi elluviimiseks muutis nõukogu 1997. aasta määrust kahe määrusega, mis võeti vastu 27. juunil: ⁽¹⁾

- neist esimesega muudetakse stabiilsuse ja kasvu pakti ennetavat osa. Eelkõige nähakse selles ette võimalus käsitleda keskpika perspektiivi eelarve-eesmärke viisil, mis võtaks arvesse liikmesriikide erinevat majandus- ja eelarveolukorda ning nende kestvust. Ka lubatakse määruuses nendel liikmesriikidel, kes on ellu viinud eelarve jätkusuutlikkuse seisukohast tõestatava pikaajalise positiivse mõjuga suuri struktuurireforme, keskpika perspektiivi eelarve-eesmärkidest teatud tingimustel ajutiselt kõrvale kalduda;
- teise määrusega muudetakse pakti korrigeerivat osa. Selle tulemusena on võimalik paremini arvesse võtta tegelikku olukorda 25-liikmesriigilises liidus. Määratletakse teatud hulk mõisteid, nagu näiteks „tõsine majanduslangus“. Muu hulgas nähakse selles ette, et otsustes ülemäärase eelarvepuudujäägi tunnustamise või korrigeerimistähtaegade pikendamise kohta võib teatud tingimustel võtta arvesse liikmesriigi eripära ja majanduse hetkeolukorda.

Lisaks pakti reformimisele viisid ühenduse institutsioonid sisse liikmesriikide olukorra iga-aastase hindamise.

Komisjoni soovitude alusel võttis nõukogu vastu arvamused kõigi 25 liikmesriigi *ajakohastatud stabiilsus- ja lähenemisprogrammi* kohta. Iga mitmeaastase programmi sisu ja vormi puhul hinnati, kas need vastavad 2001. aastal heaks kiidetud tegevusjuhendi nõuetele täielikult, üldiselt või osaliselt.

Ülemäärase eelarvepuudujäägi küsimuses ühines nõukogu komisjoni 2004. aasta lõpus väljendatud arvamusega, mille kohaselt ei olnud selles etapis vaja *Saksamaa* ja *Prantsusmaa* suhtes lisameetmeid võtta, kuna viimased nõustused tegema vajalikke korrekture. Nõukogu märkis, et ka *Kreekas* on pärast eelarvepuudujäägi likvideerimiseks võetud meetmeid näha edusamme. Nõukogu tervitas *Madalmaade* samalaadseid pingutusi. Samas hinnati *Ungari* võetud meetmeid seni veel ebapiisavateks. *Itaalia*, *Portugali* ja *Ühendkuningriigi* puhul täheldati kestva ülemäärase eelarvepuudujäägi ohtu. 12. detsembril muutis nõukogu õigusraamistikku, millega reguleeritakse *statistiliste andmete kvaliteeti* ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames. ⁽²⁾ Uues määruuses rõhutatakse muu hulgas, et andmete kogumisel ja esitamisel tuleb lähtuda parimatest olemasolevatest tavadest.

(1) Määrused (EÜ) nr 1055/2005 ja (EÜ) nr 1056/2005 (ELT L 174, 7.7.2005).

(2) Määrus (EÜ) nr 2103/2005 (ELT L 337, 22.12.2005).

11. oktoobril kiitis nõukogu heaks uued *tegevusjuhised*, mis sisaldavad teatavaid täpsustusi stabiilsuse ja kasvu pakti ühtlase rakendamise tagamiseks, ning stabiilsus- ja lähenemisprogrammide suunised.

Komisjon omakorda esitas 1. juunil kuuenda aruande „*Riigi rahandus majandus- ja rahaliidus*”. (1) Selles antakse ülevaade liikmesriikide eelarvenäitajatest, misjärel hinnatakse eelarveid lühiajalises ja keskpikas perspektiivis ning analüüsitakse mitmeid küsimusi seoses Euroopa Liidu eelarvepoliitika alase aruteluga. Kuigi keskmine eelarvepuudujääk on pärast kolmeaastast madalperioodi veidi paranenud, leiab komisjon, et riigivõla vähendamiseks, rahvastiku vananemise probleemiga toimetulemiseks ning avalike vahendite ümbersuunamiseks majanduskasvu ergutavatele meetmetele on eelarve stabiliseerimine endiselt esmatähtis.

Majandus- ja rahaliit

2005. aastal oli majandus- ja rahaliidu peamiseks eesmärgiks *euroala tulevase laienemise* praktiline ettevalmistamine. Aasta pärast selleteemalist esimest aruannet esitas komisjon 4. novembril uue aruande, (2) milles analüüsitakse peamiselt järgmiseid aspekte: asjaomaste liikmesriikide ajakava euro kasutuselevõtmiseks, ettevalmistustööde seis riigiti, eelkõige eurole ülemineku kavad ja stsenaariumid, ettevalmistustööde seis ühenduse tasandil õiguslikus, tehnilises ning teabe- ja teabekorralduslikus plaanis ning kümne uue liikmesriigi avalik arvamus euro suhtes, mida ei hinnata veel piisavalt positiivseks.

7. juunil kiitis nõukogu heaks ühised suunised *euromüntide riiki tähistavate tagakülgede kohta*. Ka innustati liikmesriike tegema vajalikke tehnilisi ettevalmistusi, muutmaks müntide ühiskülge nii, et see annaks tulevikus ülevaatliku pildi Euroopast ja kõik liikmesriigid oleksid seega esindatud. Euroopa Parlament rõhutas omalt poolt 5. juuli resolutsioonis, mis käsitleb euro ning majandus- ja rahaliidu teabe- ja kommunikatsioonistrateegia elluviimist, et hoolimata euro kasutuselevõtmust tulenevatele edusammudele, on euroalasse kuuluvas 12 liikmesriigis ühisraha endiselt suhteliselt ebapopulaarne. Euroopa Parlament julgustas komisjoni ja Euroopa Keskpanka (EKP) algatama kampaaniat eesmärgiga veenda avalikkust ühisraha positiivses mõjus hindade stabiilsusele ja tehingute lihtsustumisele.

EKP tegevust käsitletakse käesoleva aruande I peatüki „Institutsioonide tegevuse” osas.

(1) KOM(2005) 231.

(2) KOM(2005) 545.

Maksustamine

Üldpõhimõtted

Maksustamine, nagu *tolliliitki*, on Euroopa Liidule Lissaboni eesmärkide saavutamiseks oluline vahend. Seda rõhutas ka komisjon, kui ta 27. oktoobril kiitis heaks teatise, ⁽¹⁾ mille eesmärk oli toetada nende kahe valdkonna kaudu Euroopa konkurentsivõimet. Teatistes kirjeldatakse peamisi maksu- ja tollimeetmeid, mida komisjon on võtnud selleks, et anda oma panus Euroopa majanduse struktuurilise kohandamise kiirendamisele Lissaboni strateegia elluviimise nimel. Meetmete eesmärk on vähendada kooskõlastamise ja haldusformaalsustega seotud kulusid, aidata liikmesriikidel tagada tuluvoogude stabiilsus, soodustada konkurentsi tõstmist turgudel, ergutada kaubavahetust ning uurimis- ja arendustegevust. Pakutud meetmete eesmärk ei ole muuta liikmesriikide maksusüsteemide struktuuri ega sekkuda nende sõltumatusesse maksuküsimustes, vaid vähendada eri riikide maksusüsteemide kooseksisteerimise negatiivset mõju turgude integreerimisele. Nagu paljud liikmesriigid, on komisjon osalenud selle nimel aktiivselt diskussioonides seoses Euroopa Kohtu otsuste tagasiulatuva jõuga ning teinud mitme kohtuasja puhul ettepaneku ⁽²⁾ tõlgendada asutamislepingut nii, et üheaegselt järgitaks nii siseturu põhivabadusi kui liikmesriikide eelarvepiiranguid.

Otsene maksustamine

Otse maksustamise valdkonnas toimus 2005. aastal oluline edasimineku *hoiuste intresside maksustamises*, kuna 1. juulil – pärast seda, kui süsteemist huvitatud 40 koostööpools (25 Euroopa Liidu liikmesriiki, viis Euroopa kolmandat riiki ja kümme teatavate liikmesriikidega seotud territooriumi) olid teatanud oma valmisolekust kohaldada alates sellest kuupäevast 2003. aastal (direktiiv) ja 2004. aastal (rahvusvahelised lepingud) kokku lepitud sätteid – hakati vastavat direktiivi 2003/48/EÜ ⁽³⁾ ja sellega kaasnevat rahvusvahelisi lepinguid kohaldama. 12. detsembril kiitis nõukogu ühelt poolt heaks direktiivi 2003/48/EÜ kohaldamiseks välja töötatud turvalise infotehnoloogilise teabevahetussüsteemi ja teiselt poolt samaotstarbelise uue, ajakohastatud ja standardse süsteemi, mis võetakse kasutusele alates 2008. aastast.

Mis puutub *äriühingute* maksustamisse, siis 17. jaanuaril muudeti 1990. aasta direktiivi, ⁽⁴⁾ mis käsitleb maksustamise edasilükkamist seoses eri liikmesriikide äriühingute *ühinemisega*. ⁽⁵⁾ Muudatusega kaasati olemasoleva direktiivi kohaldamisalasse rohkem äriühingutüüpe, nagu Euroopa äriühing või Euroopa ühistu. Sellega

(1) KOM(2005) 532.

(2) Kohtuasjad C-475/03 (Banca popolare di Cremona) ja C-292/04 (Meilicke).

(3) ELT L 157, 26.6.2003.

(4) Direktiiv 2005/19/EÜ (ELT L 58, 4.3.2005).

(5) Direktiiv 90/434/EMÜ (EÜT L 225, 20.8.1990).

nähakse ette uued neutraalse maksustamise eeskirjad Euroopa äriühingu või Euroopa ühistu registrijärgse asukoha üleviimisel ühest liikmesriigist teise. Samuti täpsustatakse selles, et direktiivi kohaldatakse filiaali muutmisel tütaretevõtteks. Lisaks hõlmab direktiiv sellist uut tehingutüüpi nagu „eraldumine” või „eraldumine osade või aktsiate vahetamise teel”, mis seisneb selles, et olemasolev äriühing kannab vähemalt ühe tegevusharu üle sidusettevõttele. Muu hulgas võttis komisjon 7. novembril vastu teatise, mis sisaldas tegevusjuhendi ettepanekut ELis asuvate sidusettevõtete siirdehindade dokumenteerimiseks. (1) Selles antakse äriühingutele võimalus kasutada siirdehindade kirjeldamisel standardseid ja osaliselt tsentraliseeritud dokumendivorme.

23. detsembril kiitis komisjon heaks teatise, mis käsitleb võitlust väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele ettevõtte tulumaksu kehtestamise vastu, kuna see pärsib nende toimimist siseturul. (2) Dokumendis kirjeldatakse probleeme, millega ettevõtte tulumaksuga maksustatud VKEd mitmes liikmesriigis tegutsemise korral silmitsi seisavad, ja mil viisil see ohustab siseturu ladusat toimimist. Ettevõtte tulumaksu valdkonnas viimastel aastatel tehtud töö ja komisjoni praeguse strateegia põhjal antakse teatises võimalik ja praktilisest vaatevinklist realistlik lahendus, mis rajaneb nn registrijärgse asukohariigi maksuseaduste põhimõttel. Selle kontseptsiooni testimine pilootprojektina huvitatud liikmesriikide ja äriühingute poolt võib osutuda kasulikuks.

Kaudne maksustamine

Kaudse maksustamise valdkonnas võttis nõukogu 17. oktoobril vastu määruse, mis tagab ühise käibemaksusüsteemi ühtlasema kohaldamise. (3) Määruses antakse õiguslik jõud mitmele elektroonilisel teel osutatud teenuste, teatavate teenuste osutamise asukoha ja käibemaksuvabastuse kohaldamisala käsitlevale käibemaksunormile. See tagab läbipaistvuse ja õiguskindluse nii äriühingutele kui riigiasutustele. Ühise käibemaksusüsteemi tegelik erinev rakendamine liikmesriikide poolt kujutab endast tõket äriühingutele, kes soovivad siseturust kasu saada.

Ka tegi komisjon 14. aprillil ettepaneku pikendada 31. detsembrini 2005 kehtestatud 15% ühtset käibemaksumäära miinimumtasel 31. detsembrini 2010. (4) Et vältida juriidilist vaakumit alates aastast 2006, võttis nõukogu ettepaneku 12. detsembril vastu. Detsembri kohtumisel kutsus Euroopa Ülemkogu nõukogu üles 2006. aasta jaanuari kavandatud käibemaksumäära vähendamise küsimuses lõpliku kokkuleppe saavutamise nimel järele andma.

Veebruaris algatas komisjon avaliku arutelu, et koguda arvamusi selle kohta, kuidas parandada *eratarbijale osutatavate teenuste* käibemaksustamise asukohta reguleeri-

(1) KOM(2005) 543.

(2) KOM(2005) 702.

(3) Määrus (EÜ) nr 1777/2005 (ELT L 288, 29.10.2005).

(4) KOM(2005) 136.

vaid õigusnorme Euroopa Liidus. Nende arvamuste põhjal pidi komisjon otsustama, kas kehtivate eeskirjade muudatuseettepanek on asjakohane või mitte. 20. juulil muutis komisjon juba 2003. aastal esitatud ettepanekut seoses maksukohustuslaste vaheliste teenuste osutamise kohaga ⁽¹⁾ eesmärgiga saavutada maksustamine tarbimiskohas ja lihtsustada Lissaboni strateegia eesmärkide raames äriühingute suhtes kohaldatavaid käibemaksueeskirju.

6. juulil esitas komisjon direktiivi ettepaneku, millega nähakse ette *sõiduautode maksustamise* süsteemi ümberkorraldamine liikmesriikides. ⁽²⁾ Ettepaneku eesmärk on parandada ühest liikmesriigist teise viidavate sõiduautode suhtes kehtivate maksutõkete eemaldamise kaudu siseturu toimimist. Samuti soovitakse ettepanekuga edendada keskkonnasäästlikkust, korraldades ümber auto registreerimise ja aastaste liiklusmaksude maksubaasi nii, et see sisaldaks sõiduautode eraldatavate süsinikdioksiidi heidetega otseselt seotud sätteid.

Konkurents

Taust

Euroopa konkurentsieeskirjade ajakohastamine

Aastatel 2000–2004 seati järk-järgult sisse Euroopa konkurentsieeskirjade ajakohastamise põhipunktid. 1. mail 2004, üheaegselt Euroopa Liidu laienemisega, jõustus nimetatud reformi kaks sammast:

- *ühelt poolt asutamislepingu nende sätete hulk rakenduseeskirju, mis käsitlevad konkurentsi piiravaid kokkuleppeid ja domineeriva positsiooni kuritarvitamist turul ja milles nähakse ennekõike ette ühenduse ja riigi pädevate konkurentsiasutuste vaheline tihe koostöö;*
- *teiselt poolt uus määrus äriühingute koondumiste kohta, millega tugevdatakse ainukontrolli põhimõtet (ehk et koondumisest teatab soodsas olukorras olev osapool) ning kergendatakse seeläbi neile kehtestatud koondumisest teatamise nõudeid; samuti selgitatakse määruises komisjoni antavat majanduslikku hinnangut ning tõhustatakse seda.*

Eelnevast nähtub, et lisaks ettevõtete konkurentsieeskirjade järjepideva kohaldamise jätkamisele keskendus Euroopa Liit 2005. aastal konkurentsi valdkonnas uue reeglistiku rakendamisele ja riigiabipoliitika reformile.

Valdkonda tuleb siiski vaadelda ka Lissaboni strateegia taaskäivitamise seisukohast, mille kohaselt on põhieesmärk konkurentsi tõstmine tegeliku konkurentsi edendamise

⁽¹⁾ KOM(2005) 334.

⁽²⁾ KOM(2005) 261.

se teel, millest tarbijad kasu saavad. Seepärast tõstab komisjon esile sellise *aktiivse konkurentsipoliitika* eeliseid, mida ta on käsitlenud oma 20. aprilli 2004. aasta teatises. ⁽¹⁾ Selle raames algatati juunis Lissaboni strateegia edu nimel *sektoripõhised uuringud* kahes võtmetähtsusega valdkonnas, millest esimene on *gaasi- ja energiaturg* ning teine *pangandus- ja kindlustussektor*.

Konkurents äriühingute tasandil

25. aprillil pikendas komisjon 2010. aastani grupierandit, mida on 2000. aastal juba pikendatud ja mis lubab laevaettevõtetel ühest või mitmest Euroopa Liidu sadamast pärit või sinna suunduvate lastevadude puhul sõlmida konsortsiumilepinguid. ⁽²⁾

Oma 5. septembri teatises, milles käsitleti *kutseteenuste* konkurentsieeskirjade uuendamise jätkamist, ⁽³⁾ tervitas komisjon küll tehtud edusamme, kuid täheldas, et paljudes liikmesriikides on sellised piiravad eeskirjad nagu fikseeritud hinnad ja reklaamikeeld väga levinud. Seega kutsus komisjon nii liikmesriike kui selliste elukutsete esindajaid üles tegema Lissaboni strateegia nimel pingutusi nimetatud valdkonna ajakohastamiseks.

1. oktoobril tühistati nn asukohaklausel, mis takistas automüüjatel avada *mootorsõidukite müügikohti* mujal kui autotootjate määratud piirkonnas. Nimetatud klausli tühistamine, mis jõustus pärast kolmeaastast üleminekuperioodi ja millega huvitatud isikutele anti aega kohaneda 2002. aastast selles valdkonnas kohaldatavate uute konkurentsieeskirjadega, ⁽⁴⁾ kujutab endast reformi viimast etappi.

19. detsembril võttis komisjon vastu *roheline raamatu*, mis käsitleb ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumisest tekkinud *kahjude hüvitamist*. ⁽⁵⁾

2005. aasta vältel käsitletud teemadest pidas komisjon prioriteetseimaks *kartellikokkulepete vastase tegevuse* tugevdamist, mis on üks kõige enam konkurentsi piiravaid kokkuleppeid. Konkurentsi peadirektoraadi ümberorganiseerimise käigus loodi selle jaoks eraldi direktoraat.

Domineeriva positsiooni kuritarvitamise eest turul määras komisjon 15. juuni otsusega ⁽⁶⁾ farmaatsiaettevõttele Astra Zeneca trahvi summas 60 miljonit eurot. Trahv määrati farmaatsiatoodete turustamise ja patendikaitseüsteemi rikkumise eest, millega aeglustati geneeriliste ravimite turule toomist konkurentide poolt. Võrreldes komisjoni tavapärase otsustustavadega sisaldab otsus uusi aspekte.

⁽¹⁾ KOM(2004) 293.

⁽²⁾ IP/05/477.

⁽³⁾ KOM(2005) 405.

⁽⁴⁾ Määrus (EÜ) nr 1400/2002 (EÜT L 203, 1.8.2002).

⁽⁵⁾ KOM(2005) 672.

⁽⁶⁾ IP/05/737.

22. juunil võttis komisjon vastu otsuse,⁽¹⁾ millega anti õigusjõud Coca-Cola võetud kohustustele teatavate kaubandustavade lõpetamisel. Komisjoni otsus rajaneb uuel menetlusel, mis on kehtestatud EÜ asutamislepingu konkurentsivõime rakenduseeskirjade ajakohastamise raames ja mis lubab komisjonil anda nõusoleku teatava äriühingu võetavatele kohustustele ning lõpetada seeläbi käimasolev juurdlus.

Koondumistest teatamise sagedus oli võrreldes 2004. aastaga tõusnud. Neist rohkem kui 90% protsenti kiideti heaks, enamasti ühe kuu jooksul. Vähestel kordadel algatas komisjon siiski põhjaliku juurdluse.

Nii näiteks anti 3. mail⁽²⁾ Saksa meediaettevõtetele Bertelsmann AG ja Axel Springer AG luba moodustada sügavtrüki ühisettevõtte, kuid komisjoni teostatud põhjaliku juurdluse tulemusel selgus, et hoolimata ühisettevõtte suurest turuosast ajakirjade süvatrüki valdkonnas Saksamaal ei saaks ühisettevõtte tõhusa konkurentsivõime tõttu hindu tõsta.

13. juulil andis komisjon Siemensi Saksa kontsernile loa⁽³⁾ Austria kontserni VA Tech ülevõtmiseks tingimusel, et Siemens loobub VA Tech'i hüdroenergiategevusest ja tagab Saksa metallkonstruktsioonide ehitaja SMS Demagi (milles Siemensil oli osalus) sõltumatuse. 25. augustil andis komisjon Ameerika tervishoiutoodete tootjale Johnson & Johnsonile loa⁽⁴⁾ võtta üle kardiovaskulaarseadmetele spetsialiseerunud konkurent Guidant. Kuna Johnson & Johnson võttis endale teatavaid kohustusi, välditi konkurentsi moonutamist.

Konkurents riigiabi tasandil

Et töötada selles valdkonnas välja üldpõhimõtted, esitas komisjon 7. juunil *tegevuskava*, mis peaks viie aasta jooksul tooma kaasa riigiabi poliitika ulatusliku reformi.⁽⁵⁾ Komisjon soovib eelkõige kasutada EÜ asutamislepingu riigiabi eeskirju, et julgustada liikmesriike aitama kaasa Lissaboni strateegia elluviimisele, suunates riigiabi järgmiste eesmärkide saavutamiseks: Euroopa tööstuse konkurentsivõime tõstmine; püsivate töökohtade loomine (rohkem abi teadusuuringutele, innovatsioonile ning väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele suunatud riskikapitalile); sotsiaalse ja piirkondliku ühtekuuluvuse tagamine; avalike teenuste parandamine. Ka soovib komisjon muuta otsustusprotsessi sujuvamaks eesmärgiga muuta eeskirjad selgemaks, vähendada teatamisnõudega riigiabide hulka ning kiirendada otsuse tegemist.

Kõnealust tegevuskava kohaldati esmakordselt üsna pea pärast selle esitamist: 15. juulil võttis komisjon vastu mitu meetet, et tugevdada *üldhuvi teenuste rahastamise*

(1) IP/05/775.

(2) IP/05/532.

(3) IP/05/919.

(4) IP/05/1065.

(5) KOM(2005) 107.

õiguskindlust. Nendeks meetmeteks on komisjoni otsus, milles kirjeldatakse täidetavaid nõudeid,⁽¹⁾ ühenduse raamistik sellise riigiabi jaoks, mida antakse osutatud avaliku teenuse hüvitamise kujul,⁽²⁾ ning finantslõbipaistvust käsitleva 1980. aasta direktiivi muudatus⁽³⁾. Vajadust teha selles valdkonnas seadusandlik algatus kinnitas Euroopa Parlamendi 22. veebruari resolutsioon.

Tegevuskava ellurakendamine jätkus komisjonis 21. detsembril vastuvõetud *regionaalabi suunistega*,⁽⁴⁾ milles täpsustatakse regionaalabikõlblike piirkondade valiku eeskirjad ja kehtestatakse abi lubatud maksimummäärad. Kooskõlas Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitikaga ning Euroopa Ülemkogu üleskutsutega riigiabi vähendamiseks ja selle paremaks suunamiseks keskendutakse uutes suunistes, mida hakatakse kohaldama aastatel 2007–2013, regionaalabi andmisele kõige mahajäänumatele piirkondadele, pöörates samal ajal tähelepanu kogu Euroopa Liidu konkurentsivõime parandamisele ja uue korra sujuva kasutuselevõtu tagamisele.

5. septembril algatas Euroopa Komisjon arutelu,⁽⁵⁾ kuidas tõhustada ELi riigiabi eeskirju, mis käsitlevad *uuendustegevust* soodustavaid projekte, soovides saada sidusrühmadelt märkusi enne lõplike meetmete võtmist. 8. detsembril pikendati ühenduse õigusraamistikku *teadus- ja arendustegevuse* eesmärgil antava riigiabi jaoks,⁽⁶⁾ 21. detsembril võttis komisjon vastu liikmesriikidele adresseeritud teatise,⁽⁷⁾ millega muudetakse üht eelnevat 1997. aasta teatist asutamislepingu artiklite 92 ja 93 kohaldamiseks *lühiajalise ekspordikrediidi kindlustuse valdkonnas* ⁽⁸⁾.

Valdkondliku lähenemisviisi osana võttis komisjon 6. septembril vastu suunised, millega määratakse täpsemalt kindlaks tingimused, mille alusel võib anda *stardiabi* lennuettevõtetele, kes avavad uusi lennuliine algusega *piirkondlikes lennujaamades*. Suunistega soovitakse tugevdada seda tüüpi lennujaamade arengut ning soodustada Euroopa kodanike liikuvust, tagades sama ajal kõikide lennujaama käitajate ja -ettevõtete võrdse kohtlemise ja avalike vahendite nõuetekohase kasutamise.

Riigiabidest komisjonile teatamise sagedus oli võrreldes 2004. aastaga tõusnud. 2005. aastal teatatud abid olid 650. Komisjon võttis vastu umbes 600 lõplikku otsust.⁽⁹⁾ Umbes 96% teatatud riigiabidest kiideti heaks ning ülejäänud 4% puhul juhtumitest võeti pärast seda, kui oli tuvastatud nende mittedobivus riigiabieeskirjade ning ühisturuga, vastu tagasilükkamisotsus.

(1) ELT L 312, 29.11.2005.

(2) ELT C 297, 29.11.2005.

(3) Direktiiv 2005/81/EÜ (ELT L 312, 29.11.2005).

(4) IP/05/1653.

(5) KOM(2005) 436.

(6) ELT C 310, 8.12.2005.

(7) ELT C 325, 22.12.2005.

(8) EÜT C 281, 17.9.1997; teatist on seejärel muudetud 2001. aastal (EÜT C 217, 2.8.2001).

(9) Sealhulgas õlitööstus-, põllumajandus-, kalandus-, transpordi-, samuti tootmis- ja teenindussektor.

Regulatiivne koorem

Regulatiivse koorma vähendamine, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks, on osa üldise, nn parema õigusloome lähenemisviisist ning seda käsitletakse käesoleva aruande I peatükis.

Sotsiaalmeetmete kava rakendamine

Euroopa Liidu selle valdkonna tegevust 2005. aastal on kirjeldatud käesoleva aruande III peatüki osas „Sotsiaalne mõõde“.

Kasulik teave ja viited

- Majanduspoliitika üldsuunised 2003–2005:
<http://europa.eu.int/scadplus/leg/fr/lvb/l25056.htm>.
- Lissaboni strateegia:
<http://europa.eu.int/growthandjobs/index.htm>.
- Tööhõivesuunised:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_strategy/guidelines_fr.htm.
- Stabiilsus- ja lähenemisprogrammid:
http://europa.eu.int/comm/economy_finance/about/activities/sgp/scp_en.htm.
- Ülemäärane eelarvepuudujääk:
http://europa.eu.int/comm/economy_finance/about/activities/sgp/edp_en.htm.
- Euroopa Keskpank:
<http://www.ecb.int/>.
- Maksustamine:
http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/gen_info/tax_policy/index_fr.htm.
- Konkurents:
http://europa.eu.int/comm/competition/index_fr.html.
- Keelatud piiravad kokkulepped:
<http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/cases/>.
- Riigiabi:
http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/overview/.
- Rahvusvaheline konkurentsivõrgustik:
<http://www.internationalcompetitionnetwork.org/>.

2. jagu

Heaolu hoovad

Vastavalt Lissaboni strateegiale peab Euroopa Liit soodustama teadmistepõhist majandust. Selleks tuleb võimalikult palju edendada innovatsiooni ning uute info- ja sidetehnoloogiate kasutamist, eelkõige teadusuuringute ja arengu, moodsate tehnoloogiate ning tõhusate võrkude loomise kaudu, mis on majanduskasvu liikumapanevaks jõuks.

Innovatsioon ja ettevõtluspoliitika

Taust

Majanduskasv ja ettevõtete konkurentsivõime sõltub nii tööstuse kui teenuste puhul kiirest kohanemisvõimest muutustega ning oma potentsiaali kasutamisest innovatsioonis. See väljakutse on kõikidel ettevõtetel nende suurusest sõltumata, isegi kui ülesanne nõuab väikestelt ettevõtetelt suurt pingutust.

2003. aasta kevade Euroopa Ülemkogu seadis esikohale innovatsiooni ja ettevõtluse ning rõhutas lisandväärtuse idee elluviimise olulisust Euroopa jaoks. 2004. aasta kevade Euroopa Ülemkogu rõhutas, et „konkurentsivõime, innovatsiooni ja ettevõtluskultuuri edendamine on määravad tingimused majanduskasvuks, olulised majandusele tervikuna ning eriliselt olulised väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele”. Samuti rõhutati, et majanduskasv on üksnes siis säästev, kui see on keskkonnasõbralik.

Innovatsiooni ja konkurentsivõime esimene raamprogramm

Et toetada Lissaboni strateegiale antud uut hoogu, tegi komisjon 6. aprillil ettepaneku kehtestada *innovatsiooni ja konkurentsivõime raamprogramm* ajavahemikuks 2007–2013.⁽¹⁾ Innovatsiooni ja konkurentsivõime raamprogramm koondab ühisesse raamistikku ühenduse konkreetset toetusprogramme ning muude ühenduse programmide asjakohased osad sellistes kriitilistes valdkondades, mis on olulised Euroopa tootlikkuse, innovatsioonivõime ja säästva majanduskasvu edendamiseks.

Eesmärgiga lihtsustada tegevust teatavas hulgas valdkondades, mis on konkurentsivõime jaoks olulise tähtsusega, jaguneb raamprogramm kolmeks eriprogrammiks:

- ettevõtluse ja innovatsiooni programm, mis hõlmab ka keskkonnahoidlikud uuendused;
- info- ja sidetehnoloogia poliitika toetusprogramm;

(1) KOM(2005) 121.

- aruka energeetika programmi edendamine.

Raamprogrammi vastuvõtmiseks on vaja Euroopa Parlamendi ja nõukogu hilisemat otsust.

Innovatsioon

Seoses majanduskasvule ja tööhõivele suunatud partnerlusega, mis on Lissaboni strateegia liikumapanevaks jõuks, soovis komisjon täpsustada selles algatuses üldiselt väljendatud kohustuste sisu *teadusuuringute ja innovatsiooni* osas. Selleks soovitavad suunised on välja töötatud 12. oktoobri teatises.⁽¹⁾ Komisjon täpsustab selles teatavaid meetmeid eelkõige selleks, et tugevdada sidemeid teadusuuringute ja innovatsiooni vahel. Kooskõlas parema õigusloome⁽²⁾ põhimõttega rõhutab komisjon veel kord, et konkurentsivõimele tõenäoliselt mõju avaldavate meetmete kohta viiakse läbi mõju hindamine.

Juurdepäas riskikapitalile ja vahefinantseerimisele on innovatsiooniprotsessi toetamisel olulise tähtsusega, kuid nende potentsiaali ei ole veel täielikult kasutatud. Oktoobris Euroopa Liidu eesistujariigi ja komisjoni ühiselt korraldatud riskikapitali teemalisel tippkohtumisel juhiti tähelepanu sellele, et riskikapitali ühisturgu ei ole, ning määrati kindlaks uurimist vajavad suunad. Innovatsiooni ja konkurentsivõime raamprogrammis ettenähtud finantseerimisvahendid väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKEdele) on turupuuduste kõrvaldamisel kõnealuses valdkonnas seetõttu olulised.

Tööstuspoliitika

Samuti seoses Lissaboni strateegia eesmärkidega ja vastuseks Euroopa Ülemkogu poolt 2003. aasta oktoobris väljendatud üleskutsesele esitas komisjon 5. oktoobril⁽³⁾ oma nägemuse *töötleva tööstuse* tugevdamise poliitilise raamistiku kohta. Selle uue raamistikuga nähakse ette integreeritum lähenemine *tööstuspoliitikale* ning soovitakse hulk valdkondlikke ja horisontaalmeetmeid, mis on eelkõige seotud õigusaktide lihtsustamise, teadusuuringute ja innovatsiooni, intellektuaalse omandi õiguste, tööstuse ümberkorraldamise ja kutsekvalifikatsiooniga, seostega keskkonna, energia ja konkurentsivõime vahel ning juurdepääsuga kolmandate riikide turule. Kõnealuse poliitika tulevikuga seotud muredele on tähelepanu pööranud ka teised institutsioonid. Näiteks avaldas Euroopa Parlament 23. veebruari resolutsioonis muret Euroopa terasetööstuse tulevikuperspektiivide pärast. 9. juunil soovitas ta uue tööstuspoliitika lähenemisviisi, et tugevdada konkurentsivõimet ja tööhõivet selliste oluliste elementide kaudu nagu õigusaktide ratsionaliseerimine, rahastamisallikatele juurdepääsu lihtsustamine, teadusuuringute ja koolituste toetuse säilitamine ning uute

(1) KOM(2005) 488.

(2) Vt käesoleva aruande I peatüki 3. jagu „Parem õigusloome“.

(3) KOM(2005) 474.

töökohtade loomine. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee omalt poolt soovitas juulis ettevõtete ümberpaiknemise mõju käsitlevas arvamuses tugevdada tööstuspoliitika teatavaid põhiaspekte, nagu kutsekvalifikatsioonid, innovatsioon, avaliku ja erasektori koostöö suurendamine olulise tähtsusega sektorites või investeeringud infrastruktuuridesse.

Ettevõtluse edendamine

Majanduskasvule ja tööhõivele suunatud partnerluses ⁽¹⁾ rõhutati eelkõige vajadust parandada majanduskeskkonda, arvestada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete muredega ning tagada neile vastav toetus. Seepärast pakutakse komisjoni teatisega, milles käsitletakse *tänapäeva väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete poliitikat majanduskasvu soodustamiseks ja tööhõive suurendamiseks*, ühine raamistik eri ettevõtluspoliitika vahendite kasutamiseks ning nähakse ette integreerida põhimõte, millega seatakse esikohale väikesed ettevõtted („kõigepealt mõtle väikestele“), Euroopa Liidu kõikidesse poliitikavaldkondadesse. Et tagada ühenduse jätkuv toetus ettevõtluse edendamiseks, pikendati kuni 31. detsembrini 2006 ⁽²⁾ *ettevõtjaid ja ettevõtlust käsitlevat mitmeaastast programmi*, mis hõlmas aastaid 2001–2005 ning oli eelkõige suunatud VKEdele. Koos oma arvamusega selle algatuse kohta soovis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetada komisjoni kavatsust anda prioriteet *ühistute* edendamisele Euroopas. ⁽³⁾ Komisjoni poolt veebruaris vastu võetud Euroopa väikeettevõtluse harta rakendamise viienda aastaaruandega antakse ülevaade meetmetest, mis liikmesriigid, Norra, kandidaatriigid, Moldova, Lääne-Balkani riigid ja komisjon on võtnud kõnealuses valdkonnas. ⁽⁴⁾

Tootepoliitika

Sõidukite tootmise valdkonnas kogunes komisjoni asepresidendi G. Verheugeni algatusel kõikidest asjaomastest osapooltest (ametiasutuste, tööstuse ja valitsusväliste organisatsioonide esindajad) koosnev kõrgetasemeline töörühm CARS 21 (mootorsõidukite konkurentsivõimeline reguleeriv süsteem 21. sajandiks), kes võttis lõpparuande vastu 12. detsembril. See on alus hilisemale teatisele, mille komisjon kavatses esitada selliste soovituste rakendamise kohta, milles käsitletakse Euroopa autotööstuse konkurentsivõime parandamise viise. Aastal 2005 jõudis samuti lõpule töö mitmete mootorsõidukite ohutust käsitlevate õigusaktidega. Lisaks tegi komisjon 21. detsembril ettepaneku kehtestada ühised nõuded selliste mootorsõidukite tekitatud atmosfäärisaaste vähendamiseks (normid „Euro 5“). ⁽⁵⁾

⁽¹⁾ Vt käesoleva peatüki jagu, mis käsitleb Lissaboni strateegia taaskäivitamist.

⁽²⁾ Otsus nr 1776/2005/EÜ (ELT L 289, 3.11.2005).

⁽³⁾ KOM(2004) 18.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 30.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 683.

Lisaks jätkub debatt uue reguleeriva raamistiku kehtestamise üle *kemikaalidele (REACH-projekt)*.⁽¹⁾ See viis 2005. aastal Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komitee seisukohtade vastuvõtmiseni. Seejärel võttis Euroopa Parlament 17. novembril esimesel lugemisel vastu oma arvamuse ning nõukogu jõudis poliitilisele kokkuleppele 13. detsembril.

7. novembril peeti komisjoni asepresidendi G. Verheugeni ning komisjoni liikme J. Potočniku algatusel konverents *loomkatsete* kohta. See viis partnerluse käivitamisele komisjoni ja asjaomase tööstuse vahel, et edendada sellist liiki katsetele alternatiivseid lähenemisi.

Ülejäänud teavet tootepoliitika kohta käsitletakse käesoleva jao osas „Kaupade vaba liikumine“ (vt allpool).

Teadusuuringud ja kosmosepoliitika

Taust

Euroopa Liit on koos Ameerika Ühendriikide ja Jaapaniga üks kolmest maailma teadusuuringute keskusest, seda nii kvalitatiivselt kui kvantitatiivselt.

Peamiselt parandab Euroopa teadusuuringute poliitika Euroopa kodanike elukvaliteeti, võimaldades samas Euroopa Liidul tõsta oma konkurentsivõimet maailma tasandil. Ta kuulub seega eelistatult Lissaboni strateegia teostamise raamidesse, mis rajaneb peamiselt teadmispõhisel majandusel (vt käesoleva peatüki jagu „Majandus- ja sotsiaalkeskond“).

Teadusuuringute valdkonnas on Euroopa Liidul kaks peamist eesmärki:

- *luua Euroopa teadusruum, ühendades nii rahalised vahendid kui inimressursid liikmesriikide teadusliku ja tehnilise suutlikkusega, soodustades Euroopa teadusuuringute programmide vastastikust mõju sellistes olulistest valdkondades nagu tervis, keskkond, toidu kvaliteet, transport jne;*
- *suurendada ning parandada riiklike ja erainvesteeringuid Euroopas, mõjutades tingimusi, mida uurimistegevusele ja teadlastele liidus pakutakse; see on tihedalt seotud ühenduse eesmärgiga pühendada teadusuuringutele 2010. aastaks SKTst 3% praeguse 1,9% asemel.*

Nii on ühendusel 2002.–2006. aastaks kasutada ligikaudu 20 miljardi eurone eelarve, mis on eraldatud kuuenda teadusuuringute raamprogrammi seitsmele prioriteedile:

- *bioteadused, genoomika ja biotehnoloogia tervishoius;*
- *infoühiskonna tehnoloogiad;*
- *nanotehnoloogiad, intelligentsed materjalid ja uued tootmisprotsessid;*
- *lennundus ja kosmoseuuringud;*
- *toiduohutus- ja terviseriskid;*

(1) Komisjoni ettepanek: KOM(2003) 644.

- säästev areng;
- majandus- ja sotsiaalteadused.

Lisaks viiakse teadusuuringuid läbi poliitika toetuseks sellistes valdkondades nagu põllumajandus, kalandus, tervishoid ja tarbijakaitse, keskkond, ühisturg, transport ja infoühiskond.

Euroopa teadusruum

6. aprilli teatises „*Majanduskasvu soodustava Euroopa teadusruumi loomine*“⁽¹⁾ rõhutas komisjon teadmiste parandamise olulisust Lissaboni eesmärkide saavutamiseks. Arendada Euroopa Liidu võimet toota teadmisi, neid hariduse kaudu levitada ning tänu innovatsioonile rakendada on Euroopa Liidu parimad vahendid majanduskasvu stimuleerimiseks ning tööhõive kvaliteedi ja kvantiteedi parandamiseks, tagades samas sotsiaalse arengu ja keskkonnakaitse. Siiski märgib komisjon, et selleks on vaja koondada teatav hulk raamtingimusi, sealhulgas maksusoodustused, riigiabi ja intellektuaalse omandi eeskirjade kohandamine ning sidemete tugevdamine ülikooli ja ettevõtluse vahel.

Nanoteadus ja nanotehnoloogia on selle suurepärase näide: 7. juunil esitatud 2005.–2009. aasta tegevuskavas⁽²⁾ kinnitab komisjon, et kõnealuse valdkonna teadusuuringuid tuleks tugevdada ja koordineerida, et saavutada majanduslikke mastaabisääste ning hariduse ja innovatsiooni vastastikune mõju. Koosõlastatud tegevus Euroopa tööstuse, teadusasutuste, ülikoolide ja finantsasutuste vahel võimaldaks välja töötada kaubanduslikult elujõulisi ja ohutuid tooteid ning meetodeid.

Endiselt Lissaboni strateegiast lähtudes rõhutati komisjoni 29. juuni aruandes⁽³⁾ *bioteaduste ja biotehnoloogia* sektori tähtsust majanduskasvu edendamisel ja Euroopa Liidu positsiooni tugevdamisel kõrgtehnoloogia maailmaturul. Selleks rõhutatakse aruandes vajadust kehtestada võimalikult kiiresti Euroopa patendi lihtsustatud süsteem ja uuesti läbi vaadata ravimitealased õigusaktid, mis on praegu liiga keerukad. Komisjon toetab ka aktiivsemat koostööd liikmesriikide vahel uue, geneetilisel muundatud organisme reguleeriva õigusliku raamistiku rakendamiseks.

Rahvusvaheline katsetermotuumareaktor (ITER)

Juunis saavutati tähelepanuväärset edu rahvusvahelise termotuumareaktori ehitamise kava elluviimisel tänu läbirääkimise osapoolte (Hiina, Lõuna-Korea, Ameerika Ühendriigid, Jaapan, Venemaa ja Euroopa Liit) ühehäälele nõusolekule ehitada kõnealune reaktor Euroopasse. Alates India ühinemisest läbirääkimistega on üle poole

(1) KOM(2005) 118.

(2) KOM(2005) 243.

(3) KOM(2005) 286.

maailma rahvastikust seotud kõnealuse suure projektiga, mille eesmärk on edendada energia säästvat arengut.

Seitsmes teadusuuringute raamprogramm

Kuigi kuues raamprogramm kestab 2006. aastani, on seitsmenda raamprogrammi (EL ja Euratom) ettevalmistused hästi edenenud, eelkõige alates komisjoni 6. aprilli ettepanekust⁽¹⁾. Seitsmes raamprogramm peaks jõustuma 1. jaanuaril 2007 ja kehtima seitse aastat (2007–2013). Selle eesmärk on tugevdada kuuenda raamprogrammiga loodud Euroopa teadusruumi, andes samal ajal uut hoogu Euroopa Liidu Lissaboni strateegia eesmärkide täitmiseks.

Programmiga määratakse kindlaks Teadusuuringute Ühiskeskuse⁽²⁾ suund ning lisaks hõlmab see komisjoni poolt 21. septembril esitatud järgmisi eriprogramme:

- programm „Koostöö”,⁽³⁾ mille eesmärk on aidata Euroopa Liit maailmas esimesele kohale teaduse ja tehnika valdkonnas, õhutades suuremale koostööle ülikoole, tööstusharusid, teaduskeskusi ja valitsusasutusi, seda nii Euroopa Liidu sees kui ka ülejäänud maailmaga;
- programm „Ideed”,⁽⁴⁾ millega toetatakse teadlasi, kelle loovus ja uudishimu võivad viia suurte ettearvamatute avastusteni;
- programm „Inimesed”,⁽⁵⁾ mille eesmärk on arendada kvalitatiivselt ja kvantitatiivselt Euroopa uurimis- ja arendustegevuse inimressurse;
- programmiga „Võimekus”⁽⁶⁾ arendatakse teadusuuringute ja uuendustegevuse võimekust, et anda teadusele tagasi parem koht ühiskonnas;
- programm Euratomi tuumaenergiaalase teadus- ja koolitustegevuse seitsmenda raamprogrammi rakendamiseks;⁽⁷⁾
- eriprogramm teadus- ja koolitustegevuse meetmete rakendamiseks Teadusuuringute Ühiskeskuse kaudu⁽⁸⁾.

Seitsmenda teadustegevuse raamprogrammiga eeldatakse Euroopa teadustegevuse reguleeriva ja halduskeskkonna kindlat parandamist tänu lihtsustatud juurdepääsule ja menetlustele ning teatavate logistiliste ja haldusülesannete ülekandmisele struktuurist väljapoole. Euroopa Teadusnõukogu loomisega püütakse muu hulgas lahendada probleemi seoses abi eraldamisega alusuuringuteks.

(1) KOM(2005) 119.

(2) KOM(2005) 439.

(3) KOM(2005) 440.

(4) KOM(2005) 441.

(5) KOM(2005) 442.

(6) KOM(2005) 443.

(7) KOM(2005) 445.

(8) KOM(2005) 444.

Kosmos

Taust

Rakendatav Euroopa kosmosepoliitika on Euroopa teadusruumi üks peamisi elemente. See kordab paljudes punktides teadusruumi iseloomustavat, mitut valdkonda hõlmavat lähenemiskiisi, näiteks spetsiifiline tööstuspoliitika, tõhusad investeerimis- ja juhtimisvahendid, kuid eelkõige rahvusvaheline koostöö mitmepoolsete algatuste tugevdamiseks. Euroopa kosmosepoliitika kolm tugisammast on Euroopa Liit ise, Euroopa Kosmoseagentuur ja liikmesriigid, kes koos püüdvad kosmose kasutamise ja uurimisega seotud eesmärkide saavutamise suunas.

Muu hulgas rahastatakse julgeoleku valdkonnas ettevalmistava meetmena mitut valdkonda hõlmavaid teadusuuringute projekte, mis keskenduvad konkreetsete julgeolekualaste ülesannete lahendamisele. Selle meetmega valmistatakse ette peatüki „Julgeolek“ lisamist seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi teema „Julgeolek ja kosmos“ alla.

Oma 23. mai teatises *Euroopa kosmosepoliitika* kohta⁽¹⁾ tõstab komisjon esile olulisemad rakenduskavad, näiteks satelliit-raadionavigatsiooni programm *Galileo*, *GMES* (üleilmne keskkonna- ja turvaseire) ning teadusuuringud satelliitsidetehnoloogiate valdkonnas i2010-algatuse raames (vt käesoleva peatüki alapeatükki „Info- ja sidetehnoloogiate arendamine“).

GMESi teenuste edukaks arenguks on väga oluline arendada Euroopa ruumiantmete infrastruktuuri, mis on ette nähtud *algatusega Inspire* ⁽²⁾. Kõnealust algatust käsitleva direktiivi ettepanekuga soovitakse ruumiantmete infrastruktuuri kaudu optimeerida õhu, vee, pinnase ja looduslike maastikega seotud andmete kasutamist keskkonna jälgimise, kaitse ja parandamise eesmärgil. 2005. aastal andis kõnealuse ettepaneku kohta Euroopa Parlament oma arvamuse pärast esimest lugemist ja nõukogus on selle kohta saavutatud poliitiline kokkulepe.

Muud rahvusvahelised arengud

Euroopa teadusruumi tugevdamise raames, eelkõige rahvusvahelise koostöö valdkonnas tuleks rõhutada lepingu sõlmimist Šveitsiga ning edusamme lepingute sõlmimiseks peetavatel läbirääkimistel Brasiilia, Egiptuse, Jaapani, Jordaania, Lõuna-Korea ja Mehhikoga.

Teadusuuringute Ühiskeskus

Teadusuuringute Ühiskeskus abistas jätkuvalt komisjoni talitusi. Keskuse tegevused on koondunud järgmiste teemade ümber: toiduained, keemiatooted ja tervis; keskkond

(1) KOM(2005) 208.

(2) KOM(2004) 516.

ja säästvus; tuumaohutus ja julgeolek, mis on hõlmatud Euratomi programmiga. Samuti jätkusid horisontaalsed tegevused sellistes valdkondades nagu tehnoloogiaalane prognoosimine, avalik julgeolek ja pettustevastane võitlus. Keskkonnaalal võimaldavad Teadusuuringute Ühiskeskuse poolt laeva pardale paigaldatud õhusaaste uue automaatse seirejaama andmed komisjonil ja liikmesriikidel parandada kliimamuutusi ja õhusaastet käsitlevat poliitikat. Komisjon koostas esimese Euroopa mullastike atlase, mille eesmärk oli analüüsida meie mullastikke ähvardavaid ohte. Säästva arengu raames käivitas Teadusuuringute Ühiskeskus Aafrikas keskkonnateabe süsteemi, mille kaudu saab teavet toiduainetevajaduse või abi kohaletoimetamise kohta pärast loodusõnnetusi ja muid hädaolukordi. Pärast Aasia riike tabanud tsunamit viis Teadusuuringute Ühiskeskus kohe läbi kartograafilise analüüsi piirkondlikul, riiklikul ja kohalikul tasandil.

Euratomi tegevuste toetuseks tegi Teadusuuringute Ühiskeskus koostööd ÜRO, Moldova, Venemaa ja Ukrainaga tuuma- ja radioaktiivsete materjalide ebaseadusliku kauplemise vastasel võitlusel. Samuti tegi keskus pingutusi ühtlustamise ja standardiseerimise eesmärgil tuumaohutuse valdkonnas.

Info- ja sidetehnoloogiate arendamine

Taust

2002. aastal vastu võetud Euroopa infoühiskonna raamistik tugineb tegevusplaanile e-Euroopa 2005. Selle eesmärk oli luua soodne keskkond erainvesteeringutele ja uute töökohtade loomisele, stimuleerida tootlikkust, ajakohastada avalikke teenuseid ja anda igapäevasele võimalus üleilmse infoühiskonnas osalemiseks. Tänu sellele kavale on endise 15-liikmelise Euroopa Liidu elanikkonnast 83%-l nüüd lairibajuurdepääs Internetile. Lisaks saab 25-liikmelises Euroopa Liidus interaktiivselt kasutada 40% avalikest pöhitteenustest.

Koos e-Euroopa 2005 tegevusplaaniga kehtestasid Euroopa Parlament ja nõukogu mitu kava, et luua paremad tingimused digitaalse infosu kättesaadavuseks ja kasutamiseks ning edendada Interneti ja uute sidetehnoloogiate turvalisemat kasutamist.

Euroopa infoühiskond töötab praegu välja üldist arengustrateegiat, mis võimaldaks tal arenda kuni aastani 2010. Kõnealune strateegia tugineb peamiselt info- ja sidetehnoloogiate üldisemale kohandamisele, et muuta majanduskasvu dünaamilisemaks, suurendades samas tootlikkust, avades uusi turge ja parandades avalikke teenuseid.

Strateegia e-Euroopa

9. märtsil kehtestasid Euroopa Parlament ja nõukogu ühenduse mitmeaastase tegevuskava digitaalse infosu kättesaadavuse, kasulikkuse ja kasutatavuse suuren-

damiseks Euroopas. ⁽¹⁾ Selle otsusega kehtestatakse programm *e-Contentplus*, mis on jätk programmile *e-Content* (2001–2004), ning alates 2009. aastast lisatakse see innovatsiooni ja konkurentsivõime raamprogrammi (vt eespool). Tuleb luua parimad tingimused digitaalsele infosule juurdepääsuks ja selle kasutamiseks ning vajadusel tingimused, mis võimaldavad suurendada digitaalsele infosule juurdepääsul ja selle korduskasutamisel põhinevatest teenustest saadavat majanduslikku kasu.

Samas raamistikus on kaks institutsiooni samuti võimaldanud pärast allkirjastamist 11. mail jõustuda uuel programmil „*Safer Internet Plus*“, mis on mitmeaastane programm aastateks 2005–2008 ning mille eesmärk on edendada Interneti ja uute sidustehnoloogiate turvalisemat kasutamist. Selle programmiga hõlmatakse uus meedia, nagu näiteks video, ja uued aspektid, nagu pealesunnitud kommertsteadaanded (rämps-post), ning see põhineb neljal tegevussuunis: ebaseadusliku infosu vastu võitlemine; soovimatu ja kahjuliku infosu tõkestamine; turvalise keskkonna edendamine eelkõige laste kaitsmise eesmärgil; teadlikkuse tõstmine.

Euroopa Parlament ja nõukogu kehtestasid 6. juulil ⁽²⁾ ühenduse rahalise abi andmise uued üldeeskirjad *üleeuroopaliste telekommunikatsioonivõrkude* valdkonnas, määrates ühenduse panuseks nendele ühist huvi pakkuvatele projektidele 30% investeerimiskuludest.

Õiguslik raamistik

Universaalteenuste kohaldamisala käsitleva direktiivi läbivaatamist alustati 24. mai komisjoni teatisega, ⁽³⁾ milles esitatakse peamised võimalused, ning sellele järgnes avalik arutelu. Teatisega uuriti, kas universaalteenuste kohaldamisala oleks võimalik hoida või muuta eelkõige seoses mobiiltelefonide või lairibaühenduste hõlmamisega.

Seoses järkjärgulise üleminekulga *digitaalringhäälingule* väljendas komisjon kõnealuse küsimuse kohta arvamust aasta jooksul kaks korda. 24. mai teatises *analoogringhäälingult digitaalringhäälingule ülemineku kiirendamise kohta* ⁽⁴⁾ kutsus komisjon liikmesriike võtma vajalikke meetmeid, et üleminek edeneks jõudsalt 2010. aastaks, ning määras analoogringhäälingu sulgemise tähtajaks 2012. aasta. Lisaks määras komisjon 29. septembril kindlaks Euroopa Liidu prioriteetid *raadiospektri kättesaadavuse* osas ning tulevaste ringhäälinguteenuste arvessevõtmiseks. ⁽⁵⁾ Strateegial, millega vähendatakse takistusi raadiospektrile juurdepääsuks, on oluline mõju tarbijate käitumisele valikute tegemise osas, ning majanduskasvule ja innovatsiooni võimalustele. Nagu nõukogu oma 1. detsembri järeldustes rõhutas, kuulub see nii Lissaboni strateegia raamistikku.

⁽¹⁾ Otsus nr 456/2005/EÜ (ELT L 79, 24.3.2005).

⁽²⁾ Määrus (EÜ) nr 1159/2005 (ELT L 191, 22.7.2005).

⁽³⁾ KOM(2005) 203.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 204.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 461.

Algatus i2010

1. juunil võttis komisjon vastu algatuse i2010 (Euroopa infoühiskond aastaks 2010) ⁽¹⁾ eesmärgiga toetada majanduskasvu ja tööhõivet infoühiskonnas ja meedias. Tegemist on laiahaardelise strateegiaga kõikide Euroopa Liidu käsutuses olevate vahendite ajakohastamiseks ja levitamiseks, et edendada digitaalmajanduse arengut: õigusaktid, teadusuuringud ja koostöö erasektoriga. Komisjon toetab eelkõige turvalisi ja kiireid lairibavõrke, mis pakuvad Euroopas rikkalikku ja mitmekesist sisu. Kõnealune algatus toetub kolmele prioriteedile: infoühiskonna- ja meediateenuste valdkonnas ühtse, avatud ja konkurentsivõimelise turu väljakujundamine Euroopa Liidus; riiklike ja erainvesteeringute oluline suurendamine info- ja sidetehnoloogiate teadusuuringuteks; kõikide kaasamine Euroopa infoühiskonda. Kõnealused kolm prioriteeti keskenduvad majanduskasvu toetamisele ning töökohtade loomisele Lissaboni strateegiale antud uue hoo raames.

Paljude algatusest i2010 tulenevate meetmete hulgast võib välja tuua mitmed komisjoni poolt vastu võetud teatised, näiteks teatis *e-kättesaadavuse* ⁽²⁾ kohta, mis keskendub puudega inimeste elukvaliteedi parandamisele tänu info- ja sidetehnoloogiaga seotud teenuste ja toodete paremale kättesaadavusele. Samal avalikkusele kättesaadavuse eesmärgil tegi komisjon lisaks ettepaneku digiteerida Euroopa Liidu kultuuripärand ja muuta see kättesaadavaks Internetis („i2010: digitaalsed raamatukogud“) ⁽³⁾.

14. septembril võttis komisjon vastu oma teise teatise *e-ohutuse* ⁽⁴⁾ kohta. 2003. aastal algatatud e-ohutus tugineb eelkõige info- ja sidetehnoloogial põhinevate arukate süsteemide väljaarendamisel, et parandada *liiklusohutust*. Teise teatise peamine eesmärk on arendada välja sõidukisisene hädaabikõne süsteem (eCall), mis suunab kõige sobivamasse kõnede töötlemise keskusesse. Hinnanguliselt võiks eCall-süsteemi paigaldamine kõikidesse autodesse Euroopas päästa aasta jooksul 2500 inimest.

E-komisjon

23. novembril kinnitas komisjon oma kohustust infoühiskonna suhtes, võttes vastu teatise „E-komisjon 2006–2010“, ⁽⁵⁾ mis on komisjoni tegevuskava „E-valitsus“ rakendamise strateegiline raamistik.

Tippdomeen „.eu“

Pärast lepingute allkirjastamist EURidi (*European Registry of Internet Domain Names*) ja ICANNi (*Internet Corporation for Assigned Names and Numbers*) vahel maikuu lisati

⁽¹⁾ KOM(2005) 229.

⁽²⁾ KOM(2005) 425.

⁽³⁾ KOM(2005) 465.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 431.

⁽⁵⁾ K(2005) 4473.

tippdomeeni „eu” Internetti. Koostöös komisjoni ja teiste asjaomaste asutustega töötas register välja kõik eeskirjad ja vajaliku poliitika domeeninimedele registreerimiseks ning vaidluste lahendamiseks. Komisjon valmistas ka ette loendi nimedest, mis on reserveeritud tippdomeeni „eu” all kasutamiseks ainult Euroopa Liidu institutsioonidele. 1. detsembril käivitati tippdomeen avalikult.

Infoühiskonna tippkohtumine

Euroopa nägemus infoühiskonnast mõjutas suuresti ÜRO tippkohtumise soovitusi kõnealuse teema kohta. Kohtumise teine voor peeti Tunis 16.–18. novembril. Seal võeti vastu ülemaailmne poliitiline kokkulepe, millega nähakse ette Interneti valitsuse muutmise rahvusvaheliseks ning tugevdatud rahvusvaheline koostöö. Kokkulepe vastas Euroopa Liitu tippkohtumisel esindanud erinevate institutsioonide ootustele (komisjoni 2. juunil esitatud teatis, ⁽¹⁾ nõukogu 27. juuni järeldused ja Euroopa Parlamendi 23. juuni resolutsioon), kuigi institutsioonid ootasid ka konkreetsete rahastamismehhanismide vastuvõtmist, mis võimaldaksid vähendada digitaalset lõhet arengumaades ning kinnitaksid 2003. aasta detsembris Genfi deklaratsioonis esitatud põhimõtteid.

Õpe, haridus, koolitus

Haridus ja koolitus Lissaboni strateegia kontekstis

Taust

Lissaboni strateegia määratluses 2000. aasta märtsis teadmispõhisele majandusele omistatud tähtsus tõi esile asjaolu, et haridus- ja koolitussüsteemide ajakohastamine Euroopa Liidu raames peaks andma oma panuse selle strateegia edusse aastaks 2010. Selleks kiideti aastal 2001 heaks kolm strateegilist eesmärki koos lisaeesmärkidega:

- *parandada liidu haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteeti ja tõhusust;*
- *lihtsustada igapäevase juurdepääsu neile süsteemidele;*
- *avada need süsteemid välismaailmale.*

Selle põhjal võtsid nõukogu ja komisjon 2002. aastal vastu üksikasjaliku tööprogrammi. ⁽²⁾

Seoses Lissaboni strateegia taaskäivitamisega leidis kevadine Euroopa Ülemkogu, et inimkapital on Euroopa kõige olulisem väärtus. Seega kutsus ta liikmesriike üles kahekordistama pingutusi üldise haridustaseme tõstmiseks ja kooli pooleli jätvate noorte arvu vähendamiseks, eelkõige jätkates tööprogrammi „Haridus ja koolitus 2010”

⁽¹⁾ KOM(2005) 234.

⁽²⁾ EÜT C 142, 14.6.2002.

(vt eespool). Euroopa Ülemkogu rõhutas ka, et elukestev õpe on Lissaboni eesmärkide saavutamiseks hädavajalik tingimus. Lisaks väljendas nõukogu oma 21. veebruari istungil soovitusi inimkapitali arendamiseks.

Komisjon tunnistas, et *Euroopa ülikoolid* ei ole praegusel hetkel võimelised täielikult Lissaboni strateegiale kaasa aitama, ja pakkus 20. aprillil⁽¹⁾ välja kolm suurt arengusuunda ülikoolide ajakohastamiseks:

- koolitusprogrammide, vastuvõtukorra ja õpetamismeetodite suurem eristamine, et soodustada tippkvaliteedi esilekerkimist ja tugevdada Euroopa atraktiivsust nii Euroopa kui välismaa üliõpilaste jaoks;
- parem juhtimine, mis eeldab süsteemi ja asutuste paremat haldamist;
- suurem ja tõhusam rahastamine suunatud investeringute kaudu (kvaliteeti, innovatsiooni ja reformidesse), et veenda investoreid (riik, ettevõtjad ja majapidamised) väärtuses, mida nad vastu saavad.

10. novembri teatises⁽²⁾ andis komisjon ülevaate *haridus- ja koolitussüsteemide ajakohastamisel* saavutatud edusammudest. Komisjon märgib, et elukestvas õppes ja koolituses osaleb liiga vähe täiskasvanuid, kuigi vastavad strateegiad on Euroopas üha edukamad. Sellised riiklikud strateegiad tuleb kiiresti rakendada kõikides riikides. Euroopa Liidu kinnitatud võrdlusnäitajad matemaatika, teaduste ja tehnoloogia kõrghariduse diplomiga isikute arvu osas on saavutatud. Seevastu tihedamalt sotsiaalse kaasatuse ja teadmisteühiskonnaga seotud eesmärkide saavutamine on alles kaugel silmapiiril. Komisjon leiab ka, et reformid peaks olema ühtaegu tõhusad ja tasakaalustatud ning et süsteemide haldamise parandamiseks tuleks luua õppepartnerlus kõigil kolmel tasandil; poliitika hindamist tuleb samuti parandada, et kontrollida reformide tõhusust. Lisaks on komisjoni hinnangul vajalik struktuurifondide mõistlikum kasutamine inimkapitali investeerimise osas.

Samuti võttis komisjon 10. novembril⁽³⁾ vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu soovitusel ettepaneku *põhipädevuste* kohta, milles on määratletud peamised oskused, teadmised ja suhtumised, mis igal eurooplasel peaks olema, et teadmistel põhinevas ühiskonnas ja majanduses edu saavutada. Kaheksa põhipädevust on järgmised: suhtlemisoskus emakeeles; suhtlemisoskus ühes võõrkeeles; teadmised matemaatikast ning teaduse ja tehnoloogia alustest; arvutioskus; õppimisoskus; interpersonaalne, kultuuridevaheline ja sotsiaalne pädevus ning kodanikupädevus; ettevõtlikkus; kultuuripädevus.

⁽¹⁾ KOM(2005) 152.

⁽²⁾ KOM(2005) 549.

⁽³⁾ KOM(2005) 548.

2005. aastal rakendatud uued algatused

1. jaanuaril jõustus algatus *Europass*, mis käivitati 2004. aasta lõpus⁽¹⁾ eesmärgiga toetada liikuvust Euroopa Liidu piires. Tegemist on Euroopa raamistikuga, mis koondab ühtseks koguks rea dokumente (CV, keeltepass jne), võimaldades kodanikel näidata selgelt ja lihtsalt oma kutseoskusi ja kvalifikatsiooni kõikjal Euroopas.

Mitmeaastase programmi „E-õpe“⁽²⁾ raames käivitati 14. jaanuaril programm „e-Twinning“. Selle algatuse eesmärk on tugevdada ja arendada koolide võrgustikuks ühendamist, eelkõige Euroopa sõpruskoolide projekti kaudu, mis peab võimaldama kõigil liikmesriikide koolidel luua pedagoogilise partnerluse mujal Euroopas asuvate koolidega. See on suunatud keeleõppe ja kultuuridevahelise dialoogi soodustamisele ning Euroopa mitmekeelse ja multikultuurse ühiskonnamudeli tutvustamisele.

Keeleõppe ja mitmekeelsuse osas tegi komisjon kaks algatust:

- 1. augusti⁽³⁾ teatises soovitas komisjon *Euroopa keelepädevuse indikaatori* rakendamist, mille abil liikmesriikides mõõdetakse võõrkeele oskust;
- 22. novembri⁽⁴⁾ teatises tegi komisjon ettepaneku *uue mitmekeelsuse raamstratēegia* loomiseks, millel on kolm eesmärki: ergutada keeleõpet ja edendada ühiskonna keelelist mitmekesisust; edendada tugevat mitmekeelset majandust; muuta Euroopa Liidu õigusaktid, menetlused ja teave kodanikele nende omas keeles kättesaadavaks.

Statistikaalal võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu 7. septembril vastu määruse *ettevõtetes korraldatavat kutseõpet* käsitleva statistika kohta.⁽⁵⁾ Statistika sisaldab kvantitatiivset ja kvalitatiivset teavet jätkuõppe kohta ja põhiteavet esialgse koolituse kohta.

Muud teavet tööalase liikuvuse kohta käsitletakse käesoleva peatüki osas „Tööjõu liikuvus“ (vt allpool).

Transport ja energia

Transport: taust

Alates 2001. aastast on Euroopa transpordipoliitika aluseks transporti käsitlev komisjoni valge raamat.⁽⁶⁾ Nimetatud poliitika eesmärk on tagada kodanikele tõhus, kvaliteetne ja

(1) Otsus nr 2241/2004/EÜ (ELT L 390, 31.12.2004).

(2) Otsus nr 2318/2003/EÜ (ELT L 345, 31.12.2003).

(3) KOM(2005) 356.

(4) KOM(2005) 596.

(5) Määrus (EÜ) nr 1552/2005 (ELT L 255, 30.9.2005).

(6) KOM(2001) 370.

turvaline transport ning juhinduda Euroopa poliitika kujundamisel kodanike vajadustest ja nõudmistest. Selle strateegia kohaselt peab Euroopa Liit võtma kümne aasta jooksul umbes 60 meetet, millest peamine on 2010. aastaks parema tasakaalu loomine eri transpordiliikide vahel raudtee elujõulisuse taastamise poliitika, mere- ja jõetranspordi edendamise ning nende koostalitlusvõime arendamise abil. Käesoleval aastal algatati valge raamatu vahekokkuvõtte raames avalik arutelu.

Samal ajal on Euroopa Liit pidanud väga oluliseks Ameerika GPS süsteemi Euroopa vaste, satelliitnavigatsioonisüsteemi Galileo, ning lennuliikluse juhtimise uue põlvkonna kontrollisüsteemi SESAR väljatöötamist.

Õhutransport

Komisjoni 11. märtsi teatise „Ühenduse lennunduslase välispoliitika programmi arendamine“⁽¹⁾ avaldamine ja tegevuskava kokkuvõtete vastuvõtmine nõukogu poolt 27. juunil annavad tunnistust sellest, et 2005. aastal pandi eelolevateks aastateks paika õhutranspordialase välispoliitika struktuuriline ja ambitsioonikas tegevuskava. Toetudes jätkuvat kasvu lubavale rahvusvaheliste lennundusturgude arengu analüüsile, on komisjoni poliitika eesmärgid:

- tihendada koostööd komisjoni ja liikmesriikide vahel, et jätkata aktiivselt olemasolevate kahepoolsete lepingute vastavusseviimist 2002. aasta novembri „Avatud õhuruumi“ õigussüsteemi ning eelkõige määruse (EÜ) nr 847/2004⁽²⁾ rakendamiseks;
- luua mitmeplaaniiliste üldisemate lennunduslepingute sõlmimise abil ühenduse tihedam seotus ülejäänud maailmaga, et avada turud ning teha õigusalast koostööd olulistest valdkondades (turvalisus, ohutus, konkurents jne) õiglase, kindla ja stabiilse lennundusturu loomiseks.

Põhinedes eespool nimetatule, on komisjon teinud konkreetsed ettepanekud ja juhindunud oma tegevuses kolmest suunistest.

- Kohaldada ühenduse ja selle naabrite suhetes piirkondlikku lähenemist, et luua 2010. aastaks Euroopa ühine õhuruum (ECAA), mis annaks tunnistust tihedatest suhetest, mis põhinevad ühiseeskirjade kehtestamisel õhutranspordi kõikides valdkondades (juurdepääs turul, kuid ka turvalisus, ohutus, lennujuhtimine). Leping Marokoga paraferiti 14. detsembril. Alanud on läbirääkimised Balkani riikidega. Järgmiseks sammuks peaksid olema läbirääkimised lepingu sõlmimiseks Ukrainaga ning pikemas perspektiivis lepingu sõlmimine Venemaaga.
- Pidada läbirääkimisi strateegiliste partneritega üldiste lennunduslepingute sõlmimiseks. Ameerika Ühendriikidega peetud läbirääkimised päädisid novembris lepinguprojektiga, mille nõukogu kiitis heaks tingimusel, et tuleb teha põhjalik

(1) KOM(2005) 79.

(2) ELT L 195, 2.6.2004.

ülevaade, arvestades Ameerika Ühendriikides käimasolevat lennuettevõtete kontrolli reformi. Ülevaade peaks sisaldama nii edusamme turule pääsemisel kui ka õigusnormide vastavusseviimisel (ohutus, riigiabi, konkurents jne). Lisaks sellele esitas komisjon nõukogule ettepanekud läbirääkimisvolituste andmiseks. Ettepanekutes käsitletakse üha suureneva liiklusega riike Hiinat ja Indiat. Komisjon soovib ühtlasi jõuda lepinguteni selliste riikidega nagu Austraalia, Tšiili ja Uus-Meremaa.

- Teha olulisi edusamme olemasolevate kahepoolsete lepingute kooskõlastamisel. Komisjonis 2005. aastal arutluse all olnud 20 horisontaallepingut ühenduse ja kolmandate riikide vahel on võimaldanud viia ühenduse õigustikuga vastavusse 305 kahepoolset lennunduslepingut liikmesriikide ja 20 partnerriigi vahel.

Komisjon võttis 16. veebruaril vastu uue *lennureisijate õiguste paketi*, mille alusel määratakse ühe teatise⁽¹⁾ ja kahe määrusettepaneku⁽²⁾ abil reisijate õiguste kaitse raamistik ning rõhutatakse vajadust suuremat turvalisust tagavate meetmete tugevdamise ja parema ohutusala teavitamise järele.

- Esimeses määruses käsitletakse liikumispuudega isikute õigusi lennureisi puhul. Määrusega soovitakse hoida ära olukord, kus kõnealuste isikute vedamisest põhjendamatult keeldutakse. Selleks seatakse kõnealuste isikute jaoks sisse vajalik tasuta abi lennureisidel, lennujaamade haldajatel võimaldatakse esitada lennuettevõtjatele arve sellise abi kohta ning luuakse võimalused karistusmeetmete võtmiseks, kui kõnealuseid eeskirju ei kohaldata.
- Teise määruse eesmärk on lennureisija teavitamine lennuettevõtja identiteedist ning ohutust käsitleva teabe edastamine liikmesriikide poolt, liikmesriikide kiire tegutsemise tagamine vajalike kaitsemeetmete puhul või keelustavate otsuste vastuvõtmisel ning lennuettevõtjate ohutustaseme tugevdamine ja asjakohase teabe avaldamine nii ühenduse kui rahvusvahelisel tasandil.

25. novembril võttis komisjon vastu teatise ning määrusettepaneku *Euroopa lennuliikluse uue põlvkonna juhtimissüsteemi projekti (SESAR)* elluviimise ja sellega seotud ühisettevõtte loomise kohta.⁽³⁾ Arenguprognoside kohaselt peaks õhustranspordi maht lähema 20 aasta jooksul kahe- või isegi kolmekordistuma. Seega peaks õhustranspordi infrastruktuuri areng olema komisjoni jaoks Euroopa majanduskasvu tagamise prioriteet.

(1) KOM(2005) 46.

(2) KOM(2005) 47 ja KOM(2005) 48.

(3) KOM(2005) 602.

Maismaatransport

20. juulil võttis komisjon vastu läbivaadatud määrusettepaneku *avaliku reisijatevee-teenuse* osutamise kohta raudteel ja maanteel ja veeteedel.⁽¹⁾ Nimetatud ettepanekuga nähakse ette avaliku teenindamise lepingu sõlmimine riigiasutuse ja ettevõtja vahel, selgitatakse selliste lepingutega seotud hüvitiste ja vastutuse jaotamise eeskirju, sätestatakse konkurentsieeskirjad ning antakse pädevatele asutustele võimalus osutada avalikku transporditeenust ise või sõlmida teenuse osutamise otselepingud riikliku teenusepakujaga olenemata transpordiliigist.

Raudteetranspordi sektoris võttis komisjon 4. juulil vastu teatise oma strateegia tutvustamiseks Euroopa raudteeliikluse juhtimise süsteemi (*European Rail Traffic Management System (ERTMS) / European Train Control System (ETCS)*) kasutamise edendamiseks üleeuroopalise transpordivõrgu põhiliinidel.⁽²⁾

Meretransport

Aastal 2005 võeti vastu kaks olulist dokumenti, milles käsitletakse *karistusi laevade põhjustatud merereostuse puhul*.

- 12. juulil kiitis nõukogu heaks komisjoni poolt pärast naftatankerite „*Prestige*” ja „*Erika*” hukku esitatud eelnõu.⁽³⁾ Edaspidi on võimalik ökoloogiliste katastroofide eest vastutajaid kriminaalkorras karistada, olenemata sellest, kas tegemist on tahtmatu või tahtliku tegevusega, nagu näiteks degaseerimine merel. Nimetatud säte aitab tugevdada nii ühenduse kui rahvusvahelisi merereostuse vastaseid meetmeid.
- Samal päeval võttis nõukogu vastu ka raamotsuse,⁽⁴⁾ milles püütakse samal, laevade põhjustatud merereostuse vastaste karistuste karmistamise eesmärgil lähendada liikmesriikide õigusnorme ning tugevdada koostööd kohtuvõimude vahel.

Veetransport

Veetranspordi ohutus, tõhusus ja kindlus on kesksel kohal Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembril vastuvõetud direktiivis ühtlustatud jõeteabeteenuste kohta ühenduse siseveeteedel.⁽⁵⁾ See uus õigusakt võimaldab ajakohastada Euroopa Liidu veeteede võrku ning muuta siseveeteed konkurentsivõimeliseks alternatiiviks ja võrdseks partneriks transpordiahelas. Arenenud info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevad jõeteabeteenused võimaldavad jagada teavet veeteede ja veetranspordi odavamaks, ökonoomsemaks ja keskkonnasäästlikumaks haldamiseks ning jõetranspordi paremaks integreerimiseks logistikaahelasse.

(1) KOM(2005) 319.

(2) KOM(2005) 298.

(3) Direktiiv 2005/35/EÜ (ELT L 255, 30.9.2005).

(4) Raamotsus 2005/667/JSK (ELT L 255, 30.9.2005).

(5) Direktiiv 2005/44/EÜ (ELT L 255, 30.9.2005).

Keskkonnasõbralik transport

Komisjon võttis 21. detsembril vastu ettepaneku keskkonnasõbralike maanteetranspordi vahendite edendamise direktiivi kohta.⁽¹⁾ Eesmärk on vähendada heitgaase transpordisektoris ning kehtestades avalike hangete sellised tingimused, mis mõjutaksid tööstust tootma keskkonnasõbralikumaid liiklusvahendeid, luua heitgaaside vähendamist soodustav lumepalliefekt.

Üleeuroopalised transpordivõrgud (TEN-T)

Üleeuroopaliste transpordivõrkude arengut on peetud peamiseks Lissaboni strateegia elluviimise tingimuseks. 2005. aastal nimetati ametisse teatavate prioriteetsete projektide koordinaatorid. Kõrgetasemeline rühm kiitis 30. novembril heaks lõpparuande üleeuroopalise transpordivõrgu põhiliinide laienemisest naaberriikidesse ja piirkondadesse.

Rahvusvahelised arengud

Euroopa Liidu ja tema partnerite vahelise rahvusvahelise koostöö raames peetavad transpordialased läbirääkimised on olnud edukad:

- lennunduslepingute puhul Albaaniaga, Aserbaidžaaniga, Austraaliaga, Bosnia ja Hertsegoviinaga, Bulgaariaga, endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigiga, Gruusiaga, Horvaatiaga, Liibanoniga, Rumeeniaga, Serbia ja Montenegroga, Tšiiliga, Ukrainaga, Uus-Meremaaga;
- meretranspordi puhul Hiinaga;
- satelliitnavigatsioonisüsteemide (Galileo) puhul on lepitud selgesõnaliselt kokku kaasrahastatavate lepingute sõlmimine Hiina, Iisraeli ja Ukrainaga; 2005. aasta lõpus parafeeriti lepingud India ja Marokoga ning peatselt peaksid tulemusrikkalt lõppema läbirääkimised Argentiina, Austraalia, Brasiilia, Kanada, Lõuna-Korea ja Norraga ning MEDA programmi kuuluvate Vahemere piirkonna riikidega.

Energia: taust

1997. aastal allkirjastatud Kyoto protokoll'i jõustumine ning kliima soojenemine, säästev areng ja arukas energiakasutus on aktuaalsed teemad, mis sunnivad pöörduma taastuvate energiaallikate poole, kuid ka välja töötama ulatuslikke ratsionaliseerimisstrateegiaid mitte ainult energia tarbimiseks, vaid ka selle tootmiseks. Siseturu hõlvamine elektri ja gaasi osas ning naftahinna märkimisväärne tõus 2005. aastal tekitasid kiire vajaduse majanduslikke ja keskkonnavalaseid eesmärke ning energeetikaalast ohutust hõlmava energiapoliitika väljatöötamiseks.

(1) KOM(2005) 634.

Energiatõhusus

22. juunil esitles komisjon *rohelist raamatut energiatõhususe kohta* ehk „kuidas saavutada vähemaga rohkem“. (1) Selle raamistiku, mis on märkimisväärse ulatusega nii oma adressaatide (riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud otsustajad, rahvusvahelised institutsioonid, pangad ja eraisikud) kui tegevusvälja poolest (energia lõpptootmine ja -tarbimine, tööstus ja teenused, majapidamised, ehitus ja transport), eesmärk on panna üha suurenev energiatarbimise tendents 2020. aastaks tagurpidi liikuma ja jõuda 20%-lise energiasäästuni. Komisjon rõhutab eriti, et kui liikmesriigid võtaksid üle ja viiksid ellu juba vastuvõetud meetmed, oleks pool sellest eesmärgist juba saavutatud. Ta kavandab ka teatavat hulka uusi meetmeid: riiklikke iga-aastaseid energiatõhususe tegevuskavasid; kodanike paremat teavitamist; põhimõtte „saastaja maksab“ tõhusamat kohaldamist.

Taastuv energia

Biomassi laialdasema kasutamise edendamiseks kiitis komisjon heaks tegevusplaani meetmetega, mille abil propageerida nõudmist ja suurendada pakkumist, saada üle tehnilistest takistustest ning määrata prioriteetid nimetatud valdkonnas tehtavateks teadusuuringuteks (2). Komisjon kiitis ühtlasi heaks teatise, (3) milles käsitletakse direktiivi 2001/77/EÜ (taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia kasutamise edendamise kohta elektrienergia siseturul) (4) kohaldamist ja esitatakse olemasolevate süsteemide koordineerimise kava. Kahe algatuse puhul on tehtud mõju analüüs.

Tuumaenergia

Suur edasimineku on toimunud rahvusvahelises koostöös tuumaenergiaalaste teadusuuringute puhul. Komisjon on juba alustanud läbirääkimisi Euroopa Aatomienergiaühenduse (Euratom) ühinemiseks *rahvusvahelise foorumi „IV põlvkond“ (GIF)* raames sõlmitud teadusuuringute raamlepinguga (5). Foorumi eesmärk on töötada välja neljanda põlvkonna tuumareaktorid. Komisjoni sõnul peab „Tehnoloogilise teekaardiga“, mis on peamine tulevaste uuringute tehnilist sisu kirjeldav dokument, kaasnema siduv õiguslik raamistik, et komisjon ja raamlepinguosalised liikmesriigid saaksid teha tihedat koostööd ja ühtlustada oma seisukohti enne iga raamlepingu elluviimist käsitlevat olulist otsust.

Euratomy asutamislepingu raames on komisjon jätkanud ühtlasi kahepoolseid läbirääkimisi *tuumaenergia rahuotstarbelise kasutamise ja tuumamaterjalidega varustamise alase koostöö* ning sellealaste teadusuuringute teemal. 2005. aastal lõppesid

(1) KOM(2005) 265.

(2) KOM(2005) 628.

(3) KOM(2005) 627.

(4) EÜT L 283, 27.10.2001.

(5) KOM(2005) 222.

läbirääkimised Ukrainaga tuumaenergia rahuotstarbelise kasutamise lepingu allkirjastamisega. Edusamme on tehtud ka läbirääkimistes Euratomi ja Lõuna-Korea vahelise termotuumaenergeetika alaste teadusuuringute koostöölepingu sõlmimiseks.

Muud rahvusvahelised arengud

Jätkub Euroopa Liidu ja Venemaa energeetikadioloog üleeuroopalise energiaturu väljaarendamiseks kogu kontinendi tasandil. Neli teemarühma – investeringud, infrastruktuurid, energiatõhusus ja kaubavahetus – annavad sellele ühisele eesmärgile vajaliku tõuke. Euroopa Liidu ja Venemaa oktoobris toimunud tippkohtumisel rõhutati nimetatud rühmade töö olulisust.

Aasta jooksul toimunud kaks ministrite kohtumist märgivad ära ka Euroopa Liidu ja Naftat Eksportivate Riikide Organisatsiooni (OPEC) dialoogi alustamise.

Teine samm Euroopa suurema stabiilsuse ja turvalisuse teel tehti *Kagu-Euroopa energiaühenduse loomise kokkuleppe* allkirjastamisega 25. oktoobril. Tegemist on esimese Kagu-Euroopat käsitleva mitmepoolse lepinguga, mis hõlmab Euroopa Liitu ja selle kaheksat Kagu-Euroopa partnerit: Albaaniat, Bosniat ja Hertsegoviinat, Bulgaariat, endist Jugoslaavia Makedoonia Vabariiki, Horvaatiat, Rumeeniat, Serbiat ja Montenegrot ⁽¹⁾ ning ÜRO ajutist missiooni Kosovos (UNMIK). Läbirääkimised Türgiga alles käivad ja peaksid võimaldama riigi hilisema liitumise nimetatud lepinguga.

1. detsembril allkirjastati ELi ja Ukraina vastastikuse mõistmise memorandum, millega luuakse alus süvendatud energeetikakoostööle, hõlmates ka Ukraina tuumaohutuse ning nafta- ja gaasijuhtmete võrgu kontrolli. Taastuva energia, energiatõhususe ja kahjulike gaaside vaba sisetehnoloogia osas on loodud kontaktid ka Hiina ja Indiaga.

Tööjõu liikuvus

Kutsekvalifikatsioonide tunnustamine

2005. aastal tehti oluline samm kvalifitseeritud isikute vaba liikumise lihtsustamiseks liikmesriikide vahel. 7. septembril võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu direktiivi *kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta*. ⁽²⁾ Sellega jõuti lõpule pärast enam kui kolm aastat kestnud õigusloometööd, toetudes komisjoni ettepanekule, mis esitati 2001. aasta märtsis pärast Stockholmi Euroopa Ülemkogul tehtud üleskutset luua ühtlasem, läbipaistvam ja paindlikum kord varem selles valdkonnas kehtinud 15 direktiiviga sätestatud korrast. See on esimene kogu ühenduse süsteemi kaasajastamise katse alates selle loomisest 40 aastat tagasi.

(1) Sealhulgas Kosovo (ÜRO egidi all, vastavalt julgeolekunõukogu 10. juuni 1999. aasta resolutsioonile 1244).

(2) Direktiiv 2005/36/EÜ (ELT L 255, 30.9.2005).

Uues direktiivis on sätestatud kvalifikatsioonide viitetasemed nende vastastikuseks tunnustamiseks liikmesriikide vahel, kuid jäetakse muutmata üldise tunnustamise korda reguleerivad eeskirjad, mida kohaldatakse ametite suhtes, mille minimaalsed koolitustingimused ei ole kooskõlastatud. Lisaks võimaldab direktiiv vältida riiklikest nõuetest kõrvalehoidmist ja seda, et kutsekvalifikatsioone lastakse tunnustada teises liikmesriigis, nõudes seejärel nende tunnustamist omakorda päritoluriigis. Direktiivi reguleerimisalasse kuuluvad ka reguleeritud vabad elukutsed. Lisaks on reguleeritud elukutse allutatud piiriüleste teenuste ajutise osutamise raames vastuvõtva liikmesriigi kutsekvalifikatsioonidega seotud ametialaste ja distsiplinaarreeglite täitmisele. Direktiivis on korratud ka arsti ja hambaravi erialade automaatse tunnustamise põhimõtet teatud tingimuste täitmisel. Ning lõpuks sätestatakse selles ka komisjoni kohustus konsulteerida asjaomaste kutsealade ekspertidega.

Liikuvus ja koolitus

Hariduse ja koolitusega seotud riikidevahelise liikuvuse julgustamiseks ja toetamiseks tegi komisjon 23. septembril ettepaneku liikuvust käsitleva Euroopa kvaliteediharta elluviimiseks.⁽¹⁾ Nimetatud algatuse eesmärk on töötada välja peamised põhimõtted liikuvusprotsessi kavandamiseks, elluviimiseks ja jälgimiseks.

Töötajate liikuvuse ja sotsiaalkindlustusskeemide kooskõlastamise valdkonnas tehtud edusammud on esitatud käesoleva aruande III peatükis.

Siseturu areng

Üldine strateegia

Taust

Siseturg on 2005. aastal uuendatud Lissaboni strateegia oluline osa. Peamised ühenduse tasandi suunised kõnealuses valdkonnas sisalduvad Lissaboni programmis. Kuid nende õige elluviimine kuulub iga liikmesriigi vastutusalasse. Ühenduse või riigi tasandil seatud suunis on oluline, et luua ja säilitada igas majandusharus hästi toimivat siseturgu, et saada täielikult osa oma tõenäolisest suuremast panusest majanduskasvu ja tööhõivesse ja et pakkuda lihtsamini saavutatavat heaolu kõikidele kodanikele, olgu tegemist siis tarbijate või tootjatega.

(1) KOM(2005) 450.

Üldised tendentsid

2005. aastal saavutati edu siseturgu käsitlevate õigusaktide liikmesriikide õigusaktidesse ülevõtmise puudujäägi vähendamise osas. Lisaks sellele võeti olulisi meetmeid halduskoostöö arendamiseks kõnealuses valdkonnas. Viidi lõpule *siseturu infosüsteemi* katsetusjärk ning täiustati vaidluste lahendamiseks loodud võrku „*Solvit*”.

Teenuste direktiivi ettepanekut ⁽¹⁾ käsitlevad läbirääkimised edenesid tehnilises plaanis nõukogu tasandil ning ka parlamendi töös tehti edusamme, kui Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komitee olid esitanud oma seisukoha kõnealuse tundliku teema kohta.

Võeti vastu direktiiv *kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta*. ⁽²⁾

Finantsteenuste tegevuskava ⁽³⁾ järgimise küsimuses algatati suvel laiapõhjaline arutelu, et jõuda selle, komisjoni viie järgmise aasta siseturupoliitika peamise eesmärgi elluviimiseni.

Sellel aastal õigusraamistiku parendamiseks tehtud pingutused ⁽⁴⁾ peaksid andma oma panuse siseturu paremaks toimimiseks ning ettevõtete koormavate halduskulude vähendamiseks.

Üldhuviteenused

9. veebruari arvamuses rõhutas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et *valge raamat*, mille komisjon esitas 2004. aastal ühtlase poliitika tagamiseks üldhuviteenuste valdkonnas, ⁽⁵⁾ on hea alus sellise poliitika peamiste elementide arendamisele. Lisaks leiab ta, et sellised teenused täiendavad Lissaboni strateegia kolmikut „majandus, ühiskond, keskkond”. Regioonide Komitee, avaldades 23. veebruaril omalt poolt arvamust valge raamatu kohta, leidis, et need teenused on osa väärtuste süsteemist, millele on rajatud Euroopa Liidu ja liikmesriikide eksisteerimine. Komitee kinnitab oma veendumust, et üldine juurdepääs kõrgekvaliteedilistele ning mõistliku hinnaga osutatud üldhuviteenustele on kogu liidu majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse peamine element. Komisjon omalt poolt kinnitas 23. märtsi aruandes ⁽⁶⁾ postiteenuste direktiivi ⁽⁷⁾ kohaldamise kohta, et üldiselt on selle sektori reform Euroopa Liidus hästi edenenud.

(1) KOM(2004) 2.

(2) Vt eespool osutatud osa „Tööjõu liikuvus”.

(3) KOM(1999) 232.

(4) Vt käesoleva aruande I peatüki 3. jagu „Parem õigusloome”.

(5) KOM(2004) 374.

(6) KOM(2005) 102.

(7) Direktiiv 97/67/EÜ (EÜT L 15, 21.1.1998). Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 2002/39/EÜ (EÜT L 176, 5.7.2002).

Finantsteenused

Taust

Finantsteenuste tegevuskava

Aastal 1999 töötas komisjon välja tegevuskava finantsteenuste ühtse turu parandamiseks viie järgmise aasta jooksul, toetudes eelkõige vastuvõtmist vajavate õiguslike meetmete ajakavale ⁽¹⁾. Aastal 2004 leidis nõukogu, et õigusloome etapp on lõpule jõudnud ja edaspidi tuleks esmatähtsaks pidada õigusaktide kohaldamist.

28. aprilli resolutsioonis väljendas Euroopa Parlament heameelt finantsteenuste tegevuskava teostamise üle õigusaktide ettepanekute osas, kuna kavandatud 42 meetmest oli 39 juba vastu võetud.

Aastal 2005 on vastu võetud uued direktiivid. Neis käsitletakse peamiselt *autode kindlustust* ⁽²⁾ ja *edasikindlustuse* ⁽³⁾ tegevusi. *Investeeringisühingute ja krediidasutuste omavahendite adekvaatsust* käsitleva määruse on Euroopa Parlament juba heaks kiitnud ning see ootab nüüd nõukogu heakskiitu.

Komisjon on vastu võtnud *makseteenuste* direktiivi ettepaneku ⁽⁴⁾ ja määrusettepaneku *raha ülekandmisel edastatava, maksjaga seotud teabe kohta* ⁽⁵⁾. Komisjon omalt poolt esitas sarja *rohelisti raamatuid* avalikuks aruteluks:

- 3. mail roheline raamat *finantsteenuste poliitika kohta ajavahemikuks 2005–2010* ⁽⁶⁾ eesmärgiga konsolideerida saavutatud edusammud integreeritud, avatud ja konkurentsivõimelise Euroopa finantsturu loomise suunas; rohelistes raamatus on toodud välja kolm valdkonda, mis väärivad erilist tähelepanu: investeerimisfondid, jaefinantsteenused ja varahaldus. Neid prioriteete toetas nõukogu oma 11. oktoobri istungil;
- 12. juulil roheline raamat Euroopa Liidu *investeeringisfondide õigusraamistiku tõhustamiseks*, ⁽⁷⁾ eelkõige selleks, et vastata tööstuses toimuvatele sügavatele struktuurilistele muudatustele fondide äritegevuse valdkonnas;
- 19. juulil roheline raamat *hüpoteeklaenu* kohta Euroopa Liidus, ⁽⁸⁾ et hinnata muuhulgas komisjoni sekkumise asjakohasust nimetatud sektori puhul. Eesmärk on ka julgustada asjaomaste turgude tugevamat integratsiooni määravates

(1) KOM(1999) 232.

(2) Direktiiv 2005/14/EÜ (ELT L 149, 11.6.2005).

(3) Direktiiv 2005/68/EÜ (ELT L 323, 9.12.2005).

(4) KOM(2005) 603.

(5) KOM(2005) 343.

(6) KOM(2005) 177.

(7) KOM(2005) 314.

(8) KOM(2005) 327.

valdkondades, nagu tarbijakaitse, õigusküsimused, hüpoteeklaenu tagatis ja hüpoteeklaenu rahastamine.

Lisaks sellele võeti 1. detsembril ⁽¹⁾ vastu *valge raamat finantsteenuste poliitika kohta ajavahemikuks 2005–2010*.

Kapitali vaba liikumine

2005. aastal saavutatud edusammud õigusaktide osas kuuluvad *rahapesu vastase võitluse* raamidesse, mida toetab ka kuritegevuse ja terrorismi vastast võitlust käsitlevate sätete tugevdamine. Need edusammud väljenduvad kahe õigusakti vastuvõtmises Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt:

- ühelt poolt määrus ühendusse sisse toodava või ühendusest välja viidava *sularaha kontrollimise kohta*. ⁽²⁾ Nimetatud määrusega on kehtestatud liikmesriikidele kohustus jälgida, et reisijad, kellel on kaasas sularaha 10 000 euro väärtuses või rohkem või sellega võrdne summa muud valuutat või lihtsalt konverteeritavaid vahendeid, peavad selle summa Euroopa Liidu piire ületades deklareerima;
- teiselt poolt direktiiv *rahandussüsteemi rahapesu eesmärgil kasutamise vältimise kohta*. ⁽³⁾ Nimetatud direktiiviga viiakse ühenduse õigus vastavusse rahvusvahelise rahapesuvastase töökonna (FATF), mis on rahvusvaheline rahapesu ja terrorismi rahastamisega võitlev organ, 2003. aasta juunis muudetud 40 soovitusega. Direktiivi kohaldatakse rahandussektori ning selliste elukutsete suhtes nagu advokaadid, notarid, raamatupidajad või kinnisvaramaaklerid. Selle reguleerimisala hõlmab ka kõiki kaupade tarnijaid, kui sularahamaksud ületavad 15 000 eurot. Direktiiviga hõlmatud isikud peavad eelkõige: tuvastama ja kontrollima oma kliendi isiku, teostama kliendiga toimuva ärisuhte seiret ja teatama rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlustest riigiasutustele.

Kaupade vaba liikumine

Komisjon on teostanud EÜ asutamislepingu artikli 28 ja sellele järgnevate artiklite kohast *riiklike meetmete järelevalvet*, tagamaks liikmesriikide vastastikuse tunnustamise põhimõtte (2005. aastal registreeris komisjon 168 uut kaebust ja komisjoni enda uurimise tulemusel avastatud juhtu nimetatud valdkonnas) ning direktiivi 98/34/EÜ kohaldamist, et näha ette uute takistuste esilekerkimist siseturul ja edendada läbipaistvuse, ennetamise ja parema regulatsiooni põhimõtteid. 1. detsembriks olid liikmesriigid teatanud 664 meetmest ja komisjon oli väljastanud 48 üksikasjalikku arvamust. Selline tagasiside komisjoni poolt tõi kaasa riiklike tekstide kohandamise vastavalt ühenduse õigustiku nõuetele. Komisjon viis ühtlasi läbi turvanõuete

⁽¹⁾ KOM(2005) 629.

⁽²⁾ Määrus (EÜ) nr 1889/2005 (ELT L 309, 25.11.2005).

⁽³⁾ Direktiiv 2005/60/EÜ (ELT L 309, 25.11.2005).

haldamise riiklike meetmete kontrolli, kuna liikmesriigid on toonud välja, et haldamise tõttu tuleks neile kõnealuste direktiivide osas erand teha.

Tehniliste normide vastavusseviimine on jätkunud toodete vaba liikumise eesmärgil ning põhinedes tervise, ohutuse ja keskkonna kaitset tagavatel reeglitel. Euroopa Parlament ja nõukogu on seega võtnud vastu mitmeid direktiive sellistes valdkondades nagu mootorsõidukid (kuus), ravimid (üks), ohtlikud ained (üks) ja masinate müra (üks). Eelkõige võib rõhutada, et 6. juulil võeti vastu direktiiv⁽¹⁾, millega kehtestatakse raamistik *ökodisaini* nõuete sätestamiseks energiat tarbivatele toodetele, näiteks kodumasinatele. Aidates kaasa säästvale arengule ja energiavarustuse ohutusele, püütakse uue direktiiviga tagada kõnealuste toodete vaba liikumine siseturul.

Omalt poolt võttis komisjon vastu terve rea meetmeid, et kohandada vastavalt tehnika arengule valdkondi, nagu mootorsõidukid ja traktorid (viis), kosmeetika (kolm), ravimid (üks), ohtlikud ained ja valmistised (kaks), ning ehituse, elektromagnetilise ühilduvuse, ravimite ja mänguasjade alaste direktiivide sätete haldusmeetmeid. Lisaks sellele esitas ta ka mitu uut ettepanekut, eriti laste jaoks ettenähtud ravimite osas, lihtsustades ravimite turule toomise lubade andmise eeskirju ja Euroopa standardimise rahastamist.

Ülejäänud teavet kaupade vaba liikumise kohta käsitletakse osas „Tootepoliitika“ (vt eespool).

Äriühinguõigus ja ettevõtete juhtimistavad

Eesmärgiga lihtsustada *piiriülest ühinemist* eri liikmesriikide äriühingute vahel võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu direktiivi riiklike õigusaktide erinevustega seotud takistuste vähendamiseks, säilitades samas töötajate osavõtuõigused⁽²⁾. Et taastada finantsteabe usaldusväärsus ja tugevdada Euroopa Liidu kaitset 2004. aasta „Parmalati“ tüüpi skandaalide eest, võttis Euroopa Parlament vastu direktiivi, mille eesmärk on parandada *äriühingute põhikirjalist auditeerimist* kogu Euroopa Liidu territooriumil, ning ootab sellele nõukogu heakskiitu. Sama võib öelda ka äriühingute *raamatupidamisalast* õigust käsitleva neljanda ja seitsmenda direktiivi kohta.

Intellektuaalomand

Protestiks nõukogu märtsikuisse ühise seisukoha vastu, milles ei toetatud ühtegi esimesel lugemisel esitatud muudatusettepanekut, lükkas Euroopa Parlament teisel lugemisel 6. juulil tagasi direktiivi ettepaneku *arvuti abil tehtud leiutiste patenteeritavuse* kohta.⁽³⁾

(1) Direktiiv 2005/32/EÜ (ELT L 191, 22.7.2005).

(2) Direktiiv 2005/56/EÜ (ELT L 310, 25.11.2005).

(3) KOM(2002) 92.

Komisjon aga esitas 14. juulil aruande patendiõiguse arengu kohta *biotehnoloogia ja geenitehnoloogia* valdkonnas,⁽¹⁾ pannes rõhuasetuse geenijärjestuse ja tüvirakkude problemaatikale. 18. oktoobril võttis komisjon vastu soovitusel autoriõiguste kollektiivse piiriülese haldamise ning sellega kaasnevate õiguste kohta seaduslike sidusmuusikateenuste vallas, et soodustada selliste uute internetipõhiste teenuste täiemahulist arengut nagu soovitava muusika veebilevi või allalaadimine.⁽²⁾

Peale selle jõudsid nõukogu ja Euroopa Parlament 1. detsembril esimesel lugemisel kokkuleppele ettepanekus komisjoni määruse kohta, mille kohaselt lubatakse ettevõtetel toota litsentsi alusel *patenteeritud ravimite koopiaid* arenguriikidesse eksportimiseks.⁽³⁾ Sundlitsentsi määrus on eriliselt oluline, arvestades Euroopa Liidu suhteid nende riikidega. Kokkulepe, milleni kaasotsustajad jõudsid, on suureks poliitiliseks märgiks Maaailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) ministrite nõupidamise Hongkongis toimuvatel läbirääkimistel. WTO üldnõukogu 2003. aasta augustikuu otsuse kohaselt luuakse nimetatud määrusega süsteem, mille alusel Euroopa Liidu ettevõtted võivad taotleda litsentsi, et toota ilma patendiomanike loata tervishoiu-probleemide käes kannatavatesse arenguriikidesse saatmiseks mõeldud ravimeid.

Andmekaitse

Seoses terrorivastase võitlusega allkirjastasid ühendus ja Kanada 3. oktoobril lepingu, mille kohaselt on lennuettevõtetel, kes korraldavad lende Euroopa Liidust Kanadasse, õigus edastada Kanada riigiasutustele *teatavaid andmeid reisijate kohta*. Selle õigusega, mis sarnaneb samalaadse, 2004. aastal Ameerika Ühendriikidega allkirjastatud lepingus sätestatud õigusega, taotletakse võimalikku turvariski kujutavate reisijate tuvastamise lihtsustamist. Euroopa Parlament, kes eelmise lepingu vastu kaebuse esitas, keeldus andmast juulikuu istungjärgul oma nõusolekut Kanadaga sõlmitavale lepingule.

Kliiring ja arveldamine

Nõukogu volitas komisjoni alustama grupiga „Unidroit“ läbirääkimisi konventsiooni projekti üle, mille kavandatud pealkiri on „Vahendaja käes olevate finantsdokumentide suurema juriidilise turvalisuse suunas“.

Kasulik teave ja viited

- Ettevõtted:
http://europa.eu.int/comm/enterprise/index_fr.htm.
- Uuenduste tulemustabel:
<http://trendchart.cordis.lu/>.

(1) KOM(2005) 312.

(2) K(2005) 3764.

(3) KOM(2004) 737.

- Teadusuuringute peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/research/index_fr.cfm.
- Rahvusvaheline katsetermotuumareaktor ITER:
<http://www.iter.org/index.htm>.
- Teadusuuringute Ühiskeskus:
<http://www.jrc.cec.eu.int/>.
- Kosmos:
http://europa.eu.int/comm/space/index_en.html.
- Euroopa Keskpank:
<http://www.ecb.int/>.
- Infoühiskonna ja meedia peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/dgs/information_society/index_fr.htm.
- Haridus:
http://europa.eu.int/comm/education/index_fr.html.
- Transpordi ja energia peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/dgs/energy_transport/index_fr.html.
- Euratom:
http://europa.eu.int/comm/euratom/index_en.html.
- Töötajate vaba liikumine:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/free_movement/index_fr.htm.
- Siseturg:
http://europa.eu.int/comm/internal_market/index_fr.htm.
- Kapitali vaba liikumine:
http://europa.eu.int/comm/economy_finance/about/activities/activities_freecapitalmovement_en.htm.

III peatükk

Solidaarsus

1. jagu

Majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse tugevdamine ja uued väljavaated

Piirkondlik mõõde

Taust

Seoses ettepanekutega, mis käsitlevad aastate 2007–2013 finantsperspektiivi, tegi komisjon 2004. aastal ettepaneku 2006. aasta järgse majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse uue struktuuri kohta.⁽¹⁾ Struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondide sihipärasemal sekkumisel põhinev struktuur peaks laienenud Euroopa Liidus täitma kolme esmatähtsat eesmärki: lähenemine, mis peaks toetama majanduskasvu ja töökohtade loomist liikmesriikides ja vähimarenenud piirkondades; piirkondlik konkurents ja tööhõive, mis peaksid soodustama muudatusi selles valdkonnas; üleeuroopaline piirkondlik koostöö, mis peaks edendama harmoonilist ja tasakaalustatud arengut Euroopa Liidu territooriumil. Rakendusliku poole pealt toetab komisjon muu hulgas programmide koostamise strateegiapõhisemaks muutmist, vastutuse ulatuslikumat detsentraliseerimist, tihedamaid ja läbipaistvamaid partnerlussuhteid ning haldussüsteemi lihtsustamist.

Lissaboni eesmärkidega kooskõlas olev strateegia

Mais esitas komisjon dokumendi,⁽²⁾ milles käsitleti ühtekuuluvuspoliitika rolli majanduskasvu ja tööhõive suurendamise tegevuskava rakendamisel ja kõnealuse

(1) KOM(2004) 492, KOM(2004) 493, KOM(2004) 494, KOM(2004) 495 ja KOM(2004) 496.

(2) KOM(2005) 192.

poliitika tuleviku üle peetavat arutelu, ning seejärel sõnastas komisjon 5. juulil⁽¹⁾ kõnealuse valdkonna *strateegilised suunised aastateks 2007–2013*. Nende peamine eesmärk on määratleda ühenduse prioriteedid ühtekuuluvuspoliitika valdkonnas, et seeläbi suurendada sünergiaid Lissaboni strateegiaga ja aidata kaasa selle elluviimisele kooskõlas majanduskasvu ja töökohtade loomise komplekssete suunistega.

Terve aasta jooksul toimusid institutsioonides tulised arutelud Euroopa edasise ühtekuuluvuspoliitika üle. Euroopa Parlament toetas juulikuisel esimesel lugemisel toimunud hääletamisel kõiki komisjoni ettepanekuid. Ka Regioonide Komitee ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetasid ettepanekuid ja andsid oma panuse ühtekuuluvuspoliitika üle peetavasse debatti, et tuua Euroopa lähemale nii piirkondliku ja kohaliku tasandi poliitilistele otsustajatele kui ka organiseeritud kodanikuühiskonnale.

Uue õigusliku raamistiku loomine

2005. aastal jätkusid tööd eelkirjeldatud uue struktuuri õigusliku raamistiku loomisel seoses tulevaste *struktuurifondide* ja *ühtekuuluvusfondidega*, mis on kutsutud rahastama majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse poliitika eesmärkide elluviimist võimaldavaid meetmeid. Eelkõige *struktuurifondide uue põlvkonna* puhul soovis komisjon võtta arvesse Regioonide Komitee, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Euroopa Parlamendi seisukohti ning seepärast muutis ta oktoobris⁽²⁾ 2004. aastal esitatud esialgset ettepanekut.

Sotsiaalne mõõde

Taust

Sotsiaalvaldkonnas on eriti oluliseks muutunud Lissaboni strateegiaga seotud ajakavade rööpsus. 2005. aasta oli pöördelise tähtsusega: vaheläbivaatamise käigus anti Lissaboni strateegiale hoogu juurde ja ühenduse tasandil ühendati omavahel kaks sotsiaalpoliitika tegevuskava. Sel aastal jõudis lõpule 2000. aasta detsembris (st mõned kuud pärast Lissaboni strateegia vastuvõtmist) Nice'is kogunenud Euroopa Ülemkogu heakskiidetud sotsiaalmeetmete kava, mille eesmärk oli tulla aastatel 2000–2005 toime uute sotsiaalsete väljakutsete ja vajadustega, mis olid seotud eelkõige tööhõive ja üldise sotsiaalse raamistikuga, võttes arvesse üleilmastumist ja Euroopa Liidu laienemist.

(1) KOM(2005) 299.

(2) KOM(2005) 523.

Sotsiaalpoliitika uus tegevuskava

9. veebruaril esitles komisjon sotsiaalmeetmete kava, mis hõlmas ajavahemikku kuni aastani 2010 ja mille moto on „*Sotsiaalne Euroopa maailmamajanduses: töökohad ja võimalused kõigile*”. (1) Uue raamistikuga peaks kaasnema lisandväärtus kahel tasandil: riikide süsteemide kaasajastamise edendamine põhjalike majanduslike ja sotsiaalsete muudatuste taustal; ühtse turu harmoonilise toimimise toetamine, mille käigus tagatakse ka põhiõiguste ja ühiste väärtuste austamine. Komisjon kirjeldas ühenduse vahendite kogumit, mis on vajalik, et parandada tegevuskava elluviimise kvaliteeti, ning tutvustas olulisimaid meetmeid kahes peamises valdkonnas, mis peegeldavad kogu komisjoni ametiaega läbivaid strateegilisi eesmärke: heaolu ja solidaarsus.

Kevadine Euroopa Ülemkogu kiitis komisjoni kõnealust algatust kui panust Lissaboni strateegia elluviimisse, mis tugevdas samal ajal täieliku tööhõive poole pürgimisele ja suuremale sotsiaalsele ühtekuuluvusele toetuvat *sotsiaalse Euroopa mudelit*.

Töehõive

Januaris võttis komisjon vastu ühise *töehõivearuande eelnõu aastateks 2004–2005*, (2) mille aluseks olid peamiselt riikide töehõivealased tegevuskavad, mille liikmesriigid olid esitanud 2004. aasta sügisel. Aruanne, mille nõukogu märtsis heaks kiitis, annab ülevaate töehõive olukorrast ja sisaldab hinnangut liikmesriikide edusammudele asjaomaste suuniste ja soovitude rakendamisel. Aprillis võeti vastu kõnealuste suuniste läbivaadatud versioon. (3)

Lissaboni strateegia taaskäivitamisega seoses esitas komisjon 31. märtsil oma nägemuse (4) *ettevõtete ümberkorraldamise* sotsiaalse mõju kohta. Komisjon leiab, et korralikult planeerituna võivad sellised ümberkorraldused olla majandusliku ja sotsiaalse edu tagatiseks eeldusel, et ettevõtjad suudavad neid kiiresti ja tulemuslikult hallata ning et poliitiliste meetmetega aidatakse luua neile soodsad tingimused. Euroopa Liit saab selles protsessis osaleda, tagades pikemas perspektiivis asjaomaste poliitiliste meetmete sidususe, mis on vajalik inimressursi kadude vältimiseks, soodustades kõigi huvitatud isikute osalemist ning võttes arvesse kohalikku tasandit, sest just seal on muudatuste kavandamine kõige tõhusam. Septembris võeti selline üldine lähenemine hästi vastu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees, kus rõhutati muu hulgas sotsiaalse dialoogi olulisust ja palkade mõju kõnealuses kontekstis. Detsembrikuisel istungil käsitleti kõnealust teemat veelgi üksikasjalikumalt. Novembrikuisel istungil väljendas oma arvamust komisjoni teatise kohta ka Regioonide Komitee.

(1) KOM(2005) 33.

(2) KOM(2005) 13.

(3) Vt käesoleva aruande II peatüki 1. jagu „Majandus- ja sotsiaalkeskond”.

(4) KOM(2005) 120.

9. juuni resolutsioonis toetas ka Euroopa Parlament eelkõige fiskaal-, majandus- ja rahanduspoliitika suuremat sidusust ning lisas, et liikmesriikides tuleks nimetatud poliitikasuundade ümberkorraldamisel võtta piisavalt arvesse Euroopa eesmärki tagada tööhõive ja sotsiaalkaitse kõrge tase.

Sotsiaalkaitse ja sotsiaalne kaasatus

Jaauanuaris võttis komisjon vastu *sotsiaalsed kaitset ja sotsiaalsed kaasatust käsitleva ühisaruande* projekti,⁽¹⁾ milles ta käsitles sotsiaalsed kaasatust ning riiklikke vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise programme, aga ka pensionide küsimust. Komisjon esitas dokumendis kooskõlastamise avatud meetodi rakendamise põhjal tehtud järeldused, et neid võetak arvesse Lissaboni strateegia iga-aastaselt hindamisel. Märtsis kiitis nõukogu aruande heaks.

Töötajate liikuvus ja sotsiaalkindlustuskeemide kooskõlastamine

Aasta pärast seda, kui 1. juunil 2004 võeti kasutusele *Euroopa tervisekindlustuskaart*,⁽²⁾ on kaardil Euroopa Liidus juba üle 30 miljoni kasutaja. Selline populaarsus osutab lisandväärtusele, mille on kodanike silmis omandanud vahend, mis võimaldab ühendada kõigi kategooriate kindlustatute õigused seoses juurdepääsuga tervishoiuteenustele muudes liikmesriikides kui pädev liikmesriik, lihtsustades samal ajal patsientide suhtes kohaldatavaid menetlusi. 9. juuni resolutsioonis avaldas Euroopa Parlament soovi, et arendataks ka muid vahendeid, mis edendaksid patsientide liikumist Euroopa Liidus.

Lisaks muudeti ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes *sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamist* käsitlevaid õigusakte⁽³⁾ 13. aprillil⁽⁴⁾ ja seda kolmel põhjusel: võtmaks arvesse Euroopa Kohtu viimase aja kohtulahendeid, hõlbustamaks kõnealuste õigusaktide kohaldamist ja võtmaks arvesse muudatusi liikmesriikide sotsiaalkindlustuse alastes õigusaktides.

Et võimaldada töötajatel lihtsamini vahetada tööd ja liikuda ühest riigist teise kooskõlas läbivaadatud Lissaboni strateegiaga, esitas komisjon *pensionioõiguste* vallas 20. oktoobril pärast ulatuslikke konsultatsioone direktiiviettepaneku, mille eesmärk on parandada *täiendavate pensionioõiguste* kaasaskantavust.⁽⁵⁾ Seeläbi soovitakse eelkõige vähendada takistusi, mis on seotud pensionioõiguste omandamise tingimuste, seisvate pensionioõiguste säilitamise tingimuste ja omandatud õiguste ülekandmisega. Lisaks tegi komisjon ettepaneku parandada teavet, mida antakse töötajatele liikuvuse mõju kohta täiendavatele pensionioõigustele.

(1) KOM(2005) 14.

(2) Määrus (EÜ) nr 631/2004 (ELT L 100, 6.4.2004).

(3) Määrus (EMÜ) nr 1408/71 (EÜT L 149, 5.7.1971).

(4) Määrus (EÜ) nr 647/2005 (ELT L 117, 4.5.2005).

(5) KOM(2005) 507.

Eelarvemenetluse raames tegi komisjon ettepaneku korraldada *Euroopa aasta 2006 „Euroopa tööturu väljakujundamine“*, mis on pühendatud töötajate liikuvusele.

Võitlus diskrimineerimisega

1. juunil avaldas komisjon raamstrateegia,⁽¹⁾ mis on jätk 2004. aasta rohelisele raamatule „Võrdõiguslikkus ja mittediskrimineerimine laienenud Euroopa Liidus“⁽²⁾. Selle algatuse peamine eesmärk on tagada tõhus õiguslik kaitse diskrimineerimise eest ning lisaks pannakse selles paika lähenemine, mis hõlmab diskrimineerimise kõiki (sageli väga keerukaid) põhjuseid ning millesse on kaasatud nii kõik sidusrühmad kui ka üldsus. Kõnealust uut lähenemist peegeldab veel teinegi ettepanek: kuulutada 2007. aasta Euroopa aastaks „Võrdsed võimalused kõigile“.⁽³⁾ Euroopa Parlament omakorda esitas 9. juuni resolutsioonis üleskutse kiirendada sotsiaalse kaasamise protsessi Euroopa Liidu uutes liikmesriikides.

Lisaks võttis komisjon 28. novembril vastu teatise, milles käsitleti *puuetega inimeste* olukorda laienenud Euroopa Liidus⁽⁴⁾ ja milles määrati muu hulgas kindlaks puuetega inimesi toetava ühenduse tegevuskava (2004–2010) teise etapi (2006–2007) prioriteetsed valdkonnad.

Naiste ja meeste võrdõiguslikkus

14. veebruaril võttis komisjon vastu *aruande naiste ja meeste võrdõiguslikkusest*,⁽⁵⁾ mis hõlmab esmakordselt kogu laienenud Euroopa Liitu ja mis esitati kevadisele Euroopa Ülemkogule. Aruandes kirjeldati vastavalt meeste ja naiste olukorra peamisi arengusuundi hariduse, tööhõive ja ühiskondliku elu valdkonnas.

Lisaks eelöeldule tähistati möödunud aastal kümne aasta möödumist *Pekingi ülemaailmsest naiste konverentsist* ning mitu institutsiooni⁽⁶⁾ otsustas kinnitada, et Euroopa Liit toetab endiselt 1995. aasta septembris peetud konverentsi eesmärkide ja tegevuskava elluviimist. Oodates uue raamprogrammi kehtestamist aastateks 2007–2013, pikendati meeste ja naiste võrdõiguslikkuse valdkonnas 7. septembril⁽⁷⁾ ühe aasta pikkuse üleminekuperioodi võrra kaht ühenduse kehtivat tegevuskava, mis oleksid pidanud lõppema 31. detsembril 2005.

(1) KOM(2005) 224.

(2) KOM(2004) 379.

(3) KOM(2005) 225.

(4) KOM(2005) 604.

(5) KOM(2005) 44.

(6) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus (9. veebruar); Euroopa Parlamendi 10. märtsi resolutsioon; nõukogu järeldused (2. juuni).

(7) Otsus nr 1554/2005/EÜ (ELT L 255, 30.9.2005).

Komisjon omakorda tegi 8. märtsil ettepaneku⁽¹⁾ luua *Euroopa soolise võrdõiguslikkuse instituut*. Instituut on sõltumatu asutus, kelle ülesanne on pakkuda tehnilist tuge ühenduse institutsioonidele ja liikmesriikidele, et aidata neil edendada ja ellu viia Euroopa Liidu asjaomast poliitikat. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee esitasid vastavalt 28. septembril ja 12. oktoobril oma seisukohad vaesuse tõttu kannatavate naiste olukorra kohta, sest ebakindlus mõjutab sageli enam naisi kui mehi. 13. oktoobri resolutsioonis käsitles kõnealust teemat ka Euroopa Parlament.

Sotsiaalne dialoog

18. juulil võttis nõukogu vastu direktiivi, mille eesmärk on rakendada Euroopa Raudteede Ühenduse (CER) ja Euroopa Transporditöötajate Föderatsiooni (ETF) vahel sõlmitud kokkulepet piiriüleseid koostalitlusteenuseid osutavate liikuvate töötajate tööttingimuste teatavate aspektide puhul.⁽²⁾

Komisjon käivitas aprillis tööturu osapooltega peetavate konsultatsioonide esimese etapi, mille käigus arutatakse teatavate töötervishoiu ja tööohutuse alaste direktiivide rakendamise aruannete standardimist ja ratsionaliseerimist. Konsultatsioonide teine etapp käivitati oktoobris.

29. septembril toimus Brüsselis *kümnes tööturu osapoolte dialoogi käsitlev tippkohtumine*, mida juhtis komisjoni president J. M. Barroso. Tippkohtumise ajal sai täis 20 aastat ajast, mil Euroopa Liidus institutsionaliseeriti tööturu osapoolte vaheline dialoog, ning kohtumise käigus pöörati erilist tähelepanu tööturu osapoolte rollile Euroopa Liidu strateegias, mille eesmärk on suurendada majanduskasvu ja luua töökohti Lissaboni strateegia raames.

Demograafilise olukorraga seotud küsimused

Pisut enne seda, kui kevadel kogunenud Euroopa Ülemkogu taaskäivitas Lissaboni strateegia, võttis komisjon 16. märtsil vastu rohelise raamatu pealkirjaga „*Silmitsi demograafiliste muutustega – uus põlvkondadevaheline solidaarsus*“.⁽³⁾ Praegused muutused Euroopa Liidu demograafilises olukorras on ulatuslikumad ja tõsisemad kui kunagi varem ning nende peamisi põhjusi on kolm: keskmise eluea pidev pikenemine, üle 60aastaste osakaalu suurenemine ja järjepidevalt madal sündivus. Komisjon leiab, et demograafiliste muutuste tagajärjel tekib uuelaadne ühiskond ning sellises olukorras peavad kõik andma oma panuse ja tekkima peab uus põlvkondadevaheline solidaarsus. Euroopa Liit peab püüdlema kolme esmatähtsa eesmärgi saavutamise suunas: muuta iive uuesti positiivseks, tagada põlvkondadevaheline tasakaal ja leida

(1) KOM(2005) 81.

(2) Direktiiv 2005/47/EÜ (ELT L 195, 27.7.2005).

(3) KOM(2005) 94.

uusi võimalusi ealiste üleminekute jaoks. Rohelise raamatuga käivitatud konsultatsiooniprotsessi abil soovib komisjon koondada Euroopa Liidu eri sidusrühmade ja huvigruppide arvamused, et teha kindlaks, milliseid üldisi poliitikasuundi võiks paika panna või tugevdada nii Euroopa Liidu kui ka riikide tasemel. Regioonide Komitee väljendas oma arvamust kõnealuse dokumendi kohta novembrikuisel istungil ning rõhutas, et arutelu peaks toimuma ka piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee leidis detsembrikuisel istungil, et demograafilist arengut saab muuta pigem pikaajaliste meetmete kui lühiajaliste lahenduste abil.

Kasulik teave ja viited

- Struktuurimeetmed:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/funds/prord/sf_fr.htm.
- Euroopa Sotsiaalfond:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/esf2000/index-fr.htm.
- Sotsiaalpoliitika tegevuskava:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_policy_agenda/social_pol_ag_fr.html.
- Ühisaruanne:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/employment_strategy/employ_fr.htm.
- Sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamine:
http://europa.eu.int/comm/employment_social/social_security_schemes/index_fr.htm.

2. jagu

Solidaarsus tulevaste põlvkondadega ja säästev areng

Keskkond

Taust

Kodanike üldine teadlikkus keskkonnaküsimustes on Euroopa Liidu keskkonnapoliitikat oluliselt mõjutanud, ajendades eriti soovi lõimida see poliitika kõigi teiste poliitikavaldkondadega, nagu näitab tehtud töö seoses keskkonna rahastamisvahendi LIFE+ kehtestamisega. (1)

(1) KOM(2004) 621.

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika järgib praegu Euroopa Liidu kuuendas keskkonnaalases tegevuskavas (1) kindlaks määratud eelisvaldkondi, nimelt:

- *kliimamuutustega võitlemine;*
- *looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitsmine;*
- *keskkonna, tervise ja elukvaliteedi säilitamine;*
- *loodusvarade säilitamine.*

See 10 aastaks tehtud tegevuskava pani komisjonile kohustuse töötada välja seitse temaatilist strateegiat:

- *õhusaaste;*
- *jäätmete vältimine ja ringlussevõtmine;*
- *merekeskkonna kaitse ja säilitamine;*
- *pinnasekaitse;*
- *pestitsiidide mõistlik kasutamine;*
- *maavarade säästlik kasutamine;*
- *linnakeskkond.*

Aastal 2005 võeti vastu neli neist temaatilistest strateegiatest, nimelt need, mis käsitlevad õhusaastet, merekeskkonda, jäätmeid ja loodusvarasid. Teised strateegiad on lõpetamisjärgus.

Säästev areng

Taust

Säästvat arengut võib defineerida kui igäihe paremat elukvaliteeti praegu ja tulevaste põlvkondade jaoks. Tegemist on arenguvisioniga, mis ühendab majanduslikku arengut, keskkonnakaitset ja sotsiaalset õiglust.

2001. aasta juunis kiitis Göteborgi Euroopa Ülemkogu heaks komisjoni kavandatud säästva arengu strateegia („Säästev Euroopa parema maailma nimel: Euroopa Liidu säästva arengu strateegia“). Selles Lissaboni strateegiat täiendavas strateegias tehakse ettepanekuid Euroopa kodanike healuga seotud ning eriti kliimamuutusi, vaesust ja terviseriske käsitlevate meetmete kohta.

9. veebruaril (2) esitas komisjon kokkuvõtte 2001. aastal väljatöötatud üldise strateegia kohta, et hinnata ühelt poolt tehtud edusamme ja teiselt poolt tuleviku üldisi suundi. See kokkuvõtte ei olnud üksnes töövahend, vaid selle eesmärgiks oli ka teiste

(1) Otsus nr 1600/2002/EÜ (EÜT L 242, 10.9.2002).

(2) KOM(2005) 37.

institutsioonide reaktsioonide esilekutsumine, mis võimaldas välja töötada uue, läbivaadatud strateegiat sisaldava dokumendi. *Säästva arengu strateegia läbivaatamist* käsitleva, 13. detsembril vastu võetud komisjoni teatise eesmärgiks on täiustada 2001. aastal vastu võetud strateegiat ja arendada edasi praegust raamistikku.⁽¹⁾ Selle eesmärgi saavutamiseks määratakse teatises kindlaks peamised valdkonnad, millele tuleks järgnevatel aastatel erilist tähelepanu osutada (kliimamuutused ja puhas energia, tervishoid, migratsioonivood, loodusvarade haldamine, säästev transport, arenguküsimused). Teatises soovitatakse ka meetodeid saavutatud edusammude mõõtmiseks ja prioriteetide läbivaatamiseks, et tagada riiklike ja ühenduse strateegiate kooskõla.

Märtsis palus ülemkogu esitada komisjonil uue ettepaneku, mis oleks institutsioonide arutelude konkreetsemaks lähtekohaks. Selles komisjoni poolt mais vastu võetud ja Euroopa Ülemkogu poolt juunis heaks kiidetud ettepanekus⁽²⁾ tuuakse välja peamised säästva arengu kontseptsiooni eesmärgid, sealhulgas Euroopa Liidu vajadus täita rahvusvahelisi kohustusi. Sellest tulenevad ka kümme peamist põhimõtet, mille peaks põhinema ühenduse poliitika: põhiõiguste edendamine ja kaitse; põlvkonnasisene ja põlvkondadevaheline õiglus; demokraatlik ja avatud ühiskond; kodanike kaasamine; ettevõtete ja sotsiaalpartnerite kaasamine; poliitikavaldkondade sidusus kõikidel tasanditel; majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnakaalutluste integreeritus; parimate olemasolevate teadmiste kasutamine; ennetamise põhimõtte ja põhimõtte, et saastaja maksab, kohaldamine.

Juba mitu aastat on suurenev mure keskkonna pärast pannud Euroopa institutsioone tegelema seosega säästva arengu ning majandusliku, tööstusliku ja kaubandusliku konkurentsivõime vahel. Need kaks mõistet ühendati 2004. aastal käivitatud algatuses „Euroopa Liidu keskkonnatehnoloogia tegevuskava (ETAP)”,⁽³⁾ mille peamine eesmärk on edendada keskkonnatehnoloogiate arendamise kaudu ökoloogia ja tööstuse vastastikust koosmõju. Aasta alguses võttis komisjon vastu aruande nimetatud tegevuskava rakendamise kohta.⁽⁴⁾ Seal käsitletakse eelkõige neid valdkondi, kus tuleks pingutusi suurendada, et kiiremini edasi liikuda selliste keskkonnatehnoloogiate potentsiaali täielikul kasutamisel, mis võrreldes teiste tehnoloogiatega on sama kasulikud, ent ei kahjusta keskkonda (tuuleenergia, päikesepatareid, teatavad puhastusvahendid).

Säästlikum tootmine ja tarbimine – loodusvarad ja jäätmed

Säästev areng eeldab majanduskasvu eraldamist loodusvarade kasutamise negatiivsetest mõjudest keskkonnale. Aasta lõpus komisjonis vastu võetud *temaatilise*

(1) KOM(2005) 658.

(2) KOM(2005) 218.

(3) KOM(2004) 38.

(4) KOM(2005) 16.

strateegiaga loodusvarade säästvast kasutamisest ⁽¹⁾ soovitakse sellele eraldamisele kaasa aidata, püüdes leida tõhusamaid vahendeid eesmärgi saavutamiseks. Selleks soovitatakse loodusvarade kasutamist „elutsükli“ alusel, võttes arvesse kaevandamise, kasutamise ja jäätmete kõrvaldamise etappe. Seda uut lähenemisviisi rakendatakse esmalt keskkonnapoliitika jäätmepoliitikas.

Jäätmete vältimise ja ringlussevõtmise temaatiline strateegia ⁽²⁾ ja sellega kaasnev uue, jäätmeid käsitleva raamidirektiivi ettepanek ⁽³⁾ juhatavad sisse Euroopa jäätmepoliitika kaasajastamise. Strateegias nimetatakse esmakordselt selgelt jäätmepoliitika keskkonnasäästlikku eesmärki aidata kaasa loodusvarade kasutamisest tingitud negatiivsete keskkonnamõjude vähendamisele. Strateegias seatakse eesmärk muuta Euroopa ühiskond ringlussevõtmise majanduseks, kus välditaks jäätmete teket ja kasutatakse jäätmetes sisalduvaid materiaalseid ja energiaressursse. Põhilised ettepanekud on riiklikud jäätmevältimise kavad ja ringlussevõtmise turu piiritlemine keskkonnanormide vastuvõtmisega. Strateegia aitab kaasa „parema õigusloome“ põhimõtte rakendamisele jäätmete valdkonnas. ⁽⁴⁾

Teatavate saasteliikide sanitaarsed tagajärjed ja piiriülene mõju on pannud komisjoni kavandama erilisi strateegiaid tooteliikide kaupa. *Ühenduse elavhõbedastrateegia* ⁽⁵⁾ eesmärk on määratleda lisaks elavhõbedaga seotud problemaatika erilistele aspektidele, nagu teatavate kalatarbijate tihe kokkupuutumine elavhõbedat endasse koguvate kaladega, ka erilised tegevused iga selles strateegias määratud eesmärgi saavutamiseks. Nõukogu tuletas meelde oma tahet vähendada elavhõbeda heiteid ja liikuda järk-järgult selle aine ekspordimise täieliku keelustamiseni aastaks 2011. Samuti soovib nõukogu õiguslike vahendite loomist, mis oleksid suunatud maailma mastaabis elavhõbeda tootmise lõpetamisele.

13. jaanuaril kiitis komisjon *Natura 2000 võrgustiku* loomise raames heaks ühenduse tähtsusega alade nimekirja boreaalses biogeograafilises piirkonnas. ⁽⁶⁾

Heitkogustega kauplemine ja kliimamuutused

Taust

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni Kyoto protokoll allkirjastati 1997. aasta detsembris ja see jõustus 16. veebruaril 2005. See on ratifitseeritud enam kui 150 riigis ja selle eesmärk on piirata kasvuhõonegaaside heitkoguseid 2012. aastaks. Vastavalt protokollile kasutavad tööstusriigid selle eesmärgi saavutamiseks just heitkogustega kauplemise süsteemi. Euroopa

(1) KOM(2005) 670.

(2) KOM(2005) 666.

(3) KOM(2005) 667.

(4) Vt käesoleva aruande I peatüki 3. jagu „Parem õigusloome“.

(5) KOM(2005) 20.

(6) Otsus 2005/101/EÜ (ELT L 40, 11.2.2005).

Liidu kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteem (ETS) määrab kindlaks ülemmäära, mille piires võivad osalejad vastavalt vajadustele heitekvoote osta või müüa. Praktikas takistab Kyoto protokollil tõhusat rakendamist siiski asjaolu, et protokollil ei ole veel ratifitseerinud Ameerika Ühendriigid, kelle kasvuhoonegaaside emissioon on üks maailma suuremaid.

Kliimamuutuste vastu võitlemise üldise strateegia ja Kyoto protokollil kohaldamise raames on komisjon läbi viinud keskpika ja pikaajalise analüüsi seoses oma rahvusvahelistest kohustustest tulenevate poliitiliste, majanduslike ja sotsiaalsete mõjudega⁽¹⁾. See dokument, mis leidis heakskiidu muu hulgas nõukogus ja Regionide Komitees, peaks saama kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise strateegiate üle peetavate arutelude aluseks. Vastavalt sel aastal jõustunud Kyoto protokollile on Euroopa Liidul kohustus vähendada aastaks 2012 protokolliga hõlmatud kuue kasvuhoonegaasi heitkoguste kogumahtu 8% võrra võrreldes 1990. aastaga. Euroopa Liidu 15 vanale liikmesriigile oli kehtestatud eesmärk vastavalt koormuse jagamise lepingule. Kümnele uuele liikmesriigile on seatud eesmärgiks 6- või 8%-line vähendamine, välja arvatud Küpros ja Malta, kellele eesmärki ei ole kindlaks määratud.

Lisaks huvitas komisjoni üks konkreetne juhtum: 27. septembri teatises (*lennunduse mõju vähendamine kliimamuutustele*)⁽²⁾ märgib komisjon, et õhutranspordi kasutamise kasv suurendab kliimamuutusi, kuna lennukid on üha suuremad kasvuhoonegaaside allikad. Seetõttu teeb komisjon ettepaneku lõimida lennukite kasutajad ETSiga. See ärgitaks lennuettevõtjaid heiteid püsivalt vähendama.

Mais Bonnis toimunud rahvusvahelise kliimamuutuste alase seminari kontekstis soovib Euroopa Parlament, et Euroopa Liit säilitaks kliimakaitstes oma juhtrolli.

Õhu kvaliteet

Taust

Õhu kvaliteet on Euroopa kodanike, samuti aga Euroopa seadusandja peamine keskkonnaprobleem, kuna see mõjutab lisaks keskkonnale ka inimeste tervist. Hiljutised uuringud kinnitavad, et õhu kvaliteet on üheks peamiseks hingamisteede haiguste sagenemise põhjuseks.

Just seetõttu on ühenduse asutused, peamiselt ühenduse kuuenda keskkonnaalase tegevusprogrammi kaudu (vt eestpoolt tausta), suurel määral arvestanud ülemaailmset strateegiat välisõhu kvaliteedi hindamisel ja juhtimisel.

(1) KOM(2005) 35.

(2) KOM(2005) 459.

2005. aastal võttis komisjon vastu mitu aruannet,⁽¹⁾ millega otseselt või kaudselt käsitleti õhu kvaliteeti. Eelkõige tegeles komisjon aga 21. septembril vastu võetud *õhusaaste temaatilise strateegia* ⁽²⁾ väljatöötamisega. Strateegias tehakse lisaks keskkonna- ja tervishoiualastele ettepanekutele vähendada õhusaastatust aastaks 2020 ka ettepanekuid meetmete kohta selleks, et muu hulgas ajakohastada olemasolevaid õigusakte, vähendada peamiste saastajate heitkoguseid ja lõimida keskkonnapoliitika teiste poliitikavaldkondade ja programmidega. Selle strateegiaga kaasneb ettepanek direktiivi kohta, mille eesmärk on seni seda valdkonda reguleerinud raamdirektiivi, tütaridirektiivide ja otsuse ajakohastamine ning lihtsustamine.⁽³⁾

11. augustil jõustus direktiiv, mis moodustab osa *laevade* põhjustatava õhusaaste vähendamise strateegiast.⁽⁴⁾ Selle eesmärk on laiendada olemasolevaid maksimaalse lubatud väävlisisalduse piiranguid kõigile toornaftast saadud ja liikmesriikide vetes sõitvates laevades kasutatavatele vedelkütustele.

Merekeskkond

24. oktoobril võttis komisjon kuuenda raamprogrammi kohaldamiseks vastu *merekeskkonna kaitse ja säilitamise temaatilise strateegia*.⁽⁵⁾ Selle strateegia eesmärk on parandada aastaks 2021 ühenduse merede olukorda nii ökoloogilisest kui majanduslikust vaatenurgast. Samal päeval esitatud direktiivi ettepaneku⁽⁶⁾ kohaselt soovitab komisjon sel eesmärgil geograafiliste ja keskkonnaalaste kriteeriumite põhjal piiritleda Euroopa merepiirkonnad. Direktiivi tuleks rakendada nende piirkondade tasandil ning merestrategieid peaks iga liikmesriik oma territoriaalvete jaoks välja arendama tihedas koostöös samasse merepiirkonda jäävate teiste liikmesriikide ja kolmandate riikidega.

Juurdepääs teabele

Tänu sellele, et ühendus kiitis aasta alguses heaks *Århusi konventsiooni*, on Euroopa Liit sel aastal astunud suure sammu kodanike kaasamisel peamisesse muretavasse valdkonda, milleks on keskkond. 1998. aastal allkirjastatud Århusi konventsiooniga määratakse kindlaks põhieeskirjad, et soosida juurdepääsu teabele ja avalikkuse osalemist keskkonnaküsimuste üle otsustamisel ning edendada keskkonnaõiguse kohaldamist.

(1) KOM(2004) 845, KOM(2005) 69, KOM(2005) 540, KOM(2005) 615 ja KOM(2005) 655.

(2) KOM(2005) 446.

(3) KOM(2005) 447.

(4) Direktiiv 2005/33/EÜ (ELT L 191, 22.7.2005).

(5) KOM(2005) 504.

(6) KOM(2005) 505.

Energia

22. juunil esitas komisjon *energiatõhususe rohelise raamatu* (vt II peatüki osa „Energiatõhusus“).

Põllumajandus

Taust

Ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) reform

2003. aastal võttis nõukogu vastu ühise põllumajanduspoliitika põhjaliku reformi, ⁽¹⁾ mis viidi läbi 2004. aastal. Selle peamiseks osaks on ühtne põllumajandustootjate toetuskava, tootmismahust sõltumatu abi (toodanguga sidumata toetus), tingimusel et järgitakse keskkonna-, toiduohutuse, looma- ja taimetervise ning loomade heaolu eeskirju. See süsteem jõustus sel aastal, välja arvatud erandjuhtudel, mille korral põllumajandussektori kohandamine nõuab tähtjaga pikendamist, kuid mitte kauem kui 2007. aastani.

Teised selle reformi olulised osad on suurtootjate otsetoetuste vähendamine maaelu arengu poliitika tõhustatud rahastamise eesmärgil, finantsdistipliini mehhanism ja ühise põllumajanduspoliitika turupoliitika muutmine, eelkõige piima, teravilja, riisi, kõva nisu, pähkliite, tärglisekartulite ja kuivisööda sektorites.

ÜPP reformi põhiidee seisneb toetuse ja tootmise vahelise sideme kaotamises.

2007. aastaks planeeritud ÜPP rahastamise reform põhineb soovil sisse seada ühtne raamistik, mis tugineks kahele sambale:

- kõigi olemasolevate eeskirjade koondamine ühte määrusesse;
- kahe uue fondi loomine, mis kohaldaksid võimaluste piires samu eeskirju: Euroopa Põllumajanduse Tagatistfond (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD).

Ühtse raamistiku eesmärk on tagada, et Euroopa maksumaksjate raha kasutatakse kõige otstarbekamal, läbipaistval ja võimalikult lihtsal viisil.

ÜPP suunad

21. juunil võttis nõukogu vastu ühise põllumajanduspoliitika rahastamise reformi. ⁽²⁾ Lisaks juba mainitud elementidele (vt tausta) parandab see ka alusetult makstud ühenduse vahendite tagasinõudmise võimalusi. Tugevdatakse eelarvedistsipliini. Ühendusepoolne rahastamine on suurenenud (13,7 miljardit eurot aastas) ja arvestatakse uute liikmesriikide, nagu Bulgaaria ja Rumeenia Euroopa Liitu astumisega 1. jaanuarist 2007.

(1) Määrused (EÜ) nr 1782/2003 (ELT L 270, 21.10.2003), (EÜ) nr 795/2004 (ELT L 141, 30.4.2004), (EÜ) nr 796/2004 (ELT L 141, 30.4.2004) ja (EÜ) nr 1973/2004 (ELT L 345, 20.11.2004).

(2) Määrus (EÜ) nr 1290/2005 (ELT L 209, 11.8.2005).

Kriisijuhtimine

ÜPP reform muudab põllumajandustootmise loogikat: põllumehi vaadeldakse kui ettevõtjaid, julgustades neid turule orienteeruma ja seega võtma vastutust tootmist ja hindu mõjutavate riskide eest, mis põllumajandustootmisega kaasnevad. Näiteks võivad looduskatastroofide, episootiate, taimehaiguste, majanduslike ja ökoloogiliste asjaolude tõttu tekkinud kriisid tootmise elujõulisust ohustada või kahjustada isegi tervet maapiirkonda. Seetõttu tõi komisjon 9. märtsi teatises välja liikmesriikides ja Euroopa Liidu tasandil põllumajandussektoris kolme tüüpi riski- ja kriisijuhtimismeetmed: (1) abi põllumeeste kindlustusmaksete maksmisel; ajutiste ja järk-järgult kahanevate toetuste andmise kaudu põllumajanduslike investeerimisfondide loomine; tulukriiside korral põhikaitset tagavate uute vahendite loomine.

Maaelu areng

Taust

Komisjon soovib samuti tugevdada Euroopa Liidu maaelu arengu poliitikat ja lihtsustada selle elluviimist. Seetõttu, toetudes veelkord Euroopa kodanike huvile, soovib komisjon suurendada maaelu arengu poliitika osatähtsust keskkonnakaitstes ning toiduohutuses ja toidu kvaliteedis.

Uue maaelu arengu poliitika põhijooned:

- üks rahastamis- ja planeerimisvahend: Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD);
- rohkem ühenduse prioriteetidele suunatud strateegia;
- kontrolli ja hindamise tugevdamine, parem tagasiside ja raamatupidamisarvestuse kontrolli raames auditi laiendamine kõigile maaelu arengu aspektidele.

Maapiirkonnad moodustavad laienenud Euroopa Liidu territooriumist 90% ning see reform suurendab võimalusi maaelu arengu rahastamiseks, et kooskõlas Lissaboni strateegiaga stimuleerida majanduskasvu, luua maapiirkondades töökohti ning seoses säästva arengu strateegia eesmärkidega toetada säästvat arengut.

EAFRD-i kaudu *maaelu arengu toetamist* käsitlevale komisjoni ettepanekule järgnesid Regioonide Komitee, Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Euroopa Parlamendi soosivad reaktsioonid. Erimeelsused tekkisid siiski seoses reformi iga suure telje jaoks kindlaks määratava riikliku osaluse miinimummääraga. Nõukogu otsustas 20. septembril: (2) 10% riiklikust summast peaks suunama põllu- ja metsamajanduse konkurentsivõime parandamiseks, 25% keskkonna ja paikkonna parandamiseks, 10% elukvaliteedi ning

(1) KOM(2005) 74.

(2) Määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 277, 21.10.2005).

majanduse mitmekesisuse parandamiseks maakeskkonnas ning lõpuks 5% LEADER-lähenemiseks.

Paralleelselt maaelu arengu poliitika reformi rakendamiseks raamistiku kehtestamisega tegeles komisjon *strateegiliste suunistega aastateks 2007–2013*.⁽¹⁾ Need sisaldavad strateegilist lähenemist ja võimalusi, mida liikmesriigid võivad oma riiklike maaelu arengu kavade tarbeks kasutada, mis aga igal juhul aitavad kaasa:

- nende valdkondade määratlemisele, kus ühenduse toetus maaelu arengule loob Euroopa Liidu tasandil kõige enam lisaväärtust;
- sideme loomisele Euroopa Liidu prioriteetidega (Lissaboni ja Göteborgi Euroopa Ülemkogu);
- sidususe kindlustamisele ühenduse poliitikavaldkondadega, eelkõige ühtekuuluvuse ja keskkonna alal;
- uue ÜPP elluviimisele.

Turgude ühine korraldus. Suhkur

Suhkruturu ühine korraldus on ligi 40 aastat püsinud peaaegu muutmatuna. Selle ühise turukorralduse kooskõlla viimiseks sektori välise ja sisemise arenguga tegi komisjon ettepaneku suhkrosektori laiulatuslikuks reformimiseks.⁽²⁾ Pärast laiulatuslikku arutelu institutsioonides ja kõigi asjaomaste pooltega jõuti nõukogus 24. novembril poliitilise leppeni. Üldjoontes nähakse leppes ette järgmisi muudatusi: suhkru institutsionaalse hinna alandamine 36% nelja aasta jooksul; rahaline hüvitis põllumajandusettevõtjatele, mida makstakse tootmisega sidumata toetusena, mis on osa ühtsest otsemaksete kavast; kvootide ühendamine üheks tootmiskvoodiks; ümberkorraldusfondi loomine, mis põhineks vabatahtlikkusel ning ajendaks vähem konkurentsivõimelisi tootjaid sektoris tegutsemisest loobuma. Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikidel säilib eelisjuurdepääs Euroopa turule ning aastal 2006 suunatakse neile 40 miljoni euro suurune abikava. Lepe peab võimaldama tõsta sektori konkurentsivõimet ja rahuldama turu vajadusi, tagades kestva elujõulisuse.

Põllumajandustoodete kvaliteet

Seoses Euroopa tarbija kasvava nõudluse ja põllumajandustootmise vastava kohanemisega esitas komisjon 2004. aastal *mahetoidu ja mahepõllumajanduse Euroopa tegevuskava*.⁽³⁾ Selle 21 konkreetsest meetmest koosnev nimekiri on suunatud mahepõllumajandust käsitleva teabe parandamisele, riikliku toetuse ratsionaliseerimisele maaelu arengu raames, tootmishinnade tugevdamisele ja teadustegevuse intensiivsemaks muutmisele. Pärast 2004. aastal Regionide Komitee

⁽¹⁾ KOM(2005) 304.

⁽²⁾ KOM(2005) 263.

⁽³⁾ KOM(2004) 415.

ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee poolt antud soovivat arvamust andis tegevuskavale sel aastal sooviva arvamuse ka Euroopa Parlament. Euroopa Parlament täpsustab, et teavituskampaaniad peavad hõlmama mahepõllumajanduslike toodetega seotud keskkonna- ja toidualast teavet ning teadustegevus selles valdkonnas peab olema üks selle tegevuskava prioriteetidest.

Selle põhjal otsustas komisjon 20. septembril pikendada kehtivaid üleminekumeeteid, et takistada kauplemist toodetega, mis ei ole mahepõllumajanduslikud.⁽¹⁾

Metsandusstrateegia

Euroopa Liidu metsandusstrateegia pärineb aastast 1998.⁽²⁾ See toetub samaaegselt metsanduspoliitikale ja ühenduse säästva arengu poliitikale ning maaelu arengu poliitikale. Olemasoleva mehhanismi tugevdamiseks tegi komisjon ettepaneku töötada välja metsade säästva majandamise tegevuskava, mis võiks tagada ühenduse tegevuse ja liikmesriigi metsanduspoliitika koordineerituse.⁽³⁾ Nõukogu kiitis sellise käigu heaks, olles varem oma kokkuvõttes ÜRO metsandusfoorumi viienda istungjärgu kohta tõdenud, et rahvusvaheline metsakorraldus ei ole tõhus. Kaks institutsiooni nõustuvad, et Euroopa metsandusstrateegia multidistsiplinaarsus on peamine eelis, mis võimaldab strateegia eesmärkidel põimuda teiste poliitikavaldkondade eesmärkidega, nii nagu Euroopa eesmärgid ühtivad siseriiklike ja rahvusvaheliste eesmärkidega.

Kalandus ja merendus

Taust

Ühise kalanduspoliitika reform

Ühise kalanduspoliitika algne eesmärk oli kalavarude säilitamine, merekeskkonna kaitse, Euroopa laevastike elujõulisuse tagamine ja tarbijate kvaliteetse toiduga varustamine. Pärast 20 aastast kohaldamist tõdeti, et ühine kalanduspoliitika, nagu see oli mõeldud seoses nende eesmärkidega, vajaks läbivaatamist.

Bioloogilisest, keskkonna- ja majanduslikust vaatepunktist säästva kalanduseni jõudmiseks reformiti seda seetõttu põhjalikult: uued ühise kalanduspoliitika põhimäärused kehtivad alates 1. jaanuarist 2003.⁽⁴⁾ See reform põhineb neljal peamisel ideel:

- *pikaajaline strateegia, mis moodustab osa kalavarude säästva majandamise strateegiast. Uue ühise kalanduspoliitika põhimäärustega nähakse samuti ette pikaajaliste eesmärkide seadmine seoses täiskasvanud kalade varudega;*

(1) Määrus (EÜ) nr 1567/2005 (ELT L 252, 28.9.2005).

(2) Nõukogu 15. detsembri 1998. aasta resolutsioon (EÜT C 56, 26.2.1999).

(3) KOM(2005) 84.

(4) Määrused (EÜ) nr 2369/2002 (ühenduse struktuuriabi kalandussektoris), (EÜ) nr 2370/2002 (ühenduse erakorraline meede kalalaevade lammutamiseks) ja (EÜ) nr 2371/2002 (kalavarude kaitse ja säästva kasutamise kohta) (EÜT L 358, 31.12.2002).

päevakorras, näiteks võeti vastu komisjoni ettepanekud, sealhulgas ettepanek, mis käsitles euroopa angerja varude taastamist; (1) Euroopa Parlament avaldas soosiva arvamuse Vahemere haldusmeetmete (2) suhtes ja nõukogu andis 20. detsembril poliitilise nõusoleku La Manche'i lääneosa ja Gascogne'i lahe merikeevarude (3) taastamise meetmete suhtes; nõukogu võttis samuti vastu eeskirjad, millega võetakse meetmed Biskaia lahe ja Pürenee poolsaare läänerannikuvetes arenevate uusmeremaa merluusi ja Norra salehomaari varude (4) taastamise suhtes ja Loode-Atlandi kalastusorganisatsiooni (NAFO) raames eeskirjad süvalesta varude taastamise kohta (5) ning määruse, mis käsitleb Läänemere, Suur- ja Väike-Belti ning Sundi kalavarude säilitamist (6).

Nõukogu võttis oma 8. ja 9. detsembri istungil vastu ka määruse, millega määratakse kalandusaastaks 2006 kindlaks teatud kalatoodete soovitus hinnad ja ühenduse tootjahinnad. (7)

Merendus

Strateegilistes eesmärkides 2005–2009 märgib komisjon, et eriti oluline on arendada kõikehõlmavat merenduspoliitikat, mille eesmärk on tagada meremajanduse õitseng, mis oleks vastuvõetav keskkonnale ja mida toetaks väljapaistvad teadus-, tehnoloogia- ja uuenduslikud uuringud. Sellega seoses pani komisjon märtsis kokku töörühma, kelle ülesandeks on koostada Euroopa Liidu tulevast merenduspoliitikat käsitlev roheline raamat ja algatada vastav üldine arutelu.

Kalanduslepingud kolmandate riikidega

Komisjon on alustanud kalanduslepingute ja -protokollide kohaseid uusi läbirääkimisi mitmete kolmandate riikidega. Uued kalanduse valdkonna partnerluslepingud aitavad paremini tagada kalavarude säästva kasutamise mõlema osapoole huvides ja püüavad saavutada erinevate ühenduse poliitikavaldkondade sidusust. Komisjon on sellised lepingud parafeerinud Maroko, Gaboni ja Cabo Verdega, vastavalt juulis, oktoobris ja detsembris.

Ühiste kalavarude haldamise ja püügiõiguste vahetamise kohta Loode-Atlandi vetes sõlmis komisjon Fääri saartega aastaks 2006 püügiõiguste lepingu. Komisjon on alustanud läbirääkimisi ka uue kalanduslepingu sõlmimiseks Gröönimaaga aastal 2007.

(1) KOM(2005) 472.

(2) KOM(2003) 589.

(3) KOM(2003) 819.

(4) Määrus (EÜ) nr 2166/2005 (ELT L 345, 28.12.2005).

(5) Määrus (EÜ) nr 2115/2005 (ELT L 340, 23.12.2005).

(6) Määrus (EÜ) nr 2187/2005 (ELT L 349, 31.12.2005).

(7) Määrus (EÜ) nr 2033/2005 (ELT L 328, 15.12.2005).

Kasulik teave ja viited

- Keskkonna peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/environment/index_fr.htm.
- Säästev areng:
http://europa.eu.int/comm/sustainable/index_fr.htm.
- Kliimamuutused:
http://europa.eu.int/comm/press_room/presspacks/climate/index_fr.htm.
http://europa.eu.int/comm/environment/climat/home_en.htm.
http://themes.eea.eu.int/Environmental_issues/climate/.
<http://unfccc.int/2860.php>.
- Kyoto protokoll:
<http://untreaty.un.org/English/notpubl/kyoto-fr.htm>.
<http://www.un.org/french/millenaire/law/23.htm>.
<http://europa.eu.int/comm/environment/climat/kyoto.htm>.
- Põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/agriculture/index_fr.htm.
- Kalandus- ja merendusajade peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/fisheries/policy_fr.htm.

3. jagu

Ühiste väärtuste edendamine

Põhiõiguste kaitsmine ja diskrimineerimisevastane võitlus

Taust

Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 on sätestatud: „Euroopa Liit on rajatud vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja põhivabaduste austamise ning õigusriigi põhimõtetele, mis on ühised kõikidele liikmesriikidele.”

Kui Amsterdami leping kujutas endast olulist sammu justiits- ja siseasjade küsimustes tehtava koostöö tugevdamisel ja andis Euroopa Kohtule õiguse nõuda kõigilt Euroopa institutsioonidelt põhiõiguste täitmist, siis 1999. aasta juunis Kölnis toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul rõhutati juba vajadust „koostada Euroopa Liidus kehtivate põhiõiguste põhjal harta, mis sunniks neid rohkem teadvustama”, ja tehti ettepanek luua inimõiguste ja demokraatia amet.

Põhiõiguste harta töötas välja konvent, kus osalesid riigi- ja valitsusjuhtide, liikmesriikide parlamentide, komisjoni ja Euroopa Parlamendi esindajad. Harta võeti ametlikult vastu 2000. aasta detsembris Nice'is toimunud tippkohtumisel. Isegi kui seda ei saa Euroopa

kodanike suhtes õiguslikult kohaldada, on tal oluline poliitiline mõju, mis tuleneb eelkõige asjaolust, et ta väljendab kõige kõrgemal tasandil demokraatlikult saavutatud poliitilist konsensust. Hartat tuleb vaadelda kui nende põhiõiguste loetelu, mis on tagatud ühenduse õiguskorraga. Lisaks võtab ta kokku Euroopa Liidu ühised väärtused, millel on kõigi kodanike toetus. Harta poliitilist mõju tõendab seegi, et komisjon ja Euroopa Parlament on võtnud endale kohustuse järgida selles nimetatud õigusi kogu oma poliitikas ja tegevuses.

Põhiõiguste kaitsmise vahendid

Põhiõiguste kaitsmine rajaneb Euroopa Liidus praegu esmajoones põhiõiguste hartal, mille liidu juhid kuulutasid välja 2000. aasta detsembris. Seda peaks omakorda toetama peatselt loodav Euroopa Liidu põhiõiguste amet.

27. aprilli teatises,⁽¹⁾ mis käsitles põhiõiguste järgimist komisjoni õigusaktide ettepanekutes, pakuti välja kolm eesmärki, mille kaudu saavutada senisest tõhusam põhiõiguste rakendamine. Esiteks tuleks tema enda talitustel korrapäraselt ja põhjalikult kontrollida, kas kõikide õigusaktide ettepanekute väljatöötamisel on järgitud vastavaid põhiõigusi. Teiseks peaks kõigil volinikel, eriti aga põhiõiguste, mittediskrimineerimise ja võrdsete võimaluste eest vastutavasse rühma kuuluvat volinikel olema võimalik jälgida kõnealuse kontrollimise tulemusi ja edendada „põhiõigusi arvestavat mõtteviisi“. Kolmandaks peaks komisjon muutma põhiõiguste järgimise kontrollimisel saadud tulemused teiste institutsioonide ja üldsuse jaoks kättesaadavamaks. See võimaldaks jälgida, kas mõlemas seadusandliku võimu harus peetakse kinni põhiõigustest.

Pärast 2004. aasta oktoobris algatatud laiaulatusliku avalikku arutelu⁽²⁾ tegi komisjon 30. juunil ettepaneku laiendada 1997. aastal loodud Euroopa Rassismi ja Ksenofoobia Järelevalvekeskuse volitusi, nii et see muutuks täielikult väljakujunenud *Põhiõiguste Ametiks*⁽³⁾. Selle, sõltumatutest ekspertidest koosneva ameti ülesanne oleks abistada Euroopa Liidu institutsioone, asutusi ja liikmesriike ühenduse õiguse rakendamisel ja anda neile põhiõigustega seotud küsimustes nõu, nii et neil oleks oma pädevusse kuuluvate meetmete võtmisel ja määratlemisel kergem nimetatud õigustest täielikult kinni pidada.

Euroopa Parlament, kes on põhiõiguste temaatikast väga huvitatud, kutsub komisjoni omalt poolt tungivalt üles seda kava teoks tegema. Ta on Regioonide Komiteega ühel arvamusel, et Põhiõiguste Amet peaks moodustama ühe põhitelje üldvõrgustikus, mis ühendaks endas juba praegu inimõigustega tegelevaid Euroopa Liidu ja liikmesriikide organeid. Lisaks rõhutab Euroopa Parlament, et tulevikus loodav amet peaks olema ametlikult seotud Euroopa Nõukoguga.

⁽¹⁾ KOM(2005) 172.

⁽²⁾ KOM(2004) 693.

⁽³⁾ KOM(2005) 280.

Seoses rahastamisvahenditega tegi komisjon 6. aprillil ettepaneku luua ajavahemikuks 2007–2013 üldprogrammi „Põhiõigused ja õigusasjad“ raames eriprogramm „Põhiõigused ja kodakondsus“⁽¹⁾. Programmi eesmärk on panna põhiõiguste ja kodakondsuse valdkonnas alus tõelisele põhiõigusi arvestavale mõtteviisile kõigi Euroopa rahvaste seas. Seepärast kutsub komisjon üles tegema märkimisväärseid jõupingutusi, et jagada teavet põhiõiguste kohta, ja võtma eriti õigusloome alal aktiivsemaid meetmeid teatavate õiguste rakendamiseks.

Aastaruanne inimõiguste kohta

Nõukogu võttis 3. oktoobril vastu Euroopa Liidu seitsmenda inimõiguste alase aastaruande,⁽²⁾ mis hõlmab ajavahemikku 1. juulist 2004 kuni 30. juunini 2005. Aruandes rõhutatakse, et Euroopa Liidu mõju mitmepoolsetes suhetes on tugevam, kui ta esineb ühtsete seisukohtadega. Seejuures on taas kinnitatud, et EL põhineb demokraatia, vabaduse ja põhiõiguste järgimise põhimõtetel. Nõukogu leiab samuti, et kümne aasta möödumise tõttu Balkani poolsaarel toimunud Srebrenica veresaunast on veelgi kohasem, et Euroopa Liit jätkaks kannatlikult oma tööd, kasutades koostöö-, veenmis- ja ergutusvahendeid. Karistusi tuleks kasutada aga ainult siis, kui see on mõõdapäasmatu. Üks aruande peatükkidest kirjeldab inimõiguste olukorda Euroopa Liidus, käsitledes näiteks laste ja naiste õiguste, rassismi, ksenofoobia ja antisemitismi, inimkaubanduse, varjupaiga ja rände teemat.

Eetika Euroopa töörühm

2005. aastal lõppes päevakajalistes eetikaküsimustes arvamust avaldava teaduse ja uute tehnoloogiate eetika Euroopa töörühma teine ametiaeg. Komisjon otsustas mitte ainult pikendada rühma volitusi,⁽³⁾ vaid ka suurendada tema liikmete arvu⁽⁴⁾. Need otsused annavad tunnistust komisjoni soovist pöörata oma tegevuses tähelepanu kodanike jaoks olulistele küsimustele. Sel aastal koostas rühm mahuka aruande inimkehas kasutamiseks mõeldud info- ja kommunikatsioonitehnoloogiliste implantaatide eetilise kohta (arvamus nr 20). Oma töö alguses uuris uus rühm nanomeditsiini eetikaga seotud küsimusi.

(1) KOM(2005) 122.

(2) Nõukogu: dokument 12416/05.

(3) Otsus 2005/383/EÜ (ELT L 127, 20.5.2005).

(4) Otsus 2005/754/EÜ (ELT L 284, 27.10.2005).

Kultuuriline mitmekesisus

Kultuuripoliitika

Taust

Kultuurilise mitmekesisuse kaitsmine ja edendamine on üks põhilistest strateegilistest eesmärkidest Euroopa Liidu 25 (ja varsti enama) liikmesriigi jaoks, kus on peaaegu sama palju erinevaid keeli ja kultuure, mis ulatuvad tihti üle mitme riigi piiri. Nimetatud tegevuse eesmärgid on täpsustatud Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 151, mis moodustab selle õigusliku aluse.

Peamine vahend kultuurilise mitmekesisuse rakendamiseks Euroopa Liidu poliitikas on sellealane programm Kultuur 2000, mille eesmärk on väärtustada ühist kultuuriruumi selliste kunsti- ja kultuuriprojektide toetamise teel, mis on oma ideelt, korralduselt ja teostuselt euroopalikud. See programm, mis kehtestati algselt viieks aastaks (2000–2004), ⁽¹⁾ kuid mida seejärel pikendati 2005. ja 2006. aastaks, ⁽²⁾ soodustab loometegevust ja inimeste liikuvust, kogu elanikkonna juurdepääsu kultuurile, kunsti ja kultuuri levitamist, kultuuridevahelist dialoogi ja Euroopa rahvaste ajaloo tundmist.

Kultuur 2000 ühendab endas 30 riiki (25 ELi liikmesriiki, kolme Euroopa Majanduspiirkonna riiki, s.t Islandit, Liechtensteini ja Norrat, ja kahte tulevast liikmesriiki, Bulgaariat ja Rumeeniat), ulatudes seega Euroopa kultuurilise ja kunstilise koostöö nimel üle liidu piiride.

Programmi Kultuur 2000 täiendab 2004.–2006. aastal Euroopa Liidu tasandil tegutsevaid kultuuriasutusi toetav ühenduse tegevuskava 2004.–2006. aastaks, ⁽³⁾ millega nähakse ette tegevustoetused neile asutustele, kes viivad kultuurivaldkonnas ellu üleeuroopalist huvi pakkuvaid projekte, ja toetatakse meetmeid, mille eesmärk on kindlustada sundasumisele saatmisega seotud paikade ja arhiivide kaitse ja mälestamine.

Tulevikus käivituv programm Kultuur 2007, ⁽⁴⁾ mille üle praegu peetakse läbirääkimisi, peaks võtma üle suure osa eespool nimetatud kahe programmi meetmetest ja neid täiendama.

Võttes arvesse Euroopa kultuuripealinnaks nimetamise sümboolset tähtsust ja selle tagajärgi, tegid Euroopa Parlament ja nõukogu muudatuse ⁽⁵⁾ 1999. aastast pärinevas esialgses otsuses ⁽⁶⁾, et uued liikmesriigid saaksid osaleda selles programmis võrdselt vanade liikmesriikidega. Lisaks esitas komisjon otsuse ettepaneku, et muuta kultuuripealinnade nimetamise protsess 2007.–2019. aastal paremaks, pöörates enam tähelepanu üleeuroopalisele mõõtmele. ⁽⁷⁾

(1) Otsus nr 508/2000/EÜ (EÜT L 63, 10.3.2000).

(2) Otsus nr 626/2004/EÜ (ELT L 99, 3.4.2004).

(3) Otsus nr 792/2004/EÜ (ELT L 138, 30.4.2004).

(4) KOM(2004) 469.

(5) Otsus nr 649/2005/EÜ (ELT L 117, 4.5.2005).

(6) Otsus nr 1419/1999/EÜ (EÜT L 166, 1.7.1999).

(7) KOM(2005) 209.

Kultuurivahetuse ja kultuurilise mitmekesisuse edendamiseks ja kaitsmiseks Euroopa Liidus pani komisjon samuti ette kuulutada 2008. aasta „*kultuuridevahelise dialoogi Euroopa aastaks*“⁽¹⁾.

20. oktoobril võttis UNESCO vastu *kultuurilise väljenduse mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni*, mille läbirääkimistel esindas ühendust komisjon. Kõnealune konventsioon on ajaloolise tähtsusega, kuna sellega pandi nurgakivi ülemaailmsete kultuurijuhtimispõhimõtete tekkimisele tulevikus. See määratleb rahvusvahelise üldsuse, sealhulgas Euroopa Liidu jaoks kultuurilise mitmekesisuse vallas hulga juhtpõhimõtteid ja mõisteid, milles tunnustatakse mitmekesisust kaitsva poliitika õiguspärasust ja rahvusvahelise koostöö tähtsust. Kultuurilise mitmekesisuse kaitse ja edendamine peavad aitama erinevate rahvusvaheliste õigusaktide piisava sidumise teel leevendada ohustatud kultuuride olukorda, eriti arengumaades. Komisjon võttis 21. detsembril vastu otsuse ettepaneku eespool nimetatud konventsiooni vastuvõtmise kohta.⁽²⁾

Teatavaid kultuurilise mitmekesisuse tahke, mis on seotud mitmekeelsusega, käsitletakse käesoleva aruande II peatüki osas „Õpe, haridus, koolitus“.

Audiovisuaalmeedia poliitika – „Piirideta televisioon“

Taust

Audiovisuaalmeedia poliitikat reguleerib praegu „Piirideta televisiooni“ direktiiv,⁽³⁾ mida kohaldatakse mis tahes kujul edastatavate ja avalikkusele vastuvõtmiseks mõeldud teleprogrammide suhtes, välja arvatud sideteenused, mille abil edastatakse teavet või muid teateid üksiktelimuse alusel. Selle direktiivi põhimõte on, et liikmesriigid ei tohi takistada teistest liikmesriikidest pärinevate telesaadete vastuvõtmist põhjustel, mis tulenevad selliste valdkondade kooskõlastamisest nagu Euroopa päritolu või sõltumatute tootjate teoste edendamine, reklaam, alaealiste ja avaliku korra kaitse ning vastulause esitamise õigus. 2004. aastal võttis komisjon vastu soovitusel ettepaneku alaealiste ja inimväärkuse kaitse ning vastulause esitamise õiguse kohta seoses Euroopa audiovisuaal- ja teabeteenuste tööstusharu konkurentsivõimega.⁽⁴⁾ Soovitusel peamine eesmärk on kaitsa alaealisi meedia soovimatute mõjude eest.

Kuigi 1989. aastast pärinevat „Piirideta televisiooni“ direktiivi oli juba muudetud 1997. aastal, peeti vajalikuks ajakohastada selle eeskirju audiovisuaalmeedia teenuste kohta, et tugevdada eelkõige alaealiste ja inimväärkuse kaitset (keelates vaenu õhutamise rassistel, soolistel, usulistel või rahvuslikel põhjustel), mis on määratletud kui üks

(1) KOM(2005) 467.

(2) KOM(2005) 678.

(3) Direktiiv 89/552/EMÜ (EÜT L 298, 17.10.1989).

(4) KOM(2004) 341.

audivisuaalmeedia poliitika prioriteetidest. Komisjoni ettepanek direktiivi ajakohastamiseks võeti vastu 13. detsembril. ⁽¹⁾

Programm MEDIA

Taust

Programmiga MEDIA soovitakse tugevdada Euroopa audiovisuaaltööstuse konkurentsivõimet, kasutades selleks ergutusmeetmeid, mis hõlmavad selle ala töötajate koolitamist, tootmisprojekte, kinoteoste ja audiovisuaalsete saadete levitamist ja filmifestivalide toetamist. Euroopa audiovisuaalmeedia valdkonda toetatakse praegu kolmandat korda viieaastaste programmidega MEDIA-Plus (arendamine, levitamine ja müügi edendamine) ⁽²⁾ ja MEDIA-koolitus ⁽³⁾, mis jõustusid 2001. aastal ja mida on pikendatud 2007. aastani ⁽⁴⁾.

Nende kahe programmi lihtsustamiseks ja ühendamiseks tegi komisjon ettepaneku luua ajavahemikuks 2007–2013 üksainus koondprogramm. ⁽⁵⁾ Koondprogrammi eesmärgid on järgmised: Euroopa kultuurilise mitmekesisuse ja audiovisuaalse pärandi kaitse ja väärtustamine, tagades selle kättesaadavuse Euroopa kodanikele ja soodustades kultuuridevahelist dialoogi, Euroopa päritolu audiovisuaalteoste ulatuslikum levitamine nii Euroopa Liidus kui ka väljaspool seda ning Euroopa audiovisuaalsektori konkurentsivõime tugevdamine avatud ja konkurentsivõimelise turu raamistikus. Selleks pakub programm tootmiseelses etapis toetust koolituse ja Euroopa päritolu audiovisuaalteoste arendamise teel ja tootmisjärgses etapis nende teoste levitamise ja müügi edendamise teel.

14. jaanuaril võttis komisjon vastu otsuse, ⁽⁶⁾ millega asutatakse *Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri Täitevasutus*, mis vastutab alates 1. jaanuarist 2006 programmide MEDIA-Plus ja MEDIA-koolitus haldamise eest.

Rändepoliitika

Rändepoliitika väljatöötamise ja rakendamise erinevaid tahke käsitletakse IV peatüki 1. jaos „Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala“.

⁽¹⁾ KOM(2005) 646.

⁽²⁾ Otsus 2000/821/EÜ (EÜT L 336, 30.12.2000).

⁽³⁾ Otsus nr 163/2001/EÜ (EÜT L 26, 27.1.2001).

⁽⁴⁾ Otsus nr 845/2004/EÜ (ELT L 157, 30.4.2004).

⁽⁵⁾ KOM(2004) 470.

⁽⁶⁾ Otsus 2005/56/EÜ (ELT L 24, 27.1.2005).

Noorsugu, kodanikuaktiivsus ja sport

Noorsoopoliitika

Soovides luua Euroopa noorsoo jaoks tervikliku poliitika ja meetmed, mis oleksid täielikult kaasatud Lissaboni strateegiasse, kiitis Euroopa Ülemkogu oma kevadisel istungjärgul heaks „noortepakti“. Paktiga püütakse parandada noorte haridust, koolitust, liikuvust, tööleasumist ja sotsiaalset hõlvamist, lihtsustades seejuures töö- ja perekonnaelu ühendamist. Nende eesmärkide saavutamiseks kutsub Euroopa Ülemkogu liitu ja tema liikmesriike üles Euroopa tööhõive- ja sotsiaalse kaasatuse strateegiate rakendamisel ühtluse nimel juhinduma eri valdkondades tegevussuundadest, mille ta paktis on määratlenud. Eriti tuleks seda teha Euroopa tööhõivestrateegia ja sotsiaalse hõlvamise strateegia raames. Ülemkogu rõhutab samuti, et pakti edukuse tagamiseks tuleb kaasata kõik osapooled, eelkõige noorteorganisatsioonid.

30. mail⁽¹⁾ täpsustas komisjon, kuidas pakti Lissaboni strateegia rakendamise järelevalveks ettenähtud vahendite ja mehhanismide raames ellu viia. Komisjoni lähenemisviisis on võetud üle need Euroopa Liidu ühendsuunised ja juba käimasolevad või kavandatavad algatused, mis on pakti tegevussuundade seisukohast olulised, ning pandud neile veelgi enam rõhku. Lisaks kinnitatakse avatud koordineerimise olulisust noorsoopoliitikas (noorte kaasamine ja teavitamine, vabatahtlik tegevus, noorte mõistmine ja parem tundmine) ja käsitletakse vajadust arvestada noortega ka teistes poliitikavaldkondades, nagu tervishoid, diskrimineerimisvastane võitlus, teadus ja sport.

Nõukogu võttis omalt poolt 23. ja 24. mai kohtumisel vastu resolutsiooni, milles käsitletakse noorsoo valdkonnas võetud Euroopa Liidu koostöömeetmete ja noorsoo teavitamisega seotud ühiste eesmärkide elluviimise tulemusi. Nõukogu tõdes samuti, et mitte kõik Euroopa noored, kes on kodanikena aktiivsed, ei tunne huvi esindusdemokraatias osalemise vastu. Selle osaluse suurendamine on üks ühistest eesmärkidest, mille nõukogu sõnastas 2003. aasta novembris. Seepärast kutsub ta liikmesriike üles tegema jõupingutusi kõnealuse eesmärgi saavutamiseks. Selleks tuleks eelkõige veenda erakondi, et nad suurendaksid noorte osakaalu oma ridades, või soodustada noorte kandmist valimisnimekirjadesse. Komisjoni ja liikmesriike julgustatakse kõrvaldama tõkked noorte osalemise ees, vahetama sellealaseid häid tavasid ning tugevdama noorsoo ja juhtivate poliitikute vahelist dialoogi.

Teistkordse *Euroopa noorte nädala* käigus, mis kestis 5.–11. detsembrini, toimus kogu Euroopas arvukalt üritusi, kus noored said väljendada oma arvamust. Brüsselis korraldas komisjon noorsookonverentsi pealkirjaga “Noored võtavad sõna”. See üritus andis üle 200 noorele võimaluse väidelda juhtivate Euroopa Liidu poliitikutega liidu tuleviku üle.

(1) KOM(2005) 206.

Lisaks jätkus 2005. aastal õigusloometegevus, et võtta vastu programm „Aktiivsed noored“ (2007–2013).⁽¹⁾

Kodanikuaktiivsus

6. aprillil tegi komisjon ettepaneku uue programmi „Kodanikud Euroopale“⁽²⁾ kohta, et edendada Euroopas kodanikuaktiivsust ajavahemikul 2007–2013. See ettepanek põhineb ulatuslikel konsultatsioonidel ja tema eesmärk on vahetada välja olemasolev programm,⁽³⁾ mis kaotab 2006. aasta lõpus oma kehtivuse. Programmis tõdetakse Euroopa Liidu ja tema kodanike vahel tekkinud lõhet ja soovitakse aidata kaasa kolme üldeesmärgi saavutamisele: anda kodanikele võimalus koos tegutseda ja osaleda lähemalseisva Euroopa loomisel, mida ühendab ja rikastab selle kultuuriline mitmekesisus, tugevdada Euroopa identiteeti, mis põhineb tunnustatud ühistel väärtustel, ajalool ja kultuuril, parandada vastastikust mõistmist Euroopa kodanike vahel, austades ja tunnustades kultuurilist mitmekesisust ning aidates samal ajal kaasa kultuuridevahelisele dialoogile. Selleks rakendatakse kolme liiki meetmeid: kodanikuaktiivsuse soodustamine sõpruslinnade koostöö või muude kodanikele suunatud projektide kaudu, selliste kodanikuühiskonna organisatsioonide toetamine, kelle tegevus sisaldab Euroopa mõõdet, ning toetuse pakkumine avalikkuse teravdatud tähelepanu all olevatele sündmustele, uuringutele ja teavitamisvahenditele, mille eesmärk on muuta Euroopa kodanike jaoks käegakatsutavamaks.

Sport

Komisjon suurendas oma jõupingutusi, et võtta rohkem arvesse spordi harivat ja sotsiaalset rolli. Ta toetas poliitilist koostööd liikmesriikidega, käivitas tõhusama dialoogi spordiliikumisega ja korraldas liikmesriikide asjatundjate vahel hulga kohtumisi, et käsitleda Euroopa spordipoliitika kõige olulisemaid küsimusi.

22. detsembril võttis komisjon vastu teatise, kus esitatakse *Euroopa aasta „Haridus spordi kaudu“ (2004)* peamised tulemused ja tehakse ettepanekud täiendavateks meetmeteks nimetatud valdkonnas.⁽⁴⁾

Kasulik teave ja viited

- Teaduse ja uute tehnoloogiate eetika Euroopa tööühm:
http://europa.eu.int/comm/european_group_ethics/index_fr.htm.
- Noorsoopoliitika:
http://europa.eu.int/youth/index_en.html.
- Kodanikuaktiivsus:
http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/activecitizenship/index_fr.htm.

(1) Komisjoni ettepanek: KOM(2004) 471.

(2) KOM(2005) 116.

(3) Otsus 2004/100/EÜ (ELT L 30, 4.2.2004).

(4) KOM(2005) 680.

- Sõpruslinnade koostöö:
http://europa.eu.int/comm/towntwinning/index_fr.html.
- Sport:
http://europa.eu.int/comm/sport/index_en.html.
- Euroopa aasta „Haridus spordi kaudu“ (2004):
<http://www.eyes-2004.info/>.
- Haridus:
http://europa.eu.int/comm/education/index_fr.html.
- Kultuur:
http://europa.eu.int/comm/culture/eac/index_fr.html.
- Audiovisuaalvaldkond:
http://europa.eu.int/comm/avpolicy/index_fr.html.

IV peatükk

Turvalisus ja vabadus

1. jagu

Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala

Haagi programmi elluviimine

Taust

Haagi programm

Viimastel aastatel on Euroopa Liit mänginud järjest suuremat rolli politsei-, tolli- ja õigusalasel koostöö edendamisel ning kooskõlastatud poliitika väljatöötamisel varjupaiga-, sisserände- ja välispiiride kontrolliga seotud küsimustes. Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide turvalisuse küsimus on tõsiselt päevakorda kerkinud eelkõige 2001. aastal Ameerika Ühendriikides, 2004. aastal Madridis ja 2005. aastal Londonis toimunud terrorirünnakute tõttu.

Pärast Euroopa Ülemkogu 1999. aasta Tampere istungjärku on liidul olnud justiits- ja siseküsimustes ühtne poliitiline raamistik. Tampere koostatud Euroopa Ülemkogu viieaastane programm oli selle valdkonna esimene. Kuigi kõiki selle algseid eesmärke ei täidetud, on tehtud edusamme ühise varjupaiga- ja sisserändepoliitika juurutamisel, piirikontrolli ühtlustamisel, politseikoostöös ning sisejulgeoleku ja kriminaalpoliitika alases koostöös.

Esimese viieaastase programmi lõppedes koostas Euroopa Ülemkogu 2004. aasta novembris toimunud Haagi kohtumisel uue programmi ajavahemikuks 2005–2009. Programm käsitleb vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala poliitika kõiki aspekte koos nende välismõõtmega, eriti selliseid valdkondi nagu põhiõigused ja kodakondsus, varjupaiga- ja sisserändeküsimused, piiride haldamine, integratsioon, terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus, õigus- ja politseikoostöö ning tsiviilõigus. Haagi programmile lisati uimastitevastase võitluse strateegia, mille Euroopa Ülemkogu 2004. aasta detsembris vastu võttis.

2005. aasta kevadel võeti Haagi programmi elluviimiseks esimesi konkreetseid samme.

10. mail püstitas komisjon *kümme prioriteeti*, ⁽¹⁾ mida peaks tulevikus järgima. Nimetatud prioriteetid hõlmavad näiteks lahenduse otsimist ülemaailmse terrorismi peatamiseks, välispiiride ühtse haldamise väljaarendamist, strateegilise kontseptsiooni väljatöötamist organiseeritud kuritegevusega võitlemiseks, tõelise, õigusel rajaneva Euroopa ala loomist kõigi jaoks. Prioriteetidega kaasnes loetelu õigus- või muudest meetmetest, mille nõukogu 2. ja 3. juunil vastu võttis. Kahe institutsiooni *ühine tegevuskava* sai juunis Euroopa Ülemkogu heakskiidu, kes avaldas eriti rahulolu selle üle, et algatuses pannakse erilist rõhku Euroopa Liidu sisejulgeoleku eri osapoolte operatiivkoostööle.

12. oktoobril tegi komisjon ettepaneku vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala *välismõõtm*e strateegia kohta, ⁽²⁾ eelkõige eesmärgiga edendada õigusriigi põhimõtet, stabiilsust ja turvalisust väljaspool Euroopa Liidu piire. Nõukogu võttis strateegia vastu 12. detsembril ning leidis, et tegemist on Euroopa Liidu välissuhete alustalaga ja selles valdkonnas on vaja töötada välja kooskõlastatud ja ühine lähenemisviis.

Euroopa õigusruum

Tsiviil- ja kaubandusõigus

Oma 9. veebruari aruandes tegi komisjon vahekokkuvõtte *tsiviilasjades tehtava õiguslase koostöö raamprogrammi 2002–2006* elluviimise kohta. ⁽³⁾ Programmi põhieesmärk on praktilise ja koheselt kasutatava teabe andmine Euroopa õigusloometendentsidest tsiviilasjades ning sellest on siiani olnud võimalik rahastada kolme ulatuslikku projekti: Euroopa õigusatlas, kohtupraktika andmebaas ja õigustöötajatele suunatud teavituskampaania.

Käimasolevate programmide raames tegi komisjon ka mitmeid algatusi, et muuta tsiviilõiguse kohaldamine ühenduses lihtsamaks ja ratsionaalsemaks.

Märtsis avaldati kaks *rohelist raamatut*: esimene, 1. märtsil vastu võetud raamat käsitleb *pärimisõigust ja testamente* ⁽⁴⁾ ning selles keskendutakse kollisiooninormide kohaldamise küsimusele, teine, 14. märtsil esitatud raamat käsitleb eri rahvusest või eri liikmesriikides elavate abikaasade *lahutusajades* kohaldatavat õigust ja kohtualluvust ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ KOM(2005) 184.

⁽²⁾ KOM(2005) 491.

⁽³⁾ KOM(2005) 34.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 65.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 82.

15. märtsil võttis komisjon vastu määruse ettepaneku *Euroopa väiksemate kohtuvaidluste menetluse* kehtestamiseks, ⁽¹⁾ et muuta selliste vaidluste lahendamine lihtsamaks ja kiiremaks ning vähendada kulusid. Uus tsiviil- ja kaubandusajades kuni 2000 euro suuruste summade puhul kohaldatav vahend muudaks süsteemi paindlikumaks järgmiste meetmete abil: vaidluste lahendamine üksnes kirjalike menetluste, sealhulgas e-kirjad, või videokonverentside teel, tõendite kogumine telefoni teel, vabastus advokaaditeenusest. 7. juunil esitas komisjon määruse ettepaneku, et parandada olemasolevaid sätteid *tsiviil- ja kaubandusajade kohtu- ja kohtuvälise dokumentide Euroopa Liidu liikmesriikides kätteandmise kohta* ⁽²⁾. Soovitatud muudatuste eesmärk on samuti lihtsustada ja kiirendada menetlusi.

12. aprillil võttis nõukogu vastu määruse, võtmaks arvesse muudatusi *maksejõuetusmenetlusi* käsitlevates riiklikes õigusaktides. ⁽³⁾

9. detsembril tegi komisjon ettepaneku ühenduse ühinemiseks *Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsiga*. ⁽⁴⁾ Algatuse üks eesmärke on tagada ühendusele kui tsiviilasjus tehtava rahvusvahelise õiguslase koostöö olulisele osapoolle tema rollile vastav staatus ning anda talle võimalus osaleda oma pädevuse piires konventsioonide üle peetavates läbirääkimistes.

15. detsembril võttis komisjon vastu määruse ettepaneku *lepinguliste kohustuste suhtes kohaldatava õiguse kohta* ⁽⁵⁾ eesmärgiga ajakohastada selle valdkonna eeskirju ühtlustavat 1980. aasta Rooma konventsiooni. Samal päeval esitas komisjon teatise, milles kutsus üles kohaldama *ülalpidamiskohustust* käsitlevate õiguslaste koostöömeetmete suhtes *kaasotsustamismenetlust*. ⁽⁶⁾ Koos eelmisega esitati määruse ettepanek, mille eesmärk on muuta *elatusraha saamise õigusega isikutele* kergemaks täitekorralduse saamine, mis kehtiks tõketeta kogu Euroopa õigusruumis, ja kindlustada seeläbi makstavate summade regulaarne laekumine. ⁽⁷⁾

Kriminaalõigus

25. jaanuaril esitas komisjon *valge raamatu süüdimõistvate kohtuotsustega seotud vastastikuse teabevahetuse kohta Euroopa Liidus*. ⁽⁸⁾ Selles tutvustab komisjon tegevuskava, mis käsitleb liikmesriikidevahelise arvutipõhise andmevahetussüsteemi loomist Euroopa Liidu territooriumil tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste ja õiguste äravõtmise kohta. Juba Haagi programmis rõhutati, et selline algatus tuleb kiirelt teha. 19. mai teatises tutvustas komisjon oma mõtteid seoses *kriminaalajades tehtud*

(1) KOM(2005) 87.

(2) KOM(2005) 305.

(3) Määrus (EÜ) nr 603/2005 (ELT L 100, 20.4.2005).

(4) KOM(2005) 639.

(5) KOM(2005) 650.

(6) KOM(2005) 648.

(7) KOM(2005) 649.

(8) KOM(2005) 10.

kohtuotsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamiseks võetud meetmete edenemisega ja seoses liikmesriikidevahelise usalduse tugevdamise programmi alustega.⁽¹⁾

Euroopa Parlament omalt poolt kutsus 22. veebruari soovitusel Euroopa Ülemkogu ja nõukogu üles võtma meetmeid, et ühtlustada liikmesriikide kriminaalõigusnorme ja ennekõike töötada välja „Euroopa kriminaalõiguse kvaliteediharta“.

Õigusloome alal võttis nõukogu 24. veebruaril vastu kaks raamotsust, millest esimese eesmärk on tagada, et kõikides liikmesriikides oleks olemas tõhusad õigusaktid, reguleerimaks *kuritegelikul teel saadud tulu konfiskeerimist*,⁽²⁾ ning teine käsitleb *rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist*⁽³⁾. 21. novembril võttis nõukogu vastu otsuse, millega soovitakse parandada *karistusregistri väljavõtete alast teabevahetust*⁽⁴⁾. 22. detsembril esitas komisjon nõukogule ettepaneku, mis käsitles sellise teabevahetuse korraldust ja sisu.⁽⁵⁾

Komisjon tegi 17. märtsil lisaks ettepaneku võtta vastu uus raamleping, mille eesmärk on sätestada *Euroopa Liidu liikmesriikide vahel süüdimõistvate kohtuotsuste arvessevõtmise tingimused* uue, eri asjaoludel põhineva *kriminaalmenetluse* korral.⁽⁶⁾ 23. novembril esitas komisjon teatise, milles selgitati, milliseid järeldusi teha tulenevalt Euroopa Kohtu 13. septembri otsusest, mis toob selgust esimese ja kolmanda samba vahelise pädevuse jagunemisse kriminaalasjades.⁽⁷⁾ Nimetatud otsusest tulenevalt otsustas komisjon 23. novembril esitada Euroopa Kohtule hagi, et tühistada 12. juuli raamotsus, millega tugevdatakse kriminaalõiguslikku raamistikku laevade põhjustatud merereostuse vastase õiguse jõustamiseks.⁽⁸⁾

Muu hulgas esitas komisjon kaks aruannet seoses õigusaktide ülevõtmisega liikmesriikide poolt: jaanuaris aruande *ühiseid uurimiserühmi* käsitleva raamotsuse⁽⁹⁾ ning veebruaris *Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra*⁽¹⁰⁾ ülevõtmise kohta.

(1) KOM(2005) 195.

(2) Raamotsus 2005/212/JSK (ELT L 68, 15.3.2005).

(3) Raamotsus 2005/214/JSK (ELT L 76, 22.3.2005).

(4) Otsus 2005/876/JSK (ELT L 322, 9.12.2005).

(5) KOM(2005) 690.

(6) KOM(2005) 91.

(7) Kohtuasi C-176/03. Vt ka käesoleva aruande I peatüki osa „Kohtupraktika Euroopa Kohtus“.

(8) Raamotsus 2005/667/JSK (ELT L 255, 30.9.2005). Vt ka käesoleva aruande II peatüki osa „Transport ja energia“.

(9) KOM(2004) 858.

(10) KOM(2005) 63.

Politsei- ja tollikoostöö

Europol ja Euroopa Politseikolledž

12. juulil määras nõukogu Europoli *eurode võltsimise vastu võitlemise* keskasutuseks. ⁽¹⁾
20. septembril koostati 2000. aastal asutatud Euroopa Politseikolledžile uus põhikiri. ⁽²⁾

Piiriülene koostöö

18. juulil võttis komisjon vastu otsuse ettepaneku, soovides edendada *politseiasutuste vahelist strateegilist operatiivkoostööd* eelkõige sisepiiridel ja muuta Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni teatavaid artikleid ⁽³⁾.

Andmekaitse ja teabevahetus

Soovides tagada liikmesriikidevahelise, kriminaalasjades tehtava politsei- ja õigusala se koostöö raames töödeldavate andmete kaitse, tegi komisjon nõukogule 4. oktoobril ettepaneku võtta vastu raamotsus ⁽⁴⁾, eelkõige eesmärgiga viia ellu „*teabe kättesaadavuse*” põhimõte. Viimane tähendab, et liikmesriikides pädevate asutuste käsutuses olev teatavat tüüpi teave tuleb teha kättesaadavaks ka teiste liikmesriikide sarnastele pädevatele asutustele ning Europolile. 12. oktoobril tegi komisjon teabe kättesaadavuse põhimõtte rakendamiseks veel ühe raamotsuse ettepaneku. ⁽⁵⁾ 24. novembril võttis komisjon vastu teatise justiits- ja siseküsimuste valdkonna *Euroopa andmebaaside* suurema tõhususe, tugevdatud koostalitlusvõime ja koostoime kohta. ⁽⁶⁾

Terrorismi-, kuritegevuse- ja uimastivastane võitlus

Üldpõhimõtted

Et näha 2007.–2013. aasta finantsperspektiivis ette piisavad vahendid vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala edendamiseks, esitas komisjon 6. aprillil kaks otsuse ettepanekut ja teatise ⁽⁷⁾. Teatisega koostatakse raamprogramm „*Turvalisus ja vabaduste kaitse*”, mille eesmärk on näiteks edendada õiguskaitseasutuste koostööd või avaliku ja erasektori partnerlust kuritegevuse ennetamisel. Kumbki otsuse ettepanek sisaldab strateegia elluviimiseks eri vahendit: esimene eriprogrammi

⁽¹⁾ Otsus 2005/511/JSK (ELT L 185, 16.7.2005).

⁽²⁾ Otsus 2005/681/JSK (ELT L 256, 1.10.2005).

⁽³⁾ KOM(2005) 317.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 475.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 490.

⁽⁶⁾ KOM(2005) 597.

⁽⁷⁾ KOM(2005) 124.

terrorismi ennetamiseks, reageerimisvalmiduseks ja tagajärgede likvideerimiseks ning teine eriprogrammi nimetusega „Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine“.

Terrorismivastane võitlus

Juulis Londonis toimunud terrorirünnak sai Euroopa Liidu eri institutsioonide hukkamõistu osaliseks. Näiteks käsitles nõukogu oma 13. juuli deklaratsioonis seda kui rünnakut Euroopa Liidu aluseks olevatele põhiväärtustele ning rõhutas, et kiiremas korras on vaja vastu võtta teatav hulk õigusakte, mis võimaldaks selliseid rünnakuid ennetada ja nende vastu võidelda. Ka liikmesriigid tõstsid olulise eesmärgina esile terrorismivastast võitlust käsitlevate olemasolevate vahendite nõuetekohast ja tähtaegset rakendamist.

Terrorismivastane võitlus oli kogu aasta vältel liidu institutsioonides arutlusel.

Õigusloome alal võttis nõukogu 24. veebruaril vastu raamotsuse, et tugevdada liikmesriikide pädevate asutuste vahelist koostööd *infosüsteemide vastu suunatud rünnete* vastu võitlemisel. ⁽¹⁾ Märtsis, ⁽²⁾ juunis ⁽³⁾ ning oktoobris ⁽⁴⁾ ajakohastati nende isikute ja üksuste loendit, kelle suhtes kohaldatakse terrorismivastase võitluse raames *eripiiranguid*, nt varade külmutamist. 20. septembril seadis nõukogu sisse süsteemi, et parandada liikmesriikide ja Euroopa Liidu pädevate asutuste vahelist, terrorismiaktidega seotud teabevahetust. ⁽⁵⁾

Detsembris koostas nõukogu *Euroopa Liidu terrorismivastase võitluse strateegia*, mille Euroopa Ülemkogu oma 15. ja 16. detsembri kohtumisel vastu võttis. Selles võtab Euroopa Liit omale strateegilise kohustuse *„võidelda terrorismiga rahvusvahelisel tasandil, seejuures austades inimõigusi, ning muuta Euroopa turvalisemaks, et selle kodanikel oleks võimalik elada vabaduse, turvalisuse ja õiguse keskkonnas“*. Strateegia koondub nelja telje ümber: ennetamine, kaitse, jälitustegevus ja reageerimine. *Ennetamine*: vägivaldsele radikaliseerumisele ja värbamisele kaasa aitavate teguritega ja sügavamate põhjustega võitlemine Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil. Võetavate meetmete eesmärk on hoida ära isikute pöördumine terrorismi poole. Kodanike ja infrastruktuuride *kaitse*: tugevdatakse piiride, transpordi ja kriitiliste infrastruktuuride julgeolekut, et mitte olla rünnakute vastu kaitsetu. *Jälitustegevus*: viiakse läbi üksnes terroristide vastu suunatud juurdlusi ja jälitustegevust Euroopa Liidu piires ja väljaspool. Terrorismivastasesse võitlusesse kaasatud üksused takistavad terroristide plaane, liikumist ja teabevahetust, lagundavad tugi- ja rahastamisvõrgustikke. Lisaks sellele tõkestatakse juurdepääsu terrorirünnakuks vajaminevatele vahenditele. Põhieesmärk on siiski viia terroristid kohtu ette. Kui *ennetamine, kaitse ja jälitustegevus*

⁽¹⁾ Raamotsus 2005/222/JSK (ELT L 69, 16.3.2005).

⁽²⁾ ELT L 69, 16.3.2005.

⁽³⁾ ELT L 144, 8.6.2005.

⁽⁴⁾ ELT L 272, 18.10.2005.

⁽⁵⁾ Otsus 2005/671/JSK (ELT L 253, 29.9.2005).

ebaõnnestuvad, valmistatakse *reageerimise* raames seisma silmitsi terrorirünnaku tagajärgedega ning leevendama maksimaalselt nende mõju. Selleks tuleb parandada valmisolekut likvideerida terroriakti tagajärgi, koordineerida reageerimistegevust ja tulla toime ohvrite vajadustega.

Euroopa Parlament esitas 7. juunil Euroopa Ülemkogule ja nõukogule soovitusel terrorismivastase võitluse eri aspektide kohta (ohvriabi, teabevahetus, terrorismi rahastamise tõkestamine, eluliselt oluliste infrastruktuuride kaitse jne).

18. juuli teatise määras komisjon omalt poolt meetmed, et tõsta *lõhkeainete* jms *vahendite* julgeolekut.⁽¹⁾ Oma 21. septembri teatisega vägivaldse radikaliseerumise ja *terroristide värbamise* kohta⁽²⁾ andis komisjon oma esimese panuse Euroopa Liidu selleotstarbelise strateegia väljatöötamiseks. Selles kirjeldab komisjon, kuidas ühendada või tõhusamalt kasutada liidu eri strateegiaid, et vägivaldset radikaliseerumist soodustavaid tegureid paremini aduda. Komisjon rõhutas oma teadlikkust asjaolust, et tegemist on pikaajalise protsessiga, mida tuleb pidevalt täiustada vastavalt selles valdkonnas omandatud uutele teadmistele.

21. septembril tegi komisjon ka ettepaneku ühtlustada vastava direktiivi kaudu *üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste osutamisel töödeldud andmete säilitamise* nõudeid,⁽³⁾ et anda pädevatele asutustele terrorismi- ja raskete kuritegude vastase võitluse raames nimetatud andmetele juurdepääs. 22. detsembril tegi ta nõukogule ettepaneku võtta vastu otsus julgeoleku- ja luureteenistuste tegevuse tulemusel saadava, terroriaktidega seotud teabe edastamise kohta.⁽⁴⁾

Jätkuna oma 2004. aasta teatisele *kriitilise infrastruktuuri kaitse* kohta terrorismivastases võitluses⁽⁵⁾ võttis komisjon 17. novembril vastu *roheline raamatu*⁽⁶⁾, et saada tagasisidet vastava programmi elluviimise eri viiside kohta. 23. detsembril esitas ta sätteid, mida kavatakse oma töös rakendada üldise kiirhoiatussüsteemi „*Argus*” raames.⁽⁷⁾

24. novembril komisjoni poolt vastu võetud otsuse ettepanekuga *juurdepääsu kohta viisainfosüsteemile (VIS)*⁽⁸⁾ soovitakse luua vajalik õiguslik alus selleks, et võimaldada liikmesriikide sisejulgeoleku eest vastutavatele ametiasutustele ja Europolile juurdepääs süsteemile ning määrata kindlaks juurdepääsutingimused. Nimetatud organid kasutaksid süsteemi terroriaktide ja Europoli pädevusse kuuluvate kuriteo- ja rikkumisvormide ennetamise, avastamise ja uurimise eesmärgil.

(1) KOM(2005) 329.

(2) KOM(2005) 313.

(3) KOM(2005) 438.

(4) KOM(2005) 695.

(5) KOM(2004) 702.

(6) KOM(2005) 576.

(7) KOM(2005) 662.

(8) KOM(2005) 600.

29. novembril võttis komisjon vastu teatise,⁽¹⁾ millega anti oluline panus terrorismi rahastamise vastu võitlemise kahte telge: pädevate asutuste vaheline riigisisene teabevahetus ja kooskõlastamine ning mittetulundusühingute suurem läbipaistvus.

Kuritegevusevastane võitlus

Organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse tugevdamiseks tegi komisjon mitme-suunalisi algatusi. 19. jaanuaril esitati nõukogule raamotsuse ettepanek,⁽²⁾ mille eesmärk on vahetada välja 1998. aastast liikmesriikides kohaldatav õigusvahend kuritegelikus rühmituses *osalemise karistatavaks muutmise* kohta. Veelgi enam: oma 2. juuni teatisega avaldati toetust kuritegevuse vastase võitluse *strateegilise kontseptsiooni* väljatöötamiseks.⁽³⁾ Nimetatud kontseptsioon peaks ennekõike andma parema ettekujutuse organiseeritud kuritegevuse olemusest ning tugevdama sellealast ennetus- ja uurimistööd ja koostööd Euroopa Liidus kooskõlas Haagi programmi elluviimise tegevuskavaga (vt eespool). Et luua *intellektuaalomandi õiguse rikkumiste* käsitlemiseks Euroopa Liidu *karistusõigustik*, tegi komisjon 12. juulil kaks ettepanekut: direktiivi ettepaneku intellektuaalomandi õiguste järgimise tagamiseks vajalike karistusmeetmete kohta ning raamotsuse ettepaneku, millega tugevdatakse karistusõiguslikku raamistikku, et võidelda intellektuaalomandi rikkumiste vastu⁽⁴⁾.

Võitlus inimkaubanduse vastu

Komisjoni 18. oktoobril⁽⁵⁾ esitatud teatise järel võttis nõukogu detsembris vastu *tegevuskava*, mis rajaneb inimõiguste, turvalisuse ja õigluse, mittediskrimineerimise ja välissuhete alaseid poliitikapõhimõtteid ühendaval kompleksel lähenemisel.

Uimastivastane võitlus

2005. aastal oli selle valdkonna peamiseks saavutuseks 27. juunil nõukogus vastu võetud *Euroopa Liidu uimastitevastane tegevuskava 2005–2008*. See algatus, mille eeltöö on tehtud komisjoni 14. veebruari teatises,⁽⁶⁾ on osa Euroopa Liidu uimastitevastase võitluse strateegiast aastateks 2005–2012, mille Euroopa Ülemkogu detsembris 2004 heaks kiitis. Tegevuskavas antakse liidu asjaomastele osapooltele suunised vastavate prioriteetide püstitamiseks. Nähakse ette umbes 80 meetet, vastutuse jagunemine ja rakendamise ajakava. Iga pakutud meetme kohta antakse selle hindamiseks vajalikud vahendid ja näitajad. 10. mail kehtestas nõukogu *uusi psühhoaktiivseid aineid käsitleva teabe kiirvahetussüsteemi*.⁽⁷⁾

(1) KOM(2005) 620.

(2) KOM(2005) 6.

(3) KOM(2005) 232.

(4) KOM(2005) 276.

(5) KOM(2005) 514.

(6) KOM(2005) 45.

(7) Otsus 2005/387/JSK (ELT L 127, 20.5.2005).

31. augustil esitas komisjon omalt poolt uue määruse ettepaneku, milles määratleti ümber *Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse* roll ja tegevus.⁽¹⁾

Piiride haldamine ja sisseränne

Rändevood, varjupaigad ja sisseränne

11. jaanuaril avaldas komisjon *roheline raamatu Euroopa Liidu lähenemisviisi kohta majandusmigratsiooni juhtimisel*.⁽²⁾ Raamatu eesmärk on algatada süvaarutelud, millesse kaasatakse ka kodanikuühiskond, et välja selgitada kõige asjakohasemad ühenduse eeskirjad majandusmigrantide sisenemiseks Euroopa Liitu ja seal viibimiseks ning määratleda sellise ühise raamistiku kohaldamisest saadav lisandväärtus. Selle, Haagi programmi raames tehtud algatuse kohta avaldas oma seisukoha juunis ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, juulis Regioonide Komitee ning oktoobris Euroopa Parlament.

16. märtsil seati nõukogu otsusega liikmesriikide migratsiooniteenistuste tarbeks sisse *turviline internetipõhine teabe- ja koordineerimisvõrk*.⁽³⁾

Arvestades ettepanekuid näha 2007.–2013. aasta finantsperspektiivis ette piisavad vahendid vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala edendamiseks, võttis komisjon 6. aprillil vastu teatise *raamprogrammi „Solidaarsus ja rändevoogude juhtimine“ kohta*.⁽⁴⁾ Selles soovitatakse luua solidaarsus finantsvallas, ning seda nelja järgmise tugisamba kaudu: Euroopa Pagulasfond, välispiiride fond, kolmandate riikide kodanike integratsioonifond ning kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisfond. Nimetatud lähenemisviisile andis novembri istungil oma toetuse ka Regioonide Komitee.

1. septembril tegi komisjon seoses migrantide olukorraga mitu algatust:

- suunised *piirkondlike kaitseprogrammide* elluviimise kohta. Programmide eesmärk on parandada püsivate lahenduste leidmiseni päritolupiirkondade lähialade võimet pagulasi kaitsta.⁽⁵⁾ Lähenemisviisile andis 12. oktoobril ja 7. novembril oma heakskiidu nõukogu;
- jätkuna jaanuari rohelsele raamatule (vt eespool): *ühise integratsioonikava*⁽⁶⁾ visand, et innustada liikmesriikide jõupingutusi kõikehõlmavate riiklike integratsioonistrateegiate väljatöötamisel, näiteks religioonidevahelise dialoogi edenda-

(1) KOM(2005) 399.

(2) KOM(2004) 811.

(3) Otsus 2005/267/JSK (ELT L 83, 1.4.2005).

(4) KOM(2005) 123.

(5) KOM(2005) 388.

(6) KOM(2005) 389.

misel või sisserännanute koolitamisel, alustades vastuvõtva riigi keele õpetamisest;

- konkreetsed suunised⁽¹⁾ parandamaks rände positiivset mõju *päritoluriigi arengule*, lihtsustades näiteks rahaülekannete teostamist või soodustades sisserännanute ajutist tagasipöördumist päritoluriiki, et nad annaks kaasmaalastele oskusteavet;
- direktiivi ettepanek kehtestamaks läbipaistvad ja õiglased nõuded ja menetlused liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike *tagasisaatomiseks* ⁽²⁾.

Muu hulgas tegi komisjon 10. oktoobril ettepaneku *vastastikuse teabemenetluse* kasutuselevõtmise kohta seoses liikmesriikide meetmetega varjupaiga ja sisserände valdkonnas.⁽³⁾ 28. novembril võttis komisjon vastu *roheline raamatu Euroopa rändevõrgustiku* tuleviku kohta.⁽⁴⁾ Selles antakse hinnang olemasoleva, 2002. aastal katsemeetme kujul loodud Euroopa rändevõrgustiku tegevusele ning käsitletakse küsimusi, mida tuleb edaspidi arvesse võtta taolise struktuuri üle otsuse tegemisel. 22. detsembril esitas komisjon *tegevuskava seadusliku rände kohta aastateks 2006–2009*.⁽⁵⁾

Nõukogu omalt poolt võttis 12. oktoobril vastu direktiivi kolmandate riikide kodanike *teadusuuringute* eesmärgil riiki lubamise erimenetluse kohta.⁽⁶⁾ Sama päeva järeldustes leiab nõukogu, et *vabatahtliku tagasipöördumise* juhtimine on rändevõrgude ohjamise tasakaalustatud ja elujõulise strateegia oluline osa. 1. detsembril kehtestas nõukogu liikmesriikides *pagulasseisundi* omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuded⁽⁷⁾. Sellega ei kohustata liikmesriike kohaldama ühiseid menetlusi, vaid soovitakse kiirendada varjupaigataotluste läbivaatamist.

Koostöö kolmandate riikidega: sõlmiti lepingud *Albaania* ja *Sri Lankaga* ebaseaduslikult riigis viibivate isikute riiki tagasilubamise kohta. 2. ja 3. juuni istungil kutsus nõukogu komisjoni üles pidama ettevalmistavaid läbirääkimisi *Liibüa* ametivõimudega, et määrata konkreetsed meetmed sellest riigist lähtuva ebaseadusliku sisserände vastu võitlemiseks. Komisjon omakorda edastas 28. juuli teatistes nõukogule teavet, mille põhjal anda hinnang selle kohta, kas on vaja teha täiendavaid jõupingutusi ebaseadusliku sisserände alase koostöö tugevdamiseks teatavate kolmandate riikidega.⁽⁸⁾

(1) KOM(2005) 390.

(2) KOM(2005) 391.

(3) KOM(2005) 480.

(4) KOM(2005) 606.

(5) KOM(2005) 669.

(6) Direktiiv 2005/71/EÜ ja soovitus 2005/762/EÜ (ELT L 289, 3.11.2005).

(7) Direktiiv 2005/85/EÜ (ELT L 326, 13.12.2005).

(8) KOM(2005) 352.

Liikumine tervikliku lähenemisviisi suunas

Hampton Courtis toimunud mitteametlikul kohtumisel kutsusid riigipead ja valitsusjuhid üles võtma vastu rändealase tervikliku lähenemisviisi. Vastusena esitas komisjon 30. novembril teatise,⁽¹⁾ mis oli ühtlasi esimene tagasiside Hampton Courti kohtumisele. Selles tuuakse välja esmatähtsad meetmed, mis tuleb viia ellu juba praegu arenguabi, välissuhete (eelkõige Euroopa naabruspoliitika) ning vabaduse, turvalisuse ja õiguse ning tööhõive valdkonnas tehtava töö raames. Nõukogu avaldas teatise koostamise suhtes rahulolu ning võttis detsembris vastu *rändealase tervikliku lähenemisviisi*, mis hõlmab järgmisi aspekte: liikmesriikidevaheliste meetmete ja koostöö tugevdamine, aktiivsem dialoog ja koostöö Aafrika ja Vahemere piirkonna naaberriikidega, nimetatud eesmärkide täitmiseks võetavate meetmete rahastamine.

Viisad, välis- ja sisepiiride ületamine

26. aprillil määras nõukogu 2004. aastal loodud *Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuuri* asukohaks sümboolselt Varssavi. ⁽²⁾

2. juunil muutis nõukogu määruses (EÜ) nr 539/2001 kehtestatud *vastastikkust mehhanismi*.⁽³⁾ Mehhanismi oli vaja kohandada, et lahendada sellised vastastikkuse põhimõtet eiravad olukorrad, kus kolmas riik säilitab või kehtestab ühe või mitme liikmesriigi kodanike suhtes viisanõude.

14. detsembril allkirjastasid Euroopa Parlament ja nõukogu määruse meetmete kohta, mis on kavandatud viisade taotlemise ja andmise korra hõlbustamiseks olümpiapere liikmetele, kes osalevad 2006. aasta Torino *olümpia ja/või paraolümpia talimängudel*.⁽⁴⁾ Määrus töötati välja Ateenas 2004. aasta olümpiamängude ajal suurepäraselt rakendatud sarnase määruse alusel.

Komisjon kehtestas samas ühenduse eeskirjad liikmesriikide välistel maismaapiiridel toimuva *kohaliku piiriliikluse* reguleerimiseks. Selleks esitati 23. veebruaril määruse ettepanek, milles määrati kindlaks piiriületuse tingimused ja nõutavad eridokumendid⁽⁵⁾. Et lihtsustada isikute liikumist Euroopa Liidu sisepiiridel, tegi komisjon 22. augustil ettepaneku kehtestada nende isikute *kontrollimise lihtsustatud kord*,⁽⁶⁾ mis hõlmab *kümmet uut liikmesriiki* kuni Schengeni ala täieõiguslikeks liikmeteks saamiseni, ning eriti *Liechtensteini* ja *Šveitsi*, pidades silmas eriküsimust seoses nende väljastatavate elamislubadega.

(1) KOM(2005) 621.

(2) Otsus 2005/358/EÜ (ELT L 114, 4.5.2005).

(3) Määrus (EÜ) nr 851/2005 (ELT L 141, 4.6.2005).

(4) Määrus (EÜ) nr 2046/2005 (ELT L 334, 20.12.2005).

(5) KOM(2005) 56.

(6) KOM(2005) 381.

Schengeni infosüsteem (SIS)

24. veebruari otsusega 2005/211/JSK⁽¹⁾ andis nõukogu *Europolile* ja *Eurojustile* juurdepääsuõiguse SISile ja nägi ette lisada süsteemile uusi funktsioone, sealhulgas pädevate asutuste vaheline lihtsustatud teabevahetusmenetlus. 6. juulil võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu määruse ettepaneku,⁽²⁾ et anda liikmesriikides *sõidukite registreerimistunnistuste* väljaandmise eest vastutavatele teenistustele juurdepääsuõigus Schengeni infosüsteemile, et oleks võimalik kontrollida, et neile esitatud sõiduk ei ole varastatud, ebaseaduslikult omastatud või kaotatud.

Komisjon tegi omalt poolt ettevalmistusi *teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi (SIS II)* sisseseadmiseks. Sel eesmärgil esitati 31. mail määruse ettepanek⁽³⁾ ja otsuse ettepanek⁽⁴⁾ eesmärgiga kehtestada SIS II ülesehitust ja rahastamist ning süsteemi ülesandeid, vastutuse jagunemist ja kohaldatavaid üldeeskirju reguleerivad ühised sätted.

Kasulik teave ja viited

- Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala:
http://europa.eu.int/comm/justice_home/index_fr.htm.
- Eurojust:
<http://www.eurojust.eu.int/>.
- Europol:
<http://www.europol.eu.int/>.
- Euroopa Politseikolledž:
<http://www.cepol.net/>.

(1) ELT L 68, 15.3.2005.

(2) Määrus (EÜ) nr 1160/2005 (ELT L 191, 22.7.2005).

(3) KOM(2005) 236.

(4) KOM(2005) 230.

2. jagu

Riskijuhtimine

Tervishoid

Keskkond ja tervishoid

Taust

Aastal 2004 käivitas komisjon „Keskkonna ja tervishoiu Euroopa tegevuskava 2004–2010”.⁽¹⁾ Selle keskkonna, tervishoiu ja teadusuuringute sektorite süsteemsel koostööl põhineva kava eesmärk on uurida reostuse tervistkahjustavat mõju ja otsida ennetavaid lahendusi.

Kava abil püütakse vähendada keskkonnareostusest tingitud haiguste arvu, kasutades keskkonnaalase teabe koondamise süsteemi Euroopa Liidu tasandil. Kavaga määratakse kindlaks 13 meetet, nende hulgas meetmed keskkonna ja tervise vahelise seose paremaks mõistmiseks ning selgitamiseks, kuidas keskkonnamõjul võivad olla epidemioloogilised tagajärjed. Tegevuskavaga on ette nähtud uurimismeetmed, näiteks astma ja allergiate, närvisüsteemi arenguhäirete, vähi ja sisesekretoorsete häirete valdkonnas. Samuti nähakse ette inimeste riskiteadlikkuse tõstmine ning keskkonna ja tervisespetsialistide koolitamine. Lisaks uuritakse võimalust luua Euroopa Liidu tasandil biojärelevalve, et mõõta saasteainete taset keskkonnas.

2005. aasta algusest on Euroopa Parlament kõnealuse tegevuskava kohta arvamust avaldanud. Kuna 13 meetmest on rakendatud ainult nelja, leiab Euroopa Parlament, et löhe eesmärkide ja konkreetselt ettenähtud rakendusmeetmete vahel on liiga suur. Ta rõhutab ka asjaolu, et tegevuskavale tuleb eraldada arvestatav eelarve ja kavandada nii kiiresti kui võimalik vastav rahastamine.

Võttes arvesse elavhõbeda ja tema koostisosade suurt mürgisust nii inimese kui ökosüsteemide ja looduse jaoks, võttis komisjon 28. jaanuaril vastu *ühenduse elavhõbedastrateegia*.⁽²⁾ Selle eesmärk on vähendada elavhõbeda kontsentratsiooni keskkonnas rakendades umbes paarikümnet ühenduse ja rahvusvahelist meetet.

Tervishoid

Aasiat endiselt raskelt mõjutav *lindude gripi* viirus on jõudnud Euroopa idapiiridele. Tegemist on agressiivse ja väga nakkava kodu- ja metslindude viirusega. Venemaal, Rumeenias, Türgis ja Horvaatias ilmnunud juhtumid sundisid komisjoni võtma teatud

(1) KOM(2004) 416.

(2) KOM(2005) 20.

impordimeetmeid, et kaitsta Euroopa Liitu võimaliku nakkuse eest. Pärast mitmekordset konsulteerimist veterinaarekspertidega kogumaks maksimaalselt teavet, et aidata Euroopa tervishoiutalitustel võtta sobivad meetmed, tegi komisjon ettepaneku võtta vastu direktiiv, millega kohandataks kõik ühenduse praegused meetmed, ning nõukogu võttis direktiivi oma aasta viimasel istungil vastu.⁽¹⁾ Komisjon esitas ka lindude grippi ja inimgripi pandeemia ohtusid käsitleva üldise ühenduse kava. ⁽²⁾ Kava eesmärk on lindude gripi ning järelevalve ja võitluse uue määratlemise abil suuta haiguspuhanguid paremini ennetada ja tõrjuda ning kahandada kogu ühiskonnale kõnealusest haigusest tulenevaid terviseriske, kulusid, kadusid ja negatiivset mõju.

Selleks, et olla valmis võimalikuks gripipandeemiaks ning arvestades eelnevaid kogemusi selliste haigustega nagu äge respiratoorne sündroom (SARS), võttis komisjon 28. novembril vastu ühenduse kava, mille eesmärk on tõhustada Euroopa Liidu tegevust terviseohu korral parema kooskõlastamise ja vastumeetmete kavandamiseks.⁽³⁾

Üks peamisi *rasvumise* ja paljude krooniliste mittenakkavate ja välditavate haiguste põhjustajaid Euroopas on korrapäratu toitumine. Seepärast tegi komisjon 2003. aastal toiduainetel kasutatavaid *toitumis- ja tervisealaseid väiteid* käsitleva määruse ettepaneku.⁽⁴⁾ See määrus sätestaks ranged tingimused selliste toitumisalaste väidete nagu „madal rasvasisaldus“ kasutamiseks. Euroopa Parlament kiitis ettepaneku sel aastal heaks ja nõukogu võttis vastu asjakohase ühise seisukoha. Selles nõustatakse komisjoni seisukohaga, et tuleb lubada vaid selliseid väiteid, mis on tarbijale selgelt mõistetavad, ning toiduainete müüja peab suutma põhjendada väite kasutamist. 8. detsembril võttis komisjon vastu *roheline raamatu „Tervisliku toitumise ja füüsilise tegevuse edendamine: Euroopa võimalus ennetada ülekaalulisust, rasvumist ja kroonilisi haigusi“*.⁽⁵⁾ Selle algatusega soovitakse laialdast vastukaja rasvumisega seotud teemadel, et võtta ühenduse tasandil meetmeid riiklike meetmete täiendamiseks, toetamiseks ja kooskõlastamiseks.

27. juulil⁽⁶⁾ esitas komisjon esimese aruande tubakadirektiivi⁽⁷⁾ rakendamise kohta. See on osa üldisest *tubakavastastest võitlusest*, mida iseloomustab seadusandlike meetmete vastuvõtmine, ennetustegevuse ja suitsetamisest loobumise toetamine Euroopa tasandil ning suitsetamise vastase võitluse lülitamine mitmetesse muudesse ühenduse poliitikavaldkondadesse.

(1) Direktiiv 2005/94/EÜ (ELT L 10, 14.1.2006).

(2) KOM(2005) 607.

(3) KOM(2005) 605.

(4) KOM(2003) 424.

(5) KOM(2005) 637.

(6) KOM(2005) 339.

(7) Direktiiv 2001/37/EÜ (EÜT L 194, 18.7.2001).

Toiduohutus

Taust

Ühenduse toiduohutuse poliitika alussammas toiduainete valdkonnas on inimeste tervise ja tarbijate huvide kaitse kõrgetasemeline tagamine, võttes arvesse toodete mitmekesisust ja tagades siseturu tõhusa toimimise.

Pärast hullulehmatõve kriisi (veiste spongiformne entsefalopaatia: BSE) 1990ndate aastate lõpus tõhustati ühenduse toiduohutuspoliitika eesmärke märkimisväärselt 2000. aasta jaanuaris ilmunud valges raamatus, ⁽¹⁾ millest lähtuvalt koostati tegevussuunised, mis võeti määrusena vastu jaanuaris 2002 ⁽²⁾. Igal aastal võetakse vastu mitmeid meetmeid selle määruse sätete rakendamiseks.

Ühenduse õigusaktid hõlmavad ka mitmeid meetmeid Euroopa Liidus kasvatatavate või sealt imporditavate loomade tervise kaitsmiseks ning nendest loomadest valmistatud toiduainete ohutuse tagamiseks.

Pärast BSE juhtude arvu märkimisväärset vähenemist määratles komisjon tegevuskava seda haigust käsitlevate ühenduse meetmete muutmiseks lühemas, keskmises või pikemas plaanis. ⁽³⁾ Lisaks võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu 8. juunil ⁽⁴⁾ vastu määruse, millega pikendatakse kuni 1. juulini 2007 üleminekumeetmete kohaldamist teatavate transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate (BSE ning sama tüüpi haigused lammastel ja kitsedel, mis ei ole inimesele sama ohtlikud) vältimiseks ja likvideerimiseks.

Loomade heaolu

Lisaks mitmetele loomade heaolu käsitlevatele erioigusaktidele võttis komisjon 30. mail vastu direktiivi ettepaneku, millega määratakse kindlaks *lihakanade* tootmise eeskirjad. ⁽⁵⁾ Nende sätete kohaselt võib loomade heaoluga seotud probleeme vähendada tänu ettevõtete enda teostatud kontrolli tugevdamisele ja loomade heaolu näitajate lisamisele tapajärgsele kontrollile. Nagu teistegi eespool nimetatud ühenduse õigusaktide puhul, on tegemist minimaalsete eeskirjadega, mis ei takista seega liikmesriikidel vajadusel rangemate eeskirjade kohaldamist.

Euroopa Liidu laienemine tingis *vesiviljeluse* tooteid ja loomi käsitlevate õigusaktide ajakohastamise. Seoses uute liikmesriikide ühinemisega on ühenduse valdustes uusi kala-, koorikloomade- ja molluskiliike. Seepärast võttis komisjon vastu direktiivi

⁽¹⁾ KOM(1999) 719.

⁽²⁾ Määrus (EÜ) nr 178/2002 (EÜT L 31, 1.2.2002).

⁽³⁾ KOM(2005) 322.

⁽⁴⁾ Määrus (EÜ) nr 932/2005 (ELT L 163, 23.6.2005).

⁽⁵⁾ KOM(2005) 221.

ettepaneku ja otsuse ettepaneku, et ühtlustada ja ajakohastada vesiviljelustoodetega kauplemisel kohaldatavaid tervisekontrolli eeskirju (1).

Tarbijakaitse

11. mail võeti vastu direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb *ebaausaid kaubandustavasid*. (2) Selle uue õigusaktiga pannakse alus erilaadsele reguleerimiskorrale reklaami alal ja määratletakse ebaausad kaubandustavad, mis keelatakse tulevikus kogu Euroopa Liidus, eelkõige surve avaldamine müügil, eksitav turustustegevus ja kõlvatu reklaam.

2005. aastal tehti edusamme ka *üldist tooteohutust* käsitleva direktiivi (3) rakendamisel, seda eelkõige tänu kiirhoiatussüsteemile RAPEX (4). Liikmesriikide asutustelt ohtlike toodete kohta saadud teadete arv kasvas 338-lt (2004. aastal) enam kui 700-le (2005. aastal).

Komisjon võttis vastu teise, muudetud ettepaneku direktiivi kohta, mis käsitleb *tarbijakrediidilepinguid* (5) (välja arvatud kinnisvaraalaenud). Selles ettepanekus nähakse ette õigus saada teavet, kahenädalane ajavahemik lepingust taganemiseks, õigus tasuda laen enne tähtaega ja õigus lõpetada leping, kui ost on tühistatud.

1. jaanuaril loodi kahe olemasoleva võrgustiku liitmise teel *Euroopa tarbijakeskuste võrgustik* (ECC-Net). Võrgustik teavitab tarbijaid nende õigustest ning osutab abi kaebuste esitamisel ja vaidluste lahendamisel.

6. aprillil esitas komisjon tervishoiu ja tarbijakaitse strateegia ning uue sellealase tegevuskava (6) aastateks 2007–2013 eesmärgiga parandada Euroopa Liidu kodanike elukvaliteeti. Nende algatustega koondatakse tervishoiu- ja tarbijakaitsepoliitika ühtsesse raamistikku, soodustades samal ajal liikmesriikide tervishoiusüsteemide vahelist koostööd, ja järgitakse järgmisi prioriteete: tagada tarbijakaitse kõrge tase kõikjal Euroopa Liidus, arendada tarbijate võimalusi oma huvide kaitsmiseks, parandada kodanike kaitse eesmärgil nende informeeritust ja anda neile teadmisi; arendada võimet reageerida kiiresti ja kooskõlastatult inimeste tervist ähvardavatele ohtudele; edendada tervishoidu ja ennetada haigusi, võttes igasuguses poliitikas ja tegevuses arvesse tervist mõjutavaid tegureid.

(1) KOM(2005) 362.

(2) ELT L 149, 11.6.2005.

(3) Direktiiv 2001/95/EÜ (EÜT L 11, 15.1.2002).

(4) ELT L 151, 30.4.2004.

(5) KOM(2005) 483.

(6) KOM(2005) 115.

Transpordiohutus

Meresõidu- ja lennundusohutus

Taust

Euroopa lennutransport on juba aastaid nii kvantitatiivselt kui kvalitatiivselt kiiresti arenenud ja vajab põhjalikku ümberkorraldamist Euroopa tasandil. Lennundusohutuse parandamise soovist on ajendatud ka ambitsioonikas ühtse Euroopa õhuruumi loomise kava. Kava eesmärk on luua seadusraamistik, et hõlmata Euroopa õhuruumi eri liikmesriikide õhuruumid, tõhustades eelkõige kontrollisüsteemide võimsust. Lennutranspordi parandamine tänu Galileo võimaldavale lennukite paremale lokaliseerimisele (vt II peatüki osa „Transport ja energia“) ja uued sidetehnoloogiad moodustavad lahutamatu osa ühenduse transpordipoliitikast, mis on määratletud Euroopa transpordipoliitikat käsitlevas valges raamatus aastal 2001 (vt II peatüki osa „Transport ja energia“).

23. novembril võttis komisjon vastu kolmanda seadusandlike meetmete paketi meresõiduohutuse kohta. ⁽¹⁾ Jätkuks eelmistele algatustele pärast suuri merkatastroofe (paketid „Erika I“ ja „Erika II“ ning „Prestige“i) hukule järgnenud meetmed) on see kolmas pakett välja töötatud ennetava lähenemisviisina. Paketi eesmärk on täiendada ja parandada olemasolevaid õigusakte ning samas neid lihtsustada. Seeläbi võetakse arvesse ka Euroopa Parlamendi, Euroopa Ülemkogu ja transpordiministrite tõstatatud küsimusi, eelkõige pärast „Prestige“i hukku.

Pakett koosneb eelkõige seitsmest õigusakti ettepanekust järgmistel teemadel:

- direktiivi ettepanek lipuriikide vastutuse kohta;
- klassifikatsiooniühingute direktiivi muutmine;
- sadamariigi kontrolli direktiivi muutmine;
- laevaliikluse seiresüsteemi direktiivi muutmine;
- direktiivi ettepanek õnnetusejärgse uurimise kohta;
- määruse ettepanek vastutuse ja reisijatele kahjude hüvitamise kohta mereõnnetuse korral;
- direktiivi ettepanek laevaomanike tsiviilvastutuse kohta.

Seitsme ettepaneku üldine eesmärk on sügavalt reformida praeguseid tavasid meretranspordi sektoris ja vähendada mereõnnetuste ohtu.

(1) KOM(2005) 585, KOM(2005) 586, KOM(2005) 587, KOM(2005) 588, KOM(2005) 589, KOM(2005) 590, KOM(2005) 592 ja KOM(2005) 593.

Pärast esimeses kvartalis toimunud lennuõnnetusi ja arvestades käimasolevaid läbirääkimisi lennutranspordi olemust käsitleva direktiivi üle, võttis komisjon 15. novembril⁽¹⁾ vastu ettepaneku määruse kohta, mis käsitleb üldisi eeskirju tsiviillennunduse valdkonnas ja *Euroopa Lennundusohutusameti (EASA)* loomist. Ettepanekus soovitatakse avardada 2002. aasta määruse kohaldamisala⁽²⁾ ja laiendada nimetatud ameti pädevust õhusõidukite kasutamisele ja pilootide lennultsentsidele.

Meresõidu- ja lennundusohutus

Pärast *mereturvalisuse alaste* kontrollide eeskirju määratleva määruse vastuvõtmist 10. juunil 2005⁽³⁾ alustas komisjon liikmesriikides kontrolli laevade ja sadamarajatiste turvalisust käsitleva määruse⁽⁴⁾ kohaldamiseks. Lisaks võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu 26. oktoobril vastu direktiivi sadamate turvalisuse parandamise kohta.⁽⁵⁾

Lennunduse valdkonnas arendas komisjon rakendusmeetmeid määrusele, millega kehtestatakse tsiviillennundusjulgestuse valdkonna ühiseeskirjad,⁽⁶⁾ ja jätkas liikmesriikide kontrollimist. 22. septembril⁽⁷⁾ võttis ta vastu aruande nimetatud määruse kohaldamise kohta ja tegi ettepaneku määrust muuta, et muuta kehtivad õigusaktid selgemaks ja lihtsamaks ning saavutada menetluste parem kooskõla.

Energiaohutus ja rajatiste ohutus

Taust

Rahvusvaheline koostöö on Euroopa energiaohutuse ja -turvalisuse poliitikas väga oluline. Euroopa kodanike heaolu säilitamiseks on esmatähtis ära hoida kõik energiavarustusega seotud raskused, aga ka õnnetused selles valdkonnas, kus toimimisprobleemid mõjutavad eraisikute igapäevaelu ja kus ohutuse probleemid võivad olla dramaatilise järelmõjuga.

Euratom liitus (otsus jõustus 2. jaanuaril 2006) kasutatud tuumkütuse ohutu käitlemise juhtimise ja *radioaktiivsete jäätmete* ohutu käitlemise juhtimise üldkonventsiooniga.⁽⁸⁾ Selle konventsiooni eesmärgid: saavutada ja hoida kõrget ohutuse taset kõikjal maailmas selles valdkonnas, tugedades riiklike meetmeid ja rahvusvahelist koostööd; luua ja säilitada kõigil kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete

(1) KOM(2005) 579.

(2) Määrus (EÜ) nr 1592/2002 (EÜT L 240, 7.9.2002).

(3) Määrus (EÜ) nr 884/2005 (ELT L 148, 11.6.2005).

(4) Määrus (EÜ) nr 725/2004 (ELT L 129, 29.4.2004).

(5) Direktiiv 2005/65/EÜ (ELT L 310, 25.11.2005).

(6) Määrus (EÜ) nr 2320/2002 (EÜT L 355, 30.12.2002).

(7) KOM(2005) 428 ja KOM(2005) 429.

(8) ELT L 30, 3.2.2005.

käitlemise tasanditel tõhus kaitse võimalike ohtude eest, et isikud, ühiskond ja keskkond oleks kaitstud ioniseeriva kiirguse kahjuliku mõju eest.

Komisjon omalt poolt võttis 21. detsembril ⁽¹⁾ vastu direktiivi ettepaneku, mis käsitleb radioaktiivsete jäätmete ja kasutatud tuumkütuse veo järelevalvet ja kontrolli. See ettepanek peab tagama kooskõla Euratomi direktiividega, mis on seotud kõrgaktiivsete kinniste kiirgusallikate ja omanikuta kiirgusallikate kontrollimisega, samuti rahvusvaheliste konventsioonidega.

Lisaks täiendati institutsioonidevahelist menetlust Euratomi ühinemiseks kahe konventsiooniga, vastavalt *tuumaavariist* operatiivse teatamise ja tuumaavarii või kiirgusliku avariilukorra puhul abi andmise konventsiooniga. ⁽²⁾ Nende konventsioonide eesmärk on võimaldada kiirem teabevahetus riikide vahel, keda võivad ohustada tuumaõnnetused. Nende konventsioonide alusel toimib koostööraamistik osalevate riikide ja Rahvusvahelise Aatomienergiaagentuuri vahel, et lihtsustada kiire abi andmise mehhanismi loomist kiirgusliku avariilukorra tagajärgede leevendamiseks.

Euroopa Liidu finantshuvide kaitse

Taust

Kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1338/2001 ⁽³⁾ on Euroopa tehnika- ja teaduskeskuse (ETTK) ülesanne koostada euro müntide võltsingute tehniline analüüs ja liigitus. 2003. aasta detsembris otsustas nõukogu, et komisjon peab juhtima ETTK tegevust ja tagama selliste pädevate tehniliste asutuste tegevuse koordineerimine, mille eesmärk on euro müntide võltsingute eest kaitsmine. 2004. aasta oktoobris otsustas komisjon ametlikult liita ETTK Euroopa Pettustevastase Ametiga (OLAF).

Komisjon on vastutav ka programmi Perikles (tehnilise abi ja koolitusprogramm euro paberraha ja müntide kaitsmiseks võltsimise eest) rakendamise eest. Lisaks valmistab ta ette seadusandlikud algatused ja kontrollib asjakohaste õigusaktide kohaldamist.

Oma kohustuste täitmisel euro kaitsel võltsingute eest töötab komisjon (OLAF) tihedas koostöös Euroopa Keskpanga (EKP), Europoli, Interpoli ja siseriiklike pädevate asutustega.

Komisjon võttis 20. oktoobril ⁽⁴⁾ vastu aruande „*musta nimekirja*“ määruse ⁽⁵⁾ kohaldamisest liikmesriikide poolt, see tähendab selliste ettevõtjate määratlemist, kes Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi tagatisharastust rahastatavate toimingutega seoses kujutavad tõsist ohtu ühenduse eelarvele, komisjoni ja

⁽¹⁾ KOM(2005) 673.

⁽²⁾ KOM(2004) 560.

⁽³⁾ EÜT L 181, 4.7.2001.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 520.

⁽⁵⁾ Määrus (EÜ) nr 1469/95 (EÜT L 145, 29.6.1995).

liikmesriikide teavitamist ja asjakohaste ennetusmeetmete rakendamist. Sealjuures märgib komisjon, et selle määruse kohaldamisel on tulemused tagasihoidlikud, sest talle on edastatud vaid piiratud arv teatisi. Komisjon on analüüsinud liikmesriikide sellise vastuseisu õiguslikke ja praktilisi põhjusi ning soovib selle aruandega algatada laialdast arutelu teiste institutsioonidega, et liikuda vajalikus suunas. Ta märgib liikmesriikide kasutuses olevaid erinevaid võimalusi, mis võimaldavad pärast kohandamist praeguste meetmete ranget kohaldamist, aga kohaldamisala võib hõlmata ka erinevaid ühenduse eelarvekulutusi ja omavahendeid.

Kuivõrd programm *Perikles* peaks lõppema aastal 2005, pakkus komisjon välja selle kehtivuse pikendamise kuni 31. detsembrini 2011 (1).

Katastroofid

Taust

Euroopa Liidu solidaarsusfond loodi 2002. aastal, et pakkuda abi tol aastal toimunud üleujutuste ja nendest tingitud kahjustuste likvideerimisel mitmetes Euroopa riikides. (2) See vahend võimaldab Euroopa Liidul rahalise abi vormis väljendada oma solidaarsust looduskatastroofides kannatanud liikmesriikide või kandidaatriikidega.

Aastal 2005 vaatas komisjon läbi 12 solidaarsusfondile esitatud taotlust. Viis neist, mis käsitlesid suuri tormikahjustusi Eestis, Leedus, Lätis, Rootsis ja Slovakkias, võeti komisjoni poolt vastu ja komisjoni ettepanekul eraldasid Euroopa Parlament ja nõukogu 98,5 miljoni euro suuruse rahalise abi. Itaalia taotlus Sardiinia üleujutuste kohta loeti fondi rahastamiskriteeriumidele mittevastavaks ja lükati tagasi. Viis ülejäänud otsust Austria, Bulgaaria ja Rumeenia üleujutuste kohta on alles uurimisjärgus.

6. aprillil võttis komisjon vastu uue solidaarsusfondi kohase määruse ettepaneku, (3) mis on suunatud määruse kohaldamisala laiendamisele, et hõlmata ka tööstuskatastroofe, tervishoiukriise ja terrorismiakte ning tõhustada fondi tegevust.

Kava „Kodanikukaitse katastroofide puhul” raames tegi komisjon aprillis määruse ettepaneku, et luua ennetus- ja kiirreageerimisvahend eriti ohtlike olukordade puhuks. (4) 2004. aastal Aasias toimunud tsunamiõnnetuse järgselt koostatud määruse eesmärk on tugevdada Euroopa Liidu võimet isikute, keskkonna ja vara kaitsel kiiresti tegutseda. Komisjon soovib Euroopa Liidu tulevaste kodanikukaitsemeetmete

(1) KOM(2005) 127.

(2) Määrus (EÜ) nr 2012/2002 (EÜT L 311, 14.11.2002).

(3) KOM(2005) 108.

(4) KOM(2005) 113.

rahastamise olulist suurendamist. Rahastamismehhanismi käivitamiseks võttis komisjon kaks nädalat hiljem vastu kaks teatist: esimene pealkirjaga „Euroopa Liidu reageerimisvõime tõhustamine katastroofide ja kriiside korral”⁽¹⁾ esitab ühenduse tegevuse üldise raamistiku; teine pealkirjaga „Ühenduse kodanikukaitse mehhanismi parandamine”⁽²⁾ kirjeldab täpselt, kuidas komisjon kavatab tugevdada ja parandada Euroopa Liidu kodanikukaitse vahendeid. Viimase eesmärk on ühelt poolt parandada ühenduse kodanikukaitse mehhanismi ja teiselt poolt tõhustada Euroopa tegutsemist kolmandates riikides aset leidvate kriiside korral.

Ühise uurimiskeskuse kaasabil toetas komisjon liikmesriikide jõupingutusi võitluses metsatulekahjudega, koostades Euroopa metsatulekahjude infosüsteemi abil riskiprognosi.

Kasulik teave ja viited

- Tervishoiu ja tarbijakaitse peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/dgs/health_consumer/index_fr.htm.
- Keskkonna peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/environment/index_fr.htm.
- Teadusuuringute peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/research/index_fr.cfm.
- Euroopa Parlament: tervishoid ja keskkond:
http://www.europarl.eu.int/news/public/documents_par_theme/911/default_fr.htm.
- Tarbijad:
http://europa.eu.int/comm/consumers/index_fr.htm.
- Toiduohutus:
http://europa.eu.int/comm/food/food/index_fr.htm.
- Tervishoid:
http://europa.eu.int/comm/health/index_fr.htm.
- Transport:
http://europa.eu.int/comm/transport/index_fr.html.
- Euroopa Meresõiduohutuse Amet:
<http://www.emsa.eu.int/>.
- Energia:
http://europa.eu.int/comm/energy/index_fr.html.
- Rahvusvaheline Aatomienergia Agentuur:
<http://www.iaea.org/>.
- Euroopa Pettustevastane Amet:
http://europa.eu.int/comm/anti_fraud/index_fr.html.

(1) KOM(2005) 153.

(2) KOM(2005) 137.

V peatükk

Euroopa Liit kui rahvusvaheline partner

1. jagu

Euroopa Liidu koht maailmamajanduses

Laienemisprotsessi jätkumine

Bulgaaria ja Rumeenia

Taust

Koos teiste Kesk- ja Ida-Euroopa kandidaatriikidega esitasid 1995. aastal taotluse Euroopa Liiduga ühinemiseks ka Bulgaaria ja Rumeenia. Komisjon esitas oma arvamuse taotluste kohta 1997. aastal. Järgnevatel aastatel hindas komisjon olukorda ja tegi kokkuvõtte enne läbirääkimiste alustamist 2000. aasta veebruaris. Toetudes oma aastaaruannetele, esitas komisjon selleaegsetele ja tulevastele liikmesriikidele ning Euroopa kodanikele iga kandidaatriigi tehtud edusammude või vajakajäämistele üksikasjaliku analüüsi. 2004. aasta oktoobris vastu võetud aruannete kohaselt on Bulgaaria ja Rumeenia täitnud ELiga ühinemiseks vajalikud poliitilised tingimused, kuid peavad samas selleks, et olla valmis ühinema 1. jaanuaril 2007, täitma ka majanduslikud ja õiguslikud tingimused. 17. detsembril 2004 Brüsselis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel lõpetati ühinemisläbirääkimised positiivse otsusega.

22. veebruaril 2005 otsustas komisjon, et Bulgaaria ja Rumeenia võivad ELiga ühineda.⁽¹⁾ Samas tuleb komisjon nimetatud riikidele meelde, et ühinemiseks on vaja jätkata energilisi jõupingutusi ülejäänud poliitiliste nõuete täitmisel, samuti ühenduse õigustiku vastuvõtmisel, rakendamisel ja kohaldamisel. Seejärel andis

(1) KOM(2005) 55.

Euroopa Parlament 13. aprillil oma nõusoleku ja 25. aprillil *kirjutati alla ühinemislepingule*, (1) millele oli lisatud nõukogu heakskiitev otsus Bulgaaria ja Rumeenia ühinemistaotluste kohta.

Kuus kuud hiljem, 25. oktoobril, võttis komisjon vastu üldise seirearuande Bulgaarias ja Rumeenias ELiga ühinemiseks tehtavate ettevalmistuste kohta. (2) Komisjon märgib, et mõlemad riigid on teinud suuri edusamme ning peaksid olema võimelised täitma ühinemiseks vajalikud tingimused. Vaatamata sellele, et stabiilse turumajanduse tingimus on igati täidetud, peavad riigid siiski tegema edasisi jõupingutusi õigusriigi tugevdamiseks, parandades ametiasutuste tööd ja kohtusüsteemi ning võideldes tõhusalt korruptsiooni vastu. Mõlema riigi ettevalmistustöös on mõningad tõsist muret tekitavad spetsiifilised vajakajäämised. Juhul kui midagi kiiresti ette ei võeta, ei suuda Bulgaaria ja Rumeenia täita 1. jaanuariks 2007 teatavates valdkondades võetud kohustusi. Seega sõltub Bulgaaria ja Rumeenia ühinemine ettenähtud ajal ELiga neist endist. Mõlemad riigid peavad seepärast võtma probleemide lahendamiseks kindlamaid ja otsustavamaid meetmeid kui eelnevatel aastatel.

Lääne-Balkani riigid

Taust

20. aprillil 2004 soovitas komisjon alustada ühinemisläbirääkimisi Horvaatiaga, kes oli sellekohase taotluse esitanud 21. veebruaril 2003. Toetudes kõnealusele soovitusel, mille koostamisel oli arvestatud Euroopa Ülemkogu 1993. aasta Kopenhaageni istungjärgul kehtestatud poliitilisi ja majanduslikke kriteeriume, otsustas Euroopa Ülemkogu 2004. aasta juunis toimunud istungjärgul kutsuda ühinemisläbirääkimiste alustamiseks 2005. aastal kokku Euroopa Liidu – Horvaatia valitsustevahelise konverentsi. Endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik esitas ühinemistaotluse 22. märtsil 2004.

2005. aastal arenesid Euroopa Liidu suhted Lääne-Balkani riikidega oluliselt, peegeldades nendes riikides toimuvate reformide edusamme.

Märtsis lükkas nõukogu edasi 2004. aastal tehtud otsuse *ühinemisläbirääkimiste* alustamise kohta *Horvaatiaga*, sest nimetatud riik ei ole teinud igakülgset koostööd endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelise kriminaalkohtuga (EJRK). Siiski, võttes arvesse EJRK peaprokuröri positiivset aruannet, otsustas nõukogu, et viimane tingimus ühinemisläbirääkimiste alustamiseks on täidetud. Läbirääkimisi alustati juba samal päeval. Ühenduse õigustiku peatükkide sõelumist alustati oktoobris ning see jätkub 2006. aastal. Komisjon võttis 9. novembril vastu Horvaatia ühinemiseelse eduaruande (3) ja tegi ettepaneku ühinemispartnerluseks (4).

(1) ELT L 157, 21.6.2005.

(2) KOM(2005) 534.

(3) KOM(2005) 561.

(4) KOM(2005) 556.

12. aprillil soovitas komisjon nõukogule alustada läbirääkimisi *Serbia ja Montenegroga* Euroopa Liiduga *stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu* sõlmimiseks, võttes arvesse selle riigi tehtud märkimisväärseid edusamme stabiliseerimis- ja assotsiatsiooniprotsessi tingimuste täitmiseks, sh koostööd Jugoslaavia asjade rahvusvahelise kriminaalkohtuga.⁽¹⁾ Komisjon tõstab esile stabiilse turumajanduse tagamiseks läbi viidud arvukaid reforme. Samas osutab komisjon ka lähikuudel esmajärjekorras reformimist vajavatele valdkondadele: põhiseaduslikud küsimused, eriti pädevuse jaotumine liitriigi ja kahe vabariigi vahel; parlamentide, täidesaatvate asutuste ja eurointegreesiooniga seotud haldusasutuste töö tõhustamine; riigi territooriumil ümberasustatud isikute ja põgenike olukord; kohtusüsteemi, majanduse ja avaliku halduse reformimine.

Seoses *Kosovo* eriolukorraga kinnitas komisjon 20. aprillil,⁽²⁾ et ta peab oluliseks stabiilsuse tagamist ja ülesehitustööd selles piirkonnas, kuid rõhutas samas, et Kosovo ei tohi jääda maha selle piirkonna teistest riikidest, kes liiguvad praegu Euroopa Liidu suunas. Komisjon lähtub oma edaspidise toetuse kavandamisel rahvusvahelise üldsuse tegevusele Kosovos ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonist 1244 (1999). Komisjon on arvamusel, et nii keskmises kui ka pikas perspektiivis on stabiilsuse tagamine piirkonnas seotud majandusarenguga. Seepärast lisab komisjon, et ta nõustab Kosovot poliitilistes küsimustes ning tagab tehnilise ja rahalise abi, et aidata tal paremini integreeruda Balkani piirkonna majandusse. Lisaks toetab komisjon läbirääkimisi Kosovo edasise staatuse üle ja loodab koos ÜVJP kõrge esindajaga etendada olulist rolli ELi tulevase kohaloleku ettevalmistamisel.

21. oktoobril võttis komisjon vastu teatise *Bosnia ja Hertsegoviina* edusammude kohta ja soovitas alustada läbirääkimisi *stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu* sõlmimiseks.⁽³⁾ Ühtaegu esitas komisjon ka läbirääkimiste suuniste kava. Lähtuvalt soovitusest ja pärast läbirääkimiste suuniste vastuvõtmist nõukogu poolt 21. novembril avati läbirääkimised 25. novembril Sarajevos.

Läbirääkimised *stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu* sõlmimiseks *Albaaniaga* toimusid kogu aasta kestel.⁽⁴⁾ 9. novembril konstateeris komisjon aasta järelevalvearuandes, et üldiselt on kõnealune riik tulevase stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu rakendamiseks vajalike peamiste reformide osas piisavalt edasi arenenud, samale tulemusele jõuti ka läbirääkimiste kokkuvõttes.

Samal päeval võttis komisjon vastu arvamuse *endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ühinemistaotluse* kohta.⁽⁵⁾ Lähtudes sellest arvamusest ja võttes arvesse tehtud edusamme Ohridi raamlepingu ning stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu

(1) KOM(2005) 476.

(2) KOM(2005) 156.

(3) KOM(2005) 529.

(4) KOM(2005) 561.

(5) KOM(2005) 562.

rakendamisel, otsustati Euroopa Ülemkogu detsembris toimunud istungjärgul anda kõnealusele riigile *kandidaatriigi* staatus. Järgmisi samme saab kavandada alles pärast laienemise strateegiat käsitlevat üldisemat arutelu, mis tuleb korraldada 2006. aastal, ja lähtuvalt Kopenhaageni kriteeriumide, stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu rakendamisest ja lepinguprotsessi tingimuste täitmisest ning samuti Euroopa partnerluse prioriteetide rakendamisest selles riigis.

9. novembril vastu võetud *strateegilises dokumendis* ⁽¹⁾ tegi komisjon ka kokkuvõtte *Lääne-Balkani* riikides saavutatust, eriti stabiliseerimis- ja assotsiatsioonilepingu kriteeriumidest lähtudes. Komisjon koostas kava, milles selgitatakse nende riikide ühinemise väljavaateid ja määratletakse ühinemisprotsessi etapid.

Türgi

Vastavalt komisjoni soovitusel ⁽²⁾ ja 2004. aasta detsembris toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgu järeldustele on Türgi täitnud ühinemisläbirääkimiste alustamiseks vajalikud tingimused: võtnud vastu ELi nõutud kuus olulist õigusakti ja kirjutanud alla Ankara lepingu lisaprotokollile, mis laiendab kõnealuse lepingu kohaldamisala kõikidele liikmesriikidele, sh 2004. aastal ühinenud liikmesriikidele. Nõukogu kinnitas, et Türgi on täitnud viimased vajalikud tingimused. *Ühinemisläbirääkimisi* alustati 3. oktoobril, pärast läbirääkimissuuniste vastuvõtmist nõukogu poolt. Ühenduse õigustiku peatükkide sõelumist alustati oktoobris ning see jätkub 2006. aastal. Komisjon teostab ka korrapäraselt järelevalvet Türgi ühinemiseelsete edusammude üle ning võttis 9. novembril vastu aastaaruande ⁽¹⁾ ja tegi ettepaneku ühinemispartnerluse kohandatud versiooni ⁽³⁾ kohta.

Naabruspoliitika

Üldpõhimõtted

Taust

Euroopa Liidu 2003. aastal algatatud naabruspoliitika ⁽⁴⁾ eesmärk on võimaldada naaberriikidel saada osa stabiilsusest, julgeolekust ja heaolust, ilma et nad liiduga ühineksid. Naabruspoliitikaga soovitakse vältida uute eraldusjoonte tekkimist Euroopas, tehes naaberriikidega tihedat koostööd poliitika, julgeoleku, majanduse ja kultuuri valdkonnas. Koostöö toetub ühistele huvidele (sh säästev areng) ja ühistele väärtustele, nagu demokraatia, õigusriik, hea haldustava kohaldamine avalikus halduses, inimõiguste austamine (sh ajakirjanduse vabadus). Naabruspoliitika näeb ette Euroopa Liidu tehnilise ja

⁽¹⁾ KOM(2005) 561.

⁽²⁾ KOM(2004) 656.

⁽³⁾ KOM(2004) 559.

⁽⁴⁾ KOM(2003) 104.

finantstoetuse osutamist oluliste poliitiliste ja majandusreformide teostamiseks, turu avamist ja vastavalt vajadusele juurdepääsu ühenduse programmidele. Naabruspoliitikat viiakse ellu tegevuskavade kaudu, mis lepatakse kokku asjaomase riigi ja ELi koostöös.

Esimesed sellised tegevuskavad koostas nõukogu käesoleval aastal. Vahemere maadega sõlmitud kokkulepete raames on sellised tegevuskavad koostatud Iisraeli, Jordaania, Maroko, Palestiina Omavalitsuse ja Tuneesia, ⁽¹⁾ tegevuskavad Moldova ja Ukrainaga kirjutati alla veebruaris toimunud koostöönõukogu kohtumisel.

2. märtsil soovitas komisjon, lähtudes riikide aruannetest Armeenia, Aserbaidžani, Egiptuse, Gruusia ja Liibanoni kohta, ⁽²⁾ tihendada sidemeid nimetatud riikidega ja kutsus nõukogu üles otsustama, kas töötada naabruspoliitika raames välja ELi ja kolme Lõuna-Kaukaasia riigi koostöökavad. Seega laiendas EL lisaks Egiptusele ja Liibanonile poliitilist koostööd ja majanduslikku integratsiooni ka eespool nimetatud riikidega. 25. aprilli järeldestes naabruspoliitika kohta toetas nõukogu igakülgsest komisjoni arvamust selles küsimuses.

Ettevalmistamisel on aruanne Alžeeria kohta. Naabruspoliitika raames on lähenemiseks tee lahti ka Valgevene.

Koostöö Vahemere-äärsete riikidega

Taust

Barcelona protsess

Juba kümme aastat on Euroopa ja Vahemere maade partnerlus toetunud deklaratsioonile ja töökavale, mis võeti vastu ministrite nõupidamisel Barcelonas. Nõupidamisel osalesid 1995. aastal Euroopa Liidu 15 liikmesriiki ja 12 Vahemere piirkonna partnerriiki (Alžeeria, Egiptus, Iisrael, Jordaania, Küpros, Liibanon, Malta, Maroko, Palestiina Omavalitsus, Süüria, Tuneesia ja Türgi).

See üldine partnerlus hõlmab kolme peamist valdkonda:

- *poliitika ja julgeolek, kus partnerluse eesmärk on luua ühine rahu ja stabiilsuse ala;*
- *majandus ja rahandus, kus partnerlus peaks võimaldama üles ehitada ühise majandusliku õitsengu ala;*
- *kultuuri- ja sotsiaalvaldkond, kus partnerluse kaudu toetatakse inimressursi arengut ja kultuuridevahelise üksteisemõistmise edendamist ning Vahemere piirkonna kodanikuühiskondade vahelisi suhteid.*

Selle partnerluse elluviimise peamine finantsinstrument on MEDA programm, mille raames Euroopa Liidu eelarvest eraldatakse toetusi lisaks Euroopa Investeeringispannga suuremahulistele laenudele. MEDA kaudu on alates 1995. aastast eraldatud 10 miljardit eurot.

(1) KOM(2004) 790, KOM(2004) 796, KOM(2004) 788, KOM(2004) 789 ja KOM(2004) 792.

(2) KOM(2005) 72.

Barcelona protsessi täiendab Euroopa naabruspoliitika (vt eespool). Selle raames algatatakse poliitilisi ja majanduslikke reforme, mille ulatus ja rakendamise kiirus sõltub partnerriikide soovist.

Pärast Barcelona protsessi käivitamist on erinevate ajavahemike järel peetud seitse Euroopa – Vahemere maade välisministrite nõupidamist, millest viimane toimus 30. ja 31. mail 2005 Luxembourgis. 2005. aasta oli kuulutatud Vahemere aastaks. Sel aastal möödus kümme aastat Barcelona protsessi algatamisest, mis oli suure sümboolse tähendusega ja aitas anda uut hoogu Euroopa ja Vahemere maade partnerlusele. Vahemere aasta raames korraldatud üritused kulmineerusid 27. ja 28. novembril Barcelonas toimunud *erakorralise tippkohtumisega*. Tippkohtumise ettevalmistamisele aitasid muuhulgas kaasa komisjoni 12. aprilli suunised ⁽¹⁾ ning 30. ja 31. mail toimunud Euroopa ja Vahemere maade välisministrite nõupidamine. Tippkohtumisel võeti vastu mitmeid algatusi:

- üldise koostöö kava koostamine viieks järgnevas aastaks järgmistes valdkondades: poliitiline ja julgeolekupartnerlus; majanduskasv ja tõhusad majandusreformid; haridus ja sotsiaalkultuurilised sidemed; migratsioon, sotsiaalne integreerumine, õigusküsimused ja julgeolek;
- tegevusjuhend võitluseks terrorismiga;
- üldise lahenduse otsimine migratsiooniga seotud probleemidele, püüdes hoida tasakaalus võitlust ebaseadusliku sissetrände vastu ja toetust Aafrika riikide majandusarengule;
- kinnitati taas eesmärgi luua 2010. aastaks vabakaubandusala. Selleks lepiti kokku tegevuskava ettevalmistamises, mis hõlmaks kaubanduse järkjärgulist liberaliseerimist põllumajanduse, kalanduse, teenuste ja asutamisõiguse valdkonnas. Lisaks on ette nähtud vabakaubanduslepingute sõlmimine Vahemere riikidega; päritolu kumulatsiooni käsitleva Euroopa – Vahemere maade protokolliga vastuvõtmine, et edendada piirkondadesisest ja -vahelist integratsiooni; Vahemere-äärsete partnerite standardeid, tehnilisi norme ja vastavushindamist käsitlevate õigusaktide ühtlustamine.

21. novembril andis nõukogu komisjonile volitused alustada Vahemere-äärsete partneritega läbirääkimisi *teenustega* seotud investeeringute ja kaubanduse valdkonnas.

Detsembris toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul väljendasid ministrid rahulolu Barcelona tippkohtumise tulemuste suhtes.

(1) KOM(2005) 139.

Lisaks toimus 2005. aastal Kairos *Euroopa ja Vahemere parlamentaarse assamblee* esimene plenaaristung. See üritus näitas, et partnerluses osalejad hindavad demokraatlikke väärtusi ja ühise vastutuse põhimõtet, mis on omased Barcelona protsessile.

Kahepoolse koostöö raames Vahemere maadega jõustus 1. septembril juulis sõlmitud *Euroopa – Vahemere piirkonna assotsiatsioonileping Alžeeriaga*. (1) Lepingu kohaselt seatakse sisse vastastikused, partnerlusele ning demokraatlike põhimõtete ja inimõiguste austamisele rajatud suhted. Sarnaselt eelnevalt piirkonna teiste riikidega sõlmitud lepingutele nähakse ette arendada korrapärast poliitilist dialoogi, avardada järk-järgult vabakaubanduspiirkonda ning tugevdada majandus- ja finantskoostööd. Üks suuremaid uuendusi lepingus on koostöö alustamine justiits- ja siseasjades. See valdkond hõlmab tundlikke teemasid, nagu sisseränne ja terrorismivastane võitlus.

Euroopa Liidu poliitika muid aspekte seoses Vahemere piirkonna ja Lähis-Ida riikidega on kirjeldatud allpool punktis, mis kajastab ELi panust julgeoleku tagamisel kogu maailmas (vt käesoleva peatüki 3. jagu).

Rahvusvaheline kaubandus

Taust

Konkurentsivõime ja majandusarengu edendamiseks on oluline osaleda rahvusvahelises kaubanduses. Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) liikmena osaleb EL täies ulatuses 2001. aasta novembris WTO raames loodud Doha arengukavas ja arendab uuenduslikku kaubanduspoliitikat, mis tugineb tõhusatel mitmepoolsetel suhetel.

Doha arengukava eesmärk on tugevdada mitmepoolset kaubandussüsteemi, tõhustades järjekindlalt rahvusvahelise kaubanduse eeskirju ja suurendades arengumaade integreerumist maailma majandusse. See eesmärk on kooskõlas Euroopa Liidu eesmärkidega. Pärast ühise kaubanduspoliitika kehtestamist on EL avanud arengumaadele järk-järgult oma turu, näiteks on 70% arenguriikide põllumajandustoodangu ekspordist suunatud ELi ja ainult 17% USAsse.

Hongkongi tippkohtumine

WTO kuues ministrite tasemel kohtumine toimus Hongkongis 13.–18. detsembrini.

Oodatult ei suutnud WTO liikmed kokku leppida lõppdokumendis läbirääkimiste järelduste kohta. Siiski tehti olulisi edusamme, eriti kaubanduse lihtsustamisel ja reguleerimisel. Põllumajanduse ja tööstustoodanguga seotud, kõige tundlikumate kaubandusvaldkondadega seoses leppisid WTO liikmed kokku, et vabakaubanduse ulatuslikuma rakendamise meetmete kohta sõlmitakse kokkulepe hiljemalt 1. aprillil

(1) ELT L 265, 10.10.2005.

2006. WTO liikmed leppisid kokku, et eksporditoetused kaotatakse 2013. aastal. 30. aprilliks 2006 tuleb kindlaks määrata ka konkreetsed distsiplinaarmedetmed ekspordikrediidi kohta ning meetmed riigi kaubandusettevõtete ja toiduabi kohta. Teenustega kauplemise valdkonnas leppisid WTO liikmed kokku, et läbivaadatud ettepanekud esitatakse 31. juuliks 2006 ja spetsiifilistes valdkondades alustatakse mitmepoolseid läbirääkimisi 28. veebruaril 2008.

Lisaks leppisid WTO liikmed peamiselt Euroopa Liidu algatusel kokku kaubanduse ja arenguabipaketi tingimustes, mis vastavad arenguriikide, eriti vähim arenenud riikide vajadustele. Tööstusriigid ja arengumaad, kellel see on majanduslikult võimalik, otsustasid avada alates 2008. aastast (või hiljemalt rakendusperioodi algusest) oma turud ilma kvootide või tollimaksu kehtestamiseta vähemalt 97%-le vähim arenenud riikide toodangule, et tagada stabiilsus, julgeolek ja majandusliku olukorra ennustatavus.

Vaidluste lahendamine

2005. aastal osales Euroopa Liit 27 kaubanduslikus vaidluses (15 juhul hagejana, 12 juhul kostjana). Suurem osa vaidlustest oli USAga, neist üheksal juhul oli EL hageja ja viiel juhul kostja.

Kõige suurem vaidlus käsitles *Airbusi/Boeingu* teemat: vastuseks ameeriklaste taotlusele moodustada erirühm Airbusile antud toetuste uurimiseks taotles EL 31. mail omakorda erirühma moodustamist Boeingule antud toetuste uurimiseks.

ELi tegevuskava üheks prioriteediks oli WTO eeskirjade rakendamine. 1. mail kehtestas EL näiteks *Byrdi muudatusega* ⁽¹⁾ seotud vaidluses USA suhtes vastumeetmed, lisaks mõistis ta *FSC-ETI* ja *privatiseerimisega* seotud vaidlustes hukka WTO eeskirjade ebaõige kohaldamise USA poolt.

19. mail sai hukkamõistu osaliseks ELi *suhkruturu korraldus* (selles vaidluses oli EL kostja). Selle tagajärjel võttis komisjon vastu ettepaneku kõnealuse turu reformimiseks, ⁽²⁾ mille suhtes jõudis nõukogu 24. novembril poliitilisele kokkuleppele ⁽³⁾.

2005. aastal oli poolte kokkuleppel *hormoone* käsitleva vaidluse raames avalikkusele esimest korda avatud erirühma koosolek, millel arutati Kanada ja USA poolt ELi vastu rakendatavate sanktsioonide jätkumist.

⁽¹⁾ Määrus (EÜ) nr 673/2005, millega kehtestatakse täiendavad tollimaksud teatavatele Ameerika Ühendriikidest pärinevatele toodetele (ELT L 110, 30.4.2005).

⁽²⁾ KOM(2005) 263.

⁽³⁾ Vt käesoleva aruande III peatüki osa „Põllumajandus“.

Kaubanduspoliitika meetmed

Aasta algusest kuni 31. oktoobrini avati 64 dumpingu-, toetuste või kaitsemeetmete vastast kohtuasja. Kokku oli arutamisel 89 kohtuasja. 31. oktoobril kehtis 130 dumpinguvastast meetet ja 14 tasakaalustusmeetet, lisaks veel 16 riigi mitmesugused kohustused. Dumpinguvastased ajutised meetmed kehtestati 15 korral ja lõplikud meetmed 12 korral. Mitmed uurimised ja läbivaatamised lõpetati ilma meetmeid kehtestamata.

Tekstiilkaubad

Alates 1. jaanuarist on keelatud kehtestada kvoote tekstiiltoodete impordile. *Hiina*, kes on WTO liige alles alates 2001. aasta detsembrist, mõjutas oluliselt kaubavahetust selles valdkonnas. Hiina tekstiiltoodete massiline saabumine Euroopa turule sundis Euroopa Liitu sõlmima kahepoolse lepingu nende toodete impordi reguleerimiseks kuni 2007. aasta lõpuni.⁽¹⁾ Selle kokkuleppe aluseks on vastav kaitseklausel Hiina WTOga ühinemise protokollis.

Tulenevalt *Vietnamiga* sõlmitud lepingust tekstiiltoodete ja turule juurdepääsu kohta on kõik kvoodid Vietnami tekstiiltoodetele alates 1. aprillist tühistatud. Otsus on tagasiulatava jõuga kuni 1. jaanuarini.

Serbiaga kirjutati leping tekstiiltoodete kohta alla 31. märtsil ja see jõustus 1. juulil. Lepinguga peatatakse kvoodid, kuid vastukaaluks peab Serbia kiiresti kaotama tollimaksu.

Valgevenega peetud, tekstiiltoodete valdkonda käsitlevate läbirääkimiste tulemusena võttis komisjon 29. novembril vastu otsuse ettepaneku kirjutada lepingule alla ja rakendada seda ajutiselt alates 1. jaanuarist 2006. Nõukogu tegi kõnealuse otsuse 20. detsembril.⁽²⁾

Terasetööstus

Terasetööstuse valdkonnas sõlmiti uued kahepoolsed lepingud 19. juulil Kasahstaniga, 29. juulil Ukrainaga ja 3. novembril Venemaaga. Kõnealused lepingud jõustusid sõlmimise kuupäeval.

Ühenduse tolliseadustik

Et parandada turvalisust välispiiridel, kahjustamata seejuures kaubavahetust, ajakohastasid Euroopa Parlament ja nõukogu 13. aprillil ühenduse tolliseadustikku.⁽³⁾ Tolliasutustel on nüüd võimalik vahetada kaubavahetusega seotud teavet elektroo-

(1) SEK(2005) 830.

(2) Otsus 2005/948/EÜ (ELT L 345, 28.12.2005).

(3) Määrus (EÜ) nr 648/2005 (ELT L 117, 4.5.2005).

niliselt. Ettevõtjad on kohustatud edastama tolliasutustele elektrooniliselt kokkuvõtliku deklaratsiooni kaupade kohta enne nende importimist Euroopa Liitu või enne nende ekspordimist Euroopa Liidust. Lisaks tuleb seadustiku kohaselt seada sisse kogu ELi hõlmav elektrooniline riskijuhtimissüsteem. Samuti on kavas kiirendada tolliformaalsusi piiril nende ettevõtjate puhul, kelle tegevus on kehtivate õigusaktidega kooskõlas. Uute sätete kohaldamisega soovib Euroopa Liit toetada üldist püüdu kaitsta rahvusvahelist turustusahelat terrorismi vastu.

Statistika

12. jaanuaril võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu määruse *ühenduse maksebilansi, rahvusvahelise teenuskaubanduse ja välismaiste otseinvesteeringute statistika kohta*. ⁽¹⁾

Kasulik teave ja viited

- Laienemise peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/enlargement/index_et.html.
- Endise Jugoslaavia asjade rahvusvaheline kriminaalkohus:
<http://www.un.org/icty/index-f.html>.
- Euroopa naabruspoliitika:
http://europa.eu.int/comm/world/enp/index_en.htm.
- Vahemere lõunapiirkonna ja Lähis-Ilda riigid:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/med_mideast/intro/index.htm.
- Barcelona protsess:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/bd.htm.
- Kaubanduse peadirektooraat:
http://europa.eu.int/comm/trade/index_en.htm.
- Maailma Kaubandusorganisatsioon:
<http://www.wto.org/index.htm>.
- Doha arengukava:
http://europa.eu.int/comm/trade/issues/newround/doha_da/index_en.htm.
http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm.

(1) Määrus (EÜ) nr 184/2005 (ELT L 35, 8.2.2005).

2. jagu

Rahvusvaheline solidaarsus

Taust

Euroopa Liit on algusaegadest peale toetanud solidaarsust arengumaadega ning nüüd on see püüdlus seotud eesmärgiga tulla paremini toime üleilmastumisega. 2005. aastal olid Euroopa Liidu jaoks endiselt olulised kaks põhimõtet, mis toetavad tema samme kõnealuse eesmärgi suunas: ühelt poolt mitmepoolsuse tugevdamine, eelkõige ÜROs ja seoses nimetatud organisatsiooni tööga 2000. aastal määratletud aastatuhande arengueesmärki- de nimel, ning teiselt poolt asjaomaste riikide piirkondliku lõimumise edendamine oma kogemustele toetudes.

Kõnealuses kontekstis on Euroopa Liit erilist tähelepanu pööranud olukorrale Aafrikas, mille tulevik on selgelt muutumas üheks liidu jaoks esmatähtsatest küsimustest. Neile pikaajalistele eesmärkidele, mis on osa uuest arengupoliitikast, ning Euroopa Liidu eri koostisosade suuremale omavahelisele ühtsusele lisandub tõsiste humanitaarkriiside korral tulemusliku reageerimise vajadusest tulenev kiireloomuline sekkumine; näiteks võib siinkohal tuua abi, mida anti tsunamis kannatada saanud riikidele Aasias ja India ookeani ääres.

Ühiste väärtuste kaitsmine ja edendamine väljaspool Euroopa Liitu

Inimõigused

Lisaks inimõiguste edendamisele Euroopa Liidus (oluline algatus ⁽¹⁾ oli ettepanek luua põhiõiguste amet) jätkas liit 2005. aastal tegutsemist väljaspool Euroopa Liitu, et tagada nende õiguste austamine kolmandates riikides. Lisaks muudele riikidele hõlmas selline lähenemine ka Euroopa Liidu kandidaatriike, nagu näha mitmetest seisukohtadest, mida kõnealuses valdkonnas on uuesti väljendatud enne liitumislä- birääkimiste algust Türgiga.

Selliste väärtuste nagu inimõigused, õigusriik ja demokraatia kaitsmine on teema, millele pööravad suurt tähelepanu kõik ELi institutsioonid.

Nagu alati, näitas Euroopa Parlament kõnealuses valdkonnas üles jätkuvat huvi ja valvsust ja võttis vastu mitu resolutsiooni, milles mõisteti ükshaaval hukka selliste riikide käitumine, kus inimõiguste rikkumine on eriti murettekitav (*Etiopia, Kambodža, Laos, Myanmar, Tiibet, Togo, Tuneesia, Valgevene, Vietnam* jne). Lisaks avaldas ta arvamust ka paljusid riike puudutavates küsimustes, mõistes hukka näiteks

(1) Vt käesoleva aruande III peatüki osa „Põhiõiguste kaitsmine ja diskrimineerimisevastane võitlus“.

mitmes arenguriigis endiselt lubatava *laste töö*. Euroopa Parlamendile tekitas muret ka asjaolu, et väidetavalt oli USA Luure Keskagenteur kasutanud Euroopa riike vangide transportimiseks ja ebaseaduslikuks kinnipidamiseks.

ÜRO reformi silmas pidades avaldas juunikuine Euroopa Ülemkogu Euroopa Liidu nimel kindlat toetust olemasolevate organite tugevdamisele põhiõiguste valdkonnas ja plaanile luua selle süsteemi raames *inimõiguste nõukogu*. Lisaks käivitati läbirääkimised, et sõlmida koostöö- ja abikokkulepe Euroopa Liidu ja inimsusevastaseid kuritegusid uuriva *Rahvusvahelise Kriminaalkohtu* vahel. Võitluses piinamise vastu kasutas Euroopa Liit sihipärasemat lähenemist, st kaubanduslikke mõjutusvahendeid, et võtta kasutusele erikord, mis reguleeriks selliste seadmete ja toodete ekspordi, mida võib kasutada piinamiseks.⁽¹⁾ 12. detsembril võttis nõukogu vastu *rahvusvahelise humanitaarõiguse* austamist käsitlevad suunised.

Komisjon omalt poolt andis panuse mitmesuguste eelnimetatud algatuste ettevalmistamisse või rakendamisse ning mängis samal ajal jätkuvalt aktiivset rolli demokraatiat ja inimõigusi toetavate meetmete rahastamises eelkõige seoses *valimiste vaatlusmissioonidega* kolmandates riikides (nt *Afganistan, Burundi, Guinea-Bissau, Haiti, Sri Lanka, Venezuela*).

Säästev areng ja stabiilne kasv

Euroopa Liidule on iseloomulik pühendumus säästvale arengule ja stabiilsele majanduskasvule ning 2005. aastal oli see aspekt tihedalt põimunud liidu välistegevusega.

Taust

Säästva arengu eesmärgid: välised aspektid

2001. aastal käivitatud Euroopa Liidu säästva arengu strateegia välismõõtme väljatöötamine oli seotud komisjoni teatisega „Säästva arengu nimel ülemaailmse partnerluse suunas”,⁽²⁾ mille Euroopa Ülemkogu kinnitas 2002. aastal Barcelonas. Algatus oli vastus 2001. aasta juunis Göteborgis kogunenud Euroopa Ülemkogu üleskutsule: toona tunnustati välismõõtme arendamise vajadust ning seati see Euroopa Liidu sisestest säästva arengu strateegiast ettepoole.

Teatises kinnitati põhjalik ja terviklik loetelu meetmetest, mille eesmärk on aidata kaasa üleilmse säästva arengu välismõõtmele kuue eesmärgi toel:

- tulla toime üleilmastumisega, rakendades kaubanduse säästva arengu teenistusse;
- võidelda vaesusega ja edendada sotsiaalset arengut;
- tagada loodusvarade ja keskkonna säästev majandamine;

(1) Nõukogu määrus (EÜ) nr 1236/2005 (ELT L 200, 30.7.2005).

(2) KOM(2002) 82.

- parandada Euroopa Liidu poliitikasuundade järjepidevust;
- parandada juhtimist kõigil tasanditel;
- rahastada säästvat arengut.

2002. aasta septembris Johannesburgis toimunud ülemaailmsel säästva arengu tippkohtumisel määratles rahvusvaheline üldsus järgmised peamised eesmärgid:

- vähendada selliste inimeste hulka, kellel ei ole juurdepääsu joogiveele ega elementaarseid sanitaartingimusi;
- parandada juurdepääsu energiateenustele, suurendada energiatõhusust ja taastuva energia kasutamist;
- anda vastupidine suund praegusele loodusvarade hävitamise tendentsile;
- vähendada bioloogilise mitmekesisuse praegust hävimist;
- vähendada keemiatoodete kahjulikku mõju;
- edendada säästvat tarbimist ja tootmist;
- toetada riikide säästva arengu strateegiate rakendamist.

Euroopa Liit on välja töötanud vett, energiat ja metsi käsitlevad algatused. Johannesburgi konverentsi ajal käivitati algatused „Vesi on elu” ja „Energia vaesuse kaotamise ja säästva arengu teenistuses”. Kolmanda, metsi käsitleva algatuse eesmärk on eelkõige võidelda puidu illegaalse kasutamise ja sellega seotud kaubandusega. Vett käsitleva algatuse raames on ühendus loonud Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide jaoks veefondi.

Et saavutada säästva arengu eesmärgid kaubanduse ja üleilmastumise valdkonnas, kohustus Euroopa Liit tulemuslikult integreerima arengumaad maailmakaubanduse süsteemi (Doha arengukava). Lisaks kohustus ta keskkonna ja säästva arenguga seotud küsimusi arvesse võtma kaubanduslääbirääkimistes kolmandate riikidega. Muu hulgas alustati tööd, et parandada ja edendada ettevõtjate sotsiaalset vastutust ühenduses ja rahvusvahelisel tasandil. Euroopa Liidu püüdlustes integreerida säästvuse põhimõtted oma kaubanduspoliitikasse on kesksel kohal säästva arengu mõju hindamine.

Rahvusvahelise juhtimise tugevdamiseks tehtud jõupingutuste kaudu ja Johannesburgis võetud kohustuste täitmiseks toetab Euroopa Liit kindlalt tööd ÜRO säästva arengu komisjonis, mida peetakse Johannesburgi eesmärkide elluviimise rahvusvahelise jälgimise peamiseks foorumiks.

Euroopa säästva arengu poliitika kahe aspekti (sise- ja välismõõtme) vastastikune täiendavus on tänapäeval hädavajalik. See kerkis esile ka siis, kui komisjon esitas 9. veebruaril⁽¹⁾ esimese kokkuvõtte Euroopa säästva arengu strateegia kohta. Selline vastastikune täiendavus eeldab meetmete suuremat lõimimist ning on vajalik seetõttu, et üleilmastumise ja probleemide üha suurema vastastikuse sõltuvuse tingimustes saab Euroopa Liit säästva arengu sisemiste prioriteetide puhul anda endast parima ainult juhul, kui ta on selles valdkonnas samal ajal edukas ka maailma tasandil.

(1) KOM(2005) 37.

Seda, kuivõrd oluline on säästva arengu aktiivne edendamine kogu maailmas ning vastastikuse sobivuse tagamine Euroopa Liidu sise- ja välispoliitika ja kogu maailma säästva arengu vahel, rõhutati ka *deklaratsioonis säästva arengu juhtpõhimõtete kohta*, mille Euroopa Ülemkogu juunis heaks kiitis.

Säästva arengu strateegia läbivaatamist käsitlevas 13. detsembri teatises, millele on lisatud ka tegevuskava,⁽¹⁾ tegi komisjon ettepaneku võtta sisepoliitika kujundamisel arvesse ka säästva arengu välist mõõdet. Lisaks leidis komisjon, et süsteemsemalt tuleks hinnata Euroopa poliitiliste valikute mõju säästvale arengule maailmas. Tema arvates peaks Euroopa Liit kasutama oma mõjujõudu selleks, et liita rohkem riike säästva arengu julge programmiga, ning ta peaks rohkem kasutama selliseid tema käsutuses olevaid vahendeid nagu kaubandus- ja koostöökokkulepped, et toetada muutusi ka mitmepoolsel tasandil.

Troopiliste metsade säästva arengu valdkonnas aitas Euroopa Liit 2005. aastal käivitada läbirääkimised, mille eesmärk oli ÜRO kaubanduse ja arengu konverentsi egiidi all uuendada 1994. aastal sõlmitud rahvusvahelist troopilise puidu lepingut. Euroopa Parlament omalt poolt julgustas 7. juuli resolutsioonis kiirendama eelkõige seadusandlikul tasandil 2003. aastal vastu võetud ühenduse tegevuskava *FLEGT* rakendamist, et võidelda metsade ebaseadusliku ärakasutamise ja troopilise puidu ebaseadusliku impordi vastu.

Muu hulgas jätkas Euroopa Liit jõupingutusi *bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni* elluviimisel, et saavutada 2010. aasta eesmärgid (vähendada 2010. aastaks märkimisväärselt bioloogilise mitmekesisuse kadu), mis võeti vastu Johannesburgi ülemaailmse säästva arengu tippkohtumisel. Euroopa Liit osales aktiivselt Cartagena bioohutuse protokollil osaliste teisel kohtumisel, mis peeti Montrealis 30. maist kuni 3. juunini. Nimetatud konverentsil võeti vastu olulised otsused, mis toetavad Cartagena protokollil rakendamist.

Arengupoliitika

Üldine lähenemine

Ajakavas ettenähtud kohustuste hulgas oli 2005. aastal olulisel kohal aastatuhande arengueesmärkide saavutamine, mida käsitleti ÜRO septembrikuisel tippkohtumisel (vt allpool), ja arengupoliitika uue raamistiku väljatöötamine Euroopa tasandil.

Liikumapanevaks jõuks oli sealjuures ulatuslik avatud arutelu, mis toimus komisjoni talituste ettevalmistatud aruteludokumendi põhjal ja millele juulis järgnes komisjoni ettepanek⁽²⁾ koostada Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni *ühisdeklaratsioon*,

(1) KOM(2005) 658. Vt ka käesoleva aruande III peatüki 2. jagu „Solidaarsus tulevaste põlvkondadega ja säästev areng”.

(2) KOM(2005) 311.

mis oleks järg komisjoni ja nõukogu 2000. aasta novembris vastu võetud deklaratsioonile. Uues deklaratsioonis „*Arengut käsitlev Euroopa konsensus*”, millesse oli nüüd kaasatud ka Euroopa Parlament, kinnitati esmakordselt 50 aasta pikkuse arengukoostöö jooksul ühiste eesmärkide, väärtuste ja põhimõtete raamistik, mille kohaselt peaksid Euroopa Liit ja tema 25 liikmesriiki viima oma arengupoliitikat ellu vastastikuse täiendavuse vaimus. Selline pidulik ja kolmepoolne lähenemine aitab otsustavalt kaasa Euroopa Liidu välismeetmes taotletud järjepidevuse ja tulemuslikkuse saavutamisele. Euroopa Parlament kinnitas oma toetust sellisele lähenemisele ka 17. novembri ja 15. detsembri resolutsioonides.

Muuhulgas on oluline rõhutada 1. mail 2004. aastal Euroopa Liiduga ühinenud kümne liikmesriigi panust arengupoliitika läbivaatamise protsessi.

Aastatuhande arengueesmärgid

Taust

2000. aasta septembris võtsid 191 ÜRO liiget ÜRO peaassambleel vastu aastatuhande deklaratsiooni, mis sidus nad ülemaailmse projektiga, mille eesmärk on vähendada aastaks 2015 äärmist vaesust kõigis tema vormides. Selles deklaratsioonis esitatud kaheksast aastatuhande arengueesmärgist on saanud rahvusvahelise arengukoostöö alustala ning nende eesmärgid on järgmised:

- *vähendada äärmist vaesust ja nälga;*
- *tagada kõigile algharidus;*
- *edendada sugudevahelist võrdõiguslikkust ja naiste iseseisvumist;*
- *vähendada alla viie aasta vanuste laste suremust;*
- *parandada emade tervist;*
- *võidelda HIV/AIDSi, malaaria ja muude vaesusega seotud haigustega;*
- *tagada keskkonna säästev areng;*
- *rajada tööstusriikide ja arenguriikide ülemaailmne arengualane partnerlus.*

Viis aastat pärast seda, kui 2000. aasta septembris võeti vastu aastatuhande deklaratsioon ja sõnastati arengueesmärgid, kogunesid ÜRO liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid 14.–16. septembril New Yorgis uuele *ülemaailmsele tippkohtumisele*. Tippkohtumise eesmärk oli saada ülevaade aastatuhande arengueesmärkide rakedamisest ja kavandada ümberkorraldusi, mis võimaldaksid ÜRO-l tulla toime uute väljakutsetega julgeoleku, arengu, inimõiguste ja demokraatia valdkonnas. Kuigi selle kohtumisega seotud lootused ja püüdlused täitusid vaid osaliselt, osales Euroopa Liit tippkohtumise ettevalmistamisel ja selle töös aktiivselt kui maailma tasandil oluline partner.

12. aprillil esitas komisjon kolmest teatisest koosneva paketi, mille eesmärk on kiirendada aastatuhande arengueesmärkide elluviimist:

- esimeses teatises⁽¹⁾ vaadeldi Euroopa Liidu märkimisväärseks peetavat panust arengusse ja tehti ettepanekuid uute meetmete kohta, mis tõhustaksid veelgi liidu senist tegevust;
- teises teatises⁽²⁾ kirjeldati Euroopa Liidu nende kohustuste olukorda, mis olid võetud 2002. aastal Monterrey arengu finantseerimise konverentsil; muu hulgas esitati selles teatises ka konkreetseid ettepanekuid uute kohustuste kohta ning juhiti tähelepanu sellele, mida tuleks teha, et saavutada vahe-eesmärk arengumeetmeteks antava riigiabi suurendamisel Euroopa Liidus aastaks 2010;
- kolmandas teatises⁽³⁾ rõhutati, kui oluline on aastatuhande arengueesmärkide saavutamiseks arengut käsitlevate poliitikasuundade järjepidevuse tulemuslik parandamine; lisaks määrati teatises kindlaks 11 esmatähtsat valdkonda, milles on eriti oluline tekitada sünergia arengupoliitika eesmärkidega. Nende valdkondade hulka kuuluvad näiteks kaubandus, keskkond, julgeolek, põllumajandus ja kalandus.

15. juunil esitas komisjon teatise kõigi tippkohtumisel käsitletud teemade kohta.⁽⁴⁾

Nõukogu omalt poolt esitas 24. mail seisukoha, mida Euroopa Liit tippkohtumisel väljendas, ning kordas selles Euroopa Liidu kindlat tahet viia aastatuhande arengueesmärgid ellu. Muu hulgas nõudis ta, et lisaks arenguabi rahastamise kvantitatiivsetele aspektidele tuleks parandada ka arengumeetmeteks antava riigiabi kvaliteeti ja tulemuslikkust. Nõukogu väitis selgelt, et arengu toetamine ei ole ainult otseselt arengupoliitikaga tegelejate eesmärk ja vastutus: selleks, et arengumaad saaksid saavutada aastatuhande arengueesmärgid, on vajalik ka muude poliitikasuundade toetus ning seda väidet kinnitasid juunikuisel Euroopa Ülemkogul ka riigipead ja valitsusjuhid. 1. jaanuaril 2006 jõustunud üldise tariifsete soodustuste kava⁽⁵⁾ ja 2006. aastal muudetavate sooduspäritolureeglite abil püüab nõukogu tagada ka abi saavate riikide aktiivse osaluse. Nõukogu rõhutas, et arengubis on kesksel kohal Aafrika ja eelkõige Saharast lõuna poole jäävad piirkonnad.

Euroopa Parlament käsitles mitmes resolutsioonis panust vaesuse vähendamisse aastatuhande arengueesmärkide saavutamise abil.

(1) KOM(2005) 132.

(2) KOM(2005) 133.

(3) KOM(2005) 134.

(4) KOM(2005) 259.

(5) Määrus (EÜ) nr 980/2005 (ELT L 169, 30.6.2005).

Finantsabi

2005. aastal oli Euroopa Liidu finantsabi kõigile arengumaadele 7,5 miljardit eurot. Abi rakendamise vallas on Euroopa Liidu rahastatavate projektide haldamine muutunud vaieldamatult kiiremaks ja tõhusamaks tänu vastutuse järkjärgulisele delegerimisele komisjoni akrediteeritud esindustele abi saavates riikides kolmel viimasel aastal. 14. detsembril kehtestasid Euroopa Parlament ja nõukogu ühenduse välisabi kättesaadavuse eeskirjad,⁽¹⁾ mille eesmärk on muuta abi seotus võimalikult väikseks vastavalt lähenemisele, mida mitmesugustes rahvusvahelistes ringkondades on toetatud juba 2001. aastast. Nõukogu 21. novembri määruses⁽²⁾ on sätestatud muid asjaomaseid eeskirju.

Üldiselt oli 2005. aasta Euroopa Liidu jaoks oluline seoses finantsabi vallas võetud *rahvusvaheliste kohustustega*.

Uut hoogu said juurde püüdlused saavutada ÜRO määratletud eesmärk: viia 2015. aastaks *ametlik arenguabi 0,7%ni rahvamajanduse kogutulust*. Selleks kinnitas nõukogu 24. mail kooskõlas komisjoni suunistega Euroopa Liidu jaoks uue, kõiki hõlmava vaheeesmärgi: suurendada kõnealust osakaalu (praegu 0,35%) 2010. aastaks 0,56%ni, mis tähendaks ametliku arenguabi suurendamist 20 miljardi euro võrra aastas. Abi sellise lisandumise juures on arvesse võetud muu hulgas ka erinevusi vanade ja uute liikmesriikide vahel ning uute liikmesriikide osalus on üleminekuperioodil mõnevõrra väiksem.

Pärast G8 riikide juulikuist kokkulepet nõustuda 18 vaese ja suurtes võlgades riigi *võlgade* kustutamiselega tuleb teha suuri jõupingutusi ka seoses võlgadega.

Arengut toetava poliitika järjepidevus

Nõukogu 24. mai järeldustega anti Euroopa Liidule aastateks 2005–2015 volitused aidata arengumaadel saavutada aastatuhande arengueesmärgid konkreetsete Euroopa Liidu meetmete abil järgmistes liidu poliitikavaldkondades: *kaubandus, keskkond, kliimamuutused, julgeolek, põllumajandus, kalandus, üleilmastumise sotsiaalne mõõde, tööhõive ja rahuldavad töökohad, ränne, teadusuuringud ja innovatsioon, infoühiskond, transport, energeetika*.

Rakendamise kohta esitati nõukogu samades järeldustes üleskutse parandada poliitika järjepidevusega seotud menetlusi, mehhanisme ja vahendeid nii nõukogu, komisjoni kui ka liikmesriikide tasandil. Nõukogu kaalub, kuidas arvestada senisest enam arenguküsimustega nõukogu raames tegutsevate sektoripõhiste rühmade töös. Komisjonil paluti tugevdada eelkõige oma mõju hindamise vahendeid ja poliitika-suundade väljakujundamise etapis arengumaadega peetavaid konsultatsioone ning

(1) Määrus (EÜ) nr 2110/2005 (ELT L 344, 27.12.2005).

(2) Määrus (EÜ) nr 2112/2005 (ELT L 344, 27.12.2005).

kavandada vastavalt vajadusele uusi vahendeid, mille eesmärk on tugevdada arengule kaasa aitavate poliitikasuundade järjepidevust. Lisaks paluti liikmesriikidel tõhustada oma menetlusi ja vahendeid, toetudes mõnedes liikmesriikides välja kujunenud parimatele tavadele.

Komisjon koostab iga kahe aasta järel aruande, et hinnata nõukogu, komisjoni ja liikmesriikide edusamme seoses arenguala poliitika järjepidevuse valdkonnas võetud kohustustega. Esimene aruanne avaldatakse 2007. aastal.

Tervishoid

Euroopa Liidu tegevus arengumaade tervishoiusektorite abistamisel keskendus 2005. aastal *vaesusega seotud haigustega (AIDS, malaaria, tuberkuloos) võitlemisele* ja sellega seoses ka seksuaal- ja soojätkamisõiguste ning -tervishoiu edendamisele. 2004. aastal töötas komisjon selliseks võitluseks vajaliku välisabi jaoks välja Euroopa sidusa poliitilise raamistiku ning sellest on nüüd kujunenud *tegevuskava*, mis tuleb rakendada aastatel 2007–2011.

See algatus, mille komisjon esitas 27. aprillil, ⁽¹⁾ sai 24. mail nõukogu heakskiidu ning pärast seda kiitis selle juunikuisel istungil heaks ka Euroopa Ülemkogu. Euroopa Liidu jätkusuutliku strateegia baasiks mõeldud tegevuskava, mis toetab nii ülemaailmset koostööd kui ka sihtotstarbelist toetust selliste nuhtlustega võitlevatele riikidele, sisaldab käegakatsutavaid ja odavaid meetmeid, nagu putukavõrkude ja rasestumisvastaste vahendite jagamine ning tasuta juurdepääs AIDSi-testide tegemisele ja nõustamisele.

Vastuseks nõukogu 24. mai taotlusele tegi komisjon 12. detsembril ettepaneku ⁽²⁾ *ühenduse uue tegevusstrateegia kohta, mis käsitleb inimressurside vähesust arengumaade tervishoiusektoris*. Selle algatuse eesmärk on visandada Euroopa Liidu ja komisjoni sidus ja kooskõlastatud plaan aastateks 2006–2015, lähtudes inimressusse käsitlevatest meetmetest, mille kohta tegi ettepaneku 57. ülemaailmne tervishoiu-assamblee.

Rahvusvaheline koostöö uimastitevastase võitluse vallas

2005. aastal olid kaks olulisimat arengut selles valdkonnas seotud järgmisega: ühelt poolt kirjavahetus komisjoni ja ÜRO Uimastikontrolli ja Kriminaalpreventsiooni Büroo vahel, et tugevdada omavahelist kooskõlastamist, koostööd ja partnerlust; teiselt poolt uimastitevastase võitluse põhja-lõunasuunalisele koostööle eraldatud eelarverea rahastamise uuendamine, mis võimaldas käivitada teatava arvu piirkondadevahelisi algatusi.

⁽¹⁾ KOM(2005) 179.

⁽²⁾ KOM(2005) 642.

Kolmandate riikidega tehtava koostöö peamised jõupingutused olid ka sel aastal suunatud *Afganistani* ja *Andide piirkonda*, kus Euroopa Liidu strateegiate eesmärk on toetada alternatiivset tootmist. Võitluses uimastikasutusega, uimastite tootmise ja nendega kauplemisega tehti jõupingutusi nii Ida-Euroopas, Kesk-Asias, teatavates Aafrika ja Aasia riikides kui ka Balkani riikides.

Muuhulgas osales Euroopa Liit mitmel rahvusvahelisel kohtumisel, mida korraldati nii mitmepoolselt (Pariisi pakt, uimastikomisjon, Dublini rühm) kui ka kahepoolselt (*Andide Ühendus* ning *Ladina-Ameerika* ja *Kariibi mere piirkonna riigid*; *Afganistan*, *Ameerika Ühendriigid*, *Iraan*, *Venemaa*, *Türgi*).

Humanitaarabi

Üldine strateegia

26. detsembril 2004 mitut Aasia ja India ookeani piirkonna riiki tabanud maavärinad ja tsunami tõid kaasa ennenägematud inimkaod ja materiaalse hävingu ning Euroopa Liidu ja kogu rahvusvahelise üldsuse antud humanitaarabi oli alates 2005. aasta algusest kõnealustes piirkondades oluliseks toeks. *Humanitaarabi peadirektoraat (ECHO)* osales aktiivselt neis meetmetes. Euroopa Liidu toetus asjaomastele piirkondadele oli kokku enam kui poolteist miljardit eurot nii lühiajaliste meetmete kui ka keskmise tähtjaga rekonstrueerimisabinõudena.

Neis ebatavalistes tingimustes tehtud töö andis Euroopa Liidule hea õppetunni globaalsema tegutsemise kohta. Seepärast võttis nõukogu 31. jaanuaril vastu *tegevuskava*, mille eesmärk oli luua raamistik Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide võetavatele meetmetele ning kooskõlastada kõiki kasutusel olevaid vahendeid kõigil tasanditel ja kõigis valdkondades, et sellistes olukordades tulemuslikult toime tulla. 20. aprillil pikendati kõnealust algatust komisjoni teatisega, milles toodi välja meetmed, mida tuli võtta, et tugevdada Euroopa Liidu suutlikkust saada hakkama katastroofide ja kiiret reageerimist nõudvate keerukate olukordadega kolmandates riikides ⁽¹⁾.

Lisaks traditsioonilisele humanitaarabile otsustas ühendus alates aasta algusest pikendada aastateks 2005–2006 eriprogrammi, mida ta on rakendanud juba aastaid *Asia ja Ladina-Ameerika riikide kodukohast lahkuma sunnitud isikute abistamiseks*. ⁽²⁾

Lisaks liitus ühendus ÜRO septembrikuisel tippkohtumisel võetud kohustustega (vt eespool), et vastavalt vajadusele arendada ja parandada ÜRO egiidi all hädaolukorras sekkumise kavade rakendamise mehhanisme.

⁽¹⁾ KOM(2005) 153.

⁽²⁾ Määrus (EÜ) nr 107/2005 (ELT L 23, 26.1.2005).

Tabel 2**Humanitaarabi rahastamise otsused (2005. aasta eelarve) geograafiliste piirkondade kaupa***(eurodes)*

Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkond		243 616 500
Somaali poolsaar	85 120 000	
Aafrika suurte järvede piirkond	71 000 000	
Lääne-Aafrika	52 550 000	
Kariibi mere, Vaikse ookeani ja India ookeani piirkond	7 696 500	
Lõuna-Aafrika	27 250 000	
Uued sõltumatud riigid (Kaukaasia riigid, Tadžikistan)		35 200 000
Kesk-Ida		39 576 000
Põhja-Aafrika		9 311 000
Aasia		239 415 000
Aasia (v.a tsunamist mõjutatud piirkonnad)	116 415 000	
Aasia (tsunamist mõjutatud piirkonnad)	123 000 000	
Ladina-Ameerika		17 700 000
Teemapõhine rahastamine		20 500 000
Tehniline abi (eksperdid ja avansid)		22 750 000
DIPECHO – tegevustoetus ja katastroofide vältimine		17 500 000
Muud kulud (auditid, hindamised, teave ja kommunikatsioon jne)		6 500 000
2005 kokku		652 068 500

Peamised humanitaarabioperatsioonid

2005. aastal eraldas komisjon ECHO vahendusel humanitaarabiks 652,1 miljonit eurot.

Peamised toetatud operatsioonid on loetletud tabelis 2.

Piirkondlik lähenemine**Konkreetsed lahendused Aafrika jaoks senisest veelgi tähtsamal kohal**

Lisaks kõiki Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riike (AKV riigid, vt edaspidi) toetava partnerluse raames aastaid kestnud koostööle Aafrika riikidega soovis Euroopa Liit 2005. aastal pöörata erilist tähelepanu panusele, mille ta kavatseb anda *Saharast lõuna poole jäävate Aafrika piirkondade* arendamisse.

Kõik analüüsid näitavad, et aastatuhande arengueesmärkide elluviimisel kannatab see piirkond ülejäänud maailmaga võrreldes erilise mahajäämuse all. Just nende

eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme käsitleva ülemaailmse tippkohtumise ettevalmistamise käigus määratles Euroopa Liit tegevusliinid, millele toetuvad Aafrika kontinendile suunatud erimeetmed.

Juunikuine Euroopa Ülemkogu kinnitas komisjoni kaalutlusi, mille too esitas aprillis tippkohtumiseks valmistumise käigus (vt eespool). Eesmärk on esitada *Euroopa reageerimiskava*, mis hõlmaks nii Euroopa Liidu liikmesriikide kui ka ühenduse enda meetmeid. Euroopa Liit kavatses otsustavalt kaasa aidata teiste asjaosaliste tegevusele valdkondades, kus tal on spetsiifilised kogemused või ilmsed eelised või kus ta saab reageerida kiiresti. Seega on tegu jõupingutuste koondamisega võtmesektorites, kus Euroopa Liidul on rahvusvaheliste meetmete juhtimises keskne koht. Konkreetsemalt toetub selline lähenemine järgmistele põhimõtetele:

- parandada Aafrikas *haldustavasid*, eelkõige arendades Aafrika Liidu suutlikkust ja toetades mestimist Euroopa Liidu ja Aafrika Liidu institutsioonide vahel; edendada samal ajal *rahu ja julgeolekut* Aafrika mandril;
- luua Aafrikas *piirkondlikud infrastruktuuriteenused ja -võrgud* ja neid alal hoida, toetudes Euroopa Liidu poolt juba loodud vee ja energeetika rahastamisvahendite mudelitele;
- tugevdada Euroopa ja Aafrika koostööd *kaubanduse* valdkonnas;
- püüelda *jätkusuutliku keskkonna ja õiglase ühiskonna* poole, toetades nii naiste kui ka meeste juurdepääsu teenustele, eelkõige tervishoiule ja haridusele, ning rahuldavatele töökohtadele.

Sellise lähenemise põhjal on Euroopa Liit võtnud ette pikaajalise *ülemaailmse Aafrika-strateegia* väljatöötamise.

Esimest versteposti sel teel tutvustas komisjon 12. oktoobril.⁽¹⁾ Komisjon avaldas toetust julgeoleku- ja arengualasele strateegilisele partnerlusele Euroopa Liidu ja Aafrika vahel saabuval aastakümnel. Esitatud ettepanekute hulgas olid peamised järgmised kaks algatust:

- esimene neist *haldustavade* valdkonnas: selles valdkonnas oleks Euroopa Liidu ülesanne eelkõige toetada reforme, mida on alustatud *Aafrika vastastikuste eksperdi hinnangute mehhanismi* raames; kõnealune mehhanism on aafriklaste jaoks ainulaadne omavahelise hindamise ja õppimise vahend heade demokraatlike haldustavade valdkonnas;
- teine algatus on seotud *infrastruktuuridega*: selles valdkonnas annab Euroopa Liit oma eritoetust programmidele, mis arendavad vastastikust seotust kogu mandril, et edendada piirkondlikku kaubavahetust, lõimumist, stabiilsust ja arengut.

(1) KOM(2005) 489.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu novembrikuiste julgustuste toel võttis Euroopa Ülemkogu detsembris vastu *strateegilise partnerluse Aafrikaga*. Selles rõhutati Euroopa Liidu ja Aafrika vahelise poliitilise dialoogi olulisust ning oldi veendunud, et alates 2006. aastast tuleb korrapäraselt hinnata strateegia rakendamisel tehtud edusamme.

Lisaks kiireloomulistele probleemidele pööras Euroopa Liit jätkuvalt tähelepanu ka *kriisiolukordadele*, mis mõjutavad mitmesuguseid Aafrika riike. Näiteks tegeles ta aasta jooksul korduvalt *Aafrika suurte järvede piirkonna* olukorra ja selle arenguga. Samuti jätkas ta eri institutsioonide tegevuse kaudu jõupingutusi, et leida lahendus Därfüri konfliktile *Sudaanis*. Euroopa Liit oli sunnitud võtma ka piiravaid meetmeid (koostöö osaline peatamine) riikide suhtes, kus rahvusvaheline üldsus oli täheldanud ja hukka mõistnud tõsiseid inimõiguste või demokraatia ja õigusriigi põhimõtete rikkumisi (*Côte d'Ivoire, Kongo Demokraatlik Vabariik, Sudaan, Zimbabwe*). Selliseid meetmeid võeti kas Euroopa Liidu üldise välispoliitika ja ühise julgeolekupoliitika raames või rakendades AKV-EÜ partnerluslepingu sätteid.

Koostöö AKV riikidega: ajakohastatud partnerlusraamistik

Taust

Cotonous sõlmitud AKV-EÜ partnerlusleping

Lomé järjestikuste konventsioonide jätkamiseks 20. juunil 2000 Cotonous alla kirjutatud partnerlusleping Euroopa Ühenduse ja 77 Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riigi vahel sõlmiti 20 aastaks. (1) Leping sisaldab klauslit, mille kohaselt võib selle iga viie aasta järel läbi vaadata.

Cotonou leping hõlmab poliitikat, kaubandust ja arenguküsimusi ning selle aluseks on viis vastastikku üksteisest sõltuvat sammast:

- *ülemaailmne poliitiline mõõde;*
- *osalusel põhineva lähenemise toetamine ja valitsusväliste organite suutlikkuse suurendamine;*
- *keskendumine vaesuse vähendamisele;*
- *majandus- ja kaubanduskoostöö uue raamistiku loomine, mille eesmärk on käivitada 2007. aasta lõpuks piirkondlike majanduskoostöö lepingute läbirääkimised;*
- *järjepidevusele, paindlikkusele ja tõhususele suunatud rahanduskoostöö, mida toetavad Euroopa Arengufondi ja Euroopa Investeerimispanga vahendid. Aastatel 2000–2005 ulatus abi suurus vastavalt 13,5 miljardi euronit arengupangalt ja 1,7 miljardi euronit investeerimispangalt.*

6. mail 2004 alanud läbirääkimised, mis käsitlesid partnerluslepingu läbivaatamist pärast esimest viit kehtivusaastat, jõudsid lõpule 23. veebruaril 2005.

(1) EÜT L 317, 15.12.2000.

Euroopa Liidu koostöö AKV riikide mitut piirkonda hõlmava rühmaga liikus 2005. aastal samuti olulise sammu edasi. Lepingupartnerid – kokku pisut enam kui 100 riiki (AKV riigid ja Euroopa Liidu liikmesriigid) ja ühendus – kirjutasid *läbivaadatud AKV-EÜ partnerluslepingule* alla 25. juunil Luxembourgis.

Läbivaatamise käigus jäi alles Cotonou lepingu põhiolemus, kuid muudeti hulka sätteid, mis käsitlesid järgmisi küsimusi:

- poliitiline mõõde, eelkõige selliste sätete lisamine, mis käsitlevad rahvusvahelist võitlust terrorismi ja massihävitusrelvade levikuga;
- arengustrateegiad, võttes arvesse uusi elemente, nagu aastatuhande arengueesmärgid või info- ja sidetehnoloogia;
- AKV riikidesse suunatud, Euroopa Investeeringuspanga hallatavate investeeringute hõlbustamine;
- rakendus- ja haldusmenetlused: nende menetluste lihtsustamine ja suurem paindlikkus vahendite eraldamisel.

Täpsustada tuleb vaid uut mitmeaastast finantsraamistikku. Seoses sellega on Euroopa Liit juba võtnud endale kohustuse säilitada AKV riikidele antava abi hulka vähemalt samal tasemel kui Cotonou lepinguga selle rakendamise esimeseks viieks aastaks kokku lepitud.

Rahanduse valdkonnas kavatseb EL tagada praeguse 9. Euroopa Arengufondi tulemusliku rakendamise ning selleks kinnitas ta selle rubriigi vahendite assigneermise tähtajaks 31. detsembri 2007. Lisaks vabastas ta 9. Euroopa Arengufondi reservina hoitud 750 miljoni euro suuruse tingimusliku jäägi.

Majandus- ja kaubanduskoostöö raames on käimas põhjalikumad läbirääkimised, et sõlmida 2007. aastal *majanduspartnerluse lepingud* kuue AKV piirkonnaga. 2005. aastal käsitleti läbirääkimistel peamiselt piirkondlikku lõimumist ning sellega seotud kaubandus- ja arengupoliitikat igas AKV piirkonnas. Tõelisteks arengu toetamise vahenditeks peetavad majanduspartnerluse lepingud on osa üldisest püüdlusest luua majandusliku haldamise raamistik ja kehtestada stabiilsed, läbipaistvad ja prognoositavad eeskirjad, mis on vajalikud selleks, et vähendada kaubavahetusega seotud kulusid, meelitada ligi uusi omamaiseid ja välisinvesteeringuid ja aidata AKV tootjatel muuta oma tegevus mitmekesisemaks ja suurendada nende konkurentsivõimet. 9. novembril avaldasid komisjoni talitused töödokumendi majanduspartnerluse lepingute läbirääkimiste kaubanduse ja arenguga seotud aspektide kohta. ⁽¹⁾

(1) SEK(2005) 1459.

Koostöö Aasia riikidega

Nagu näitavad hiljuti sõlmitud teaduse ja tehnika kokkulepped mitme Aasia riigiga, on tehniline koostöö Aasiaga muutunud üha intensiivsemaks ning lisaks sellele süvendati 2005. aastal Euroopa-Aasia partnerlust nii üleilmse lähenemise kui ka kahepoolsete suhetega, ning seda eelkõige kahe Aasia suurriigi puhul.

Üleilmsel tasandil käivitati Ameerika Ühendriikide ja Jaapaniga *Aasiat käsitlev strateegiline dialoog*, võttes arvesse selle piirkonna üha olulisemat rolli rahvusvahelise üldsuse ees seisvate põhjapanevate küsimuste lahendamisel. Vajadust tugevdada sellist dialoogi *Ida-Aasia julgeolekuraamistiku* üle rõhutati ka Euroopa Liidu ja Jaapani 14. tippkohtumisel 2. mail Luxembourgis.

Septembris toimusid kahepoolsed tippkohtumised ka Beijingis ja New Delhis ning need võimaldasid edendada Euroopa Liidu koostööd nii *Hiina* kui ka *Indiaga*.

Beijingis kirjutati alla mitmele *lepingule*, mis käsitlesid muu hulgas järgmist: koostöö majanduse ja energeetika valdkonnas; Hiina osalus satelliitnavigatsiooni projektis Galileo; keskkonnakaitse; laen Beijingi lennujaama laiendamiseks; meresõitu käsitlev protokoll. Kaks lepingupartnerit leppisid kokku, et alustatakse läbirääkimisi, et asendada 1985. aasta majandus- ja kaubanduskoostöö leping Euroopa Liidu – Hiina vahelise uue ja julgema raamlepinguga.

Euroopa Liit ja India võtsid *New Delhis* vastu ulatusliku *tegevuskava*, milles täpsustatakse 2004. aastal sõlmitud *strateegiliseks partnerluseks* visandatud koostöökorda. Tegevuskavas sisalduvate kohustuste eesmärk on tugevdada poliitika, kultuuri, hariduse, majanduse ja kaubanduse valdkondades dialoogi-, konsultatsiooni- ja vahetusmehhanisme. 29. septembri resolutsioonis avaldas Euroopa Parlament toetust Euroopa Liidu ja India vahelise partnerluse tugevdamisele.

Pärast 2004. aasta detsembris Aasiat tabanud tsunamit antud erakorralisele abile, mis võimaldas rahuldada esmased hädavajadused, järgnes pikemaks ajaks ettenähtud arenguabi kavandamine. Komisjoni talituste kooskõlastatud jõupingutused võimaldasid luua aluse tsunamist mõjutatud kogukondade jätkusuutlikule ülesehitus- ja korrastustööle Acehis (Indoneesia) ja Sri Lankal. Kõnealuse protsessiga kaasnes poliitiline dialoog, mille eesmärk oli tagada rahu ja stabiilsus piirkondades, kus esines kohalikke konflikte. Komisjon toetas 170 miljoni euroga projekte, mida hallati valdavalt koos teiste oluliste doonoritega, et tagada nende tulemuslikkus ja järjepidevus.

Koostöö Ladina-Ameerika riikidega

2005. aastal märkisid Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika partnerluses saavutatud *edusamme* lisaks oluliste piirkondliku koostöö programmide jätkumisele ka ELi ja kõnealuse piirkonna riikide vaheliste *lepingute* võrgu konkreetne laienemine.

1. märtsil jõustus *assotsiatsioonileping Tšiiliga*. Nimetatud lepinguga nähakse ette intensiivsem dialoog kahepoolset ja ülemaailmset huvi pakkuvates küsimustes, muu hulgas terrorismivastase võitluse valdkonnas. Lisaks käsitletakse selles ka koostöö tugevdamist poliitika, kaubanduse, majanduse, rahanduse, teaduse, tehnika ning sotsiaal- ja haridusvaldkonnas.

Juunis sõlmiti *teadus- ja tehnikaalase koostöö lepingud ka Brasiilia ja Mehhikoga*. Jätkati läbirääkimisi *Mercosuriga* sõlmitava assotsiatsioonilepingu üle ning selles protsessis olid olulisel kohal 2. septembril Brüsselis toimunud ministrite kohtumine ja sellele 16. novembril järgnenud koordinaatorite kohtumine ning eesmärk on jõuda 2006. aastal lepingu sõlmimiseni.

Kindlasti väärib 2005. aasta puhul märkimist asjaolu, et 8. detsembril võttis komisjon vastu teatise „*Tugevam partnerlus Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika vahel*”. (1) Komisjon tegi ettepaneku uuendada oma Ladina-Ameerika strateegiat ning esitas soovitusel kahe piirkonna strateegilise partnerluse süvendamiseks nelja eesmärgi toel: muuta poliitiline dialoog intensiivsemaks ja sihipärasemaks; luua kaubavahetuseks ja investeringuteks soodne keskkond; toetada piirkonna riikide jõupingutusi, et aidata kaasa stabiilsusele ja heaolule; parandada omavahelist koostööd ja vastastikust mõistmist.

Muu hulgas jätkas komisjon Guadalajara tippkohtumisel (mai 2004) võetud kohustuste elluviimist ning alustas ettevalmistusi Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika neljandaks tippkohtumiseks, mis toimub Viinis 11. ja 12. mail 2006. Samal ajal alustas komisjon kohustuste elluviimise kava koostamist, kaasa arvatud Ladina-Ameerika piirkondliku ja riikliku strateegia dokumendid aastateks 2007–2013.

Pärast seda, kui nõukogu võttis juunis vastu määruse *üldiste tariifsete soodustuste kava* kohaldamise kohta aastatel 2006–2008, (2) on Kesk-Ameerika ja Andide piirkonna riikidel enamiku eksporttoodete puhul vaba juurdepääs ühenduse turule tänu uuele säästva arengu ja hea haldustava algatusele.

Kasulik teave ja viited

- Välissuhete peadirektoraat:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/index.htm.
- EuropeAid, koostööbüroo:
http://europa.eu.int/comm/europeaid/index_fr.htm.
- Inimõigused:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/intro/index.htm.
- Säästev areng:
http://europa.eu.int/comm/sustainable/index_fr.htm.

(1) KOM(2005) 636.

(2) Määrus (EÜ) nr 980/2005 (ELT L 169, 30.6.2005).

- Arengukoostöö ja arengu peadirektoraat:
http://europa.eu.int/comm/development/index_fr.htm.
- Aastatuhande arengueesmärgid:
<http://www.un.org/french/millenniumgoals/>.
- Nõukogu 22. novembri 2005. aasta järeldused: „Arengupoliitika Euroopa konsensus“:
http://europa.eu.int/comm/development/body/development_policy_statement/index_en.htm.
- Humanitaarabi peadirektoraat (ECHO):
http://europa.eu.int/comm/echo/index_fr.htm.
- Suhted AKV riikidega:
<http://www.acpsec.org/>.
- Aafrika arengu uus partnerlus (NEPAD):
<http://www.nepad.org/>.
- Cotonou partnerlusleping:
http://europa.eu.int/comm/development/body/cotonou/index_fr.htm.
- Suhted Vahemere piirkonna riikidega:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/med_mideast/intro/index.htm.
- Suhted Aasia riikidega:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/asia/index.htm.
http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/asia/index_en.htm.
- Suhted Ladina-Ameerika riikidega:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/la/index.htm.
http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/amlat/index_fr.htm.

3. jagu

Osalemine julgeoleku tagamisel kogu maailmas

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP)

Taust

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) on sätestatud Euroopa Liidu lepinguga, millele kirjutati alla 1992. aastal Maastrichtis. ÜVJP moodustab Euroopa Liidu teise samba. ÜVJP eesmärk on tagada laiaulatuslik stabiilsus ja demokraatlik areng ka väljaspool Euroopa Liitu.

1997. aasta Amsterdamis lepinguga sätestati ÜVJP viis peamist eesmärki:

- *kaitsta liidu ühiseid väärtusi, sõltumatust ning terviklikkust kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja põhimõtetega;*

- tugevdada igal viisil liidu julgeolekut;
- säilitada rahu ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjaga;
- edendada rahvusvahelist koostööd;
- arendada ja tugevdada demokraatiat ja õigusriigi põhimõtteid ning inimõiguste ja põhivabaduste austamist.

Püstitatud eesmärkide saavutamiseks on Euroopa Liidu lepinguga sätestatud meetmete hulgas nimetatud ühise strateegia väljatöötamist suhete arendamiseks teatavate riikide või piirkondadega (Venemaa, Ukraina, Vahemere maad ja Lähis-Ida rahuprotsess), milles määratletakse eesmärgid, nende saavutamiseks kavandatav aeg ja vajalikud vahendid.

Lisaks tavapärasele meetmetele jätkab Euroopa Liit ka poliitilist kohalolekut eriti konfliktija/või kriisipiirkondades. Euroopa Liidul on eriesindajad Afganistanis, endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis, Ida-Aafrika järvede piirkonnas, Kesk-Aasias, Lõuna-Kaukaasias, Lähis-Idas, Moldovas ja Sudaanis.

Tingituna muutusest rahvusvahelise julgeoleku valdkonnas, eriti seoses riikidevälistel ohuallikate mitmekordistumisega, toetas ülemkogu 3. oktoobri järeldustes *relvakubandust* käsitleva rahvusvahelise lepingu väljatöötamist, et ÜRO saaks algatada kiiremas korras ametliku menetluse selles valdkonnas. Muretsedes rahvusvahelise julgeoleku pärast, kinnitas ülemkogu veel kord, et toetab Rahvusvahelist Aatomienergia Agentuuri (IAEA) ja rakendab liidu strateegia raames teatavaid meetmeid massihävitusrelvade leviku tõkestamiseks.⁽¹⁾

Aasta jooksul ÜVJP raames vastu võetud nõukogu ühismeetmed ja ühised seisukohad olid seotud järgmiste teemadega:

- Balkani piirkonnas:
 - Euroopa Liidu politseimissiooni pikendamine ja volituste muutmine Bosnias ja Hertsegoviinas;⁽²⁾
 - Euroopa Liidu eriesindaja volituste pikendamine Bosnias ja Hertsegoviinas;⁽³⁾
 - Euroopa Liidu järelevalvemissiooni volituste pikendamine;⁽⁴⁾
 - endise Jugoslaavia Makedoonia Vabariigi ekstremistide vastu suunatud piiravaid meetmeid käsitleva ühise seisukoha muutmine ja selle kehtivuse pikendamine;⁽⁵⁾

⁽¹⁾ Ühismeede 2005/574/ÜVJP (ELT L 193, 23.7.2005).

⁽²⁾ Otsus 2005/81/ÜVJP (ELT L 29, 2.2.2005), ühismeede 2005/143/ÜVJP (ELT L 48, 19.2.2005) ja ühismeede 2005/824/ÜVJP (ELT L 307, 25.11.2005).

⁽³⁾ Ühismeede 2005/97/ÜVJP (ELT L 31, 4.2.2005), ühismeede 2005/583/ÜVJP (ELT L 199, 29.7.2005) ja ühismeede 2005/825/ÜVJP (ELT L 307, 25.11.2005).

⁽⁴⁾ Ühismeede 2005/807/ÜVJP (ELT L 303, 22.11.2005).

⁽⁵⁾ Ühine seisukoht 2005/80/ÜVJP (ELT L 29, 2.2.2005).

- Euroopa Liidu eriesindaja volituste pikendamine ja uue eriesindaja nimetamine endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis; ⁽¹⁾
- Euroopa Liidu politseimissiooni pikendamine endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis (EUPOL „Proxima”); ⁽²⁾
- Euroopa Liidu politseinõustamisüksuse (EUPAT) loomine endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis; ⁽³⁾
- endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelist kriminaalkohut (EJRK) käsitlevate ühiste seisukohtade rakendamine; ⁽⁴⁾
- endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelist kriminaalkohut (EJRK) käsitleva ühise seisukoha vastuvõtmine; ⁽⁵⁾
- endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelist kriminaalkohut (EJRK) käsitleva ühise seisukoha kehtivuse pikendamine; ⁽⁶⁾
- Lõuna-Kaukaasias:
 - Euroopa Liidu eriesindaja volituste muutmine Lõuna-Kaukaasias; ⁽⁷⁾
 - Euroopa Liidu eriesindaja volituste muutmine ja pikendamine Lõuna-Kaukaasias; ⁽⁸⁾
- Aasias:
 - Euroopa Liidu eriesindaja nimetamine Kesk-Aasiasse; ⁽⁹⁾
 - järelevalvemissiooni saatmine Indoneesiasse Acehi (MSA); ⁽¹⁰⁾
 - Myanmaris käsitleva ühise seisukoha muutmine; ⁽¹¹⁾
 - Myanmaris käsitleva ühise seisukoha muutmine ja tema vastu suunatud piiravate meetmete pikendamine; ⁽¹²⁾
 - Euroopa Liidu eriesindaja volituste pikendamine Afganistanis; ⁽¹³⁾

(1) Ühismeetmed 2005/98/ÜVJP (ELT L 31, 4.2.2005), 2005/589/ÜVJP (ELT L 199, 29.7.2005) ja 2005/724/ÜVJP (ELT L 272, 18.10.2005).

(2) Ühismeede 2005/142/ÜVJP (ELT L 48, 19.2.2005).

(3) Ühismeede 2005/826/ÜVJP (ELT L 307, 25.11.2005).

(4) Otsused 2005/83/ÜVJP (ELT L 29, 2.2.2005), 2005/148/ÜVJP (ELT L 49, 22.2.2005) ja 2005/316/ÜVJP (ELT L 100, 20.4.2005).

(5) Ühine seisukoht 2005/227/ÜVJP (ELT L 71, 17.3.2005).

(6) Ühine seisukoht 2005/689/ÜVJP (ELT L 261, 7.10.2005).

(7) Ühismeede 2005/330/ÜVJP (ELT L 106, 27.4.2005).

(8) Ühismeede 2005/100/ÜVJP (ELT L 31, 4.2.2005) ja 2005/582/ÜVJP (ELT L 199, 29.7.2005).

(9) Ühismeede 2005/588/ÜVJP (ELT L 199, 29.7.2005).

(10) Ühismeede 2005/643/ÜVJP (ELT L 234, 10.9.2005).

(11) Ühine seisukoht 2005/149/ÜVJP (ELT L 49, 22.2.2005).

(12) Ühine seisukoht 2005/340/ÜVJP (ELT L 108, 29.4.2005).

(13) Ühismeetmed 2005/95/ÜVJP (ELT L 31, 4.2.2005) ja 2005/585/ÜVJP (ELT L 199, 29.7.2005).

- Aafrikas:

- Euroopa Liidu eriesindaja volituste muutmine ja pikendamine Ida-Aafrika järvede piirkonnas; ⁽¹⁾
- politseimissiooni volituste pikendamine Kongo Demokraatlikus Vabariigis Kinshasas (EUPOL „Kinshasa”); ⁽²⁾
- Kongo Demokraatliku Vabariigi (Kongo DV) julgeolekusektori reformide alase Euroopa Liidu nõustamis- ja abimissiooni (EUSEC RD CONGO) loomine ja pikendamine; ⁽³⁾
- Euroopa Liidu eriesindaja nimetamine Sudaani; ⁽⁴⁾
- Aafrika Liidu missiooni Sudaani Därfüri piirkonnas toetava Euroopa Liidu tsiviil-sõjalise missiooni loomine (AMIS II); ⁽⁵⁾
- ühise seisukoha vastuvõtmine Sudaani kohta; ⁽⁶⁾
- Zimbabwe käsitleva ühise seisukoha kehtivuse pikendamine; ⁽⁷⁾
- Nigeeriat, Angolat, Rwandat, Lusaka relvarahukokkulepet ja Kongo Demokraatliku Vabariigi rahuprotsessi käsitlevate ühiste seisukohtade tühistamine; ⁽⁸⁾

- Lähis-Idas:

- ühismeetme vastuvõtmine Euroopa Liidu piirihaldamise abimissiooni asutamise kohta Rafah' piiriületuspunktis (EU BAM Rafah); ⁽⁹⁾
- Euroopa Liidu eriesindaja volituste pikendamine Lähis-Ida rahuprotsessis; ⁽¹⁰⁾
- ühismeetme vastuvõtmine Euroopa Liidu politseimissiooni (EUPOL COPPS) asutamise kohta Palestiina aladel; ⁽¹¹⁾
- ühismeetme vastuvõtmine integreeritud õigusriigimissiooni EUJUST LEX kohta Iraagis; ⁽¹²⁾

(1) Ühismeetmed 2005/96/ÜVJP (ELT L 31, 4.2.2005) ja 2005/586/ÜVJP (ELT L 199, 29.7.2005).

(2) Ühismeetmed 2005/822/ÜVJP (ELT L 305, 24.11.2005).

(3) Ühismeetmed 2005/355/ÜVJP (ELT L 112, 3.5.2005) ja 2005/868/ÜVJP (ELT L 318, 6.12.2005).

(4) Ühismeetmed 2005/556/ÜVJP (ELT L 188, 20.7.2005).

(5) Ühismeetmed 2005/557/ÜVJP (ELT L 188, 20.7.2005) ja otsus 2005/806/ÜVJP (ELT L 303, 22.11.2005).

(6) Ühine seisukoht 2005/411/ÜVJP (ELT L 139, 2.6.2005).

(7) Ühine seisukoht 2005/146/ÜVJP (ELT L 49, 22.2.2005).

(8) Ühine seisukoht 2005/82/ÜVJP (ELT L 29, 2.2.2005).

(9) Ühismeetmed 2005/889/ÜVJP (ELT L 327, 14.12.2005).

(10) Ühismeetmed 2005/99/ÜVJP (ELT L 31, 4.2.2005) ja 2005/587/ÜVJP (ELT L 199, 29.7.2005).

(11) Ühismeetmed 2005/797/ÜVJP (ELT L 300, 17.11.2005).

(12) Ühismeetmed 2005/190/ÜVJP (ELT L 62, 9.3.2005).

- Ida-Euroopas:
 - Euroopa Liidu eriesindaja nimetamine Moldovasse ning tema volituste muutmine ja pikendamine; ⁽¹⁾
 - Moldova Vabariiki käsitleva ühise seisukoha muutmine ja selle kestvuse pikendamine; ⁽²⁾
 - Valgevenet käsitleva ühise seisukoha kehtivuse pikendamine; ⁽³⁾
- terrorismivastaste erimeetmete rakendamist käsitleva ühise seisukoha ajakohastamine; ⁽⁴⁾
- terrorismivastaseks võitluseks teatavate isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangute ajakohastamine ⁽⁵⁾.

Euroopa Liidu julgeolekustrateegia ning julgeoleku- ja kaitsepoliitika (EJKP)

Taust

1999. aasta juunis Kölnis toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul jõudsid Euroopa Liidu juhid ühisele seisukohale, et liidul peab olema võimalus tegutseda sõltumatult, toetudes usaldusväärsetele relvajõududele, ja vahendid nimetatud jõudude kasutamiseks. Liit peab olema valmis relvajõudude kasutamiseks, et seista vastu rahvusvahelistele kriisidele, ilma et see piiraks NATO võetud meetmeid.

1999. aasta detsembris Helsingis toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul määratleti üldised eesmärgid, mis käsitlesid muu hulgas ka järgmisi teemasid:

- osaledes vabatahtliku koostöö raames Euroopa Liidu operatsioonides, peavad liikmesriigid alates 2003. aastast olema võimelised kokku kutsuma 60 päeva jooksul ja toetama vähemalt aasta jooksul relvajõude, kuhu kuulub 50 000–60 000 sõjaväelast, kes tagaksid Euroopa Liidu lepingu artiklis 17 ettenähtud Petersbergi ülesannetega seotud missioonide täitmise;
- uute ametite ning poliitiliste ja sõjaliste struktuuride loomine nõukogu raames, et tagada eespool nimetatud missioonide poliitiline ja strateegiline juhtimine vastavalt ühisele institutsioonilisele raamistikule.

Liit on otsustanud arendada muu hulgas ka kriisiohjamise tsiviilaspekte neljas valdkonnas, mis määrati kindlaks 2000. aasta juunis Feiras toimunud Euroopa Ülemkogu istungjärgul: politsei, õigusriigi tugevdamine, tsiviilhaldus ja kodanikukaitse. Nende valdkondadega seotud erijõude rakendatakse Euroopa Liidu või selliste organisatsioonide nagu ÜRO või

(1) Ühismeetmed 2005/265/ÜVJP (ELT L 81, 30.3.2005), 2005/584/ÜVJP (ELT L 199, 29.7.2005) ja 2005/776/ÜVJP (ELT L 292, 8.11.2005).

(2) Ühine seisukoht 2005/147/ÜVJP (ELT L 49, 22.2.2005).

(3) Ühine seisukoht 2005/666/ÜVJP (ELT L 247, 23.9.2005).

(4) Ühine seisukoht 2005/427/ÜVJP (ELT L 144, 8.6.2005).

(5) Otsus 2005/428/ÜVJP (ELT L 144, 8.6.2005).

Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE) järelevalve all toimuvate sõltumatute missioonide puhul.

20. novembril 2000 osalesid liikmesriigid nõupidamisel, kus arutati erijõududega seonduvaid kohustusi. Selleks, et Euroopa Liit oleks võimeline täitma Petersbergi ülesandeid, määrati nn Helsingi jõudude loetelus kindlaks liikmesriikide kohustused.

2000. aasta detsembris Nice'is toimunud Euroopa Ülemkogu istungil kiideti heaks ELi järgmiste poliitilise ja sõjalise iseloomuga alaliste organite loomine, mis asutati 22. jaanuaril 2001⁽¹⁾:

- *poliitika- ja julgeolekukomitee;*
- *Euroopa Liidu Nõukogu sõjaline komitee;*
- *Euroopa Liidu sõjaline staap.*

2003. aasta mais toimunud ülemkogu kohtumisel kinnitati, et Euroopa Liidus on saavutatud operatiivvõime kõikide Petersbergi ülesannete täitmiseks, kuid see on piiratud ja kätkeb endas teatavaid puudusi. Need piirangud ja puudused, mis on seotud jõudude mobiliseerimiseks kuluva ajaga ning ulatusliku ja intensiivse tegevusega, kujutavad endast tõsist riski, eriti mitme operatsiooni üheaegsel korraldamisel. Nimetatud piiranguid ja puudusi, mis on takistuseks üldeesmärgi ja soovitud võimsuse täieulatuslikul saavutamisel, on võimalik vähendada vaid siis, kui rakendatakse puuduste likvideerimiseks tehtud soovitusi.

12. detsembril 2003 võttis ülemkogu vastu Euroopa julgeoleku strateegia „Turvaline Euroopa paremas maailmas“.

2005. aastal võetud meetmed

Luksemburg rõhutas oma eesistumise aega jäänud esimest poolaastat käsitlevas aruandes Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika kohta: „Üleilmastumine hõlmab kõiki valdkondi, ka poliitikat ja julgeolekut, kuid rahu ei ole veel kõikjal maailmas tagatud. Terrorismi ei ole välja juuritud, massihävitusrelvade levik jätkub ning piirkondlikud kriisid ja konfliktid laienevad. Ükski Euroopa Liidu liikmesriik ei suuda üksinda nendele väljakutsetele vastu seista. Ükski Euroopa Liidu liikmesriik ei suuda üksinda vastu seista nendele ähvardavatele ohtudele. Seepärast peab vastuseis olema ühine ning Euroopal koos oma partneritega on selle korraldamisel keskne roll.“

Ühise välispoliitika mõjukus sõltub usaldusväärsete vahendite olemasolust. Seepärast tugevdas Euroopa Liit sel aastal ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames nii oma sõjalist kui ka kodanikukaitsega seotud operatiivvõimet ning viis ellu strateegia puuduste kõrvaldamiseks. Et seista vastu väljakutsetele ning osaleda tulevaste kriiside ohjamises, jätkati operatiivvõime arendamist ja tugevdamist keskpikas ja pikemas perspektiivis.

(1) EÜT L 27, 30.1.2001.

Peagi on Euroopa Liit võimeline reageerima kiiresti tänu 13 taktikalisele üksusele, millest igaühe koosseisu kuuluvad ühe või mitme liikmesriigi sõjaväelased. Liit peaks oma kavade kohaselt olema võimeline osalema kahes kiirreageerimisoperatsioonis, kummaski ühe taktikalise üksusega, isegi kui need operatsioonid toimuvad peaaegu üheaegselt.

Selleks, et kiiremini reageerida, on vaja kiirendada kiirreageerimisoperatsioonidega seotud otsustus- ja kavandamisprotsessi nii liidu kui ka liikmesriikide tasandil. Selleks, et tagada otsustuste vastuvõtmine operatsiooni alustamise kohta viie päeva jooksul hetkest, mil nõukogu kinnitab kriisiohjamise kava, on Euroopa tasandil kehtestatud vastavad eeskirjad. Liikmesriigid on kohustunud vastavad menetlused läbi vaatama, et olla võimelised vastama liidu vajadustele võimalikult kiiresti. Eesmärk on otsustusprotsessi kiirendada, säilitades samal ajal liikmesriikide parlamentide kontrolli seal, kus see on vajalik.

Euroopa Kaitseagentuur

Euroopa Kaitseagentuur loodi 2004. aastal ja sellele on tehtud ülesandeks:

- parandada Euroopa Liidu kaitsejõudude kriisiohje võimet;
- edendada Euroopa koostööd relvastuse alal;
- tugevdada Euroopa kaitsevaldkonna tööstuslikku ja tehnoloogilist baasi ning luua komisjoniga konsulteerides Euroopas konkurentsipõhine kaitsevarustuse turg;
- edendada teadustööd kooskõlas ühenduse teadustegevusega, et tugevdada Euroopa tööstuslikku ja tehnoloogilist potentsiaali kaitsevaldkonnas.

Kaitseagentuur täitis 2005. aastal oma esimese aasta töökava, mis jaguneb neljaks tegevusvaldkonnaks, vastavalt agentuuri osakondade arvule:

- sõjalise võime küsimustega tegeleva osakonna ülesanne on arendada ühenduse sõjalist võimet koostöös juba olemasolevate struktuuridega, nagu näiteks Euroopa Liidu sõjaline staap. Selle osakonna töös pöörati 2005. aastal erilist tähelepanu juhtimis- ja kontrollkeskusele edastatava teabe adekvaatsuse tagamisele ja koostalitlusvõimele;
- uuringute ja tehnoloogia osakonnal on käimas julge projekt, mis on seotud suure tegevusraadiusega mehitamata õhusõidukitega;
- relvastuse osakonna prioriteet 2005. aastal oli seotud soomussõidukitega;
- turunduse ja tööstuse osakond tegeles ühtaegu nii komisjoni 2004. aasta rohelises raamatus tõstatatud kaitsevarustuse küsimustega⁽¹⁾ kui ka agentuuri võimalike algatustega.

(1) KOM(2004) 608.

Välioperatsioonid

2. detsembril 2004 käivitatud operatsioon Althea jätkas NATO stabiliseerimisjõudude (SFOR) tööd turvalisuse tagamiseks vastavalt Daytoni kokkulepetele. Operatsioon Althea aitab kaasa Euroopa Liidu pikaajalise eesmärgi saavutamisele, milleks on stabiilsus ja rahu mitmerahvuselises Bosnias ja Hertsegoviinas. Missioon toetas ÜRO kõrge esindaja tegevuskava, mis hõlmab võitlust organiseeritud kuritegevusega, ning stabiliseerimis- ja assotsieerumisprotsessi niivõrd, kui sise- ja välisjulgeolek on omavahel seotud.

Operatsioon Althea on konkreetne näide strateegilisest partnerlusest NATOga kriisiohjamise valdkonnas, mis annab tunnistust sellest, et Euroopa Liit ja NATO teevad rahvusvaheliste kriiside ohjamisel eeskujulikku ja konstruktiivset koostööd.

2005. aastal osales Euroopa Liit ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames kaheksal välimissioonil:

- sõjaline operatsioon Bosnias ja Hertsegoviinas (EUFOR-Althea), mida mainiti eespool;
- politseimissioon endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis (EUPOL „Proxima“);
- politseimissioon Bosnias ja Hertsegoviinas (MPUE),⁽¹⁾ mis jätkas ÜRO rahvusvahelise politseijõudude üksuse tööd;
- politseimissioon Kongo Demokraatlikus Vabariigis Kinshasas (EUPOL „Kinshasa“);⁽²⁾
- integreeritud õigusriigimissioon EUJUST LEX Iraagis;⁽³⁾
- Kongo Demokraatliku Vabariigi (Kongo DV) julgeolekusektori reformide alane Euroopa Liidu nõustamis- ja abimissioon (EUSEC RD CONGO);⁽⁴⁾
- Aafrika Liidu missiooni Sudaani Därfüri piirkonnas toetav Euroopa Liidu tsiviilsõjaline missioon (AMIS II);⁽⁵⁾
- järelevalvemissioon Indoneesias Acehis (MSA)⁽⁶⁾.

Meeldetuletuseks veel ka kolm lõpetatud missiooni: sõjaline operatsioon endises Jugoslaavia Makedoonia Vabariigis (Concordia), sõjaline operatsioon Kongo Demokraatlikus Vabariigis (Artemis) ja õigusriigimissioon Gruusias (EUJUST Themis).

(1) Otsus 2005/81/ÜVJP (ELT L 29, 2.2.2005), ühismeede 2005/143/ÜVJP (ELT L 48, 19.2.2005) ja ühismeede 2005/824/ÜVJP (ELT L 307, 25.11.2005).

(2) Ühismeede 2005/822/ÜVJP (ELT L 305, 24.11.2005).

(3) Ühismeede 2005/190/ÜVJP (ELT L 62, 9.3.2005).

(4) Ühismeede 2005/355/ÜVJP (ELT L 112, 3.5.2005).

(5) Ühismeede 2005/557/ÜVJP (ELT L 188, 20.7.2005) ja otsus 2005/806/ÜVJP (ELT L 303, 22.11.2005).

(6) Ühismeede 2005/643/ÜVJP (ELT L 234, 10.9.2005).

Ülesehitustöö Iraagis

Taust

Rahvusvahelisel üldsusel on ühine eesmärk: aidata Iraagi rahva tahet arvesse võttes ning poliitilisi ja inimõigusi täies ulatuses järgides üles ehitada demokraatlik, pluralistlik, föderaalne ja ühtne Iraak.

Euroopa Liidu kohalolek Iraagis on märgatav: maailma suurima abiandjana on EL alates 2003. aastast ÜRO mitmepoolse erifondi kaudu eraldanud Iraagi ülesehituseks 518 miljonit eurot.

Ülesehitusabi eesmärk on aidata kaasa oluliste teenuste korraldamisele, nagu alushariduse andmine, tervishoiu tagamine ja töökohtade loomine, anda tehnilist abi energeetika- ja transpordiministriumile ning eelkõige taastada ja tagada demokraatia ja inimõigused.

2005. aastal algas demokraatia ülesehitamine presidendivalimiste korraldamisega, kus iraaklased valisid Jalal Talabani vabariigi esimeseks vabalt valitud presidendiks pärast Saddam Husseinit. Valimised näitasid Iraagi rahva tahet toetuda riigi ülesehitamisel demokraatlikele alustele.

Euroopa Liit rahastas seejuures 31,5 miljoni euro ulatuses toetuskava, mis hõlmas nii teavitamisvahendeid kui ka valijate teavitamist kohapeal. Selleks, et toetada valimistega seotud ÜRO üksuse tööd, lähetati Bagdadi eksperdid Euroopast. Lisaks korraldas komisjon koolituskava Iraagi valimiste 170 vaatleja koolitamiseks.

Õigusriigi ülesehitamine eeldab uue põhiseaduse loomist, mis on oluline stabiilsuse tagamiseks noores paljurahvuselises demokraatlikus vabariigis. See on suur töö nii poliitikutele kui ka juristidele. Euroopa Liit on seda protsessi toetanud 20 miljoni euroga, millest on rahastatud sadade tuhandete plakatite ja brošüüride jaotamist, elanikkonna teavitamist raadios ja televisioonis, teadete trükkimist ajalehtedes, põhiseaduse tõlkimist nelja keelde ja selle levitamist mitmes miljonis eksemplaris. Euroopa Liidu abi on võimaldanud rahastada täies mahus ÜRO vajadusi, mis on seotud Iraagi põhiseadusega. 78% hääletanutest kiitis 25. oktoobri rahvahääletusel Iraagi uue põhiseaduse heaks.

Euroopa Liidu abi Iraagi ülesehituseks hõlmab ka töötajate koolitamist, mis on vajalik õigusriigi nõuetekohaseks toimimiseks. Seepärast on komisjon alates 2005. aasta esimesest kvartalist rakendanud ühismeedet Euroopa Liidu integreeritud õigusriigimissiooni kohta Iraagis (EUJUST LEX).⁽¹⁾ Missiooni tegevuskava kiideti heaks 13. juunil ning alates 1. juulist on Euroopa Liit seda rakendanud Iraagi majanduse ja sotsiaalsfääri ülesehitamisel, korraldades kohtunike, prokuröride ja politseinike kooli-

(1) ELT L 62, 9.3.2005.

tamist. 2005. aastal toetas Euroopa Liit Iraagi poliitilist arengut kokku 80 miljoni euroga.

Kuigi Iraagi-sisene ülesehitustöö on esmase tähtsusega, on Euroopa Liit toetanud juba ka Iraagi tulevast osalemist mitmepoolsetes suhetes. ÜRO Peaassambleel kirjutati 21. septembril alla Euroopa Liidu ja Iraagi esimesele ühisele poliitilisele deklaratsioonile. Deklaratsioon on oluline samm Euroopa ja Iraagi tihedama koostöö suunas, mis avab võimaluse koostöölepingu sõlmimiseks paljudes kaubanduse ja majandusarenguga seotud valdkondades. Nõukogu kinnitas aasta jooksul mitmel korral, et Iraagile laieneb Euroopa Liidu üldine soodustuste süsteem.

2006. aasta eesmärgid on juba püstitatud, nende hulgast olulisemad on läbipaistvate ja vastutusvõimeliste institutsioonide moodustamine (näiteks parlament) ja usaldusväärsete finantsasutuste loomine. Detsembris toimunud ülemkogu kohtumisel väljendati juba rahulolu Iraagi 15. detsembri üldvalimiste toimumise üle ja kinnitati soovitus uue valitsuse kiireks moodustamiseks, mis võimaldaks Iraagi rahvast tõhusalt ja rahumeelselt lepitada.

Lähis-Ida rahuprotsess

Taust

Euroopa kohalolek Lähis-Idas on alati olnud tuntav. Diplomaatia seisukohalt on tema roll seal jätkuvalt oluline.

Euroopa Liidu strateegia Lähis-Idas tugineb Euroopa naabruspoliitika raames 2002. aastal rahvusvahelise neliku (ÜRO, EL, USA ja Venemaa) välja töötatud tegevuskaval.

9. jaanuaril toimunud Palestiina presidendivalimiste korraldamise peamise toetajana (14 miljonit eurot) jälgis Euroopa Liit vaatluskomisjoni abil, et valimised toimuksid nõuetekohaselt.

Aasta jooksul toimunud sündmused, eriti Iisraeli lahkumine Gaza sektorist ja osaliselt Jordani jõe põhjakaldalt on piirkonnas üle mitme aasta olulisim samm rahu tagamiseks. Euroopa Liidul on võimalik oluliselt toetada sellise Palestiina riigi loomist, kes elaks rahu Iisraeliga. Selle eesmärgi saavutamiseks määratles komisjon 5. oktoobril üldise pikaajalise strateegia⁽¹⁾ raamistiku, et toetada tegevuskava kohase „kahe riigi lahenduse“ elluviimist ja määratleda oma suhted tulevase Palestiina riigiga. Strateegia hõlmab rida prioriteetseid meetmeid, mille tingimuste täitmine tagab Euroopa Liidu võetud kohustuste edukuse:

(1) KOM(2005) 458.

- valimiste korraldamise ning kohtusüsteemi ja õigusriigi loomise toetamine tingimusel, et valimiste ja reformide korraldamisel järgitakse Euroopa Liidu vaatelejate soovitusi;
- Palestiina Omavalitsuse reformi toetamine tingimusel, et suurendatakse riigiasutuste vastutust ja reformitakse ministeeriumid;
- Gaza sektori ja Jordani jõe äärsete piirkondade kaubandus- ja investeerimistingimuste parandamine, et need piirkonnad muutuksid elujõuliseks ega sõltuks enam Israeli majandusest, kuid oleksid siiski integreeritud piirkonna majandusse;
- infrastruktuuri taastamine Palestiina Omavalitsuse territooriumil tingimusel, et kaotatakse piirangud isikute ja kaupade vabale liikumisele ning koordineeritakse abiandjate tegevust.

Euroopa Liidu poliitika ja julgeolekukomitee (COPS) andis 25. oktoobril oma põhimõttelise nõusoleku lähendada Palestiina Omavalitsuse territooriumile politseimisioon (EUPOL COPPS). Missioon kestab kolm aastat ja selle koosseisu kuulub 30 Euroopa Liidu eksperti. Nõukogu võttis ühismeetme vastu 14. novembril.⁽¹⁾

12. detsembril võttis ülemkogu vastu ka ühismeetme Euroopa Liidu piirihaldamise abimisiooni asutamise kohta Rafah' piiriületuspunktis (EU BAM Rafah).⁽²⁾

Atlandiülene koostöö

Ameerika Ühendriikide presidendi George W. Bushi ja Euroopa Komisjoni presidendi José Manuel Barroso kohtumine komisjoni ruumides 22. veebruaril tähistas atlandiüleste suhete jõudmist uude etappi. See kohtumine kinnitas veelkord, et Ameerika ja Euroopa vajavad üksteist. Kohtumisel määratleti põhimõtted koostöö tugevdamiseks demokraatia, vabaduse ja õitsengu edendamisel ning ohutuma maailma ülesehitamisel.

Arutelus keskenduti kahele olulisele teemale: Euroopa Liidu panus stabiilsuse tagamiseks Lähis-Idas, eriti seoses rahuprotsessi, Iraagi küsimuse ja piirkondlike reformidega üldisemalt, kus EL on toetanud oluliselt rahu tugevdamist, ning atlandiülese majanduskoostöö tugevdamine, et vähendada kaubandust ja investeringuid takistavaid tõkkeid ja kasutada täies ulatuses kõiki võimalusi, mida atlandiülene turg pakub.

Et püstitada selged eesmärgid 20. juunil toimuvaks *ELi-USA tippkohtumiseks*, võttis komisjon 18. mail vastu teatise „Tugevam ELi ja USA partnerlus ning avatum turg 21. sajandil“⁽³⁾. Teatises keskendutakse vajadusele arendada atlandiülest kaubandust ja

⁽¹⁾ Ühismeede 2005/797/ÜVJP (ELT L 300, 17.11.2005).

⁽²⁾ Ühismeede 2005/889/ÜVJP (ELT L 327, 14.12.2005).

⁽³⁾ KOM(2005) 196.

investeeringuid ning edendada majanduskasvu. Selle eesmärgiga tegi komisjon järgmiste valdkondadega seotud ettepanekud: reguleerimisalane koostöö; teenused ja investeeringud; konkurents; riigihanked; intellektuaalomandi õigus; uuendused ja uued tehnoloogiad; kaubanduse ja julgeoleku vaheline seos. 20. juuni tippkohtumisel võeti vastu kaheksa ühisdeklaratsiooni, mis käsitlesid atlandiülese majandusintegratsiooni tugevdamist; massihävitusrelvade levikut tõkestava ja terrorismivastase koostöö tugevdamist; rahu, stabiilsuse ja õitsengu ning heade haldustavade tagamist Aafrikas; ülemaailmset võitlust piraatluse ja kaupade võltsimise vastu; demokraatia, vabaduse, õigusriigi ja inimõiguste edendamist kogu maailmas; ÜRO asutamise (San Francisco lepingu allakirjutamise) 60. aastapäeva; Lähis-Ida küsimusi; massihävitusrelvade leviku tõkestamist.

Juunis toimunud ELi-USA tippkohtumisel vastu võetud *deklaratsioonis atlandiüleste majandussuhete parandamise kohta* volitati kõrgeid esindajaid mõlemal pool Atlandi ookeani töötama välja ühist koostöökava kõnealuse algatuse rakendamiseks. Komisjoni algatusel USAga kokkulepitud töökava leidis äramärkimist 30. novembril toimunud *majandusministrite kohtumisel*.

Mitmeid ELi-USA tippkohtumise teemadest käsitleti eelnevalt ka *ELi-Kanada tippkohtumisel*. Viimase raames toimunud aruteludel tehti lisaks kokkuvõtte esimesel aastal ELi-Kanada partnerluslepingu rakendamisel saavutatud tulemustest. Mõlema poole arvates mõjutas leping oluliselt õhustranspordi turvalisust, eriti pärast lennureisijatega seotud teabe edastamist käsitlevale lepingule allakirjutamist 3. oktoobril, ja teatavaid ülemaailmseid valdkondi, nagu kliimamuutustega seotud küsimused.

Euroopa Komisjoni ja USA president ei olnud kohtunud juba aastaid. Samas on EL ja USA atlandiüleste sidemete raames seotud maailma kõige ulatuslikumate kahepoolsete kaubandus- ja investeerimislepingutega, kuigi erimeelsused selles valdkonnas on aeg-ajalt uudiste esiküljel. Oma *kohtumisel Washingtonis* 18. oktoobril väljendasid komisjoni president José Manuel Barroso ja Ameerika Ühendriikide president George W. Bush ühist muret seoses Doha arengukavaga (vaatamata sellele, et nende seisukohad põllumajandusküsimustes on erinevad) ning õiguslase koostöö ja terrorismivastase võitlusega. Presidendid rõhutasid ELi-USA koostöö olulisust välispoliitika valdkonnas, eriti seoses Lähis-Ida rahuprotsessiga, sest nii EL kui ka USA on tegevuskavas määratletud neliku liikmed. Ära märgiti jõupingutused, mis on tehtud Afganistani ja Iraagi ülesehitamiseks, Aafrika abistamiseks, demokraatia edendamiseks Liibanonis ja Ukrainas ning massihävitusrelvade leviku tõkestamiseks (eriti Iraanis).

Suhted Ida-Euroopa riikidega

2005. aastal mõjutasid oluliselt Euroopa Liidu suhteid Venemaaga naftakriis, kliimamuutustega seotud küsimused ja kümne uue liikmesriigi ühinemine Euroopa Liiduga 1. mail 2004. Venemaa on energeetika valdkonnas Euroopa Liidu oluline partner: 25 liikmesriigi tarbitavast gaasist pool ja naftatoodetest kolmandik tuleb

Venemaalt või Venemaad läbivate torujuhtmete kaudu. Venemaa on tõusnud liidu suuruselt neljandaks kaubanduspartneriks, samal ajal kui EL on säilitanud oma esimese koha Venemaa kaubanduspartnerite hulgas. Seepärast peavad mõlemad partnerid tugevdama koostööd ja edendama dialoogi.

Tulemusteni jõuti ELi-Venemaa 15. tippkohtumisel Moskvast 10. mail, kus võeti vastu tegevuskava *nelja ühistegevusruumi* loomiseks, et edendada ELi-Venemaa koostööd järgmistes valdkondades: kaubandus ja majandus; välisjulgeolek; vabadus, turvalisus ja õigus; teadusuuringud ja haridus. 4. oktoobril Londonis toimunud Euroopa Liidu – Venemaa tippkohtumisel kiideti heaks lepingud tagasivõtmise ja viisarežiimi lihtsustamise kohta, mille üle pooled olid eelnevatel kuudel läbirääkimisi pidanud. Mõlemad lepingud parafeeriti ELi-Venemaa alalise koostöönõukogu kohtumisel Luxembourgis 13. oktoobril. Üldisemalt soovisid mõlemad partnerid edendada koostööd ning alustada selleks dialoogi majandus- ja kaubanduspoliitika valdkonnas ning kosmosepoliitika, satelliitnavigeerimise, telekommunikatsiooni, infoühiskonna ja transpordiga seotud küsimustes (vt käesoleva aruande II peatüki alajagu „Transport ja energia“). EL toetab jätkuvalt Venemaa astumist Rahvusvahelise Kaubandusorganisatsiooni (WTO) liikmeks ja rõhutas Venemaa vajadust täita 2004. aasta mais allakirjutatud kahepoolseid kohustusi, eriti üle Siberi toimuvate lendudega seotud tariifide osas.

Aasta jooksul käsitleti korrapäraselt ka piirkondliku julgeolekuga seotud küsimusi, eriti pärast maikuu *Usbekistanis* toimunud sündmusi. Euroopa Liit oli mures jõu kasutamise pärast, mis ülemkogu 23. ja 24. mai järeldustes antud hinnangu kohaselt oli lubamatu, ning Usbeki ametiasutuste keeldumise pärast alгатada rahvusvaheline sõltumatu uurimine. Sellega seoses tuletas Euroopa Parlament oma 9. juuni resolutsioonis meelde, et terrorismivastases võitluses peab arvestama rahvusvaheliste konventsioonidega ning seda ei tohi mingil juhul kasutada selleks, et õigustada poliitilise opositsiooni vaikima sundimist, inimõiguste rikkumist ega kodanikuvabaduste piiramist.

2005. aasta algas *Ukrainas* uue presidendi Viktor Juštšenko ametisse astumisega. Seoses presidendivalimistega 2004. aasta lõpus toimunud kriis hoidis ärevil kogu maailma üldsust. Kriisi demokraatlik lahendus ja uus poliitiline olukord sundisid Euroopa Liitu võtma vastu 21. veebruaril Euroopa naabruspoliitika raames uue tegevuskava ja oma suhted Ukrainaga läbi vaatama, et liikuda assotsieerumislepingu poole ja tugevdada koostööd. Kavas on luua Euroopa Liidu ja Ukraina vabakaubanduspiirkond kohe pärast seda, kui kõnealune riik on astunud Rahvusvahelise Kaubandusorganisatsiooni (WTO) liikmeks. EL toetab igati seda sammu. Ukraina taotleb jätkuvalt oma majanduse vastavuse tunnustamist turumajanduse kriteeriumidele, et rakendada vastavaid meetmeid kaubanduse kaitsmiseks. 1. detsembril Kiievis toimunud ELi-Ukraina tippkohtumisel kinnitas Euroopa Liit, et alustab menetlust vastava tunnustamise saavutamiseks Ukraina majandusele.

Kasulik teave ja viited

- Välissuhted:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/index.htm.
- Ühine välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP):
http://europa.eu.int/comm/external_relations/cfsp/intro/index.htm.
- ÜRO:
<http://www.un.org/>.
- Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur:
<http://www.iaea.org/>.
- Euroopa Liidu Nõukogu Euroopa kaitse- ja julgeolekupoliitikat kajastav veebileht:
http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?lang=ET&id=268&mode=g&name=.
- Euroopa Kaitseagentuur:
<http://www.eda.eu.int/>.
- Euroopa Liidu Julgeoleku-uuringute Instituut:
<http://www.iss-eu.org/>.
- Euroopa Liidu Satelliidikeskus:
<http://www.eusc.org/>.
- Tsiviilabi:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/cfsp/fin/pja.htm.
- Ülesehitustööd Iraagis:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/iraq/intro/index.htm.
<http://www.un.org/apps/news/infocusRel.asp?infocusID=50&Body=Iraq&Body1=inspect>.
- Iraagi ülesehituse rahvusvaheline fond:
<http://www.irffi.org/>.
- ÜRO abimissioon Iraagis:
<http://www.uniraq.org/>.
- Lähis-Ida rahuprotsess:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/mepp/index.htm.
<http://www.un.org/apps/newsEn/infocusRelF.asp?infocusID=22&Body=moyen-orient&Body1=>.
- Euroopa Liidu suhted Ameerika Ühendriikidega:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/us/intro/index.htm.
- Euroopa Liidu suhted Kanadaga:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/canada/intro/index.htm.
- Euroopa Liidu suhted Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia riikidega:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/ceeca/index.htm.
- Euroopa Liidu suhted Venemaaga:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/russia/intro/index.htm.
- Euroopa Liidu suhted Ukrainaga:
http://europa.eu.int/comm/external_relations/ukraine/intro/index.htm.

Institutsioonide ja organite nimekiri

Euroopa Parlament

Peasekretariaat
Centre européen, plateau du Kirchberg
L-2929 Luxembourg
Tel: (352) 43 00-1

Euroopa Liidu Nõukogu

Peasekretariaat
Rue de la Loi 175
B-1048 Bruxelles
Tel: (32-2) 285 61 11

Euroopa Komisjon

Rue de la Loi 200
B-1049 Bruxelles
Tel: (32-2) 299 11 11

Euroopa Kohus, Esimese Astme Kohus ja Euroopa Liidu Avaliku Teenistuse Kohus

Boulevard Konrad Adenauer
L-2925 Luxembourg
Tel: (352) 43 03-1

Euroopa Kontrollikoda

12, rue Alcide De Gasperi
L-1615 Luxembourg
Tel: (352) 43 98-1

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Rue Belliard 99
B-1040 Bruxelles
Tel (32-2) 546 90 11

Regioonide Komitee

Rue Belliard 101
B-1040 Bruxelles
Tel: (32-2) 282 22 11

Euroopa Investeerimispank

100, boulevard Konrad Adenauer
L-2950 Luxembourg
Tel: (352) 43 79-1

Euroopa Keskpank

Kaiserstraße 29
D-60311 Frankfurt am Main
Tel: (49-69) 13 440

Euroopa ombudsman

1, avenue du Président-Robert-Schuman
BP 403 FR
F-67001 Strasbourg Cedex

Euroopa Andmekaitseinspektor

Rue Wiertz 60
B-1047 Bruxelles
Tel: (32-2) 283 19 00

Euroopa Liidu detsentraliseeritud organisatsioonid

<http://publications.eu.int/code/en/en-390500.htm#organesautres>

Ühenduse agentuurid (1. sammas)

Euroopa Kutseõppe Arenduskeskus (Cedefop)

Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fond (Eurofound)

Euroopa Keskkonnaagentuur (EKA)

Euroopa Koolitusfond (ETF)

Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus (EMCDDA)

Euroopa Raviamet (EMA)

Siseturu Ühtlustamise Amet (OHIM)

Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Agentuur (EU-OSHA)

Ühenduse Sordiamet (CPVO)

Euroopa Liidu asutuste tõlkekeskus (CdT)

Euroopa Rassismi ja Ksenofoobia Järelevalvekeskus (EUMC)

Euroopa Ülesehitusamet (EAR)

Euroopa Toiduohutusamet (EFSA)

Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA)

Euroopa Lennundusohutusamet (EASA)

Euroopa Võrgu- ja Infoturbeamet (ENISA)

Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC)

Euroopa Raudteeagentuur (ERA)

Tsiviilotstarbeline Ülemaailmne Satelliitnavigatsioonisüsteem (GNSS)

Euroopa Liidu liikmesriikide välispiiril tehtava operatiivkoostöö juhtimise Euroopa agentuur (Euroopa välispiiride agentuur)

Ühenduse Kalanduskontrolli Agentuur (ACCP)

Loodavad ühenduse agentuurid (1. sammas)

Euroopa Kemikaaliamet

Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut

Euroopa Põhiõiguste Amet

Euroopa Liidu agentuurid (2. ja 3. sammas)

Euroopa Julgeoleku-uuringute Instituut (ISS)

Euroopa Liidu Satelliidikeskus (EUSC)

Euroopa Kaitseagentuur (EDA)

Euroopa Politseitalitus (Europol)

Eurojust (Eurojust)

Euroopa Politseikolledž (CEPOL)

Euroopa Liit

Kulukohustuste assigneeringute kokkuvõte (poliitikavaldkondade kaupa)

Jagu	2004. aasta eelarve		2005. aasta eelarve	
	Kohustused (eurot)	Inimressursid (!)	Kohustused (eurot)	Inimressursid (!)
01 Majandus- ja rahandusvaldkond	425 151 132	544	400 201 998	538
02 Ettevõtlus	297 640 039	972	381 316 768	1 045
03 Konkurents	84 150 502	823	89 127 373	867
04 Tööhõive ja sotsiaalküsimused	10 886 892 916	871	11 427 816 628	909
05 Põllumajandus ja maaelu arendamine	48 805 080 854	1 214	53 184 651 245	1 243
06 Energeetika ja transport	1 359 127 528	1 108	1 415 885 043	1 161
07 Keskkond	339 023 508	679	325 818 542	694
08 Teadusuuringud	3 223 358 555	1 717	3 307 806 914	1 779
09 Infoühiskond	1 190 495 062	1 078	1 375 250 095	1 146
10 Otsene teadustegevus	305 635 086	2 403	366 418 287	2 347
11 Kalandus	971 368 463	333	1 019 875 616	366
12 Siseturg	69 662 231	571	73 581 959	584
13 Regionaalpoliitika	26 626 432 378	676	27 295 029 985	692
14 Maksukorraldus ja tolliliit	107 853 652	548	120 565 947	564
15 Haridus ja kultuur	998 506 786	746	943 498 200	661
16 Press ja teave	176 866 017	827	187 460 083	959
17 Tervise- ja tarbijakaitse	572 196 805	917	480 756 056	946
18 Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	531 912 427	395	596 866 914	443
19 Välisuhted	3 709 021 071	2 464	3 332 510 399	2 734
20 Kaubandus	75 109 120	575	76 103 566	587
21 Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide areng ja suhted nendega	1 199 467 643	1 495	1 230 912 686	1 943
22 Laienemine	1 325 001 454	329	2 002 707 239	570
23 Humanitaarabi	531 374 857	170	643 832 369	176
24 Pettustevastane võitlus	55 060 848	377	57 967 048	418
25 Komisjoni poliitika koordineerimine ja õigusnõustamine	200 116 335	1 647	213 065 957	1 709
26 Haldus	685 144 546	3 880	646 475 623	4 037
27 Eelarve	1 472 940 923	634	1 369 627 564	657
28 Audit	9 451 682	99	10 746 818	104
29 Statistika	128 510 736	765	131 264 213	797
30 Pensionid	841 776 998		899 771 000	
31 Reservid	221 000 000		13 000 000	
Kogusumma (komisjon)	107 425 330 154	28 857	113 619 912 135	30 676
Muud institutsioonid (v.a pensionid)	2 274 730 699		2 336 205 081	
Kõik kokku	109 700 060 853		115 956 117 216	

Allikas: eelarve peadirektoraat

(!) Hõlmab nii koosseisuliselt kui ka abitoetajaid.

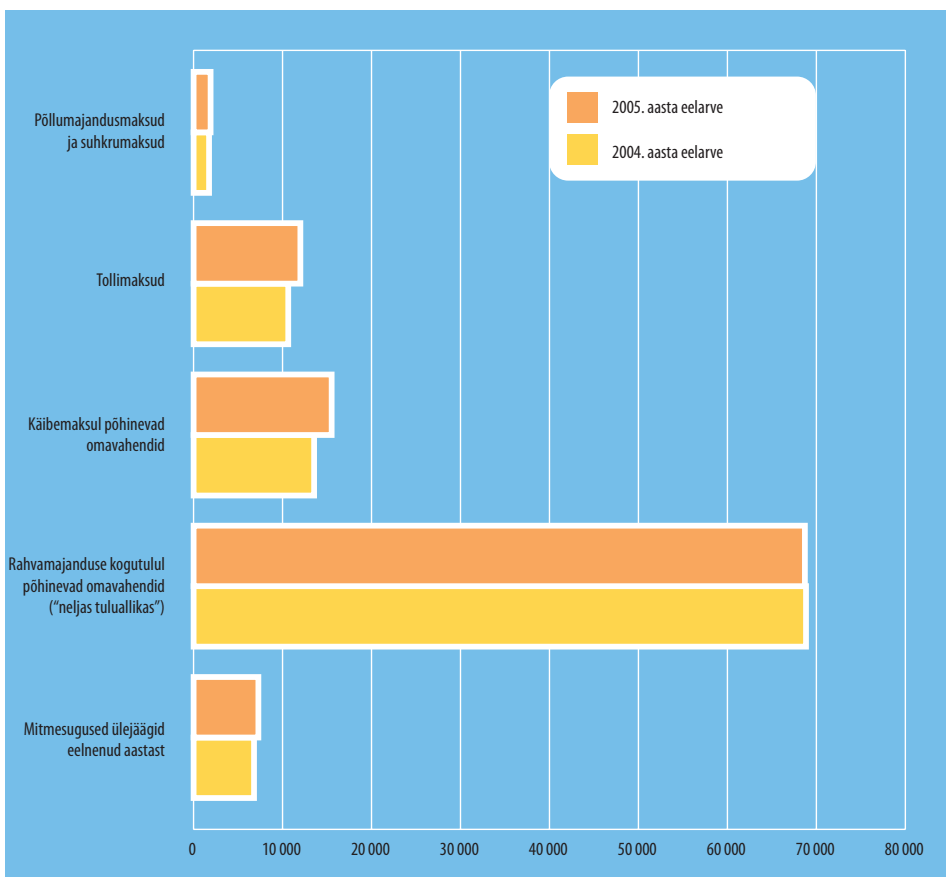
Kulukohustuste assigneeringud finantsperspektiivi rubriikide kaupa (kogusumma)

Kulukohustuste assigneeringud	2004. aasta eelarve (¹)	Finantsperspektiiv 2005	2005. aasta eelarve (¹)
	Eurot	Eurot	Eurot
1. PÖLLUMAJANDUS	45 080 785 000	51 439 000 000	49 026 450 000
<i>Varu</i>	<i>4 224 215 000</i>		<i>2 412 550 000</i>
● Põllumajanduse kulud (v.a maaelu arendamine)	38 544 785 000	44 598 000 000	42 185 450 000
● Maaelu arendamine ja kaasnevad meetmed	6 536 000 000	6 841 000 000	6 841 000 000
2. STRUKTUURITOIMINGUD	41 030 673 000	42 441 000 000	42 420 297 444
<i>Varu</i>	<i>4 327 000</i>		<i>20 702 556</i>
● Struktuurifondid	35 348 673 000	37 247 000 000	37 288 364 455
● Ühtekuuluvusfond	5 682 000 000	5 194 000 000	5 131 932 989
3. SISEPOLIITIKA	8 705 256 754	9 012 000 000	9 150 458 408
<i>Varu</i>	<i>16 743 246</i>		<i>-138 458 408</i>
4. VÄLISMEETMED	5 176 556 000	5 119 000 000	5 444 000 000
<i>Varu</i>	<i>-94 556 000</i>		<i>-325 000 000</i>
5. HALDUS	6 121 983 823	6 360 000 000	6 292 922 368
<i>Varu</i>	<i>35 016 177</i>		<i>67 077 632</i>
6. RESERVID	442 000 000	446 000 000	236 000 000
<i>Varu</i>	<i>0</i>		<i>210 000 000</i>
○ Tagatisreserv	221 000 000	223 000 000	223 000 000
○ Hädaabireserv	221 000 000	223 000 000	13 000 000
7. ÜHINEMISEELNE STRATEEGIA	1 733 261 220	3 472 000 000	2 081 000 000
<i>Varu</i>	<i>1 721 738 780</i>		<i>1 391 000 000</i>
○ Ühinemiseelne rahastamisvahend SAPARD	226 700 000		250 300 000
○ Ühinemiseelne rahastamisvahend ISPA	453 300 000		525 700 000
○ Ühinemiseelne rahastamisvahend PHARE	809 700 000		898 800 000
● Türgi	242 600 000		286 200 000
● Euroopa Liidu solidaarsusfond	961 220		0
● Küprose türgi kogukonna majanduslik areng	-		120 000 000
8. HÜVITAMINE	1 409 545 056	1 305 000 000	1 304 988 996
<i>Varu</i>	<i>454 944</i>		<i>11 004</i>
Kulukohustuste assigneeringud kokku	109 700 060 853	119 594 000 000	115 956 117 216
<i>Varu</i>	<i>5 907 939 147</i>		<i>3 637 882 784</i>
Kohustuslikud kulud	41 490 416 176		45 078 212 878
Mittekohustuslikud kulud	68 209 644 677		70 877 904 338
Maksete assigneeringud kokku	101 806 602 380	114 235 000 000	105 684 514 081
<i>Varu</i>	<i>9 747 397 620</i>		<i>8 550 485 919</i>
Kohustuslikud kulud	41 544 750 814		45 119 231 878
Mittekohustuslikud kulud	60 261 851 566		60 565 282 203
Maksete assigneeringud protsentides rahvamajanduse kogutulust	1,01	1,08	1,00

(¹) Muutvad eelarved koostatud.

Allikas: eelarve peadirektoraat

Jaotus tululiigi järgi

Tululiik	2005. aasta eelarve		2004. aasta eelarve	
	Miljonit eurot	%	Miljonit eurot	%
Põllumajandusmaksud ja suhkrumaksud	1 913,20	1,8	1 742,48	1,7
Tollimaksud	12 030,80	11,4	10 664,40	10,5
Käibemaksul põhinevad omavahendid	15 556,05	14,7	13 579,91	13,3
Rahvamajanduse kogutulul põhinevad omavahendid ("neljas tululiik")	68 884,10	65,2	69 010,24	67,8
Mitmesugused ülejäägid eelnenud aastast	7 299,90	6,9	6 809,58	6,7
Kogusumma	105 684,05	100,0	101 806,60	100,0

Allikas: eelarve peadirektoraat

Euroopa Komisjon

Üldine aruanne Euroopa Liidu tegevuse kohta 2005

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2006 — 184 lk — 16,2 x 22,9 cm

ISBN 92-79-00599-5

Hind (ei sisalda käibemaksu) Luksemburgis: 25 EUR

Euroopa Komisjon avaldab üldise aruande Euroopa Liidu tegevuse kohta igal aastal vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 212 ja Euratomi asutamislepingu artiklile 125.

Kõnealusel aruandes, mis esitatakse Euroopa Parlamendile, antakse üldine ülevaade ühenduse möödunud aasta tegevuse kohta.